

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY LIDZBARK

URZĄD MIASTA I GMINY LIDZBARK

Załącznik nr 1 do
Uchwały Nr XVII/159/16
Rady Miejskiej w Lidzbarku
z dnia 25 kwietnia 2016 r.

2016

SPIS TREŚCI

PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE	9
CEL, ZAKRES I METODY OPRACOWANIA	9
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU	11
1.1. Ogólna charakterystyka gminy.....	11
1.2. Analiza porównawcza gminy, powiatu i województwa na podstawie wybranych cech	13
1.3. Struktura użytkowania gruntów i przeznaczenie terenów	15
1.4. Podział administracyjny gminy Lidzbark.....	16
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY	18
1.1. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	18
1.2. Decyzje o warunkach zabudowy	19
1.3. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.....	20
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	20
1.1. Położenie fizyczno-geograficzne	20
1.2. Rzeźba terenu i budowa geologiczna	20
1.3. Klimat.....	22
1.4. Gleby.....	22
1.5. Fauna i flora	24
1.6. Zasoby wód powierzchniowych	26
1.7. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna.....	31
1.7.1. Rolnictwo	31
1.7.2. Leśnictwo	35
1.8. Stan powietrza	38
1.9. Uwarunkowania rozwoju turystyki	39
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO, ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	45
1.1. Ochrona zabytków	45
1.2. Rys historyczny	46
1.3. Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomości i ruchomych	47
1.4. Obiekty wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków	48
1.5. Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków	54
1.6. Aleje typowane do ochrony jako element krajobrazu kulturowego	63
1.7. Nieruchome zabytki archeologiczne	63
1.8. Obiekty sakralne	66
1.9. Cmentarze.....	67
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA	68
1.1. Potencjał demograficzny.....	68
1.2. Ruch migracyjny.....	71
1.3. Struktura wieku i płci	71
1.4. Rynek pracy.....	72
1.5. Gospodarka mieszkaniowa	74
1.6. Infrastruktura społeczna	75
1.6.1. Oświata.....	75
1.6.2. Ochrona zdrowia.....	77
1.6.3. Opieka społeczna	77
1.6.4. Stan bezpieczeństwa.....	78
1.6.5. Kultura	78
1.6.6. Działalność gospodarcza	79
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	82
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	82
1.1. Mocne strony.....	83
1.2. Słabe strony	83
1.3. Szanse	83
1.4. Zagrożenia.....	83
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW	84
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH ..	85
1.1. Obszary i obiekty chronione prawem.	85
1.2. Welski Park Krajobrazowy.....	86
1.3. Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy.....	87

1.4.	Rezerwat przyrody Jar Brynicy	90
1.5.	Rezerwat przyrody Bagno Koziana	90
1.6.	Rezerwat przyrody Klonowo	90
1.7.	Obszary chronionego krajobrazu.	91
1.7.1.	Obszar Chronionego Krajobrazu Otuliny Welskiego Parku Krajobrazowego-Słup.....	91
1.7.2.	Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Górnej Wkry	92
1.8.	Obszar Natura 2000 Doliny Wkry i Mławki	93
1.9.	Obszar Natura 2000 Ostoja Lidzbarska	93
1.10.	Obszar Natura 2000 PLH280014 Ostoja Welska.....	94
1.11.	Obszar Natura 2000 Przełomowa Dolina Rzeki Wel.....	96
1.12.	Pomniki przyrody	97
1.13.	Użytki ekologiczne	101
1.14.	Ekologiczny System Obszarów Chronionych	103
1.15.	Gleby pochodzenia organicznego	104
1.16.	Strefy ochronne ujęć wody	104
1.17.	Stefa ochronna wód powierzchniowych	105
1.18.	Stefa ochrony sanitarnej cmentarzy czynnych.....	105
1.19.	Pasy technologiczne linii elektroenergetycznych	105
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH		105
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ŹŁÓŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH		106
1.1.	Złoże kopalin	106
1.2.	Zasoby wód podziemnych.....	106
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH		108
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO- ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI		108
1.1.	Komunikacja i transport	108
1.1.1.	Drogi	108
1.1.2.	Komunikacja kolejowa	110
1.2.	Gospodarka wodno-ściekowa	110
1.2.1.	Zaopatrzenie w wodę.....	110
1.2.2.	Odprowadzanie ścieków	110
1.3.	Elektroenergetyka.....	111
1.4.	Gazownictwo	111
1.5.	Ciepłownictwo	112
1.6.	Telekomunikacja	112
1.7.	Gospodarka odpadami.....	112
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH		113
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju		113
Krajowy Program Zwiększenia Lesistości		115
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.....		115
Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025		116
Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Działdowskiego z 2000 r.....		117
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ		118
KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW		122
Ogólne zasady polityki i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy		122
KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY.....		124
Strefa rozwoju - miejska – oznaczona na rysunku studium symbolem „A”		125
Strefa B - podmiejska, C – sublokalnych ośrodków gminnych, D – ośrodków integralnych, E – rolniczo-przyrodnicza		129
Strefa rozwoju podmiejska – oznaczona na rysunku studium symbolem „B”		130
Strefa sublokalnych ośrodków gminnych – oznaczona na rysunku studium symbolem „C”		131
Strefa ośrodków integralnych – oznaczona na rysunku studium symbolem „D”		131
Strefa rolniczo – przyrodnicza – oznaczona na rysunku studium symbolem „E”		131
Obszary wyłączone z zabudowy		131
TURYSTYKA		132
OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK.....		133
Główne kierunki ochrony środowiska.....		133
Elementy środowiska przyrodniczego objęte ochroną na podstawie przepisów o ochronie przyrody.....		136
Rezerваты przyrody.....		136
Użytki ekologiczne		136
Pomniki Przyrody.....		137

Welski Park krajobrazowy	141
Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy	143
Obszar Chronionego Krajobrazu	145
Obszary Natura 2000	145
Lasy ochronne	146
Proponowane formy ochrony przyrody	146
Ochrona wartości środowiska przyrodniczego	147
OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	151
Obiekty i tereny zabytkowe, objęte ochroną prawną	151
Ochrona obiektów i terenów wpisanych do rejestru zabytków	151
Ochrona obiektów ujętych w ewidencji zabytków	152
Nieruchome zabytki archeologiczne	152
Aleje typowane do ochrony jako element krajobrazu kulturowego	153
Ochrona obiektów sakralnych oraz parków	153
Ochrona obiektów architektury i budownictwa	154
Ochrona wsi i osad o zachowanym układzie i wartościach kulturowych	154
KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	155
Komunikacja drogowa	155
Komunikacja kolejowa	156
Gospodarka wodno-ściekowa	156
OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM	161
OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	162
OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁÓW NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 m² ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNYCH	162
Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	162
Obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości	163
Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2 000 m ²	163
Obszary przestrzeni publicznych	163
OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	163
OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	164
KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	165
OBIEKTY I OBSZARY, DLA KTÓRYCH W ZŁOŻU KOPALINY WYZNACZA SIĘ FILAR OCHRONNY	165
OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA	166
OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENI, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI	166
Obszary zabudowane wymagające przekształceń i rehabilitacji	166
Obszary niezabudowane wymagające rekultywacji	166
GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH	167
INNE OBSZARY PROBLEMOWE	167
PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE SPORZĄDZENIA STUDIUM	171
ROLA STUDIUM	171
GŁÓWNE ELEMENTY NINIEJSZEGO STUDIUM	171
STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA GMINY	172

CZEŚĆ I
UWARUNKOWANIA
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO

INFORMACJE WPROWADZAJĄCE

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lidzbark przyjęto uchwałą Nr XXXV/265/98 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 16 czerwca 1998 r.

W zmieniającej się sytuacji społecznej i gospodarczej gminy zaistniała potrzeba aktualizacji treści zawartych w obowiązującym studium oraz wyznaczenia skorygowanych kierunków rozwoju gminy. W tym celu Rada Miejska w Lidzbarku podjęła uchwałę Nr XVII/144/12 z dnia 26 kwietnia 2012 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lidzbark.

Sporządzeniu zmiany studium posłużyły informacje z obowiązującego dotychczas dokumentu, jednakże w wyniku zmian uwarunkowań przyrodniczych, społecznych i gospodarczych, zdecydowana większość danych została zaktualizowana. Wprowadzono nowe dane, jednocześnie wykorzystując informacje i statystyki z lat ubiegłych. Dostosowano również zapisy zmiany studium do obowiązujących przepisów prawa, co pozwoliło na trafne dokonanie oceny zmian badanych zjawisk we wskazanych przedziałach czasowych.

PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lidzbark została opracowana na podstawie:

- art. 18 ust. 2 pkt 5 Ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 1515);
- art. 9 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 199 z późn. zm.);
- uchwała Nr XVII/144/12 z dnia 26 kwietnia 2012 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lidzbark.

CEL, ZAKRES I METODY OPRACOWANIA

Głównym celem opracowania Studium jest aktualizacja uwarunkowań i wyznaczenie aktualnych kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lidzbark. „Studium” Lidzbarka uchwalono w 1998 roku. Od tego czasu zmieniła się zarówno sytuacja społeczna i gospodarcza gminy, a także struktura przestrzenna tej jednostki administracyjnej. Aktualizacja i określenie kierunków zagospodarowania przestrzennego polega na ustaleniu lokalnych zasad organizacji struktury przestrzennej gminy przy równoczesnym uwzględnieniu wymagań dotyczących ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, rozmieszczenia infrastruktury technicznej i społecznej oraz uwzględnieniu podstawowych elementów sieci osadniczej.

Ustalenia studium winny być rozumiane jako świadome działanie władz miasta i gminy Lidzbark, zmierzające do optymalnego wykorzystania uwarunkowań przestrzennych gminy, w celu osiągnięcia wyznaczonych kierunków rozwoju. Generalną zasadą kształtowania i zagospodarowania przestrzeni gminy winny być reguły określające rozwój zrównoważony. Pojęcie to określa rozwój przestrzenny, gospodarczy, społeczny i kulturowy, który harmonizuje z uwarunkowaniami przyrodniczymi, ograniczając jednocześnie degradację przyrody i nie naruszając możliwości zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń.

Zakres przestrzenny zmiany studium obejmuje cały obszar miasta i gminy Lidzbark w jego granicach administracyjnych.

Pierwszym etapem opracowania była inwentaryzacja oraz aktualizacja uwarunkowań w zakresie środowiska przyrodniczego, kulturowego, stanu zagospodarowania przestrzennego gminy, sytuacji społeczno – demograficznej oraz infrastruktury technicznej.

Następnym etapem było uwzględnienie ustaleń Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, uchwalonego uchwałą Nr XXXIII/505/02 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 lutego 2002 r. oraz rozpatrzenie wniosków do zmiany studium.

Ostatnim etapem było wyznaczenie aktualnych kierunków rozwoju przestrzennego miasta i gminy Lidzbark.

Studium składa się z:

Załącznika nr 1 - w skład którego wchodzi:

- Tekst studium:
  - Część I – Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego,
  - Część II – Kierunki zagospodarowania przestrzennego,
  - Część III – Uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz synteza ustaleń studium
- Rysunki studium:
  - Rysunek nr 1 – Uwarunkowania,
  - Rysunek nr 2 – Uwarunkowania,
  - Rysunek nr 3 – Kierunki,
  - Rysunek nr 4 – Kierunki.

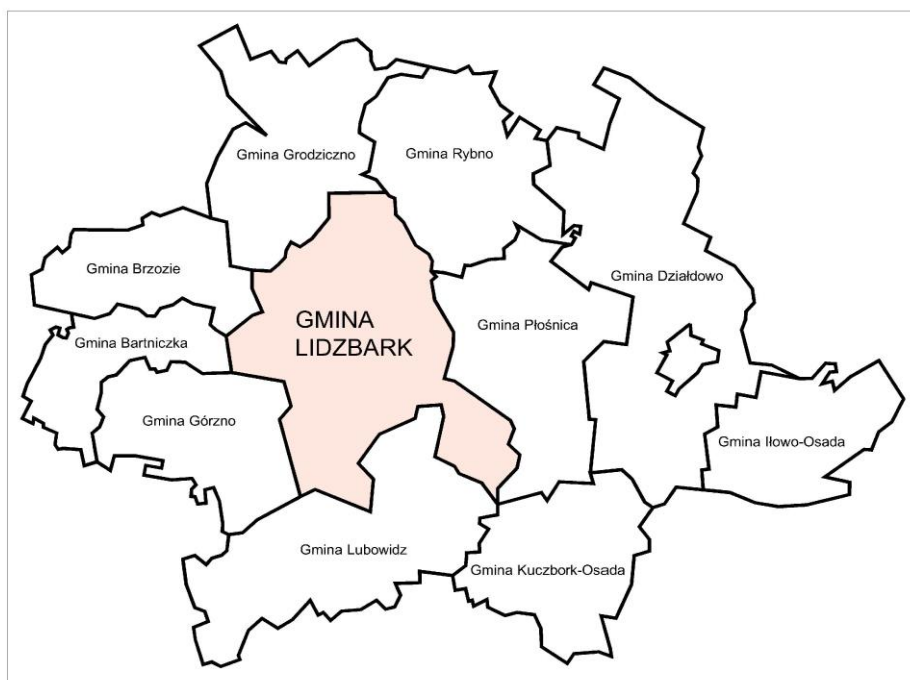
Załącznik nr 2 w skład którego wchodzi:

- Rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag do studium.

1.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina miejsko - wiejska Lidzbark (*potocznie nazywana Lidzbark Welski*) położona jest w południowo - zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego i stanowi jedną z sześciu gmin powiatu działdowskiego, w tym jedyną gminę miejsko - wiejską. Gmina Lidzbark sąsiaduje z następującymi jednostkami administracyjnymi: od północy z gminą wiejską Grodziczno (województwo warmińsko-mazurskie, powiat nowomiejski) oraz gminą wiejską Rybno (województwo warmińsko-mazurskie, powiat działdowski) od zachodu z gminą wiejską Brzozie (województwo kujawsko-pomorskie, powiat brodnicki), gminą wiejską Bartniczka (województwo kujawsko-pomorskie, powiat brodnicki) oraz gminą miejsko - wiejską Górzno (województwo kujawsko-pomorskie, powiat brodnicki), od wschodu z gminą wiejską Płońnica (województwo warmińsko-mazurskie, powiat działdowski), od południowego wschodu z gminą wiejską Kuczbork-Osada (województwo mazowieckie, powiat żuromiński), zaś od południa z gminą wiejską Lubowidz (województwo mazowieckie, powiat żuromiński).

Rysunek 1. Położenie gminy Lidzbark.

Źródło: Opracowanie własne.

1.2. ANALIZA PORÓWNAWCZA GMINY, POWIATU I WOJEWÓDZTWA NA PODSTAWIE WYBRANYCH CECH.

W niniejszym podrozdziale przeprowadzono analizę porównawczą gminy Lidzbark z powiatem działdowskim i województwem warmińsko-mazurskim. W celu porównania wykorzystano dane z Głównego Urzędu Statystycznego, takie jak:

- gęstość zaludnienia wyrażoną w liczbie osób przypadających na dany kilometr kwadratowy powierzchni;
- procentowy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym;
- odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej;
- zużycie wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca;
- średnią powierzchnię użytkową mieszkania.

Tabela 1. Gmina Lidzbark na tle powiatu i województwa.

L.p.	Główne wskaźniki	województwo warmińsko-mazurskie	powiat działdowski	gmina Lidzbark
1	Powierzchnia ogółem w ha	2417347	95393	25488
2	Ludność	1446915	66485	14640
3	Gęstość zaludnienia (osoby/km ²)	60	70	57
4	Ludność w wieku przedprodukcyjnym w %	19,0	20,6	20,0
5	Ludność w wieku produkcyjnym w %	64,7	63,8	63,6
6	Ludność w wieku poprodukcyjnym w %	16,3	15,5	16,4
7	Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności	89,4	84,6	88,1
8	Korzystający z kanalizacji w % ogółu ludności	68,3	58,2	53,2
9	Korzystający z gazu w % ogółu ludności	42,8	46,4	46,2
10	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w m ³	30,5	30,0	27,7
11	Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania w m ² na osobę	23,3	24,0	25,5

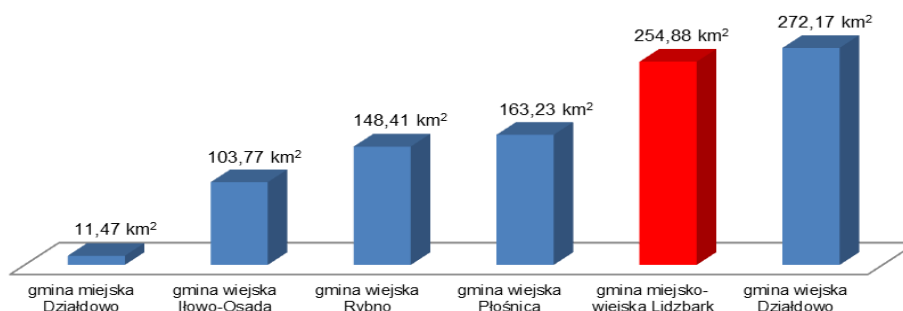
Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Stan na 31.XII.2013 r.

Gmina Lidzbark z powierzchnią wynoszącą 254,88 km² stanowi 1,054% powierzchni województwa warmińsko-mazurskiego. W roku 2013 ludność gminy wyniosła 14 640 osoby. Reasumując gmina Lidzbark prezentuje się:

- niekorzystnie pod względem gęstości zaludnienia zarówno na tle powiatu działdowskiego jak i na tle województwa;
- niekorzystnie pod względem udziału procentowego osób w wieku produkcyjnym zarówno na tle powiatu działdowskiego jak i na tle województwa;
- korzystnie pod względem udziału procentowego osób korzystających z instalacji wodociągowej na tle powiatu działdowskiego i niekorzystnie na tle województwa;

- niekorzystnie pod względem udziału procentowego osób korzystających z instalacji kanalizacji sanitarnej zarówno na tle powiatu działdowskiego jak i na tle województwa;
- niekorzystnie pod względem udziału procentowego osób korzystających z gazu na tle powiatu działdowskiego i korzystnie na tle województwa;
- korzystnie pod względem średniej powierzchni użytkowej mieszkania zarówno na tle powiatu działdowskiego jak i na tle województwa;
- ponadto zużycie wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca było znacznie niższe od średniej powiatowej i średniej wojewódzkiej.

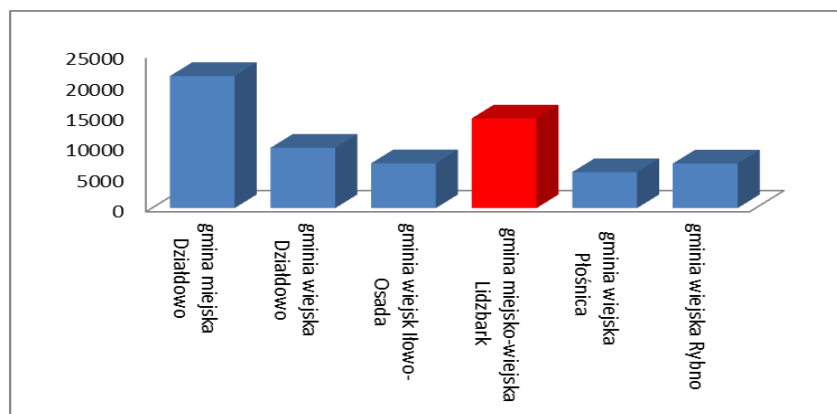
Wykres 1. Powierzchnia gmin położonych w powiecie działdowskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Stan na 31.XII.2013 r.

Gmina Lidzbark zajmuje obszar 254,88 km², co lokuje ją na drugim miejscu wśród gmin powiatu działdowskiego. Pod względem zajmowanej powierzchni największą jednostką administracyjną jest gmina wiejska Działdowo, zaś najmniejszą gmina miejska Działdowo.

Wykres 2. Liczba ludności w gminach położonych w powiecie działdowskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Stan na 31.XII.2013 r.

Według danych z Głównego Urzędu Statystycznego gmina Lidzbark zamieszkała jest przez 14 640 osób. Gęstość zaludnienia oscyluje na poziomie 57 osób na km². Pod względem liczby ludności gmina Lidzbark zajmuje drugie miejsce w powiecie działdowskim. Najwięcej osób mieszka w gminie miejskiej Działdowo, zaś najmniejsza populacja dotyczy gminy Płośnica.

1.3. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW I PRZEZNACZENIE TERENÓW

W poniższych tabelach i na wykresach przedstawiono strukturę użytkowania gruntów w gminie Lidzbark. Wyodrębniono podział na obszar miejski i wiejski.

Tabela 2. Ogólna struktura użytkowania gruntów w gminie Lidzbark.

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia geodezyjna w ha	
	Obszar wiejski	Obszar miejski
użytki rolne	11355	220
lasy i grunty leśne	12259	92
pozostałe grunty	1306	256
RAZEM	24920	568

Źródło: Dane ze Starostwa Powiatowego w Działdowie na 2012 r.

W strukturze użytkowania gruntów na obszarze wiejskim największą grupą są lasy i grunty leśne, stanowiące 49,19% ogółu. Najmniej jest pozostałych gruntów, których łączna powierzchnia stanowi 5,24% ogółu.

Większość obszaru miasta Lidzbark zajmują tereny sklasyfikowane jako pozostałe grunty, w skład których wchodzi tereny zabudowane i zurbanizowane, grunty pod wodami, nieużytki czy tereny różne. Stanowią one 45,07% powierzchni miasta. Najmniejszy udział – 16,20%, mają lasy i grunty leśne.

Tabela 3. Szczegółowa struktura użytkowania gruntów w gminie Lidzbark.

Rodzaj użytkowania	Obszar wiejski	Obszar miejski
	Powierzchnia geodezyjna w ha	Powierzchnia geodezyjna w ha
Użytki rolne, w tym:	11355	220
- grunty orne	9265	139
- sady	12	2
- łąki i pastwiska	1749	24
- grunty rolne zabudowane	286	55
- grunty pod rowami	43	-
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, w tym:	12259	92
- lasy	12137	91
- grunty zadrzewione i zakrzewione	122	1
Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	487	196
- tereny mieszkaniowe	18	77
- tereny przemysłowe	4	32
- inne tereny zabudowane	10	14
- zurbanizowane tereny niezabudowane	-	2
- tereny rekreacji i wypoczynku	1	13
- drogi	419	45
- tereny kolejowe	35	13
Grunty pod wodami, w tym:	308	56
- wody powierzchniowe płynące	177	56
- wody powierzchniowe stojące	131	-
Nieużytki	503	4
Użytki ekologiczne	6	-
Tereny różne	2	-
Razem	24920	568

Źródło: Dane ze Starostwa Powiatowego w Działdowie na 2012 r.

W obszarze wiejskim, w strukturze użytków rolnych najczęściej jest łąk i pastwisk – 15,4%, najmniej zaś sadów – zaledwie 0,11%, lasy stanowią większość gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych – 99,0%, zaś w grupie gruntów zabudowanych i zurbanizowanych najczęściej jest dróg – 86,04%.

W obszarze miejskim, w strukturze użytków rolnych najczęściej jest gruntów ornych – 63,18%, najmniej zaś sadów – zaledwie 0,91%, lasy stanowią 98,91% gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych, zaś w grupie gruntów zabudowanych i zurbanizowanych najczęściej jest terenów mieszkaniowych – 39,29%.

1.4. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY LIDZBARK

W skład układu administracyjnego gminy wchodzi: miasto Lidzbark i 24 sołectwa. Do miejscowości, pełniących rolę wsi sołeckich zaliczono: Stare Dłutowo, Nowy Zieluń, Ciechanówko, Nick, Cibórz, Miłostajki, Belk, Marszewnica, Zalesie, Koty, Wawrowo, Klonowo, Tarczyny, Kiełpiny, Wąpiersk, Jeleń, Wlewsk, Jamielnik, Słup, Nowe Dłutowo, Zdrojek, Bryńsk, Nowy Dwór oraz Adamowo.

Rysunek 3. Podział gminy Lidzbark na sołectwa.

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 4. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach gminy Lidzbark.

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców
1	miasto Lidzbark	8276
2	Adamowo	95
3	Bełk	161
4	Bryńsk	498
5	Cibórz	522
6	Ciechanówko	217
7	Jamielnik	590
8	Jeleń	471
9	Koty	52
10	Kiełpiny	389
11	Klonowo	335
12	Marszewnica	115
13	Miłostajki	67
14	Nick	169
15	Nowe Dłutowo	154
16	Nowy Dwór	258
17	Nowy Zieluń	106
18	Słup	389
19	Stare Dłutowo	729
20	Tarczyny	97
21	Wąpiersk	505
22	Wawrowo	139
23	Wleusk	354
24	Zalesie	110
25	Zdrojek	69

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Lidzbarku.

Stan na dzień: 31.XII.2012 r.

Jak wynika z danych zawartych w powyższej tabeli w roku 2012 najliczniejszą miejscowością było Stare Dłutowo, którego populacja stanowiła około 11 % ludności obszaru wiejskiego w gminie. Najmniej osób zamieszkiwało miejscowość Koty. Populacja tej miejscowości stanowiła około 1% ludności obszaru wiejskiego w gminie.

1.1. OBOWIĄZUJĄCE MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Na terenie gminy Lidzbark obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Uchwała Nr XIX/120/96 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 30 lipca 1996 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbarka;
- Uchwała Nr XXII/145/96 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 30 grudnia 1996 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lidzbark w miejscowości Cibórz;
- Uchwała Nr XXII/146/96 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 30 grudnia 1996 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lidzbark;
- Uchwała Nr XXVII/197/97 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 24 lipca 1997 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lidzbark w miejscowości Nowy Zieluń (przeznaczenie terenu pod budownictwo letniskowe);
- Uchwała Nr XXVII/198/97 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 24 lipca 1997 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbarka, w obszarze oznaczonym symbolem B 32 RPU;
- Uchwała Nr XXVII/199/97 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 24 lipca 1997 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbarka, w obszarze oznaczonym symbolem A 48 ZP;
- Uchwała Nr XXVII/196/97 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 24 lipca 1997 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lidzbark w miejscowości Ciechanówko (przeznaczenie terenu pod budowę wysypiska nieczystości stałych);
- Uchwała Nr XXXI/233/97 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 23 grudnia 1997 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lidzbark w miejscowości Tarczyny (przeznaczenie terenu pod budownictwo letniskowe);
- Uchwała Nr XIII/111/99 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 10 listopada 1999 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbarka w obszarach oznaczonych symbolami: A39 ZP i A42 MN;
- Uchwała Nr XVII/153/2000 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 23 marca 2000 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbarka w obszarze oznaczonym w planie symbolem A7MWu;

- Uchwała Nr XXVIII/253/2001 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 7 czerwca 2001 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lidzbark we wsi Cibórz (działki nr 2/17);
- Uchwała Nr IX/67/07 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu działek Nr: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8/1, 8/2, 8/3, 8/4, 8/5, 8/6, 8/7, 8/8, 8/9, 8/10, 8/11, 8/12, 9, 10, 11, 12, 13 obręb 1 Lidzbark, ul. Chopina;
- Uchwała Nr XXI/154/08 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 25 lipca 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Lidzbark w obrębie geodezyjnym 4;
- Uchwała Nr XX/150/08 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 26 czerwca 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu działek Nr: 241/1, 241/2 i 241/3 obręb Jamielnik, gmina Lidzbark;
- Uchwała Nr XXI/155/08 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 25 lipca 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lidzbark w obrębie Ciechanówko;
- Uchwała Nr XXI/156/08 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 25 lipca 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lidzbark w obrębie geodezyjnym Klonowo;
- Uchwała Nr XXIX/226/09 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 30 kwietnia 2009 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lidzbark w obrębie geodezyjnym Cibórz.

1.2. DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY

Decyzje o warunkach zabudowy mają wpływ na kształtowanie ładu przestrzennego. W poniższej tabeli przedstawiono rozkład wydawanych decyzji w latach 2006 – 2012.

Tabela 5. Decyzje o warunkach zabudowy w latach 2006 – 2012.

Rodzaj zabudowy	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zabudowa mieszkaniowa	41	53	58	55	35	68	27
Zabudowa zagrodowa	42	39	18	25	22	29	23
Zabudowa usługowa	10	15	8	12	10	6	3
Zabudowa produkcyjna, magazynowa	2	3	4	0	0	0	4
Zabudowa rekreacyjna	2	8	10	3	6	5	2
Infrastruktura	2	0	1	0	0	0	0
Inne	0	2	3	0	0	0	0
Razem	99	120	102	96	73	108	59

Źródło: Materiały własne gminy.

W okresie 2006 – 2012 w gminie Lidzbark wydano 657 decyzji o warunkach zabudowy, przeciętnie w skali roku wydawano 94 decyzji. Największy wzrost liczby wydanych decyzji w stosunku do roku poprzedniego nastąpił w 2011 roku (o 35 decyzji). Największy spadek zanotowano w 2012 roku. Wówczas wydano o 49 decyzji mniej niż w 2011 roku.

W analizowanym okresie najwięcej decyzji dotyczyło zabudowy mieszkaniowej, które stanowiły 51,30% wszystkich decyzji. Na drugim miejscu uplasowały się decyzje dotyczące zabudowy zagrodowej, stanowiące około 30,14%. Najmniej było decyzji odnoszących się do infrastruktury, zaledwie 0,46% ogółu.

1.3. DECYZJE O USTALENIU LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

W poniższej tabeli zestawiono decyzje lokalizacji inwestycji celu publicznego wydane w latach 2008 – 2012.

Tabela 6. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wydane w latach 2008 – 2012.

L.p.	Rok	Liczba wydanych decyzji ogółem
1.	2008	12
2.	2009	9
3.	2010	12
4.	2011	12
5.	2012	9

Źródło: Materiały własne gminy.

W latach 2008 – 2012 na terenie gminy Lidzbark wydano 54 decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Przeciętnie wydawano 11 decyzji rocznie.

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

1.1. POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE

Gmina Lidzbark leży w południowo- zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego oraz w zachodniej części powiatu działdowskiego. Pod względem fizycznogeograficznego podziału Polski (Kondracki, 2009) obszar gminy Lidzbark położony jest w podprowincji Pobrzeża Południowobałtyckiego (makroregionie Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie) i Niziny Środkowopolskiej (makroregionie Nizina Północno-mazowiecka). W obrębie makroregionu Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego znajdują się fragmenty mezoregionów: Garbu Lubawskiego (315.15) położonego na północny zachód od siedziby gminy miejscowości Lidzbark oraz Równiny Urszulewskiej (315.16) sandr przechodzący przez centralną część gminy do miejscowości Nowa Wieś. Od wschodu sąsiaduje on z mezoregionem Wzniesienia Mławskie (318.63) makroregionu Nizina Północno-mazowiecka.

1.2. RZEŹBA TERENU I BUDOWA GEOLOGICZNA

Teren gminy położony jest w obrębie rozległego obniżenia erozyjno-egzaracyjnego (depresji Lidzbarka Welskiego), które zostało utworzone w podłożu utworów czwartorzędowych. Na dnie depresji nawiercono osady starszego trzeciorzędu. Utwory młodszego trzeciorzędu stwierdzono w obrębie elewacji i stokach depresji. Osady trzeciorzędu wykształcone są jako piaski i margle piaszczyste z mikrofauną paleocenu oraz jako piaski margliste i piaski kwarcowo-glaukonitowe oligocenu. Osady czwartorzędu posiadają miąższość 297,7m w okolicy Lidzbarka Welskiego, osady plejstocenu zaliczono do czterech zlodowaceń. Powstałe w podczas zlodowacenia Narwi tworzą poziom gliny zwałowej nadbudowany piaskami i mułkami zastoiskowymi. Osady interglacjału (okresu międzylodowcowego) augustowskiego tworzą piaski, mułki rzeczne występujące w dolinie rzecznej wyciętej do głębokości 25 m w glinach zwałowych. Podczas zlodowacenia południowopolskiego wyróżniono trzy poziomy glacialne

rozdzielone utworami wodnolodowcowymi i zastoiskowymi, tworzone przez mułki, piaski zastoiskowe, gliny zwałowe, ły i mułki zastoiskowe. Osady interglacjału wielkiego reprezentowane są przez: piaski, mułki i ły rzeczne, rzeczno-jeziorne i jeziorne o miąższości od 60 m do 90 m. Osady zlodowaceń środkowopolskich tworzą dwa kompleksy glacialne związane ze zlodowaczeniem Odry i Warty z takimi osadami zlodowaczenia Odry jak ły i piaski zastoiskowe górne, piaski i mułki wodnolodowcowe stadiału dolnego oraz mułki i piaski zastoiskowe i gliny zwałowe stadiału górnego. Osady te rozdzielone są piaskami rzecznyymi. Osady zlodowaczenia Warty składają się z piasków i żwirów wodnolodowcowych, glin zwałowych, łów, mułków i piasków zastoiskowych. Osady zlodowaceń północnopolskich reprezentowane są przez piaski i żwiry wodnolodowcowe, gliny zwałowe, ły i mułki zastoiskowe itd. Największe znaczenie na ukształtowanie powierzchni gminy miały procesy zachodzące w środkowym i górnym stadiale zlodowaczenia Warty oraz w czasie zlodowaczenia Warty i w czasie zlodowaczenia Wisły. Osady holocenijskie na terenie gminy są reprezentowane przez piaski pyłowe i żwiry zwietrzelinowe, piaski i gliny deluwialne występujące w dolnych partiach stoków doliny Warty, w dnach suchych dolin, ły, mułki, piaski i żwiry tarasów zalewowych Wkry, piaski i mułki jeziorne (tworzące tarasy jeziorne nad j. Lidzbarskim), gytie, piaski namułowe, namuły torfowe i torfy, piaski rzeczne delt, piaski i żwiry stożków napływowych oraz namuły den dolinnych i zagłębień bezodpływowych.

Jak wspomiano już wcześniej, rzeźba terenu została głównie ukształtowana po stadiale górnym zlodowaczenia Warty. Podczas stadiału Świecia łądolód prawdopodobnie dotarł po okolice Klonowa, Bryńska Kolonii i Lidzbarka. Podczas zasięgu łądolodu w stadiale górnym ukształtowały się dwa loby lodowcowe: lob Bryńska oraz lob Lidzbarka Welskiego. Na kontakcie z czołem łądolodu lobu Bryńska oraz lobu Lidzbarka Welskiego uformowały się skarpy kontaktu lodowego. W tym okresie powstały rynny subglacialne (m.in. Jezior Bryńskich oraz Jeziora Lidzbarskiego), a także I poziom sandrowy na wschód od Bryńska Kolonii i na południe od Lidzbarka. Z niewielką oscylacją łądolodu w zachodniej części lobu Lidzbarka Welskiego związane było powstanie spiętrzonej moreny czołowej na południe od Lidzbarka. Podczas postoju łądolodu w subfazie dobrzyńskiej powstała morena czołowa akumulacyjna w okolicy Słupa oraz skarpa kontaktu lodowego na zachód od Chełst. Po degradacji tego obszaru, u schyłku zlodowaczenia Wisły powstały nowe formy rzeźby terenu i osady. W dolinach rzecznych utworzyły się tarasy nadzalewowe: I taras nadzalewowy w dolinie Welu i II tras nadzalewowy w dolinie Wkry. Z opisywanego wyżej okresu istnieje sucha obecnie dolina Prawelu między Ciborzem, a Nowym Dworem. W okresie holocenijskim w dolinie Welu tworzyły się doliny rzeczne¹.

Prace geologiczne² przeprowadzone w latach powojennych doprowadziły do udokumentowania złóż kruszywa naturalnego i piasków kwarcowych oraz wskazały obecność nagromadzeń żwirowych, piaskowo-żwirowych i utworów piaszczystych. W północnej oraz zachodniej części gminy występują piaski, piaski ze żwirami akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej. Na terenie gminy wyznaczono obszary perspektywistyczne występowania kruszywa naturalnego. Zaliczono do nich piaski i żwiry o miąższości 0,6-6,8m w rejonie Słupa, żwiry o miąższości 0,8-15m w rejonie Wąpierska, żwiry o miąższości od 1 do kilku metrów w okolicy Chełst oraz piaski różnoziarniste o miąższości 3-11,5m w okolicy Dłutowa oraz żwiry w okolicy Marszenicy. Ponadto na terenie gminy występują torfy spełniające normy bilansowości jednakże ze względu na swoje położenie w formach ochrony przyrody nie wchodzi w skład bazy zasobowej. Na terenie gminy występują niekontrolowane punkty eksploatacji kruszywa w rejonach Wybowa, Jamielnika, Wlewska, Zdrojka, Biernat.

---

¹ Objasnienia do szczegółowej mapy geologicznej Polski, Arkusz Lidzbark Welski, Wysota W., 2002, PIG

² Objasnienia do mapy geologiczno-gospodarczej Polski Arkusz Lidzbark Welski, A. Frankiewicz, PIG, 2004

1.3. KLIMAT

Obszar gminy znajduje się w zachodniej części regionu mazursko-białostockiego. Warunki klimatyczne panujące na terenie gminy należą do umiarkowanych i w dużej mierze uwarunkowane są wpływami mas powietrza polarno – morskiego. Według regionalizacji klimatycznej R. Gumińskiego Miasto i Gmina Lidzbark położone są w obrębie dzielnic mazurskiej oraz wschodnio – bałtyckiej. Podstawowe dane dotyczące klimatu Miasta i Gminy Lidzbark, opracowano na podstawie obserwacji prowadzonych w stacji meteorologicznej Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMiGW) zlokalizowanej w Lidzbarku (dane z wielolecia 1949 -1971 r). Średnie roczne temperatury powietrza wynoszą tu 6,8°C, średnia temperatura półrocza zimowego 0,2°C, zaś półrocza letniego 14°C. Okres wegetacyjny trwa 210 - 220 dni. Opad roczny nie przekracza tu 555 mm. Pokrywa śnieżna zalega od 38 – 60 dni.

Na omawianym obszarze najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 17,5°C, najchłodniejszym styczeń -4,3°C. Ujemne miesięczne temperatury trwają średnio od września do maja włącznie. Pokrywa śnieżna pojawia się w okresie 1 – 5 grudnia, a zanika około 22 lutego.

Najwyższe opady w ciągu roku, odnotowywane są w miesiącach letnich, najniższe w miesiącach zimowych od stycznia do marca. Na terenie gminy notuje się w okresie wegetacyjnym od IV do IX opady rzędu od 340 – 360 mm. Średnia roczna liczba opadów dla posterunku opadowego zlokalizowanego w Lidzbarku wynosi 650 mm.

Średnia roczna wilgotność powietrza przekracza 80 %. Największe wartości wilgotności obserwowane są od września do marca. Najniższe wartości wilgotności względnej obserwowane są z kolei od kwietnia do sierpnia. Przy czym wilgotność osiąga wartości ok. 68% w maju i ok. 90% w listopadzie i grudniu.

Przeważającymi wiatrami na terenie gminy są wiatry z sektora zachodniego i wschodniego, a najrzadziej występują wiatry z sektora północnego. Wiatry zachodnie stanowią około 20%, a wiatry wschodnie około 16% wszystkich notowanych wiatrów. Najwyższe prędkości wiatrów notowane są jesienią i zimą (wiatry bardzo silne i porywiste), a najniższe latem. Na omawianym obszarze występują cisy, które najczęściej pojawiają się w sierpniu.

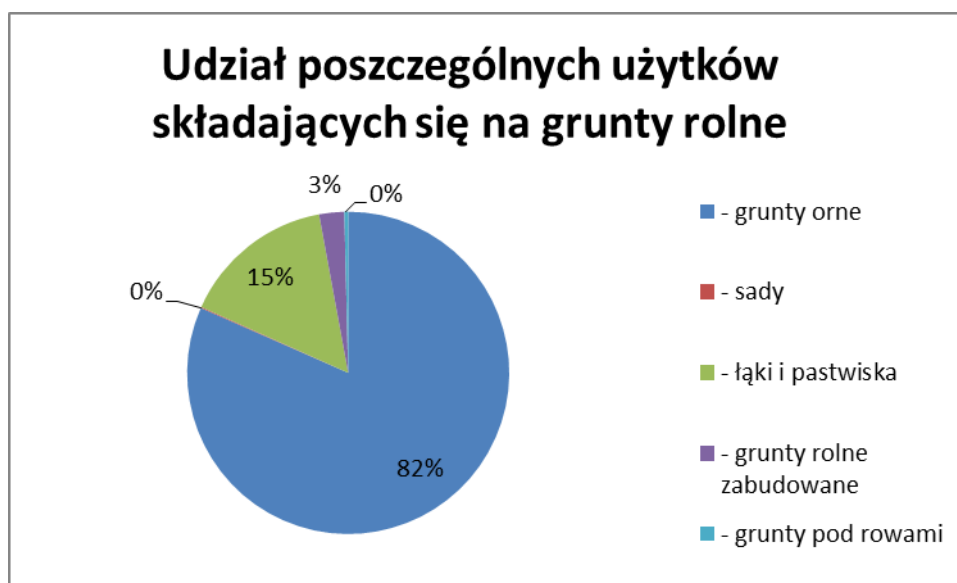
Teren gminy charakteryzuje się (w stosunku do przeciętnych w Polsce) większym średnim zachmurzeniem, czyli większą liczbą dni pochmurnych (największa ilość dni pochmurnych występuje w listopadzie). W ciągu roku na terenie gminy odnotowuje się około 30 dni pogodnych, które najczęściej występują we wrześniu.

Obszar gminy cechuje raczej krótki okres wegetacyjny, który dla Lidzbarka wynosi 210 – 220 dni.

1.4. GLEBY

Grunty rolne zajmują w gminie 11355 ha, z czego grunty orne zajmują 9265 ha, sady 12 ha, łąki i pastwiska 1749 ha, grunty rolne zabudowane 286 ha, zaś grunty rolne pod rowami 43 ha. Udział procentowy poszczególnych użytków obrazuje wykres poniżej.

Wykres 3 Udział poszczególnych użytków składających się na grunty rolne stan na stan na 2012 r.

Źródło: Dane ze Starostwa Powiatowego w Działdowie.

Na terenie gminy przeważają gleby androgeniczne utworzone bez udziału materiałów i czynników zewnętrznych przeważają gleby rdzawe i bielcowe pod lasami, gleby rdzawe na kompleksach 6-żytnim słabym i 7-żytnim bardzo słabym, gleby brunatne kompleksu żytniego 4-bardzo dobrego oraz 5-dobrego. Niewielki udział stanowią gleby płowe. Gleby semihydrogeniczne powstałe w warunkach okresowego silnego uwilgotnienia znajdujące się w czarnej ziemi oraz gleby glejowe. Czarne ziemie występują pod łąkami odwadniającymi teren przyległy do Wkry (Działdówki) w okolicy Zdrojka, Dłutowa oraz w dolinie Wkry, łąkach otaczających jezioro Lidzbarskie, j. Zakroczy, polanach śródleśnych otaczających zbiorniki bezodpływowe oraz nieużytkach na wschód od miejscowości Jeleń. Gleby glejowe tworzą kompleks użytków zielonych słabych i bardzo słabych na wschód od Starego Dłutowa. Gleby hydrogeniczne powstały w wyniku kształtowania utworów pod wpływem wody stojącej lub przepływowej na terenie gminy są to gleby torfowe torowisk niskich i torfowo-mułowe, gleby torfowo-mułowe, gleby murszowe i murszaste. Gleby torfowe torowisk niskich i torfowo-mułowe, znajdują się pod łąkami tworzącymi użytki zielone średnie położone w dopływie Wdy-Martwicy, użytku ekologicznym Bładowo. Gleby torfowo-mułowe tworzą łąki Kurojady, podmokłe łąki na zachód od jeziora Grądy. Gleby glejowe znajdują się na łąkach wzdłuż rowów odwadniających tereny z okolic Wawrowa, Marszewnicy. Gleby napływowe, mady znajdują się w łąkach położonych wzdłuż rzeki Wkry. Najpopularniejszą uprawą w gminie są zboża, stanowiące 50,07% powierzchni wszystkich zasiewów. Najmniejsza powierzchnia dotyczy buraków cukrowych. Z racji na wysoki wskaźnik użytków zielonych najczęściej gospodarstwa prowadzi chów i hodowlę bydła. Na terenie gminy gospodarstwa rolne zajmują znaczne powierzchnie, jednak wiele jest również małych gospodarstw rolnych do 1 ha. Najwięcej jest jednak gospodarstw o powierzchni od 1 ha – 5 ha.

Tabela 7. Zestawienie klasyfikacji gleb – grunty orne na terenie gminy.

Powiat/gmina	Klasa bonitacyjna gruntów ornych w ujęciu powierzchniowym [ha]									
	I	II	III a	III b	IV a	IV b	V	VI	VI Z	N
Działdowski	0	7	754	3 088	10 138	13 652	14 530	5 312	132	47 613
Lidzbark	0	0	36	249	1 464	2 611	3 399	1 861	100	5

Źródło: Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego Rejon Doradczy Działdowo.

1.5. FAUNA I FLORA

Fauna i flora terenu opracowania została szczegółowo zinwentaryzowana w powszechnej inwentaryzacji przyrodniczej dla gminy Lidzbark, w związku z czym informacje o różnorodności fauny i flory na tym terenie pochodzą m.in. z wyżej wymienionego dokumentu.

Według podziału geobotanicznego gmina znajduje się w obszarze Okręgu Hławskiego w Krainie Pojezierzy Pomorskich. Na tym terenie wskazano iż spotyka się wschodni zasięg buka z zachodnim zasięgiem świerka. Jak wynika z danych z inwentaryzacji³ bogactwo roślin badane było na terenie gminy już od 1881 roku, aż do chwili obecnej m.in. przy okazji przeprowadzania dokumentacji proponowanych oraz istniejących form ochrony przyrody. Przeprowadzone w tym czasie badania pozwoliły wyróżnić na terenie gminy:

- 119 jednostek fitosocjologicznych,
- 85 zespołów roślinnych,
- 34 zbiorowiska o nie w pełni określonej randze.

Z uwagi na bogatą różnorodność zbiorników wodnych zarówno liczne rzeki, jeziora przepływowe, jeziora bezodpływowe, doły potorfowe, drobne bezimienne cieki oraz rowy melioracyjne roślinność wodna różnych klas posiadają tu dogodne warunki do rozwoju. W zatokach jezior, zakolach rzek, dołach potorfowych, sadzawkach wiejskich na terenie gminy pospolitym zespołem jest zbiorowisko Spirodeli wielkokorzennej, rzęsy drobnej i trójrowkowej.

Bagno Jeleńskie zasiedla wgłęбка wodna, okrężnica bagienna, jezioro Wlecz bogate jest w glony z rodzaju zielenice (ramiennic). Wody strefy przybrzeżnej jezior, rzeki Wel i Brynicy o spokojnym nurcie zdobią liście i kwiaty lilii wodnych, grążela żółtego i grążela białego, rzadziej osoki aloesowej, żabiścieku pływającego. Jezioro Piaseczenko jest obfite w mchy, torfowce.

Na terenie gminy występują torfowiska niskie i przejściowe, będące naturalnym magazynem wody, wpływającym również na mikroklimat oraz miejscem schronienia fauny. W składzie gatunkowym torfowisk wyróżniono turzyce bagienną, bagnice torfową, przygielkę błotną, rosiczkę okrągłolistną.

Łąki na terenie gminy zajmują 1066 ha, zaś pastwiska 682 ha, co stanowi 7% powierzchni gminy. Łąki i pastwiska znajdują się w dolinach rzek, sąsiedztwie jezior. Wilgotne łąki w składzie gatunkowym posiadają wiązówkę błotną, kuklika zwisłego, bodziszka błotnego rzadziej kozłka lekarskiego, krwawnicę pospolitą oraz tojeść pospolitą. Łąki trzęślicowe rozwijają się, w pobliżu torfowisk w postaci niewielkich płątów. Najczęściej występują tu łąki sitowo-trzęślicowe. Łąki te występują na „Jeleńskich Bagnach” oraz Bryńsku Szlacheckim. Z zespołu tego pozyskuje się mało wartościowe siano, w związku z czym nie posiadają dużej wartości użytkowej. Łąki świeże należące do klasy Molinio-Arrhenatheretea reprezentowane są do zbiorowisk okresowo wilgotnych, żyznych łąk kośnych z gatunkiem charakterystycznym śmiałkiem darniowym. W obrębie torfowisk stwierdzono zbiorowiska z dużym udziałem gęsiówki piaskowej, kłosówki wełniastej, kozłka dwupiennego oraz ostroźnia błotnego. Łąki świeże z rzędu Arrhenatheretalia elatioris użytkowane są jako łąki kośne tworzone przez takie gatunki jak rajgras wyniosły, kupkówka pospolita, barszcz syberyjski, przetacznik ożankowy, kostrzewa czerwona, kostrzewa łąkowa i przytulia pospolita.

Zajmują one zbocza dolin, tereny niedostępne pod uprawę lub koszenie, skraje lasów i rynien jeziornych, wyjąłowane gleby porolne. Murawy szczotlichowe występują w okolicy wsi Bryńsk na siedliskach ubogich i suchych. Murawy te tworzą: szczotlicza siwa, szczaw polny, sporek wiosenny,

---

³powszechnej inwentaryzacji przyrodniczej dla gminy Lidzbark.

czerwiec trwały oraz chroszcz nagołodygowy. W dolinie Brynicy i Welu na piaszczystych wyniesieniach wśród łąk sporadycznie spotkać można zawciąg pospolity, goździka kropkowanego oraz rogownicę polną. Skarpy przydrożne i zbocza porastają: wiechlina spłaszczona, bylica polna, smagliczka kielichowata. Jałowe łąki porastają wrzosa i bliźniczki psiej-trawki. Skraje lasów i zarośli porasta koniczyna dwukłosa, rzepik pospolity, koniczyna pocięta, lucerna sierpowata.

Zbiorowiska przystosowane do działań człowieka lub z gatunkami obcego pochodzenia wykształciły się na zrębach lub śródleśnych polach, glebach zasobnych w azot i inne składniki odżywcze. Na glebach tych rośnie trybuła leśna, pokrzywa zwyczajna, jeżyna popielica, w rejonie wysypisk rośnie mierzniak czarna. Podwórkom, drogom polnym towarzyszą gatunki odporne na wydeptywanie np. rdest ptasi, rumianek bezłodygowy, wiechlina roczna. Przy zabudowaniach obiektów gospodarczych rośnie zespół pokrzywy i ślazu zaniedbanego. Roślinność segetalna towarzysząca roślinom okopowym reprezentowana jest przez wilczomlec obrotowy, dymnicę pospolitą. W uprawach zbożowych przoduje wyka czteronasienna, a rzadziej maruna bezwonna.

Wykaz gatunków objętych ochroną częściową:

- paprotka zwyczajna,
- grzybień biały,
- grzybień biały,
- porzeczka czarna,
- kruszyna pospolita,
- pierwiosnka lekarska,
- bagno zwyczajne,
- kopytnik pospolity,
- mącznica lekarska
- marzanka wonna,
- kalina koralowa,
- konwalia majowa,
- turówka leśna.

Wykaz gatunków objętych ochroną ścisłą:

- widłak wroniec,
- widłak jałowcowy,
- widłak goździsty,
- widłak spłaszczony,
- pluskwica europejska,
- orlik pospolity,
- sasanka otwarta,
- grąźel żółty,
- rosiczka okrągłolistna,
- rosiczka długolistna,
- rojnik pospolity,
- wawrzynek wilczełyko,
- bluszcz pospolity,
- pomocnik baldaszkowy,
- naparstnica zwyczajna,
- zimozioł północny,
- lilia złotogłów,
- storczyk krwisty,
- storczyk szerokolistny,
- storczyk Fuchsa,
- podkolan biały,
- podkolan zielony,
- kruszczyk błotny,
- listeria jajowata,
- gnieźnik leśny,
- tajeża jednolistna.
- lipiennik Loesela.

Spośród całkowicie chronionych gatunków grzybów zaliczono tu szmaciak gałęzisty, sromotnik bezwstydnny i niektóre gatunków z rodziny smardzowatych) częściowo chronione porosty płucnica i brodaczka zwyczajna. Rozpoznano tu gatunków reliktowe:

- mchów - krzywosz lśniący, tujowiec i mszar,
- kwiatów – fiołek torfowy i zimozioł północny arnika górskiego.

Świat zwierzęcy obszaru gminy jest równie bogaty jak świat roślin. Na terenie gminy rozpoznano 47 gatunków ssaków. Spośród nietoperzy napotkano na nocka Natterera, nocka łydkonosego (jezioro Tarczyńskie, Grądy i Wlecz), mroczka późnego, karlika malutkiego, karlika większego, borowca wielkiego oraz gacka brunatnego. Na terenie gminy rozpoznano 165 gatunków

ptaków. Większość z nich obserwowana była w czasie przelotów wiosennych i jesiennych (np. nur czarnoszyi, kormoran czarny, łabędź krzykliwy, świstun, tracz bielaczek, batalion). Na terenie gminy gatunków licznie lęgowymi są m.in. przepiórka, pierwiosnek, piecuszek, bogatka, lęgowe: gągoł, orlik krzykliwy i błotniak zbożowy. Herpetofauna reprezentowana jest przez 12 gat. płazów i 5 gat. gadów. Wśród płazów, najliczniej występuje ropucha paskówka. Zagrożeniem dla nich jest obniżający się poziom wód gruntowych (zanik miejsc rozrodu). Wśród gadów najczęściej spotykano zaskronca, rzadziej żmija zygzakowata.

W celu ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową na terenie Nadleśnictwa Lidzbark ustalono strefy ochrony wokół gniazd ptaków:

- 8 stref orlika krzykliwego,
- 1 strefa bociana czarnego,
- 1 strefa bielika.

1.6. ZASOBY WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Udział wód powierzchniowych (jezior i cieków) w ogólnej powierzchni Miasta i Gminy Lidzbark wynosi 1,6 %.⁴ Jak podano już wcześniej wg. podziału na regiony fizjogeograficzne S. Pietkiewicza (1947) gmina leży na Pojezierzu Północnym (V), Pojezierzu Ławskim V5 (Kondracki, 2009). Gmina w całości położona jest w dorzeczu Wisły. Północnozachodnia i centralna część należy do zlewni rzeki Wel oraz Brynicy (dopływ Drwęcy), zaś wschodnia do zlewni Wkry (dopływ Narwi).

RZKA WEL

Wel to rzeka o długości 95,8 km, której koryto osiąga szerokość kilkunastu metrów. Jej zlewnia zajmuje 822,44 km² tworzona na terenie gminy Lidzbark przez dopływy:

- dopływ poniżej Ciborza;
- Martwica - lewy dopływ rzeki Wel i prawy Wkry (dział wodny) w granicach Welskiego Parku Krajobrazowego - woda w zależności od poziomu w rzekach może płynąć raz w jednym raz w drugim kierunku;
- Zwórznianka lewy dopływ, strumyk łączy j. Zwórzno z j. Lidzbarskim.

Rzeka często zmienia kierunek biegu, generalnie ma jednak przebieg południkowy. Od źródeł do Ciborza (k. Lidzbarka) płynie w kierunku południowo-zachodnim, po czym gwałtownie zmienia bieg na północno-zachodni. W okolicy miejscowości Bratian (k. Nowego Miasta Lubawskiego) wpada do Drwęcy. Rzeka Wel na teren Parku wpływa w rejonie miejscowości Szczupliny, a wypływa koło Lorek (na południe od Grodziczna), rozdzielona na dwa koryta, z których lewe nazwane jest Bałwanką. Dolina rzeki Wel składa się z kilku odcinków, zróżnicowanych pod względem morfologicznym na terenie gminy od jeziora Grądy do miejscowości Cibórz odcinek sandrowy, odcinek erozyjny od Ciborza do Lidzbarka, a odcinek rynnowy od Lidzbarka do miejscowości Kaczek (poza terenem gminy). Z racji swojej różnorodności jest ona cennym siedliskiem zarówno ichtiofauny jak i flory, z racji czego chroniona jest wieloma formami ochrony przyrody. Rzeka Wel ma bardzo duży potencjał energetyczny. Obecnie na rzece pracuje już kilka małych elektrowni wodnych, następne są w fazie projektów lub w budowie. Wszystkie znajdują się na założeniach istniejących lub

⁴ PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY LIDZBARK NA LATA 2004 – 2007 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2008 – 2011 Członka Ekologicznego Związku Gmin „Działdowszczyzna”, ABRYŚ Technika Spółka z o.o.,

dawnych młynów wodnych (Lesiak, Chełsty, Kurojady, Lorki, Straszewy, Trzcina). Jakość wód w 2002 r. sklasyfikowano do III klasy czystości, na co główny wpływ miało miano Coli typu kałowego.

RZEKA WKRA

Wkra jest rzeką III rzędu, prawobrzeżnym dopływem Narwi, jej długość od źródła do ujścia wynosi 249,1 km. Przez teren gminy przepływa ona niewielkim fragmentem jako Działdówka w otoczeniu gruntów użytkowanych rolniczo oraz lasów. Zlewnia Wkry zajmuje powierzchnię 5322,1 km², na terenie gminy Lidzbark 60,8 km². Rzeką bierze początek w zmeliorowanych bagnach na wschód od jeziora Kownatki.

Dolina rzeki w odcinku przepływającym na północ od drogi Nowy Dwór i Nick pocięta jest gęstą siecią rowów melioracyjnych. Wkra zasilana jest głównie opadami śnieżnymi, w mniejszym stopniu również deszczem. W związku z powyższym istnieje zależność, iż maksymalne stany wód przypadają na luty i marzec (2,2-2,9 m), a najmniejsze na lipiec i sierpień (1,56-1,58 m)⁵. Jakość wód Wkry w 2002 r. odpowiadała III klasie czystości.

Tabela 8. Zestawienie cieków wodnych na terenie Miasta i Gminy Lidzbark.

Rzeka	Kanał	Długość [km]
Wkra	-	6,295
Wel	-	31,622
Płońniczanka	-	0,800
Brynica	-	6,736
Ogółem		45,453
- w tym rzeki		45,453
- w tym kanały		-

Źródło: Plan rozwoju lokalnego gminy Lidzbark, Lidzbark 2006 r.

Tabela 9. Zestawienie jezior i stawów do hodowli ryb.

L.p.	Nazwa zbiornika	Właściciel/ użytkownik	miejsowość	Zlewnia	Powierzchnia ha	Pojemność tys. m ³
1.	J. Jeleń	PZW	Jeleń	Wel	31,3	422,4
2.	J. Lidzbarskie	PZW	Klonowo	Wel	121,8	12229,2
3.	J. Moczydło	PZW	Klonowo	Wel	3,5	104
4.	J. Zakroczy	PZW	Wąpiersk	Wel	11,1	244,2
5.	J. Zwórzno	PZW	Klonowo	Wel	18,7	860,2
6.	J. Klonowskie	prywatny	Klonowo	Brynica	7,2	108,0
7.	J. Piaseczno	PZW	Piaseczno	Brynica	25,6	1948,7
8.	J. Piaseczenko	PZW	Piaseczno	Brynica	5,21	2680,0
9.	J. Zalesie	PZW	Zalesie	Brynica	5,8	87,0

Źródło: Program małej retencji dla województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2006 – 2015.

Jeziorem proponowanym do podpiętrzenia jest jezioro Bryńskie w zlewni rzeki Brynica, zastawka będzie miała wysokość 0,5 m zlewnia naturalna ma 67,4 ha zaś spiętrzona 68ha koszt inwestycji szacuje się na 140 tys. zł.

⁵ Objaśnienia do mapy geologiczno-gospodarczej Polski, Frankiewicz A., Warszawa 2004.

Na terenie gminy zlokalizowany jest obiekt małej energetyki wodnej Kurojady z zlewni rzeki Wel, piętrzenie 2,2 m, o powierzchni 0,8 ha obiekt o mocy 30kW.

Tabela 10. Struktura użytkowania gruntów w gminie Lidzbark wg zlewni.

Lp.	Nazwa	Ogólna powierzchnia gruntów ha	Użytki rolne w ha w tym.				Lasy ha	Pozostałe grunty
			GRUNTY ORNE	SADY	ŁĄKI	PASTWISKA		
1.	Zlewnia Wkry	6 080	2 245	9	304	112	2979	531
2.	Zlewnia Drwęcy w tym rzeki Wel	19 487	7 195	27	976	361	9 228	1 700

Źródło: Program Małej Retencji dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2006 – 2015.

Tabela 11. Podział hydrograficzny województwa warmińsko-mazurskiego – zlewnia rzeki Drwęcy.

Numer zlewni	NAZWA ZLEWNI	Rząd rzeki	Długość rzeki km	Powierzchnie elementarne w km ²	Przepływy charakterystyczne m ³ /s		
					SWQ	SSQ	SNQ
28	DRWĘCA do granicy województwa	II	103,63	2808,36	37,2	17,2	7,32
28 6	WEL (ORZECZÓWKA)	III	107,45	822,44	11,27	5,59	2,96
28 655	Wel od jez. Grądy do Płońniczanki (I)			38,56			
28 656	Płońniczanka	IV	16,04	91,29	1,505	0,566	0,301
28 657	Wel od Płońniczanki do wypływu z jez. Lidzbarskiego			71,56			
28 6571	Wel od Płońniczanki do dopł. poniżej Ciburza			9,59			
28 6572	Dopływ poniżej Ciburza	IV	6,08	10,32	0,124	0,064	0,034
28 6573	Wel od dopł. Poniżej Ciburza do dopł. z Miłostajek (I)			0,17			
28 6574	Dopływ z Miłostajek	IV	8,04	17,75	0,215	0,110	0,059
28 6575	Wel od dopł. z Miłostajek do jez. Lidzbarskiego			16,22			
28 6579	Zlewnia jez. Lidzbarskiego			17,51			
28 65792	Dopływ z jez. Zwórzno	IV	3,04	7,12	0,086	0,044	0,023
28 65799	Bezpośrednia zlewnia jez. Lidzbarskiego			10,39			
8 659	Wel od jez. Lidzbarskiego do dopł. spod Mroczna (I)			51,7			
28 66	Dopływ spod Mroczna	IV	4,12	25,13	0,304	0,156	0,083
28 660	Zlewnia bezodpływowa na zachód od Mroczna			10,93			
28 669	Dopływ spod Mroczna bez zlewni bezodpływowej na zachód od Mroczna			14,20			
28 67	Wel od dopł. spod Mroczna do Wólki (p)			79,45			
28 671	Wel od dopł. spod Mroczna do dopł. z jez. Kiełpińskiego (p)			6,73			
28 672	Dopływ z jez. Kiełpińskiego	IV	3,76	25,51	0,309	0,158	0,084
28 673	Wel od dopł. z jez. Kiełpińskiego do oddzielenia się Bałwanki			3,98			
8 675	Wel od oddzielenia się Bałwanki do Kotlewskiej Strugi (p)			13,44			

Źródło: Program Małej Retencji dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2006 – 2015.

Tabela 12. Zestawienie jezior w gminie Lidzbark.

Nazwa jeziora	Powierzchnia [ha]	Objętość [tys. m ³]	Głębokość [m]		Długość linii brzegowej [m]
			Śred.	Maks.	
Jeleń	31,3	422,4	1,3	1,6	3 200
Lidzbarskie	121,8	12 229,2	10,1	25,5	7 550
Piaseczno	25,6	1 948,7	6,4	12,5	2 400
Piaseczenko	4,7	17,0	1,0	4,0	bd
Włecz	24,8	2 680,1	10,8	26,0	2 050
Zakrocz	11,1	244,2	1,7	4,5	1 340
Zwórzno	18,7	860,2	4,0	11,6	2 040
Klonowskie	7,22	-	-	-	-
Zdręczno	1,4	-	-	-	-

Źródło: Program Małej Retencji dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2006 – 2015.

Jeziorami wykorzystywanymi do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych jest j. Lidzbarskie, j. Jeleń, j. Piaseczno. Na podstawie art. 113 ust. 4 pkt 3 ustawy Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 r. (Dz. U. 2015 poz.469 z późn. zm.) zgodnie z wykazem jednolitych części wód powierzchniowych przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych (RZGW Gdańsk), tylko wody jeziora Lidzbarskiego przeznaczone są do celów rekreacyjnych.

Ocena jakości wód rzek badanych w 2005 r. sklasyfikowała wody rzeki Wel w punkcie poniżej Lidzbarka, Chełsty (24,9 km rzeki) do wód klasy III - zadowalającej jakości. Wskaźnikami decydującymi o ocenie ogólnej jest barwa, chemiczne zapotrzebowanie tlenu metodą nadmanganianową, chlorofil "a", liczba bakterii grupy coli typu kałowego oraz ogólna liczba bakterii grupy coli.

Program małej retencji dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2006 – 2015 wskazuje, iż środkami do powiększenia zdolności retencyjnych poszczególnych zlewni jest:

- stosowanie urządzeń piętrzących na wypływach z jezior w celu wykorzystania ich naturalnych zdolności retencyjnych, przy czym wysokość piętrzenia nie powinna przekraczać granicy zwyczajowych wahań poziomu wody,
- odbudowa i budowa systemów melioracyjnych do nawadniania użytków zielonych,
- stosowanie małych budowli piętrzących do zatrzymywania wody w mokradłach, oczkach wodnych, dolinach rzecznych i obniżeniach terenu,
- zachowanie istniejących oczek wodnych, stawów terenów podmokłych jako użytków ekologicznych,
- wprowadzenie zmian w sposobie uprawy użytków rolnych,
- zalesianie powierzchni o mało urodzajnych glebach przepuszczalnych,
- modernizacja istniejących lub budowa nowych stawów i zbiorników zarówno rybnych jak i rekreacyjnych,
- wykorzystanie naturalnych zagłębień terenu do gromadzenia wód opadowych,
- odtwarzanie mokradeł i bagien na terenach leśnych,

- przywrócenie poziomu piętrzeń, do których przystosowane są budowle hydrotechniczne w systemie wielkich jezior mazurskich, co w sposób znaczący wpłynie na wielkość zasobów retencjonowanych wód.

Realizacja programu małej retencji powinna być poprzedzona lub co najmniej zbieżna z poprawą jakości wód powierzchniowych, co wiąże się z bardziej intensywnym działaniem w sprawie budowy oczyszczalni i podniesienia efektywności oczyszczania ścieków w już istniejących. Lokalizacja proponowanych obiektów retencji nie powinna stać w sprzeczności z przewidzianymi dla danych obszarów planami ochrony przyrody.

Zakazy i ograniczenia w działaniach dla obszarów bezpośredniego zagrożenia powodziowego, terenów nieobwałowanych obejmują:

- zabrania się wykonywania urządzeń wodnych oraz wznoszenia innych obiektów budowlanych,
- zabrania się sadzenia drzew lub krzewów, z wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służącej do wzmocnienia brzegów, obwałowań lub odsypisk,
- zabrania się zmiany ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania innych robót, z wyjątkiem robót związanych z regulacją lub utrzymywaniem wód oraz brzegu morskiego, a także utrzymywaniem lub odbudową, rozbudową lub przebudową wałów przeciwpowodziowych wraz z ich infrastrukturą,
- zabrania się lokalizowania inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania,
- zalecane jest aby w granicach naturalnych zalewów wodą o prawdopodobieństwie $p = 1\%$ i mniejszym nie planować nowej zabudowy mieszkalnej lub przemysłowej,
- zalecane jest ustalenie dokładnych stref zagrożenia powodziowego w rejonie planowanej zabudowy, co wymagać może dodatkowych prac inwentaryzacyjnych i pomiarowych na rozpatrywanym obszarze,
- lokalizacja zabudowy w rejonach zagrożonych osuwaniem skarp lub zboczy winna być poprzedzona ekspertyzą geotechniczną, w celu określenia stopnia ryzyka,
- w strefach płytkiego zalewu do 0,5 ograniczenia mogą być mniej restrykcyjne niż na pozostałym obszarze zagrożenia powodziowego. Np. dopuszczenie zabudowy pod warunkiem wykonania odpowiednich zabezpieczeń podniesienia terenu bądź zabezpieczenia budowli do określonej rzędnej, nie budowania piwnic itp. Są to strefy, w których ograniczenia powinny być mniejsze, a inwestycje mogą być dopuszczone do realizacji po spełnieniu określonych wymogów, mających na celu zabezpieczenie ich oraz otaczającego środowiska przed ewentualnym zalewem powodziowym.

1.7. ROLNICZA I LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

1.7.1. ROLNICTWO

W oparciu o dane pozyskane z Powszechnego Spisu Rolnego przedstawiono poniżej analizę przemian zachodzących w rolniczej przestrzeni produkcyjnej na terenie gminy Lidzbark. W celu dokonania jak najpełniejszej charakterystyki rolnej gminy wykorzystano aktualnie dostępne dane statystyczne z roku 2010, z uwagi jednak na ich niekompletność, charakterystykę tę uzupełniono danymi z roku 2002.

Tabela 13. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych.

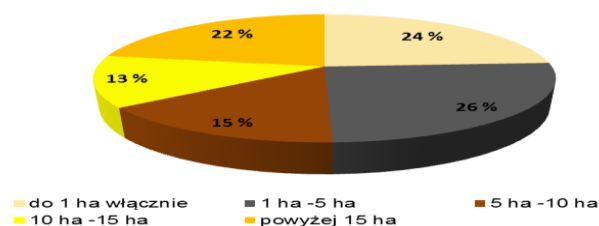
Wielkość gospodarstw	Liczba gospodarstw
do 1 ha włącznie	206
1 ha – 5 ha	218
5 ha – 10 ha	131
10 ha – 15 ha	111
powyżej 15 ha	190

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2010 r.

Jak wynika z danych pozyskanych z Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku, w gminie Lidzbark funkcjonowało 856 gospodarstw rolnych. Przeważającą część ogółu stanowiły gospodarstwa o powierzchni od 1 ha – 5 ha. Niemniejszy udział w całkowitej liczbie miały gospodarstwa o powierzchni do 1 ha włącznie – 206 gospodarstw.

Udział procentowy poszczególnych gospodarstw według klas wielkościowych przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 4. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r.

Tabela 14. Powierzchnia gospodarstw według klas wielkościowych.

Wielkość gospodarstw	Powierzchnia gospodarstw w ha
do 1 ha włącznie	86,70
1 ha – 5 ha	760,60
5 ha – 10 ha	1 246,84
10 ha – 15 ha	1 663,73
powyżej 15 ha	8 596,24
Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie	11,6

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2010 r.

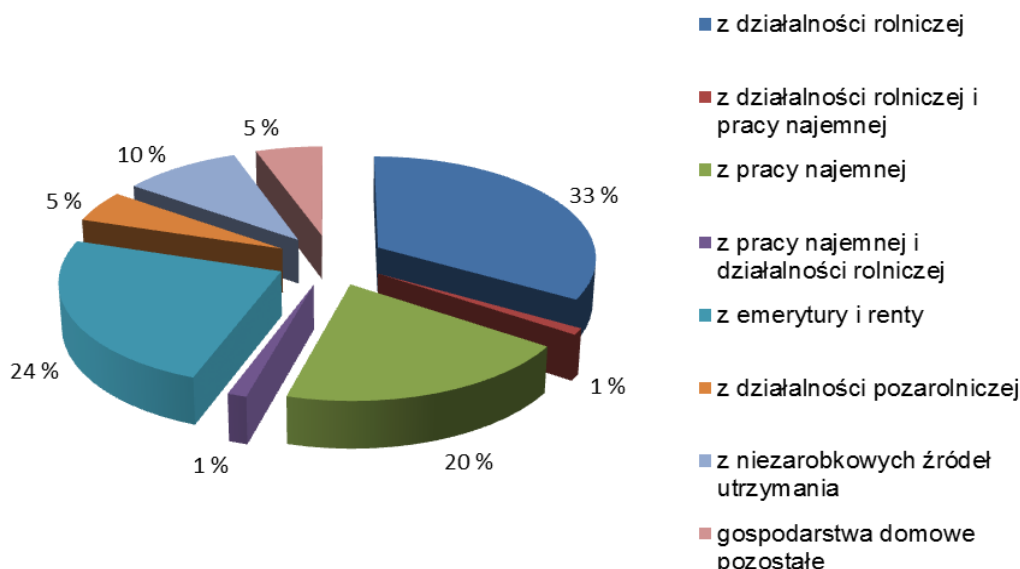
Największą powierzchnię na terenie gminy zajmują gospodarstwa liczące powyżej 15 ha. Znajduje to odzwierciedlenie w ilości gospodarstw tej grupy. Najmniejszą powierzchnię zajmują gospodarstwa do 1 ha włącznie. Jednakże trzeba zaznaczyć, że sytuacja ta jest odwrotnie proporcjonalna do ilości gospodarstw w tej grupie.

Tabela 15. Gospodarstwa domowe wg struktury dochodów.

Rodzaj dochodów	Liczba gospodarstw
z działalności rolniczej	391
z działalności rolniczej i pracy najemnej	12
z pracy najemnej	233
z pracy najemnej i działalności rolniczej	15
z emerytury i renty	284
z działalności pozarolniczej	59
z niezarobkowych źródeł utrzymania	113
gospodarstwa domowe pozostałe	64

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2002 r.

Wykres 5. Gospodarstwa domowe według struktury dochodów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 r.

W wyniku analizy struktury dochodów gospodarstw rolnych stwierdzono, że najwięcej gospodarstw utrzymywało się z działalności rolniczej – 33 %. Kolejne miejsca zajmują gospodarstwa utrzymujące się z emerytury i renty – 24 % i gospodarstwa, dla których dochód stanowi praca najemna – 20 %. Najmniejszy odsetek stanowią gospodarstwa utrzymujące się z działalności rolniczej i pracy najemnej – 0,39%.

Tabela 16. Kierunki produkcji roślinnej w gminie.

Kierunki produkcji roślinnej	Powierzchnia zasiewów w ha
zboża razem	6652,08
zboża podstawowe z mieszkami zbożowymi	6158,08
ziemniaki	143,97
uprawy przemysłowe	166,07
buraki cukrowe	2,30
rzepak i rzepik razem	163,77

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2010 r.

Najpopularniejszą uprawą w gminie są zboża, stanowiące 50,07% powierzchni wszystkich zasiewów. Najmniejsza powierzchnia dotyczy buraków cukrowych. Stanowią one 0,017% powierzchni wszystkich zasiewów.

Tabela 17. Kierunki produkcji zwierzęcej w gminie.

Kierunki produkcji zwierzęcej	Liczba gospodarstw	Liczba sztuk
Bydło razem	301	5564
Bydło krowy	264	2483
Trzoda chlewna razem	221	10668
Trzoda chlewna lochy	189	1190
Konie	20	71
Drób ogółem razem	259	44707
Drób ogółem drób kurzy	244	13674

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2010 r.

Spośród wszystkich gospodarstw rolnych w gminie, najwięcej zajmowało się hodowlą bydła – 20,09 %. Wynik ten nie znalazł odzwierciedlenia w liczbie sztuk.

Najwięcej sztuk dotyczyło drobiu ogółem. Najmniej gospodarstw zajmowało się hodowlą koni – jedynie 20, co stanowiło 1,33 % wszystkich gospodarstw w gminie.

Gospodarstwa na terenie gminy są w dosyć dobrym stopniu wyposażone w budynki, maszyny i urządzenia służące prowadzeniu działalności rolniczej. Szczegółowe informacje zawierają zestawienia poniżej.

Tabela 18. Wyposażenie gospodarstw w gminie.

Rodzaj maszyn, urządzeń	Liczba wyposażenia (maszyn, urządzeń - sztuki)
ciągniki	678
kombajny zbożowe	75
kombajny ziemniaczane	36
samochody ciężarowe	32

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2002 r.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 roku w gminie Lidzbark, najczęściej było ciągników – 678, co stanowiło 82,58 % wszystkich maszyn rolniczych w gminie. Najmniej było samochodów ciężarowych. Ich ilość stanowiła jedynie 3,90 % wszystkich maszyn rolniczych w gminie.

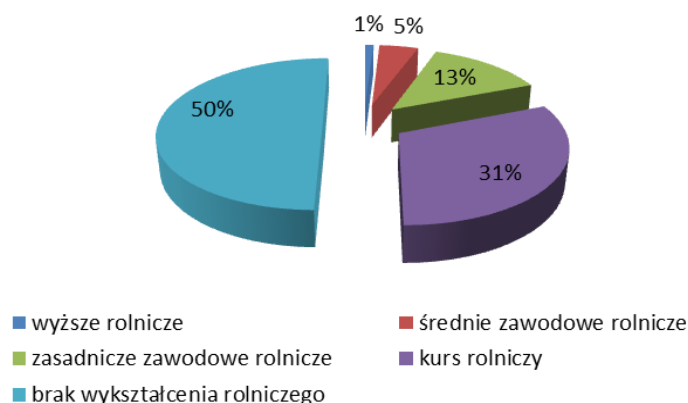
Tabela 19. Powierzchnia budynków i budowli w gospodarstwach rolnych.

Rodzaj maszyn, urządzeń i budynków	Powierzchnia budynków i budowli w m ²
obory	70540
chlewnie	23363
kurniki	18565
stodoły	89156
wiaty	17725
garaże	40024
budynki wielofunkcyjne	24502
inne pomieszczenia	18524

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2002 r.

Biorąc pod uwagę powierzchnię poszczególnych rodzajów budynków i budowli – największą zajmowały stodoły. Stanowiły one 29,48 % powierzchni wszystkich pomieszczeń rolniczych w gminie. Najmniejszy odsetek stanowiły wiaty – 5,86 % ogółu.

Wykres 6. Gospodarstwa według wykształcenia osoby kierującej.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 r.

Wśród kierujących gospodarstwami rolnymi w gminie Lidzbark dominują osoby bez wykształcenia rolniczego – 50%. Następną grupę stanowią osoby, które ukończyły jedynie kurs rolniczy – 31%. Według danych na rok 2002 najmniej osób posiadało wykształcenie wyższe rolnicze, tj. 1% ogółu.

1.7.2. LEŚNICTWO

Lasy objęte są ochroną na podstawie Ustawy z dnia 28 września 1991r. o lasach (tekst jednolity Dz. U. 2014 poz. 1153 z późn. zm.) oraz Ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 909 z późn. zm.).

Gmina Lidzbark położona jest w Nadleśnictwie Lidzbark. Lasy i grunty Nadleśnictwa Lidzbark według aktualnej regionalizacji przyrodniczo- leśnej położone są w obrębie trzech krain, gmina Lidzbark położona jest w dwóch z nich:

- I Bałtyckiej mezoregion Garbu Lubawskiego (część gminy na północ od Lidzbarka),
- III Wielkopolsko-Pomorska mezoregion Równina Urszulańska (część gminy na południe od Lidzbarka),
- III Wielkopolsko-Pomorska mezoregion Doliny Drwęcy pomiędzy mezoregionem Garb Lubawski, a Równina Urszulańska.

Lasy na terenie gminy zajmują powierzchnię 12137 ha, grunty zadrzewione i zakrzewione – 122 ha, co stanowi łączną powierzchnię 12259 ha. Tereny te stanowią ponad 49% powierzchni całej gminy. Na terenie miasta lasy zajmują 91 ha, grunty zadrzewione i zakrzewione – 1 ha, co stanowi łącznie 92 ha.

Łącznie na terenie całej jednostki znajduje się 12228 ha lasów i 123 ha gruntów zadrzewionych i zakrzewionych (tj. 12351 ha).

Rozległe pola sandrowe zlokalizowane w południowo-wschodniej części gminy, zajmują bory sosnowe i mieszane. Na obszarach moren występują lasy łąkowe. Wilgotne doliny rzek i drobnych cieków na podłożu mineralnym lub mineralno-torfowym pospolicie porastają zbiorowiska łąkowe. Na glebach organicznych o wysokim poziomie wód gruntowych, nieopodal jezior występują olsy i zarośla łąkowe.

Lasy na terenie gminy znajdują się w Zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego. Lasy Państwowe zajmują 10862 ha, w posiadaniu gminy jest 5 ha, grunty osób fizycznych stanowią 1198 ha, grunty kościołów i związków wyznaniowych stanowią 38 ha. Lasy na terenie miasta znajdują się w Zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego. Lasy Państwowe zajmują 65 ha, w posiadaniu Skarbu Państwa przekazanych w użytkowanie wieczyste jest 1 ha, grunty Spółek Skarbu Państwa stanowią 1 ha gruntów, grunty gmin i związków między gminnych przekazanych w użytkowanie wieczyste stanowią 22 ha, natomiast grunty osób fizycznych 3 ha.

Zestawienie kategorii ochronności w obrębach Lidzbark:

- rezerваты – 81,99 ha,
- lasy ochronne – 681,25 ha, w tym:
  - glebochronne- 406,22 ha,
  - wodochronne – 108,17 ha,
  - wyłącznie drzewostany nasienne – 60,29 ha,
  - ostoje zw. chronionych – 37,28 ha,
  - w granicach administracyjnych miast – 51,70ha,
  - lasy szczególnie dla obrony kraju – 17,59 ha;
- lasy gospodarcze – 5958,53 ha.

Zestawienie kategorii ochronności w obrębach Kostkowo:

- rezerваты - 103,39 ha,

- lasy ochronne – 352,80 ha:
  - glebochronne – 6,60 ha,
  - wodochronne – 316,09 ha,
  - wyłącznie drzewostany nasienne – 10,36 ha,
  - ostoje zw. chronionych – 19,75ha;
- lasy gospodarcze - 9194,54 ha.

Na terenie gminy, w miejscowości Wlewsz, znajduje się miejsce startów i lądowań statków powietrznych będące pod władaniem Lasów Państwowych, pełniące funkcje przeciwpożarowe. Na terenie lądowiska znajduje się zbiornik, z którego na wypadek pożaru lasów czerpana jest woda.

Lasy o szczególnych walorach przyrodniczych – HCVF (High Conservation Value Forests):

Tabela 20. Kategorie HCVF wraz ze sposobem gospodarowania na terenie gminy Lidzbark.

HCVF	Nazwa obiektu	Zasady gospodarowania
1.1.1a	Rezerwat Klonowo, Rezerwat Jar Brynicy	Zabiegi ochronne na tych obszarach wynikają z potrzeb ochrony przyrody, a są realizowane na podstawie planów ochrony przyrody. Zaś w sytuacjach nie przewidzianych tymi aktami na podstawie decyzji wydawanych przez podmiot prowadzący nadzór nad rezerwatem.
1.1.b	Welski Park Krajobrazowy Górznięsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy	Zabiegi ochronne w parkach krajobrazowych wynikają z potrzeb ochrony przyrody, a są realizowane na podstawie planów ochrony parków krajobrazowych.
1.2	Strefy ochronne ptaków drapieżnych i bociana czarnego Stanowiska roślin i zwierząt wymienionych w zał. Dyrektywy Siedliskowej	Gospodarowanie jest prowadzone w sposób pozwalający na zachowanie populacji i siedlisk odpowiednich gatunków we "właściwym stanie ochrony". Szczegółowe kryteria ochrony określone są dla każdego gatunku z osobna. Dla gatunków podlegających ochronie strefowej zasady gospodarowania określono w decyzjach o powołaniu stref. W przypadkach stwierdzonych stanowisk zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, nie wymagających tworzenia stref ochronnych, prace gospodarcze wykonywane są wg wskazań PUL po dokonaniu oceny oddziaływania zabiegu na różnorodność biologiczną w celu ograniczenia potencjalnych negatywnych skutków zabiegu dla bioróżnorodności.
2	SOO „Ostoja Lidzbarska” SOO „Ostoja Welska” SOO „Przełomowa Dolina Rzeki Wel” OSO „Dolina Wkry i Mławki”	Zadania gospodarcze realizowane są zgodnie z PUL. Przy planowaniu i wykonywaniu zabiegów uwzględnia się wytyczne zawarte w „Poradniku ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – poradnik metodyczny”.
3.1	Świetlista dąbrowa (9110) Bory bagienne (91D0-2) Brzezina bagienna (91D0-1)	Świetlistą dąbrowę włączono do gospodarstwa specjalnego w porozumieniu z pracownikiem naukowym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu – prof. dr hab. Tomaszem Żałuskim. Bory bagienne włączono do grupy lasów nie objętych gospodarowaniem. W przypadku, jeśli nie są objęte ustawowymi formami ochrony przyrody, pozostają bez ingerencji, chyba że wystąpią szczególne potrzeby przyrodnicze przy uwzględnieniu wytycznych zawartych w „Poradniku ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – poradnik metodyczny”.
3.2	Grąd subkontynentalny i środkowoeuropejski (9170) Łęgi olszowe, olszowo-jesionowe i jesionowe (91E0b)	Gospodarowanie na obszarze siedlisk z kategorii 3.2. ma na celu zachowanie przedmiotu ochrony we "właściwym stanie ochrony". Najcenniejsza część siedlisk znajduje się w drzewostanach wodochronnych. Na pozostałych prowadzona jest gospodarka zgodnie z PUL. Przy planowaniu i wykonywaniu zabiegów uwzględnia się wytyczne zawarte w „Poradniku ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – poradnik metodyczny”, a także wykonuje się ocenę oddziaływania zabiegu na różnorodność biologiczną eliminując ewentualne zagrożenia mogące ujemnie wpływać na chronione siedlisko.
4.1	Lasy wodochronne 118, obr Kostkowo	W sytuacji, gdy powierzchnia tych lasów pokrywa się z innymi kategoriami HCVF stosujemy wyżej opisane zasady. W pozostałych przypadkach

HCVF	Nazwa obiektu	Zasady gospodarowania
		gospodarujemy zgodnie z PUL, co zapewni stałą obecność szaty leśnej i zachowanie ciągłości pełnionej funkcji wodochronnej
4.2	Lasy glebochronne	Obowiązuje zasada trwałości szaty leśnej i umiarkowanego stosowania cięć pielęgnacyjnych, sanitarnych i odnowieniowych oraz dąży się do wytworzenia dolnego piętra lub podszytu. Gospodarowanie jest zgodne z Zasadami Hodowli Lasu.
6	Mogiły, cmentarze leśne, miejsca pamięci, pomnikowe kamienie	Lasy tej kategorii wyznaczono na podstawie wstępnych wyników konsultacji społecznych. Zagospodarowanie uwzględnia wolę i opinię lokalnej społeczności.

Źródło: <http://lidzbark.olsztyn.lasy.gov.pl/>.

Jednym z czynników wpływających na stan drzewostanów są szkody powodowane przez owady. W związku z tym, iż na terenie całego Nadleśnictwa przeważają drzewostany sosnowe (87,15 %) występujące przeważnie na siedliskach borowych i LMśw., zagrożone są one takimi szkodnikami jak brudnica mniszka, poproch cetyniak, osnuja gwieździsta, borecznik sosnowy, igłówka sosnowa, smolik znaczony, cetyniec, szeliniak sosnowiec. W uprawach i szkółkach znajdują się pędraki chrabaszczy, szeliniaki, sieciech niegłębek, smolnik znaczony, zbójniki sosnowe, mszyce. Największe szkody na terenie Nadleśnictwa powodowane są przez ssaki, głównie zwierzynę płową niszczące głównie młodniki i uprawy w trakcie wegetacji oraz w mniejszym stopniu przez myszowate. Kolejnym czynnikiem są szkody powodowane przez patogeniczne grzyby głównie hubę korzeniową i opieńkę miodną.

Do czynników abiotycznych wpływających na stan drzewostanów zaliczyć można huraganowe wiatry siejące zniszczenia głównie w drzewostanach sosnowych. Niedobory wody również wpływają na stan drzew, jednakże ze względu na urozmaiconą sieć hydrologiczną na tym terenie jej wpływy są niewielkie.

Istotny wpływ na stan zdrowotny lasu ma człowiek. Powodowane przez niego zaprószenia ognia są szczególnie niebezpieczne zarówno dla drzewostanu jak i dla wszystkich mieszkańców lasu. Na zmniejszenie zagrożenia wpływają tu urozmaicone siedliska, wilgotność oraz duży udział gatunków liściastych. Lasy Nadleśnictwa zaliczane są do II kategorii zagrożenia pożarowego średnio rocznie odnotowuje się 2,2 pożary. Zagrożenie nasila się w okresie wiosennym i letnim. Innymi destrukcyjnymi praktykami człowieka jest wywożenie śmieci do lasu, kłusownictwo i wnykarstwo, nielegalne pozyskiwanie „choinek” w okresie przedświątecznym, nadmierna penetracja lasów w czasie zbiorów grzybów i jagód. Obecność człowieka w lesie poza wytypowanymi ścieżkami prowadzić może do niszczenia roślin, łamania gałęzi, wycinania drzew, płoszenia i zakłócania spokoju zwierząt w przypadku przebywania zbyt blisko ich miejsc bytowania będących pod ścisłą ochroną.

W celu ochrony różnorodności biologicznej na terenie Nadleśnictwa prowadzone są metody ochrony in situ. Formami tej ochrony na terenie Nadleśnictwa są m.in. drzewostany nasienne, plantacyjne uprawy nasienne i plantacje nasienne itd. W celu ochrony lasu przed szkodnikami wykorzystuje się remizy poprzez obsadzenie ich m.in. roślinami nektarodajnymi, wykłada się również budki lęgowe dla ptaków.

Istotną częścią ekosystemu lasu jest granica rolno – leśna będąca przejściem między lasem, polem, a łąkami, jest to kilkudziesięciometrowe obrzeże lasu (10-30 m) pełniące strefę buforową lasu. Strefa ta winna składać się z trzech stref: krzewiastej 3-5 m, drzewiasto-krzewiastej ok. 5 m i drzewiastej 10-20 m.

1.8. STAN POWIETRZA

Na terenie gminy WIOŚ nie prowadziła w ostatnich latach badań jakości powietrza atmosferycznego, dlatego przy ocenie stanu powietrza wzięto pod uwagę strefę warmińsko-mazurską.

Badania przeprowadzone na terenie województwa w 2010 roku pozwalają wysunąć wniosek, iż jakość powietrza w województwie jest na ogół dobra. Lokalne niekorzystne dla zdrowia sytuacje mogą wystąpić np. w miejscach wzmożonego ruchu samochodowego, zanieczyszczeń powstałych przy niepełnym spalaniu paliw stałych w paleniskach domowych. Jak wynika z analiz zachodnia i północno-zachodnia część województwa (w tym gmina Lidzbark) może być narażona na transgraniczne przenikanie zanieczyszczeń z sąsiednich województw. Wyniki przeprowadzonych kontroli wykazały, iż w strefie warmińsko-mazurskiej, w której znajduje się gmina Lidzbark, jakość powietrza pod kątem zanieczyszczenia benzo(α)pirenu została zaliczona do klasy C, zaś pod kątem pozostałych zanieczyszczeń (tlenku azotu, tlenku węgla, ozonu, benzenu, pyłu PM 2,5, dwutlenku siarki, tlenku azotu) do klasy A.

W celu poprawy stanu powietrza władze miasta i gminy wykorzystują dofinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W ostatnich latach przeprowadzono kompleksową modernizację systemów grzewczych w obiektach użyteczności publicznej Miasta Lidzbark, poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. W ramach projektu, zmodernizowane zostały systemy grzewcze w budynkach użyteczności publicznej Miasta Lidzbark. Zainstalowano w nich kolektory słoneczne, co w znaczny sposób zwiększyło procentowy udział energii z promieniowania słonecznego, w ogólnym zużyciu energii cieplnej. W wyniku realizacji projektu zostaną osiągnięte oszczędności około 232,20 GJ/rok ciepła na ciepłą wodę użytkową i na cele ogrzania budynków oświaty i około 77,40 GJ/rok ciepła w ciągu roku na cele ogrzania i ciepłą wodę użytkową przez pozostałe budynki podlegające samorządowi. Stanowi to około 30% oszczędności w każdej ww. kategorii zużycia ciepła. Realizacja projektu wpłynie na ograniczenie emisji szkodliwych gazów i pyłów do atmosfery, zmniejszenie CO₂ o około 26 % i pozwoli na zwiększenie udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym regionu i kraju. Ponadto inwestycjami sprzyjającymi poprawie stanu powietrza na terenie gminy są przeprowadzone m.in. w 2013 r. termomodernizacje budynków użyteczności publicznej polegające na termomodernizacji budynków oraz modernizacji instalacji C.O., realizowane w ramach konkursu NFOŚiGW w Warszawie „GIS Zarządzanie energią cz. 1 – Konkurs V”.

Dnia 12 października 2015 r. pod poz. 1593 weszła w życie ustawa z dnia 10 września 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska. Ustawa ta, nazywana „ustawą antysmogową”, wprowadza zmiany w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232, z późn. zm.). Umożliwi ona m.in. zastosowanie na szczeblu lokalnym prawnych rozwiązań, które przyczynią się do poprawy jakości powietrza i ochrony przed hałasem. Zgodnie z art. 96.1. który stanowi, iż *„Sejmik województwa może, w drodze uchwały, w cel u zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko, wprowadzić ograniczenia lub zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.”*

Oznacza to, iż regionalne władze samorządowe będą mogły decydować jakie paliwa, a przede wszystkim w jakiego rodzaju instalacjach, mogą być wykorzystywane na danym terenie. Poprawka tego artykułu pozwala ucywilizować proces spalania węgla i innych paliw stałych w gospodarstwach domowych. Celem jej nie jest wyeliminowanie spalania węgla w gospodarstwach domowych, ale ucywilizowanie tego procesu, a więc stopniowe wycofywanie z użycia pieców i kotłów, które najbardziej zanieczyszczają powietrze. Dzięki poprawce samorzady województwa będą mogły określać szczegółowe wymagania w tym względzie, np. na terenie danego województwa/gminy wszystkie kotły muszą spełniać standard emisyjny odpowiedniej klasy. Oznacza to, że węgiel będzie

mógł być nadal wykorzystywany do ogrzewania, ale w kotłach (w tym węglowych), które w mniejszym stopniu zanieczyszczają powietrze.

W Regionalnych Programach Operacyjnych, Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a także Wojewódzkich Funduszach Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zarezerwowano znaczne środki na dotacje do wymiany najbardziej trujących pieców i kotłów.

1.9. UWARUNKOWANIA ROZWOJU TURYSTYKI

Gmina Lidzbark zlokalizowana jest na jednym z obszarów pojeziernych, znajdujących się w pobliżu Warszawy. Ze względu na swe położenie Lidzbark, stanowi atrakcyjne miejsce do rozwoju funkcji turystycznych. Prawie 50% powierzchni gminy porastają lasy. Obszar gminy pokrywają również liczne jeziora.

Najatrakcyjniejszy turystycznie teren miasta stanowi Jezioro Lidzbarskie wraz ze swym aktualnym zagospodarowaniem. Jezioro Lidzbarskie jest jeziorem polodowcowym, położonym w głęboko wciętej rynnie o stromych zboczach, co łatwo spostrzec spacerując wokół jeziora. Linia brzegowa porożcinana jest dolinami samoczynnych wypływów podziemnych wód oraz głębokimi jarami utworzonymi przez wody roztopowe spływające ze zboczy. Szczególnie urokliwe jary znajdują się po północno-zachodniej stronie jeziora.

Nad jeziorem znajduje się zmodernizowana w 2010 r. plaża miejska wyposażona w pomosty spacerowe, boisko do gry w siatkówkę plażową, molo, plac zabaw oraz jedną z największych w województwie zjeżdżalni wodnych usytuowaną na brzegu jeziora. Na prawym brzegu jeziora znajduje się promenada, prowadząca do parku sportowo-rekreacyjnego, miejsca stanowiącego centrum zabawy dla dzieci, wypoczynku, organizacji imprez plenerowych oraz początku tras pieszych i rowerowych.

Fotografia 1. Plaża miejska nad jeziorem Lidzbarskim.

Źródło: Materiały własne gminy.

Nad południowym brzegiem jeziora zlokalizowane są ośrodki wypoczynkowe:

- Ośrodek Wypoczynkowy „Pod Lipami”,
- Ośrodek Wypoczynkowy „AMBROWIL”,
- Ośrodek Wypoczynkowy „Dar Serca”,
- Ośrodek Wypoczynkowy Lech,
- Ośrodek Wypoczynkowy Danusia I,
- Ośrodek Wypoczynkowy Danusia II.

Ośrodek Wypoczynkowy „Pod Lipami” położony jest w odległości około 50 m od plaży miejskiej. Ośrodek otwarty jest w okresie od kwietnia do października i posiada 500 miejsc noclegowych o zróżnicowanym charakterze zakwaterowania tj. trzy budynki hotelowe, budynek hostelowy oraz domki campingowe. W dostępnych dla turystów dwukondygnacyjnych budynkach hotelowych znajdują się w sumie 104 miejsca noclegowe, ulokowane w pokojach dwu, trzy i czteroosobowych. Dostępne pokoje wyposażone są w łazienki oraz balkony. We wnętrzu budynków znajdują się świetlice wyposażone w stoły do gry w tenisa, tablice, stoliki i krzesła.

Na terenie ośrodka znajduje się restauracja oraz wiele obiektów infrastruktury turystycznej takich jak: boisko do koszykówki, pełniące również funkcję placu do jazdy na deskorolkach i rolkach. Ośrodek posiada także własny parking.

W niewielkiej odległości od Jeziora Lidzbarskiego – około 60 m – znajduje się Ośrodek Wypoczynkowy o nazwie „AMBROWIL”. Ośrodek w swej ofercie posiada trzy domki wypoczynkowe oraz budynek hotelowy wyposażony w dwu, trzy i czteroosobowe pokoje oraz apartamenty. Ośrodek oferuje zakwaterowanie wraz z wyżywieniem. „Parkowy” w swym wyposażeniu posiada także wypożyczalnię sprzętów wodnych.

Fotografia 2. Plaża miejska nad Jeziorem Lidzbarskim.

Źródło: Materiały własne gminy.

W odległości około 300 m od Jeziora Lidzbarskiego zlokalizowany jest Ośrodek Wypoczynkowy „Dar Serca”, dysponujący 96 miejscami noclegowymi, ulokowanymi w domkach letniskowych dwu, trzy oraz czteroosobowych oraz bliźniakach. Do dyspozycji turystów oddano również domki dwu i sześciuosobowe wyposażone w łazienkę z prysznicem. Na terenie ośrodka znajduje się także plac zabaw. Turystom korzystającym z jego usług umożliwia się bezpłatny dostęp do wypożyczalni rowerów.

W nieco dalszej odległości od plaży miejskiej, w odległości około 200 m od jeziora znajduje się Ośrodek Wczasowy „Lech”. Ośrodek posiada 37 domków campingowych wraz z dostępem do sanitariatów oraz z możliwością skorzystania z stołówki. Teren ośrodka wyposażony jest w plac zabaw oraz boiska do gier, na terenie ośrodka istnieje możliwość palenia ognisk. Turyci mają także możliwość wypożyczenia sprzętów wodnych takich jak: kajaki czy łódki.

W pobliżu Jeziora położony jest ponadto Ośrodek Wczasowy Danusia I oferujący turystom miejsca noclegowe usytuowane w czternastu pokojach – dwu, trzy i czteroosobowych wraz z węzłem sanitarnym, domki campingowe dwu, trzy i czteroosobowe a także domki typu Mikołajki. Pokoje usytuowane od strony jeziora posiadają tarasy widokowe. Na terenie ośrodka znajduje się plac zabaw, restauracja oraz przystań wodna wraz ze sprzętem wodnym, istnieje również możliwość wypożyczenia rowerów górskich. Teren Ośrodka Danusia I posiada bezpośredni dostęp do mola widokowego.

Fotografia 3. Molo nad Jeziorem Lidzbarskim.

Źródło: Materiały własne gminy.

Ośrodek Wypoczynkowy Danusia II jest ośrodkiem kolonijnym położonym nieco bardziej w głębi lasu nadal jednak w niewielkiej odległości od Jeziora Lidzbarskiego. Ośrodek oferuje organizację kolonii, obozów tanecznych oraz piłkarskich, a także zielonych szkół. Dysponuje on trzydziestoma domkami campingowymi typu Mikołajki oraz ośmioma pokojami dla kadry. Na terenie ośrodka znajdują się także takie atrakcje jak: boiska do gier w siatkówkę i koszykówkę, świetlice wraz ze sprzętem multimedialnym, place zabaw czy rowery turystyczne oraz sprzęt wodny.

Na terenie gminy znajdują się następujące jeziora: Jeleń, Piaseczno, Piaseczenko, Wlecz, Zakroczy, Zwórzno, Klonowskie, Zdręczno. Wśród wymienionych powyżej jezior predysponowane do rozwoju turystyki jest jezioro Piaseczenko oraz Jeleń. Nad jeziorem Piaseczno znajduje się plaża miejska oraz pola namiotowe, istnieje także możliwość wypożyczenia sprzętów wodnych.

Jeziora gminy Lidzbark są w wysokim stopniu zarybione, w związku z czym stanowią interesujące miejsce wypoczynku dla miłośników wędkowania. W jeziorze Lidzbarskim z powodzeniem przez cały rok możliwe są połowy płoci, od połowy lipca również leszcza. Największe okazy leszcza można złowić nocą. Na przełomie maja i czerwca obserwuje się największą liczbę szczupaków i sandaczy. Od kilku lat Jezioro Lidzbarskie zarybiane jest sumem.

W okresie letnim na terenie miasta odbywają się imprezy, festyny oraz jarmarki, a także imprezy sportowe takie jak zawody wędkarskie czy strzeleckie. Do najważniejszych wydarzeń towarzyskich miasta należą z pewnością „dni Lidzbarka”, cieszące się ogromną popularnością zarówno wśród mieszkańców jak i wśród turystów.

Na terenie miasta znajduje się hala sportowa, dwa orliki oraz ośrodek sportowy położony w lesie, dysponujący trzema płytami do gry w piłkę nożną.

Ponadto na terenie miasta i gminy znajdują się hotele, gospodarstwa agroturystyczne, kwatery prywatne oraz pola namiotowe. Największa liczba gospodarstw agroturystycznych zlokalizowana jest w miejscowości Jeleń. Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2012 roku na terenie gminy Lidzbark dostępne były 902 miejsca noclegowe. Ogółem z miejsc noclegowych skorzystało 6314 osób. W okresie letnim dostępne miejsca noclegowe wykorzystane są prawie w 100%.

Teren gminy Lidzbark charakteryzuje się szczególnymi walorami przyrodniczymi. Obszar Lidzbarka objęty jest granicami Górznieńsko – Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego oraz Welskiego Parku Krajobrazowego.

Teren Górznieńsko - Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego obejmuje obszar o urozmaiconej polodowcowej rzeźbie terenu, której najciekawszym elementem jest głęboko wcięty jar doliny rzeki Brynicy. W części Parku ustanowiono leśne rezerваты przyrody:

- Rezerwat „Jar Brynicy” obejmujący las grądowy, łęgowo-olszowy i fragment boru mieszanego porastającego zbocza jaru Brynicy;
- Rezerwat „Klonowo”, w którym chroniony jest las mieszany z sosną i dębem szypułkowym,
- użytek ekologiczny Klonowo.

Na terenie Welskiego Parku Krajobrazowego ustanowiono:

- Rezerwat „Bagno Koziana” – jest to rezerwat ornitologiczny, położony w sąsiedztwie miejscowości Jeleń, obejmujący obszar bagien i torfowisk zarastających zachodni kraniec jeziora Jeleń,
- użytki ekologiczne: Chełsty, Bładowo, Studnia Nietoperzowa Zalesie, Torfowisko Wąpierskie oraz Kurojady.

Przez teren Lidzbarka przebiegają również granice obszarów chronionego krajobrazu:

- Otuliny Welskiego Parku Krajobrazowego – Słup;
- Doliny Górnej Wkry.

Obszary Natura 2000:

- PLB140008 Doliny Wkry i Mławki;
- PLH 280012 Ostoja Lidzbarska;
- PLH 280014 Ostoja Welska;
- PLH 280015 Przełomowa Dolina Rzeki Wel.

Obecność wysokich walorów przyrodniczych powinna sprzyjać rozwojowi turystyki krajoznawczej na terenie gminy. Obecnie przez obszar gminy przebiegają następujące ścieżki przyrodniczo – edukacyjne, szlaki piesze i rowerowe oraz ścieżki rowerowe:

- „Nad Jeziorem Lidzbarskim” – jest to ścieżka pieszo-rowerowa o długości 2,5 km, prowadząca przez leśne ekosystemy położone wokół Jeziora Lidzbarskiego; początek trasy znajduje się w parku miejskim; jednym z najciekawszych punktów trasy stanowi Aleja Dębów Pomnikowych (około 200-letnich), stojąc w punkcie widokowym obserwować można Jezioro Lidzbarskie oraz pomnik ofiar wojennych;
- „Do dębu Rzeczypospolitej” – jest to ścieżka o długości 8 km, prowadząca do Rezerwatu „Jar Brynicy II”; główną atrakcją ścieżki stanowi pomnik przyrody – Dąb Rzeczypospolitej;
- „Lasami do Piaseczna” – trasa o długości 17 km. Początek trasy nad Jeziorem Lidzbarskim. Pierwszym rezerwatem jest rezerwat leśny „Klonowo”. Na trasie można podziwiać pomniki przyrody – jesion, dąb i głąz narzutowy. Na zachód od jeziora Piaseczno znajdują się torfowiska, gdzie żyje płochliwy żuraw;
- „Lasem Nadwelskim” – szlak ten jest oznaczony kolorem żółtym; obejmuje odcinek rzeki Wel – jar w lesie Nadwelskim; celem szlaku jest możliwość zapoznania się z różnorodnością krajobrazu i siedlisk doliny rzecznej.

Rzeka Wel stanowi unikatowy aczkolwiek w niewielkim stopniu zagospodarowany walor turystyczny gminy. Wel jest największym lewobrzeźnym dopływem Drwęcy. Na niektórych odcinkach Wel jest rzeką niziną pojezierną przekształcając się niekiedy w rzekę górską. Ze względu na walory przyrodnicze rzeka Wel stanowi atrakcyjne miejsce dla kajakarzy. Na rzece organizowane są spływy kajakowe. Trasa możliwa jest do pokonania w ciągu czterech dni, istnieje zatem możliwość organizowania spływów etapowych. Zasadniczo istnieje możliwość organizacji spływów przez cały rok, jednakże najbardziej korzystny sezon dla kajakarzy stanowią miesiące od maja do września.

Zgodnie z założeniami planu ochrony Parków Krajobrazowych obejmujących obszar Lidzbarka, teren gminy predysponowany jest do rozwoju turystyki:

- poznawczej, w tym: ekoturystyki, turystyki krajoznawczej, turystyki ornitologicznej, geoturystyki,
- kwalifikowanej, w tym: pieszej, wodnej, rowerowej i konnej, realizowanej głównie w oparciu o sieć wyznaczonych szlaków,
- wypoczynkowej, w tym: pobytowej, weekendowej, agroturystyki, realizowanej w oparciu o istniejącą, sukcesywnie rozwijaną i modernizowaną bazę noclegową i żywieniową.

Wokół Jeziora Lidzbarskiego biegnie szlak rowerowy (niebieski) o długości 7,98 km. Szlak wiedzie przez najbardziej atrakcyjne rekreacyjnie obszary miasta począwszy od promenady wzdłuż brzegów Jeziora Lidzbarskiego, poprzez tereny lokalnych ośrodków wypoczynkowych i fragment Leśnej Ścieżki Przyrodniczej, do terenów leśnych.

Przez teren gminy Lidzbark biegną ponadto następujące ścieżki rowerowe:

- ścieżka rowerowa „Obrazik” o długości około 14,5 km, oznakowana kolorem czerwonym, (dodatkowa trasa Palikówka – Traczyska – Dąb – 7,6 km),
- ścieżka rowerowa „Dąb Rzeczypospolitej” o długości około 7,6 km, oznakowana kolorem zielonym – do punktu widokowego Ostrowy – 2,3 km,

Na terenie gminy planuje się realizację ścieżki rowerowej „Kurojady” o długości około 15 km (planowane oznaczenie kolorem żółtym).

Na terenie gminy funkcjonuje Muzeum Etnograficzne i Przyrody Welski Park Krajobrazowy oraz Muzeum Pożarnictwa.

Lidzbark posiada również wysokie walory kulturowe. Stara część miasta stanowi zabytkowy układ urbanistyczny. W mieście znajduje się wiele zabytków, do których należy m.in. kościół parafialny p.w. Św. Wojciecha z XIV w., kościół ewangelicko-augsburski z XIX w. fragmenty murów obronnych i baszty zamkowej z XIV w. liczne domy drewniane i murowane z XIX w.

Fotografia 4. Kościół parafialny p.w. Św. Wojciecha w Lidzbarku.

Źródło: Materiały własne.

Na terenie gminy warty uwagi jest układ zabudowy wsi Bryńsk z licznymi przykładami tradycyjnego budownictwa wiejskiego z XIX w., zespół dworsko-folwarczny i młyn wodny w Chełstach z XIX w., zespół pałacowo – parkowy w Dłutowie z połowy XIX w., murowany młyn wodny w Kurojadach z początku XX w., kościół parafialny w Kiełpinach p.w. św. Wawrzyńca z połowy XVIII w., zespół dworsko-folwarczny oraz gorzelnia i szkoła we Wlewsku z połowy XIX w.

Fotografia 5. Kościół parafialny p.w. Św. Wawrzyńca w Starym Dłutowie.

Źródło: Materiały własne.

W przyszłych latach gmina powinna dążyć do ulepszenia infrastruktury związanej z obsługą ruchu turystycznego. Rozwój turystyki winien odbywać się w oparciu o sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania dla realizacji zabudowy letniskowej, budowę i utrzymanie plaż wysokiej jakości i estetyce z dostępem do sprzętu wodnego, wytyczenie tras pieszych i rowerowych z odpowiednią ekspozycją na najciekawsze krajobrazowo tereny, promocje gminy jako turystycznej z dobrze wyposażoną bazą turystyczną. Ważna jest również promocja i zachęcanie społeczności lokalnej, zwłaszcza wśród gospodarstw mało obszarowych, do zakładania gospodarstw agroturystycznych i promocji zdrowej żywności.

Chłonność turystyczna jezior w gminie Lidzbark wynosi 7000 osób, zaś lasów 23600 osób, co łącznie daje chłonność 30600 osób. Chłonność turystyczna gminy posiada najwyższą wartość spośród gmin Związku „Działdowszczyzna”

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO, ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

1.1. OCHRONA ZABYTEKÓW

Ochronie prawnej podlegają zasoby dziedzictwa kulturowego rozumiane jako trwałe elementy zagospodarowania obszaru bądź struktury przestrzennej o walorach historycznych, zabytkowych, estetycznych lub artystycznych. Zasoby dziedzictwa kulturowego stanowią istotny element tożsamości świadczący o zachowaniu ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej.

Zabytek - według Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. 2014 poz. 1446 z późn. zm.), to rzecz (nieruchomość, np. budynek, cmentarz lub krajobraz kulturowy albo rzecz ruchoma, np. dzieło sztuki użytkowej, obraz, rzeźba, znalezisko archeologiczne) lub zespół rzeczy, które są dziełem człowieka lub są związane z jego działalnością i stanowią świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, a które powinny być zachowane ze względu na swoją wartość artystyczną, naukową i historyczną.

Zabytkami nieruchomymi są krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki i kultury materialnej, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zieleni zaprojektowanej, także miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Zabytkami nieruchomymi są także stanowiska archeologiczne.

Formami ochrony prawnej zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków;
- uznanie za pomnik historii;
- utworzenie parku kulturowego;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Obecnie obowiązuje podział na:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości;
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych;
- zabytki archeologiczne - zabytek nieruchomy będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień

kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;

- wszystkie zabytki łącznie (z dziedziny budownictwa, rzemiosła, sztuki, archeologii i zabytkowej zieleni) stanowią zasoby dziedzictwa kulturowego.

1.2. RYS HISTORYCZNY

Miasto Lidzbark zostało założone w 1301 roku. Informacja ta wynika z zgromadzonych lidzbarskich akt kościelnych. Historia miasta jest bardzo burzliwa. W okresie rzymskim okolice Lidzbarka były zamieszkiwane przez ludność, której jedyne zajęcie stanowiła uprawa roli oraz hodowla bydła. Osadnictwo to nazywane łużyckim przetrwało do czasów V wieku naszej ery, gdy Prusowie zaczęli wypierać miejscową ludność. Prusowie zajmowali głównie tereny nad jeziorami i rzekami, bogate w paszę łąki i działki czarnej ziemi, świetnie nadające się do upraw ogrodowych, hodowli owiec i koni a także do uprawy roli.

Utworzone w X wieku ponadplemienne państwo polskie, rozpoczęło ekspansję w kierunku północnym, na tereny pruskie. Polacy dzięki lepszej organizacji wypierali Prusów, a na zdobytych tym sposobem ziemiach zakładali osady i grodziszczca.

Za sprawą przejścia przez Zakon Krzyżacki Ziemi Michałowskiej wraz z Lidzbarkiem, miasto w latach 1303 – 1466 należało do Zakonu Krzyżackiego. Krzyżacy po zajęciu Lidzbarka zaczęli rozbudowę miasta. Pobudowano wówczas dwa kościoły, młyn i ratusz. Najstarszy lidzbarski kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny wybudowany został na wzgórzu, w miejscu pierwszej osady słowiańskiej związanej z początkami miasta. Kościół Św. Wojciecha wybudowano na terenie zamku krzyżackiego. Północna strona kościoła zwrócona była do ulicy Zamkowej, będącej jedną z najstarszych ulic w Lidzbarku.

Na mocy pokoju toruńskiego z 1466 roku Lidzbark wrócił do Królestwa Polskiego. Po blisko 160 latach zakończyły się rządy krzyżackie na ziemiach lidzbarskich a dla miasta rozpoczął się nowy okres. Wówczas włączono miasto do województwa chełmińskiego, powiatu michałowskiego i starostwa brodnickiego. Dla Lidzbarka był to czas rozwojowy, związany z otrzymaniem wielu przywilejów królewskich.

W roku 1772 w wyniku rozbioru Polski Lidzbark znalazł się w granicach Królestwa Pruskiego. W roku 1789 w mieście znajdowało się 117 drewnianych domów. Dzięki dobrym stosunkom handlowym Lidzbarka z innymi miastami pruskimi doszło do szybkiego rozwoju demograficznego i gospodarczego miasta.

Podczas wojen napoleońskich Lidzbark został ograbiony przez wojska pruskie, francuskie i rosyjskie, a po kongresie wiedeńskim znalazł się ponownie w granicach Prus.

W czasie powstania listopadowego, a później także styczniowego, przez lasy znajdujące się wokół Lidzbarka prowadziły drogi przerzutu ochotników, broni oraz amunicji z terenu Prus Zachodnich na teren Królestwa.

W roku 1844 doszło do parcelacji terenów rolniczych Lidzbarka. Największy obszarowo folwark w Lidzbarku znalazł się pod władaniem właścicieli niemieckich, drugi natomiast – folwark Olszewo – stał się własnością rodziny Olszewskich.

W okresie rządów pruskich na terenie miasta doszło do rozwoju budownictwa. W roku 1875 utworzono w Lidzbarku Szkołę Miejską, a w roku 1879 wybudowano gmach sądu grodzkiego. W roku 1901 uruchomiono na terenie miasta rzeźnię, a w roku 1903 gazownię.

W okresie trwania pierwszej wojny światowej (1914 – 1918) miasto uniknęło większych zniszczeń i z istniejącą substancją majątkową i społeczną powróciło do państwa polskiego. W okresie międzywojennym w mieście znajdowało się 278 budynków mieszkalnych. Przeważnie były to stare czynszowe i beczynszowe jedno i dwu piętrowe kamieniczki. Ich liczba stopniowo wzrastała, aż w roku 1939 było ich już 370.

Od 1932 roku Lidzbark należał do powiatu działdowskiego, a od roku 1938 do województwa warszawskiego. W latach drugiej wojny światowej 1939 - 1945, ziemia lidzbarska była świadkiem licznych okrucieństw hitlerowskich i radzieckich. Po 1945 roku nastąpiła odbudowa zniszczonego miasta.

1.3. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH I RUCHOMYCH

Wykaz obiektów uznanych za zabytki można znaleźć w rejestrze zabytków. Wpis do rejestru zabytków jest jedną z form ochrony zabytków w Polsce. Rejestr zabytków dla obiektów z terenu danego województwa prowadzi właściwy Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Wpis do rejestru jest działaniem administracyjnym prowadzonym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na wniosek strony – właściciela obiektu, lub z urzędu – bez wniosku strony ani też zadeklarowanej jego zgody. Przed dokonaniem wpisu prowadzone jest postępowanie przygotowawcze polegające na gromadzeniu informacji i materiałów dokumentacyjnych, które potwierdzają wartość danego obiektu m.in. w wyniku oględzin obiektu. Postępowanie to zakończone jest wydaniem przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków decyzji, która – o ile strony nie wnoszą sprzeciwu czy uwag – nabiera mocy prawnej i zabytek otrzymuje numer rejestru zgodny z kolejnym zapiskiem w księdze rejestru zabytków.

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz obiektów, położonych na terenie gminy Lidzbark, wpisanych do rejestru zabytków.

Tabela 21. Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Data decyzji	Nr rejestru
1.	Lidzbark	Założenie urbanistyczne Starego Miasta, XIV w.	22.08.1960 r.	489
			21.10.1967 r.	693
2.		kościół par. p.w. św. Wojciecha w Lidzbarku Welskim wraz z wyposażeniem wnętrza, 1 poł. XIV w., 1746	22.08.1960 r.	490
3.		kościół ewangelicki, 1826	30.10.1967 r.	695/67
4.		cmentarz przykościelny	30.10.1967 r.	695/67
5.		dom, ul. Ogrodowa 15, XIX w.	30.10.1967 r.	697/67
6.		dom, ul. Słomiany Rynek 7, mur.-drewn., XIX w.	30.10.1967 r.	698/67
7.		dom, ul. Stare Miasto 1, XIX	30.10.1967 r.	699/67
8.		dom, ul. Stare Miasto 11, szach., XIX	30.10.1967 r.	700/67
9.		dom, ul. Stare Miasto 31, XIX	30.10.1967 r.	701/67
10.		dom „Zameczek”, ul. Zamkowa 11, XVIII	30.10.1967 r.	696/67
11.		Spichlerz przy ul. Stare Miasto 12, obecnie Stare Miasto 22, XIX	30.10.1967 r.	702/67
12.	wodociągowa wieża ciśnień, ul. Brzozowa, 4 ćw. XIX	19.12.2005 r.	A-2218	
13.	Bryńsk	kościół ewangelicko-augsburski, ob. rzym.-kat. fil. p.w. MB Anielskiej, k. XIX, 1911	26.04.2000 r.	A-1676
14.	Chelsty	park	19.10.1967	684
15.	Cibórz	zespół folwarczny, pocz. XIX: oficyna mieszkalna, młyn wodny, gorzelnia	17.04.1992	A-318/92

16.	Dłutowo	zespół pałacowy, k. XVIII-XX: -pałac, pawilon „apteczka”, park, ogrodzenie	8.10.1981	276/81
17.	Kiełpiny	- kościół par. p.w. św. Wawrzyńca, mur.-drewn. wraz z cmentarzem przykościelnym, 1745, 1832	19.10.1967	685
18.		- dzwonnica, mur.-drewn.	19.10.1967	686
19.	Stare Dłutowo	kościół par. p.w. św. Wawrzyńca, 1894-1895	26.04.2001	1736
20.		cmentarz przykościelny	26.04.2001	1736

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa.

1.4. OBIEKTY WPISANE DO WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW

W poniższej tabeli wskazano obiekty ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Tabela 22. Obiekty ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Lp.	Miejscowość	Typ obiektu lub obszaru	Adres
1	Adamowo	budynek mieszkalny	Adamowo 25
2	Adamowo	budynek mieszkalny	Adamowo 25a
3	Adamowo	budynek mieszkalny drewniany	Adamowo 26
4	Adamowo	budynek mieszkalny	Adamowo 28
5	Adamowo	budynek gospodarczy	Adamowo 28
6	Adamowo	budynek mieszkalny	Adamowo 29
7	Adamowo	budynek mieszkalny	Adamowo 32
8	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 35
9	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 36
10	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 38
11	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 63
12	Bryńsk	budynek szkoły	Bryńsk 71
13	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 76
14	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 96
15	Bryńsk	budynek gospodarczy - stodoła	Bryńsk 96
16	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 97
17	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 98
18	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 99
19	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 100
20	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 107
21	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 114
22	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 116
23	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 123
24	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 124
25	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 131
26	Bryńsk	budynek gospodarczy	Bryńsk 131
27	Bryńsk - Ostrowy	budynek mieszkalny	Bryńsk - Ostrowy 2
28	Bryńsk Szlachecki	budynek mieszkalny (leśnictwo)	Bryńsk Szlachecki
29	Bryńsk Szlachecki	budynek gospodarczy (leśnictwo)	Bryńsk Szlachecki
30	Bryńsk Szlachecki	stodoła (leśnictwo)	Bryńsk Szlachecki
31	Chełsty	młyn	Chełsty
32	Chełsty	zespół dworsko - folwarczny: budynek gospodarczy I budynek gospodarczy II	Chełsty
33	Cibórz	szkoła - ob. budynek mieszkalny	Cibórz 17
34	Cibórz	budynek gospodarczy	Cibórz 17
35	Ciechanówko	budynek mieszkalny	Ciechanówko 3
36	Ciechanówko	budynek mieszkalny	Ciechanówko 4
37	Ciechanówko	budynek mieszkalny	Ciechanówko 7
38	Ciechanówko	budynek mieszkalny	Ciechanówko 8

Lp.	Miejscowość	Typ obiektu lub obszaru	Adres
39	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 16
40	Jamielnik	budynek gospodarczy	Jamielnik 16
41	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 19
42	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 24
43	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 31
44	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamilenik 33
45	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 34
46	Jamielnik	szkola - świetlica	Jamielnik 36
47	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 2
48	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 26
49	Jeleń	budynek gospodarczy	Jeleń 26
50	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 27
51	Jeleń	budynek gospodarczy	Jeleń 27
52	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 28
53	Jeleń	budynek gospodarczy	Jeleń 28
54	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 30
55	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 36
56	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 37
57	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 38
58	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 40
59	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 45
60	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 47
61	Jeleń	budynek gospodarczy	Jeleń 47
62	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 56
63	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 59
64	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 60
65	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 70
66	Jeleń	budynek gospodarczy d. kuźnia	Jeleń 77
67	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 79
68	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 82
69	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 83
70	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 84
71	Kiełpiny	budynek szkoły	Kiełpiny 1
72	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 4
73	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 7
74	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 8
75	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 50
76	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 52
77	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 68
78	Klonowo	budynek administracyjny (leśnictwo)	Klonowo
79	Klonowo	budynek gospodarczy (leśnictwo)	Klonowo
80	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 6
81	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 7
82	Klonowo	budynek gospodarczy	Klonowo 15
83	Klonowo	budynek gospodarczy	Klonowo 24
84	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 29
85	Klonowo	stacja kolejowa	Klonowo 47
86	Klonowo	budynek mieszkalny kolejowy	Klonowo 51
87	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 55
88	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 58
89	Klonowo	budynek gospodarczy	Klonowo 58
90	Koty	budynek gospodarczy I	Koty 1
91	Koty	budynek gospodarczy II	Koty 1
92	Kurojady	Młyn wodny	Kurojady
93	Lidzbark	Zabudowania rzeźni miejskiej	ul. Dworcowa 3
94	Lidzbark	gazownia miejska ob. budynek mieszkalny	ul. Dworcowa 1

Lp.	Miejscowość	Typ obiektu lub obszaru	Adres
95	Lidzbark	Budynek mieszkalny z zapleczem gospodarczym i ogrodzeniem (obecnie b. użyteczności publicznej)	ul. Dworcowa 2
96	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Dworcowa 7
97	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Dworcowa 8
98	Lidzbark	budynek mieszkalny d. kolejowy	ul. Główny Dworzec 2
99	Lidzbark	budynek gospodarczy	ul. Główny Dworzec 2
100	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Główny Dworzec 2A
101	Lidzbark	budynek mieszkalny d. kolejowy	ul. Główny Dworzec 4
102	Lidzbark	budynek mieszkalny d. kolejowy	ul. Główny Dworzec 4A
103	Lidzbark	budynek mieszkalny d. kolejowy	ul. Główny Dworzec 6
104	Lidzbark	budynek mieszkalny d. dworcowy	ul. Główny Dworzec 6A
105	Lidzbark	budynek mieszkalny (niezamieszkały)	ul. Główny Dworzec 9
106	Lidzbark	kamieniczka	ul. Działdowska 5
107	Lidzbark	dom	ul. Działdowska 7
108	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Działdowska 12
109	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Działdowska 15
110	Lidzbark	budynek mieszkalny drewniany	ul. Garbarska 7
111	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Górka 2
112	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Górka 3/5
113	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Górka 4
114	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Górka 6
115	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Górka 9
116	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Górka 10
117	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Górka 12
118	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Górka 14
119	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Górka 15
120	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Górka 16
121	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Górka 17
122	Lidzbark	plebania ewangelicka	ul. Górka 18
123	Lidzbark	zespół dworsko-folwarczny	ul. Jeleńska 50
124	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Kopernika 1
125	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Kopernika 2
126	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Kopernika 2A
127	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Kopernika 3
128	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Kopernika 5
129	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Kopernika 10
130	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Kopernika 12
131	Lidzbark	budynek mieszkalno-handlowy	ul. Kościelna 1
132	Lidzbark	budynek mieszkalno-handlowy	ul. Kościelna 3
133	Lidzbark	restauracja "Leśna"	ul. Leśniczówka
134	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. 3 Maja 39
135	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Mickiewicza 1
136	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Mickiewicza 2
137	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Mickiewicza 3
138	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Mickiewicza 4
139	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Mickiewicza 5
140	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Mickiewicza 6
141	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Mickiewicza 8
142	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Mickiewicza 10
143	Lidzbark	budynek mieszkalny i budynek gospodarczy	ul. Młyńska 3
144	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Młyńska 4
145	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Młyńska 7
146	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Młyńska 14
147	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Młyńska 15
148	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Młyńska 16
149	Lidzbark	młyn	ul. Młyńska 16

Lp.	Miejscowość	Typ obiektu lub obszaru	Adres
150	Lidzbark	stopień wodny przy potoku młyńskim	ul. Młyńska
151	Lidzbark	budynek mieszkalny z 1913	ul. Nowy Rynek 5
152	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Nowy Rynek 10
153	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Nowy Rynek 11
154	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Nowy Rynek 16
155	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Nowy Rynek 17
156	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Nowy Rynek 19
157	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa 7 d. Ogrodowa 9
158	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa 11
159	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa 13
160	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa 17
161	Lidzbark	spichlerz (magazyn zbożowy) ob. szkoła	ul. Piaski 2
162	Lidzbark	kamienica	Plac Gen. J. Hallera 5
163	Lidzbark	budynek mieszkalny	Plac Gen. J. Hallera 6
164	Lidzbark	budynek mieszkalny	Plac Gen. J. Hallera 7
165	Lidzbark	budynek mieszkalny	Plac Gen. J. Hallera 8
166	Lidzbark	budynek mieszkalny	Plac Gen. J. Hallera 10
167	Lidzbark	budynek mieszkalny	Plac Gen. J. Hallera 11
168	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Podgórna 2
169	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Podgórna 4
170	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Podgórna 6
171	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Podgórna 8
172	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Podgórna 10
173	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Podzamcze 7
174	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Podzamcze 8
175	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Podzamcze 10
176	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Podzamcze 14
177	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Podzamcze 20
178	Lidzbark	park (daw. cm. ewangelicki)	ul. Podzamcze
179	Lidzbark	budynek mieszkalny d. budynek młyna i elektrowni	ul. Poświętna 1
180	Lidzbark	budynek gospodarczy d. spichlerz	ul. Przemysłowa 15
181	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Sądowa 2
182	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Sądowa 3
183	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Sądowa 5
184	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Sądowa 7
185	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Sądowa 8
186	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Sądowa 9
187	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Sądowa 10
188	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Sądowa 11
189	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Sądowa 12
190	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Sądowa 15
191	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Sądowa 16
192	Lidzbark	Urząd Miasta i Gminy	ul. Sądowa 21
193	Lidzbark	spichlerz	ul. Słomiany Rynek 1
194	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Słomiany Rynek 2
195	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Słomiany Rynek 4
196	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Słomiany Rynek 8
197	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Słomiany Rynek 12
198	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Słomiany Rynek 14
199	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 1
200	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 2
201	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 3
202	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 4
203	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 5

Lp.	Miejscowość	Typ obiektu lub obszaru	Adres
204	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 6
205	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 7
206	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 8
207	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 10
208	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 12
209	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 13
210	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 15
211	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 17
212	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 18
213	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 19
214	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 21
215	Lidzbark	spichlerz	ul. Stare Miasto 24 (d. 18)
216	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 25
217	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 29
218	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 33
219	Lidzbark	budynek biurowy po bytej garbarni	ul. Stare Miasto 38
220	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 40
221	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 41
222	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 42
223	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 43
224	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 44
225	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Stare Miasto 45
226	Lidzbark	budynek użyt. publicznej d. spichlerz	ul. Strażacka 3
227	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Zamkowa 7
228	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Zamkowa 9
229	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Zamkowa 11
230	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Zamkowa 13
231	Lidzbark	odcinek murów obronnych	ul. Zamkowa
232	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Zieluńska 12
233	Lidzbark	budynek gospodarczy	ul. Zieluńska 12
234	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Zieluńska 14
235	Marszewnica	budynek mieszkalny	Marszewnica 11
236	Miłostajki	budynek mieszkalny	Miłostajki 5
237	Miłostajki	budynek gospodarczy	Miłostajki 5
238	Nick	budynek mieszkalny drewniany	Nick 2
239	Nick	budynek mieszkalny drewniany	Nick 9
240	Nick	budynek mieszkalny	Nick 38
241	Nick	budynek gospodarczy	Nick 38
242	Nick	pomnik z krzyżem (1894) przy drodze na Zieluń	Nick
243	Nowe Dłutowo	budynek mieszkalny	Nowe Dłutowo 1
244	Nowe Dłutowo	budynek gospodarczy	Nowe Dłutowo 1
245	Nowe Dłutowo	budynek gospodarczy	Nowe Dłutowo 13
246	Nowe Dłutowo	budynek mieszkalny	Nowe Dłutowo 29
247	Nowe Dłutowo	budynek gospodarczy	Nowe Dłutowo 29
248	Nowe Dłutowo	budynek mieszkalny	Nowe Dłutowo 31
249	Nowy Dwór	budynek mieszkalny drewniany	Nowy Dwór 6
250	Nowy Dwór	budynek mieszkalny drewniany	Nowy Dwór 7
251	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 15
252	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 19
253	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 27
254	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 34
255	Nowy Dwór	budynek mieszkalno - gospodarczy	Nowy Dwór 38
256	Nowy Dwór	budynek mieszkalno - gospodarczy	Nowy Dwór 39
257	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 45
258	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 48

Lp.	Miejscowość	Typ obiektu lub obszaru	Adres
259	Nowy Dwór	budynek gospodarczy	Nowy Dwór 48
260	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 50
261	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 60
262	Nowy Zieluń	budynek mieszkalny	Nowy Zieluń 9
263	Nowy Zieluń	budynek mieszkalny	Nowy Zieluń 16
264	Nowy Zieluń	budynek mieszkalny	Nowy Zieluń 20
265	Nowy Zieluń	budynek szkoły	Nowy Zieluń 24
266	Ostrowy	budynek mieszkalny	Ostrowy 2
267	Stup	kapliczka przy drodze na Nowe Miasto Lub.	Stup
268	Stup	budynek mieszkalny	Stup 8
269	Stup	budynek mieszkalny	Stup 33
270	Stup	budynek gospodarczy	Stup 33
271	Stup	budynek mieszkalny	Stup 34
272	Stup	budynek mieszkalny	Stup 35
273	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	ul. Wolności 12
274	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	ul. Wolności 16
275	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	ul. Wolności 22
276	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	ul. Wolności 28
277	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	ul. Wolności 34
278	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	ul. Wolności 36
279	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	ul. Wolności 38
280	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	ul. Wolności 43
281	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny drewniany	ul. Wolności 44
282	Stare Dłutowo	budynek plebani	ul. Wolności 49
283	Stare Dłutowo	budynek gospodarczy przy plebani	ul. Wolności 49
284	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	ul. Lidzbarska 4
285	Stare Dłutowo	budynek mieszkalno - gospodarczy	ul. Wiatraczna 2
286	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	ul. Wiatraczna 8
287	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	ul. Wiatraczna 17
288	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	ul. Wiatraczna 26
289	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	ul. Tysiąclecia 5
290	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	ul. Tysiąclecia 27
291	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	ul. Tysiąclecia 35
292	Tarczyny	budynek mieszkalny	Tarczyny 13
293	Tarczyny	budynek mieszkalny	Tarczyny 16
294	Wawrowo	budynek mieszkalny	Wawrowo 25
295	Wawrowo	budynek gospodarczy	Wawrowo 25
296	Wawrowo	budynek mieszkalny	Wawrowo 28
297	Wawrowo	budynek gospodarczy	Wawrowo 28
298	Wawrowo	budynek gospodarczy	Wawrowo 32
299	Wawrowo	budynek mieszkalny	Wawrowo 35
300	Wawrowo	pomnik z figurką i krzyżem	k/ Wawrowo 16
301	Wawrowo	pomnik z figurką i krzyżem	k/ Wawrowo 25
302	Wąpiersk	kościół	Wąpiersk
303	Wąpiersk	cmentarz przy drodze na Jeleń	Wąpiersk
304	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 4
305	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 20
306	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 22
307	Wąpiersk	budynek gospodarczy	Wąpiersk 22
308	Wąpiersk	budynek biblioteki	Wąpiersk 28
309	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 29
310	Wąpiersk	budynek szkoły	Wąpiersk 31
311	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 36
312	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 76
313	Wąpiersk	budynek gospodarczy	Wąpiersk 76
314	Wlewsz	zespół dworsko - folwarczny	Wlewsz
315	Wlewsz	gorzelnia	Wlewsz 11/4

Lp.	Miejscowość	Typ obiektu lub obszaru	Adres
316	Wleusk	kaplica p.w. św. Bartłomieja	Wleusk
317	Wleusk	kaplica grobowa	Wleusk 11
318	Zalesie	budynek mieszkalny	Zalesie 1
319	Zalesie	budynek mieszkalny	Zalesie 9
320	Zalesie	budynek gospodarczy	Zalesie 9
321	Zalesie	budynek mieszkalno - gospodarczy	Zalesie 11
322	Zalesie	budynek mieszkalny	Zalesie 13
323	Zalesie	budynek mieszkalny	Zalesie 17
324	Zdrojek	budynek gospodarczy	Zdojek 2
325	Zdrojek	budynek mieszkalny	Zdojek 6

Źródło: WKZ Olsztyn.

1.5. OBIEKTY WPISANE DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

W poniższej tabeli wskazano obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Tabela 23. Obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków

Lp.	Miejscowość	Typ obiektu lub obszaru	Adres
1	Adamowo	budynek gospodarczy	Adamowo 3
2	Adamowo	budynek mieszkalny	Adamowo 6
3	Adamowo	budynek mieszkalny	Adamowo 8
4	Adamowo	budynek mieszkalny	Adamowo 9
5	Adamowo	Pomnik z figurą i krzyżem przy budynku nr 10	Adamowo 10
6	Adamowo	budynek mieszkalny	Adamowo 11
7	Adamowo	budynek mieszkalny	Adamowo 14/15
8	Adamowo	budynek mieszkalny	Adamowo 18
9	Adamowo	budynek mieszkalny	Adamowo 21/22
10	Adamowo	budynek mieszkalny	Adamowo 23
11	Adamowo	budynek mieszkalny	Adamowo 24
12	Bełk	kapliczka na rozstaju dróg	Bełk
13	Bełk	kapliczka naprzeciwko budynku nr 23	Bełk
14	Bełk	dom	Bełk 6
15	Bełk	budynek mieszkalny	Bełk 11
16	Bełk	budynek gospodarczy	Bełk 11
17	Bełk	dom	Bełk 12
18	Bełk	budynek mieszkalny	Bełk 16
19	Bełk	dom	Bełk 18
20	Bełk	budynek mieszkalny	Bełk 15
21	Bełk	budynek mieszkalny	Bełk 21
22	Bełk	budynek mieszkalny	Bełk 22
23	Bełk	budynek mieszkalny	Bełk 23
24	Bełk	budynek mieszkalny	Bełk 26
25	Bełk	budynek gospodarczy	Bełk 26
26	Bełk	dom	Bełk 27
27	Bełk	budynek mieszkalny	Bełk 30
28	Bełk	budynek mieszkalny	Bełk 31
29	Bełk	budynek gospodarczy	Bełk 31
30	Bełk	dom	Bełk 35
31	Biernaty	budynek mieszkalny	Biernaty 1
32	Biernaty	budynek mieszkalny	Biernaty 2
33	Biernaty	budynek mieszkalny	Biernaty 3
34	Biernaty	pomnik z krzyżem przy budynku nr 5	Biernaty 5
35	Biernaty	budynek gospodarczy	Biernaty 5
36	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 5

Lp.	Miejscowość	Typ obiektu lub obszaru	Adres
37	Bryńsk	dom	Bryńsk 6
38	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 7
39	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 15
40	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 16
41	Bryńsk	dom	Bryńsk 17
42	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 19
43	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 20
44	Bryńsk	kapliczka przy budynku nr 21	Bryńsk 21
45	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 27
46	Bryńsk	budynek gospodarczy	Bryńsk 31
47	Bryńsk	dom	Bryńsk 33
48	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 37
49	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 43
50	Bryńsk	dom	Bryńsk 56
51	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 58
52	Bryńsk	dom	Bryńsk 60
53	Bryńsk	dom	Bryńsk 65
54	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 75
55	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 77
56	Bryńsk	budynek gospodarczy	Bryńsk 90
57	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 91
58	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 92
59	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 93
60	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 95
61	Bryńsk	kapliczka przy budynku nr 98	Bryńsk 98
62	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 101
63	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 102
64	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 104
65	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 112
66	Bryńsk	budynek gospodarczy	Bryńsk 118
67	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 122
68	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 127
69	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 137
70	Bryńsk	budynek mieszkalny	Bryńsk 138
71	Chełsty	budynek mieszkalny	Chełsty 8
72	Cibórz	budynek mieszkalny	Cibórz 11
73	Cibórz	budynek mieszkalny	Cibórz 13
74	Cibórz	budynek mieszkalny	Cibórz 14
75	Ciechanówko	kapliczka przy skrzyżowaniu dróg Chełsty/Lidzbark	Ciechanówko
76	Ciechanówko	budynek mieszkalny	Ciechanówko 6
77	Glinki	budynek mieszkalny	Glinki 3
78	Glinki	budynek gospodarczy	Glinki 3
79	Glinki	budynek mieszkalny	Glinki 5
80	Glinki	budynek mieszkalny	Glinki 6
81	Glinki	budynek gospodarczy	Glinki 8
82	Glinki	budynek mieszkalny	Glinki 8
83	Glinki	budynek gospodarczy	Glinki 11
84	Glinki	budynek mieszkalny	Glinki 11
85	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 1
86	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 5
87	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 7
88	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 10
89	Jamielnik	budynek gospodarczy I	Jamielnik 21
90	Jamielnik	budynek gospodarczy II	Jamielnik 21
91	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 22
92	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 25
93	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 26

Lp.	Miejscowość	Typ obiektu lub obszaru	Adres
94	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 29
95	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 59
96	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 60
97	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 61
98	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 62
99	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 63
100	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 64
101	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 65
102	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 66
103	Jamielnik	budynek mieszkalny	Jamielnik 67
104	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 1
105	Jeleń	budynek gospodarczy	Jeleń 35
106	Jeleń	figurka przy drodze	k/ Jeleń 7
107	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 11
108	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 13
109	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 17
110	Jeleń	budynek gospodarczy/ stodoła	Jeleń 21
111	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 23
112	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 24
113	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 35
114	Jeleń	budynek gospodarczy	Jeleń 41
115	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 41
116	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 42
117	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 43
118	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 46
119	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 50
120	Jeleń	budynek gospodarczy	Jeleń 50
121	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 54A
122	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 64
123	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 66
124	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 73
125	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 74
126	Jeleń	budynek gospodarczy	Jeleń 74
127	Jeleń	budynek gospodarczy	Jeleń 76
128	Jeleń	budynek gospodarczy	Jeleń 84
129	Jeleń	leśniczówka- budynek gospodarczy	Jeleń 103
130	Jeleń	budynek gospodarczy	Jeleń 105
131	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 105
132	Jeleń	budynek mieszkalny	Jeleń 113
133	Jeleń	budynek gospodarczy	Jeleń 113
134	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 5
135	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 9
136	Kiełpiny	figurka przy drodze na Lubawę	k/ Kiełpiny 9
137	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 12
138	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 13
139	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 17
140	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 18
141	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 20
142	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 26
143	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 27
144	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 34
145	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 35
146	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 41
147	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 42
148	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 43
149	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 51
150	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 53

Lp.	Miejscowość	Typ obiektu lub obszaru	Adres
151	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 54
152	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 58
153	Kiełpiny	budynek gospodarczy	Kiełpiny 60
154	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 63
155	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 65
156	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 69
157	Kiełpiny	budynek gospodarczy	Kiełpiny 69
158	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 71
159	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 72
160	Kiełpiny	budynek gospodarczy	Kiełpiny 79
161	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 79
162	Kiełpiny	budynek gospodarczy	Kiełpiny 80
163	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 81
164	Kiełpiny	budynek gospodarczy	Kiełpiny 81
165	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 83
166	Kiełpiny	budynek gospodarczy	Kiełpiny 83
167	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 88
168	Kiełpiny	budynek gospodarczy	Kiełpiny 88
169	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 100
170	Kiełpiny	budynek gospodarczy	Kiełpiny 100
171	Kiełpiny	budynek mieszkalny	Kiełpiny 101
172	Kiełpiny	budynek gospodarczy	Kiełpiny 101
173	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 4
174	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 5
175	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 9
176	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 10
177	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 11
178	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 16
179	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 18
180	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 20
181	Klonowo	budynek gospodarczy	Klonowo 20
182	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 21
183	Klonowo	budynek gospodarczy	Klonowo 27
184	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 27
185	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 30
186	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 32
187	Klonowo	budynek szkoły	Klonowo 35
188	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 37
189	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 38
190	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 39
191	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 41
192	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 43
193	Klonowo	budynek mieszkalny	Klonowo 52
194	Koty	budynek gospodarczy	Koty 3
195	Koty	budynek gospodarczy - stodoła	Koty 3
196	Koty	budynek mieszkalny	Koty 4
197	Koty	budynek mieszkalny	Koty 5
198	Koty	budynek mieszkalny	Koty 7
199	Koty	budynek mieszkalny	Koty 8
200	Koty	budynek gospodarczy	Koty 8
201	Koty	kapliczka	k/ Koty 8
202	Lidzbark	wieża ciśnień	ul. Brzozowa
203	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Chopina 1
204	Lidzbark	rozlewnia mleka	ul. Chopina 2
205	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Chopina 3
206	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Cicha 5
207	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Cicha 7

Lp.	Miejscowość	Typ obiektu lub obszaru	Adres
208	Lidzbark	budynek plebani	ul. Działdowska 3
209	Lidzbark	Szkoła Podstawowa	ul. Działdowska 13
210	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Działdowska 16
211	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Działdowska 18
212	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Działdowska 19
213	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Działdowska 20
214	Lidzbark	budynek gospodarczy	ul. Działdowska 29
215	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Działdowska 41
216	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Garbarska 4
217	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Garbarska 5
218	Lidzbark	dom	ul. Garbuzy 2
219	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Jeleńska 12
220	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Jeleńska 40
221	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Jeleńska 41
222	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Jeleńska 44
223	Lidzbark	budynek mieszkalno - handlowy	ul. Kościelna 9
224	Lidzbark	budynek mieszkalno - handlowy	ul. Kościelna 11
225	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Leśniczówka 1
226	Lidzbark	park przy jeziorze Lidzbarskim	ul. Lipowa
227	Lidzbark	budynek mieszkalny z zapleczem gospodarczym	ul. Nowa 9
228	Lidzbark	budynek mieszkalny z zapleczem gospodarczym	ul. Nowa 15
229	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Nowa 27
230	Lidzbark	budynek mieszkalny z zapleczem gospodarczym	ul. Piaski 4
231	Lidzbark	budynek gospodarczy	ul. Piaski 6
232	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Piaski 6
233	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Piaski 7
234	Lidzbark	budynek gospodarczy	ul. Piaski 7
235	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Piaski 12
236	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Piaski 14
237	Lidzbark	budynek gospodarczy	ul. Piaski 14
238	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Piaski 16
239	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Piaski 40
240	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Poświętna 8
241	Lidzbark	wiadukt kolejowy	ul. Przemysłowa
242	Lidzbark	budynek mieszkalny	ul. Przemysłowa 8
243	Lidzbark	budynek mieszkalny obecnie budynek policji	ul. Zieluńska 5
244	Lidzbark	polowy schron bojowy na 1 ckm o ogniu jednobocznym	
245	Lidzbark	polowy schron bojowy na 1 ckm o ogniu jednobocznym/2	
246	Lidzbark	polowy schron bojowy na 1 ckm o ogniu jednobocznym	
247	Lidzbark	polowy schron bojowy na 1 ckm o ogniu jednobocznym/4	
248	Lidzbark	polowy schron bojowy na 1 ckm o ogniu jednobocznym	
249	Lidzbark	polowy schron bojowy na 1 ckm o ogniu jednobocznym	
250	Marszewnica	budynek mieszkalny	Marszewnica 2
251	Marszewnica	budynek mieszkalny	Marszewnica 7
252	Marszewnica	budynek mieszkalny	Marszewnica 9
253	Marszewnica	budynek gospodarczy	Marszewnica 12
254	Marszewnica	budynek mieszkalny	Marszewnica 12
255	Marszewnica	budynek mieszkalny	Marszewnica 13
256	Marszewnica	budynek mieszkalny	Marszewnica 14
257	Marszewnica	budynek mieszkalny	Marszewnica 16
258	Marszewnica	budynek mieszkalny	Marszewnica 17

Lp.	Miejscowość	Typ obiektu lub obszaru	Adres
259	Marszewnica	budynek gospodarczy	Marszewnica 17
260	Marszewnica	budynek mieszkalny	Marszewnica 18
261	Marszewnica	budynek mieszkalny	Marszewnica 19
262	Marszewnica	budynek mieszkalny	Marszewnica 23
263	Marszewnica	budynek gospodarczy	Marszewnica 23
264	Miostajki	budynek mieszkalny	Miostajki 3
265	Miostajki	budynek mieszkalny	Miostajki 6
266	Nick	budynek mieszkalny	Nick 1
267	Nick	budynek mieszkalny	Nick 10
268	Nick	budynek gospodarczy	Nick 13
269	Nick	budynek mieszkalny	Nick 15
270	Nick	budynek mieszkalny	Nick 17
271	Nick	budynek mieszkalny	Nick 20
272	Nick	budynek mieszkalny	Nick 21
273	Nick	dom drewniany	Nick 22
274	Nick	budynek mieszkalny	Nick 25
275	Nick	budynek gospodarczy	Nick 25
276	Nick	budynek gospodarczy	Nick 25
277	Nick	dom drewniany	Nick 26
278	Nick	budynek mieszkalny	Nick 27
279	Nick	dom	Nick 29
280	Nick	dom drewniany	Nick 30
281	Nick	pomnik z figurą św. Jana	k/ Nick 31
282	Nick	budynek mieszkalny	Nick 33
283	Nick	budynek mieszkalny	Nick 34
284	Nick	budynek gospodarczy	Nick 37
285	Nosek	budynek mieszkalny	Klonowo-Nosek 62
286	Nosek	kapliczka	k/ Klonowo-Nosek 65
287	Nowe Dłutowo	budynek mieszkalny	Nowe Dłutowo 2
288	Nowe Dłutowo	budynek mieszkalny	Nowe Dłutowo 18
289	Nowe Dłutowo	budynek mieszkalny	Nowe Dłutowo 20
290	Nowe Dłutowo	budynek mieszkalny	Nowe Dłutowo 21
291	Nowe Dłutowo	budynek mieszkalny	Nowe Dłutowo 27
292	Nowe Dłutowo	budynek mieszkalny	Nowe Dłutowo 28
293	Nowe Dłutowo	budynek mieszkalny	Nowe Dłutowo 34
294	Nowe Dłutowo	budynek gospodarczy	Nowe Dłutowo 34
295	Nowe Dłutowo	budynek mieszkalny	Nowe Dłutowo 35
296	Nowe Dłutowo	budynek mieszkalny	Nowe Dłutowo 36
297	Nowe Dłutowo	budynek mieszkalny	Nowe Dłutowo 37
298	Nowe Dłutowo	budynek gospodarczy	Nowe Dłutowo 38
299	Nowe Dłutowo	budynek gospodarczy	Nowe Dłutowo 38
300	Nowe Dłutowo	budynek mieszkalny	Nowe Dłutowo 38
301	Nowe Dłutowo	budynek gospodarczy	Nowe Dłutowo 40
302	Nowe Dłutowo	budynek gospodarczy	Nowe Dłutowo 41
303	Nowe Dłutowo	budynek mieszkalny	Nowe Dłutowo 41
304	Nowe Dłutowo	budynek mieszkalny	Nowe Dłutowo 42
305	Nowe Dłutowo	budynek mieszkalny	Nowe Dłutowo 43
306	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 5
307	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 9
308	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 10
309	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 11
310	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 13
311	Nowy Dwór	budynek mieszkalny ob. sklep	Nowy Dwór 20
312	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 22
313	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 23
314	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 24
315	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 30

Lp.	Miejscowość	Typ obiektu lub obszaru	Adres
316	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 32
317	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 33
318	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 41
319	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 42
320	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 43
321	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 46
322	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 53
323	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 55
324	Nowy Dwór	budynek mieszkalny	Nowy Dwór 56
325	Nowy Dwór	budynek gospodarczy	Nowy Dwór 57
326	Nowy Zieluń	budynek mieszkalny	Nowy Zieluń 3
327	Nowy Zieluń	budynek mieszkalny	Nowy Zieluń 4
328	Nowy Zieluń	budynek mieszkalny	Nowy Zieluń 8
329	Nowy Zieluń	budynek mieszkalny	Nowy Zieluń 10
330	Nowy Zieluń	budynek mieszkalny	Nowy Zieluń 11
331	Nowy Zieluń	budynek mieszkalny	Nowy Zieluń 15
332	Nowy Zieluń	budynek mieszkalny	Nowy Zieluń 30
333	Nowy Zieluń	budynek mieszkalny	Nowy Zieluń 35
334	Ostrowy	budynek mieszkalny	Bryńsk Ostrowy 3
335	Ostrowy	budynek mieszkalny	Bryńsk Ostrowy 4
336	Piaseczno	budynek leśnictwa wraz z budynkiem gospodarczym	Piaseczno 3
337	Podcibórz	budynek mieszkalny	Podcibórz 4
338	Podcibórz	budynek mieszkalny	Podcibórz 4A
339	Podcibórz	budynek mieszkalny	Podcibórz 9
340	Podcibórz	budynek gospodarczy	Podcibórz 10
341	Podcibórz	budynek gospodarczy	Podcibórz 10
342	Podcibórz	budynek mieszkalny	Podcibórz 31
343	Słup	budynek mieszkalny	Słup 3
344	Słup	budynek gospodarczy	Słup 5
345	Słup	budynek mieszkalny	Słup 10
346	Słup	budynek mieszkalny	Słup 12
347	Słup	budynek mieszkalny	Słup 14
348	Słup	budynek mieszkalny	Słup 17
349	Słup	budynek mieszkalny	Słup 24
350	Słup	budynek mieszkalny	Słup 25
351	Słup	budynek mieszkalny	Słup 27
352	Słup	budynek mieszkalny	Słup 28
353	Słup	budynek mieszkalny	Słup 32
354	Słup	budynek mieszkalny	Słup 36
355	Słup	budynek mieszkalny	Słup 37
356	Słup	budynek mieszkalny	Słup 38
357	Słup	budynek gospodarczy	Słup 39
358	Słup	budynek mieszkalny	Słup 44
359	Słup	budynek mieszkalny	Słup 45
360	Słup	budynek mieszkalny	Słup 50
361	Słup	budynek mieszkalny	Słup 51
362	Słup	budynek mieszkalny	Słup 53
363	Słup	budynek mieszkalny	Słup 54
364	Słup	budynek mieszkalny	Słup 55
365	Słup	budynek mieszkalny	Słup 56
366	Słup	budynek mieszkalny	Słup 58
367	Słup	Kapliczka	k/ Słup 60
368	Słup	budynek mieszkalny	Słup 62
369	Słup	budynek mieszkalny	Słup 65
370	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Lidzbarska 8
371	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Lidzbarska 10
372	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Lidzbarska 12

Lp.	Miejscowość	Typ obiektu lub obszaru	Adres
373	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Lidzbarska 14
374	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 1
375	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 2
376	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 7
377	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 8
378	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 12
379	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 12a
380	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 13
381	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 14
382	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 15c
383	Stare Dłutowo	budynek gospodarczy	Tysiąclecia 16
384	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 16
385	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 17
386	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 20
387	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 22
388	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 23
389	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 26
390	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 28
391	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 29
392	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 33
393	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 34
394	Stare Dłutowo	budynek gospodarczy	Tysiąclecia 37
395	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Tysiąclecia 37
396	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wiatraczna 1
397	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wiatraczna 3
398	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wiatraczna 5
399	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wiatraczna 7
400	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wiatraczna 10
401	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wiatraczna 11
402	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wiatraczna 13
403	Stare Dłutowo	budynek gospodarczy	Wiatraczna 19
404	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wiatraczna 19
405	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wiatraczna 21
406	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wiatraczna 25
407	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wiatraczna 27
408	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wolności 2
409	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wolności 11
410	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wolności 13
411	Stare Dłutowo	dom	Wolności 14
412	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wolności 17
413	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wolności 30
414	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wolności 31
415	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wolności 39
416	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wolności 40
417	Stare Dłutowo	pomnik z figurą	k/ Wolności 41
418	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wolności 41
419	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wolności 42
420	Stare Dłutowo	budynek mieszkalny	Wolności 45
421	Tarczyn	budynek mieszkalny	Tarczyn 1
422	Tarczyn	krzyż przy drodze do Kiełpin	k/ Tarczyn 1
423	Tarczyn	budynek mieszkalny	Tarczyn 5
424	Tarczyn	budynek mieszkalny	Tarczyn 9
425	Tarczyn	budynek gospodarczy	Tarczyn 10
426	Tarczyn	budynek mieszkalny	Tarczyn 10
427	Tarczyn	budynek mieszkalny	Tarczyn 11
428	Tarczyn	budynek gospodarczy	Tarczyn 17
429	Tarczyn	budynek gospodarczy	Tarczyn 19

Lp.	Miejscowość	Typ obiektu lub obszaru	Adres
430	Tarczyny	budynek mieszkalny	Tarczyny 19
431	Tarczyny	kapliczka	k/ Wolności 19
432	Wawrowo	krzyż na skrzyżowaniu drogi do Dłutowa	Wawrowo
433	Wawrowo	budynek mieszkalny	Wawrowo 4
434	Wawrowo	budynek gospodarczy	Wawrowo 9
435	Wawrowo	budynek mieszkalny	Wawrowo 9
436	Wawrowo	budynek mieszkalny	Wawrowo 10
437	Wawrowo	budynek mieszkalny	Wawrowo 12
438	Wawrowo	budynek mieszkalny	Wawrowo 14
439	Wawrowo	budynek gospodarczy	Wawrowo 14
440	Wawrowo	budynek gospodarczy	Wawrowo 14
441	Wawrowo	budynek gospodarczy	Wawrowo 15
442	Wawrowo	budynek mieszkalny	Wawrowo 15
443	Wawrowo	budynek mieszkalny ob. gospodarczy	Wawrowo 21
444	Wawrowo	budynek mieszkalny	Wawrowo 23
445	Wawrowo	budynek mieszkalny	Wawrowo 26
446	Wawrowo	budynek mieszkalny	Wawrowo 27
447	Wawrowo	budynek gospodarczy	Wawrowo 29
448	Wawrowo	budynek mieszkalny	Wawrowo 33
449	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 1
450	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 5
451	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 6
452	Wąpiersk	budynek gospodarczy	Wąpiersk 7
453	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 7
454	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 8
455	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 9
456	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 15
457	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 18
458	Wąpiersk	budynek gospodarczy	Wąpiersk 19
459	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 21
460	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 23
461	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 25
462	Wąpiersk	budynek gospodarczy	Wąpiersk 26
463	Wąpiersk	budynek gospodarczy	Wąpiersk 26
464	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 26
465	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 32
466	Wąpiersk	budynek gospodarczy	Wąpiersk 34
467	Wąpiersk	budynek gospodarczy	Wąpiersk 34
468	Wąpiersk	budynek gospodarczy	Wąpiersk 41
469	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 44
470	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 75
471	Wąpiersk	budynek gospodarczy II	Wąpiersk 81
472	Wąpiersk	budynek gospodarczy I	Wąpiersk 81
473	Wąpiersk	budynek mieszkalny I	Wąpiersk 81
474	Wąpiersk	budynek mieszkalny II	Wąpiersk 81
475	Wąpiersk	budynek mieszkalny	Wąpiersk 82
476	Wąpiersk	budynek gospodarczy	Wąpiersk 82
477	Wlewszk	budynek mieszkalny ob. przedszkole	Wlewszk 1
478	Wlewszk	budynek mieszkalny	Wlewszk 3
479	Wlewszk	budynek mieszkalny	Wlewszk 4
480	Wlewszk	budynek mieszkalny	Wlewszk 5
481	Wlewszk	budynek mieszkalny	Wlewszk 8
482	Wlewszk	budynek gospodarczy	Wlewszk 11
483	Wlewszk	pozostałość parku	Wlewszk 11/4
484	Wlewszk	budynek magazynowy	Wlewszk 11/4
485	Wlewszk	dawna mleczarnia	Wlewszk 11/4
486	Wlewszk	budynek gospodarczy	Wlewszk 12

Lp.	Miejscowość	Typ obiektu lub obszaru	Adres
487	Wleusk	budynek mieszkalny	Wleusk 13
488	Wleusk	budynek mieszkalny	Wleusk 14
489	Wleusk	budynek gospodarczy	Wleusk 60
490	Wleusk	budynek gospodarczy	Wleusk 70
491	Zalesie	budynek mieszkalny	Zalesie 4
492	Zalesie	budynek gospodarczy	Zalesie 10
493	Zalesie	budynek mieszkalny	Zalesie 10
494	Zalesie	budynek mieszkalny	Zalesie 12
495	Zalesie	budynek gospodarczy	Zalesie 13
496	Zalesie	budynek gospodarczy	Zalesie 13
497	Zalesie	kapliczka	k/ Zalesie 13
498	Zalesie	budynek mieszkalny	Zalesie 16
499	Zdrojek	budynek mieszkalny	Zdrojek 10
500	Zdrojek	budynek gospodarczy	Zdrojek 11
501	Zdrojek	budynek mieszkalny	Zdrojek 11
502	Zdrojek	budynek mieszkalny	Zdrojek 12
503	Zdrojek	kapliczka	k/ Zdrojek 13
504	Zdrojek	budynek mieszkalny	Zdrojek 13
505	Zdrojek	budynek mieszkalny	Zdrojek 14
506	Zdrojek	budynek gospodarczy	Zdrojek 15
507	Zdrojek	budynek mieszkalny	Zdrojek 17
508	aleja przydrożna przy drodze powiatowej 1298N		Stare Dłutowo - Adamowo
509	aleja przydrożna przy drodze powiatowej 1278N		Zalesie - Słup

Źródło: WKZ Olsztyn.

1.6. ALEJE TYPOWANE DO OCHRONY JAKO ELEMENT KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

W poniższej tabeli przedstawiono aleje typowane do ochrony jako element krajobrazu kulturowego znajdujące się na terenie gminy Lidzbark.

Tabela 24. Aleje typowane do ochrony jako element krajobrazu w gminie Lidzbark.

Lp.	Numer drogi	Przebieg drogi	Droga/odcinek typowany do ochrony
1.	1278N	Granica województwa (Leżno Wielkie) – Zalesie – Słup	Odcinek Zalesie – Słup o wybitnych walorach
2.	1298N	Granica województwa (Zieluń) – Dłutowo	Aleja o wybitnych walorach na całej długości
3.	541N	Lubawa – Lidzbark – Żuromin - Dobrzyń	Odcinek skrzyżowanie z drogą nr 538 – Kiełpiny

Źródło: WKZ Olsztyn.

1.7. NIERUCHOME ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Nieruchome zabytki archeologiczne to ślady materialnej działalności ludzkiej w przeszłości. Terminem tym określa się zwarty, oddzielony od innych, podobnych wycinek przestrzeni w obrębie którego występują źródła archeologiczne wraz z otaczającym je kontekstem. Z uwagi na ogromną ilość nieruchomości zabytków archeologicznych na terenie gminy pożądane byłoby, aby wszystkie inwestycje na terenie gminy, w skład których wchodziły roboty ziemne powinny być poprzedzone badaniami archeologicznymi. W obszarze stanowisk archeologicznych obowiązuje strefa ochrony konserwatorskiej „OW” (tzw. strefa obserwacji archeologicznych).

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz nieruchomości zabytków archeologicznych gminy Lidzbark

Tabela 25. Nieruchome zabytki archeologiczne na terenie gminy Lidzbark.

Lp.	Adres, nr obszaru AZP	nr stanowiska w miejscowości/ nr stanowiska na obszarze
1	Bełk, 35-55	I/ 1
2	Bełk, 35-55	II/ 2
3	Biernaty, 36-56	IV/ 8
4	Biernaty, 36-56	V/ 14
5	Biernaty, 35-56	VI/ 10
6	Bładowo, 34-55	I/ 1
7	Bładowo, 34-55	II/ 25
8	Bryńsk, 36-54	I/ 13
9	Bryńsk, 36-54	II/ 14
10	Cibórz, 35-55	II/ 3
11	Cibórz, 35-55	III/ 4
12	Cibórz, 35-55	IV/ 5
13	Cibórz, 35-55	V/ 6
14	Cibórz, 35-55	VI/ 7
15	Cibórz, 35-55	I/ 11
16	Cibórz, 35-56	VII/ 1
17	Ciechanówko, 34-55	I/ 3
18	Ciechanówko, 34-55	II/ 4
19	Ciechanówko, 34-55	III/ 5
20	Dłutowo Nowe, 36-56	III/ 35
21	Dłutowo Nowe, 36-56	IV/ 36
22	Dłutowo Nowe, 36-56	V/ 37
23	Dłutowo Nowe, 36-56	VI/ 38
24	Dłutowo Nowe, 36-56	VII/ 39
25	Dłutowo Nowe, 36-56	VIII/ 40
26	Dłutowo Nowe, 36-56	IX/ 41
27	Dłutowo Nowe, 36-56	X/ 42
28	Dłutowo Nowe, 36-56	XI/ 43
29	Dłutowo Nowe, 36-56	XII/ 44
30	Dłutowo Nowe, 36-56	XIII/ 45
31	Dłutowo Nowe, 36-56	I/ 59
32	Dłutowo Stare, 36-56	IV/ 30
33	Dłutowo Stare, 36-56	V/ 31
34	Dłutowo Stare, 36-56	II/ 32
35	Dłutowo Stare, 36-56	VI/ 33
36	Dłutowo Stare, 36-56	VII/ 34
37	Dłutowo Stare, 36-56	III/ 60
38	Dłutowo Stare, 36-56	II/ 62 (archiwalne)
39	Dłutowo Stare, 36-56	I/ 63 (archiwalne)
40	Jeleń, 34-55	I/ 2
41	Jeleń, 34-55	II/ 20
42	Jeleń, 34-55	III/ 21
43	Jeleń, 34-55	IV/ 22
44	Jeleń, 34-55	V/ 23
45	Jeleń, 34-55	VI/ 24
46	Kiełpiny, 33-55	IV/ 4
47	Kiełpiny, 33-55	II/ 5
48	Kiełpiny, 33-55	III/ 13
49	Kiełpiny, 33-55	IV/ 14
50	Kiełpiny, 33-55	V/ 18
51	Kiełpiny, 33-55	VI/ 21
52	Klonowo, 35-54	I/ 1
53	Klonowo, 35-54	II/ 2
54	Klonowo, 35-54	III/ 3

Lp.	Adres, nr obszaru AZP	nr stanowiska w miejscowości/ nr stanowiska na obszarze
55	Klonowo, 35-54	IV/ 4
56	Klonowo, 35-54	V/ 5
57	Klonowo, 35-54	VI/ 6
58	Klonowo, 35-54	VII/ 7
59	Klonowo, 35-54	VIII/ 8
60	Klonowo, 35-54	IX/ 9
61	Klonowo, 35-54	X/ 10
62	Klonowo, 35-54	XI/ 11
63	Klonowo, 35-54	XII/ 13
64	Klonowo, 35-54	XIII/ 14
65	Klonowo, 35-54	XIV/ 15
66	Klonowo, 35-54	XV/ 16
67	Klonowo, 35-54	XVI/ 20
68	Klonowo, 35-54	XVII/ 21
69	Klonowo, 35-54	XVIII/ 22
70	Klonowo, 35-54	XIX/ 23
71	Klonowo, 35-54	XX/ 24
72	Koty, 34-56	I/ 3 (archiwalne)
73	Koty, 34-56	II/ 4
74	Koty, 34-56	III/ 5
75	Koty, 34-56	IV/ 6
76	Koty, 34-56	V/ 7
77	Koty, 34-56	VI/ 8
78	Koty, 34-56	VII/ 9
79	Koty, 34-56	VIII/ 10
80	Koty, 34-56	IX/ 11
81	Lidzbark, 35-55	II/ 8
82	Lidzbark, 35-55	III/ 9
83	Lidzbark, 35-55	I/ 10
84	Lidzbark, 35-55	IV/ 12
85	Marszewnica, 37-56	I/8
86	Nick, 36-56	I/ 7
87	Nick, 36-56	V/ 9
88	Nick, 36-56	VI/ 11
89	Nick, 36-56	VII/ 12
90	Nick, 36-56	VIII/ 13
91	Nick, 36-56	IX/ 19
92	Nick, 36-56	XIII/ 23
93	Nick, 36-56	X/ 25
94	Nick, 36-56	XI/ 26
95	Nick, 36-56	XII/ 27
96	Nick, 36-56	II/ 28
97	Nick, 36-56	XIV/ 56
98	Nick, 36-56	XV/ 57
99	Nick, 36-56	XVI/ 58
100	Nick, 36-56	IV/ 61
101	Nick, 36-56	III/ 64 (archiwalne)
102	Nowy Dwór, 35-56	I/ 11 data wpisu do rejestru zabytków 29.12.1969r.
103	Nowy Dwór, 36-56	II/ 1
104	Nowy Dwór, 36-56	III/ 2
105	Nowy Dwór, 36-56	IV/ 3
106	Nowy Dwór, 36-56	V/ 4
107	Nowy Dwór, 36-56	VI/ 5
108	Nowy Dwór, 36-56	VII/ 6
109	Nowy Dwór, 36-56	VIII/ 16

Lp.	Adres, nr obszaru AZP	nr stanowiska w miejscowości/ nr stanowiska na obszarze
110	Nowy Dwór, 36-56	IX/ 17
111	Nowy Dwór, 35-56	XII/ 8
112	Nowy Dwór, 35-56	XIII/ 9
113	Nowy Dwór, 35-56	XIV/ 12
114	Nowy Dwór, 35-56	XI/ 13
115	Nowy Dwór, 36-56	X/ 1
116	Nowy Zieluń, 36-55	I/ 2
117	Tarczyny, 33-55	I/ 1 data wpisu do rejestru zabytków 20.11.1972r.
118	Tarczyny, 33-55	II/ 2
119	Tarczyny, 33-55	III/ 3 (archiwalne)
120	Tarczyny, 33-55	IV/ 6
121	Tarczyny, 33-55	V/ 7
122	Tarczyny, 33-55	VI/ 8
123	Tarczyny, 33-55	VII/ 9
124	Tarczyny, 33-55	VIII/ 10
125	Tarczyny, 33-55	IX/ 11
126	Tarczyny, 33-55	X/ 19
127	Tarczyny, 33-55	XI/ 20
128	Tarczyny, 33-55	XII/ 22
129	Wawrowo, 37-56	I/ 9
130	Wawrowo, 37-56	II/ 10
131	Wąpiersk, 33-55	I/ 12
132	Wąpiersk, 33-55	II/ 15
133	Wąpiersk, 33-55	III/ 23
134	Wąpiersk, 33-55	IV/ 24
135	Wąpiersk, 34-55	V/ 6
136	Wąpiersk, 34-55	VI/ 7
137	Wąpiersk, 34-55	VII/ 8
138	Wąpiersk, 34-55	VIII/ 9
139	Wąpiersk, 34-55	IX/ 10
140	Wąpiersk, 34-55	X/ 11
141	Wąpiersk, 34-55	XI/ 12
142	Wąpiersk, 34-55	XII/ 13
143	Wąpiersk, 34-55	XIII/ 14
144	Wąpiersk, 34-55	XIV/ 15
145	Wąpiersk, 34-55	XV/ 16
146	Wąpiersk, 34-55	XVI/ 17
147	Wąpiersk, 34-55	XVII/ 18
148	Wąpiersk, 34-55	XVIII/ 19
149	Wlewska, 35-54	I/ 17
150	Wlewska, 35-54	II/ 18
151	Wlewska, 35-54	III/ 19
152	Zdrojek, 36-56	I/ 10
153	Zdrojek, 36-56	II/ 29

Źródło: WKZ Olsztyn.

1.8. OBIEKTY SAKRALNE

Kościół, kaplice i klasztory jako dominanty archeologiczne, cmentarze wszystkich wyznań jako obiekty o szczególnej wartości zabytkowej i walorach krajobrazowych oraz jako miejsca pamięci narodowej podlegają bezwzględnej ochronie. Wszelkie poczynania w obrębie i sąsiedztwie tych obiektów wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie.

1.9. CMENTARZE

Na terenie miasta i gminy Lidzbark znajdują się następujące zabytkowe cmentarze:

- miasto Lidzbark:
  - cmentarz parafialny przy ul. Działdowskiej z pocz. XIX w. o powierzchni 2,73 ha, cmentarz czynny,
  - cmentarz parafialny przy ul. Jeleńskiej z 2 poł. XIX w. o powierzchni 4,0 ha, cmentarz czynny,
  - cmentarz ewangelicki przy ul. Zieluńskiej z 1789 r. o powierzchni 0,65 ha, cmentarz czynny,
  - cmentarz ewangelicki przy ul. Żeromskiego z XIX w. o powierzchni 0,62 ha, cmentarz czynny,
  - cmentarz wojenny w lesie nad jeziorem Lidzbarskim o powierzchni 0,20 ha, cmentarz nieczynny,
  - cmentarz wojskowy, położony w lesie, cmentarz nieczynny,
  - cmentarz żydowski położony na rozwidleniu ulic Zieluńskiej i Kaziewicza z 1828 r. o powierzchni 0,35 ha, cmentarz nieczynny,
  - cmentarz żydowski przy ul. Zieluńskiej z XVIII w. o powierzchni 0,30 ha, cmentarz nieczynny,
- Bryńsk:
  - cmentarz parafialny położony naprzeciw szkoły w lesie z 1936 r. o powierzchni 0,40 ha, cmentarz czynny,
  - cmentarz parafialny z 1920 r. o powierzchni 1,20 ha, cmentarz czynny,
  - cmentarz ewangelicki położony naprzeciw szkoły w lesie z poł. XIX w. o powierzchni 0,66 ha, cmentarz nieczynny,
  - cmentarz parafialny ewangelicki z końca XIX w. o powierzchni 1,00 ha, cmentarz nieczynny,
- Dłutowo Stare:
  - cmentarz parafialny położony za wsią przy drodze do Straszewy z poł. XIX w. o powierzchni 1,5 ha, cmentarz czynny,
- Dłutowo:
  - cmentarz rzymsko-katolicki z XVII w. o powierzchni 1,20 ha, cmentarz czynny,
- Kiełpiny:
  - cmentarz parafialny z XX w. o powierzchni 0,57 ha, cmentarz czynny,
  - cmentarz przykościelny z XVI w. o powierzchni 0,65 ha, cmentarz nieczynny,
  - cmentarz choleryczny wg tradycji z 2 poł. XIX w. o powierzchni 0,5 ha, cmentarz nieczynny.

Wyżej wymienione cmentarze ujęte są w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA

1.1. POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY

W poniższej tabeli przedstawiono główne wskaźniki demograficzne. Dane dotyczą okresu 2002 – 2013. Na ich podstawie zaobserwowano, że gęstość zaludnienia przez analizowany okres oscylowała na poziomie 57 – 58 osób na km². Nie przekłada się to jednak na przyrost naturalny. Na przestrzeni lat 2002 – 2013 przyrost naturalny przyjmował różne wartości. I tak, w 2004 roku osiągnął najmniejszą wartość i był na poziomie 0,3. Najkorzystniejszy pod tym względem był 2009 rok, kiedy przyrost naturalny osiągnął wartość 4,1. W analizowanych latach, liczba urodzeń żywych przewyższała liczbę zgonów. Wskaźnik dotyczący liczby par zawierających małżeństwa na 1000 ludności przyjmował różne wartości. Najwyższą wartość osiągnął w 2009 roku – 8,2, zaś najniższą w 2010 roku – 4,9.

Tabela 26. Zestawienie głównych wskaźników demograficznych dla gminy Lidzbark.

Rok	Jedn.	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ludność na 1 km ² (gęstość zaludnienia)	osoba	57	57	57	57	57	57	57	57	58	58	58	57
kobiety na 100 mężczyzn	osoba	103	103	103	104	104	104	104	104	102	102	102	102
małżeństwa na 1000 ludności	para	5,0	5,4	5,7	5,5	6,8	7,3	8,2	8,2	4,9	5,9	5,6	5,0
urodzenia żywe na 1000 ludności	osoba	11,3	10,0	9,2	10,2	10,4	11,4	11,7	13,7	11,6	9,9	11,7	10,5
zgony na 1000 ludności	osoba	9,6	8,6	8,9	9,4	8,7	9,6	10,6	9,6	8,7	9,3	9,11	9,60
przyrost naturalny na 1000 ludności	osoba	1,7	1,4	0,3	0,7	1,7	1,8	1,2	4,1	2,9	0,6	2,6	0,9

*Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.
Stan na 31.XII.2002 – 31.XII.2013r.*

Jak wynika z zestawionych informacji, pochodzących z Głównego Urzędu Statystycznego, w 2013 roku teren gminy zamieszkiwało 14640 osób, z czego 7233 reprezentowało płeć męską. W latach 2003 – 2007 zaobserwowano spadek liczby ludności. Przez kolejne z analizowanych lat można obserwować spadki i wzrosty liczby ludności w gminie. Niezmiennie, przez cały badany okres, występuje przewaga kobiet w strukturze demograficznej.

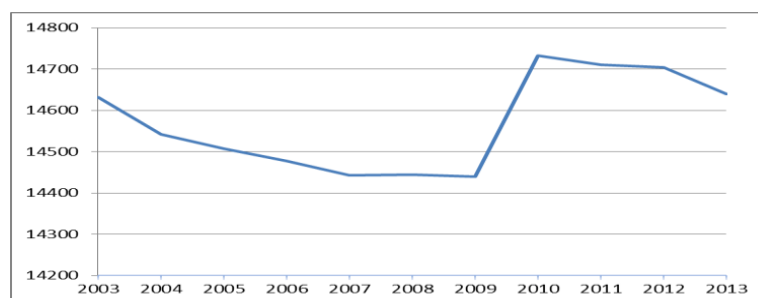
Tabela 27. Liczba ludności gminy Lidzbark w latach 2003 – 2012.

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem	14631	14542	14508	14477	14442	14445	14440	14732	14710	14704	14640
mężczyźni	7197	7151	7121	7095	7093	7079	7070	7293	7279	7271	7233
kobiety	7434	7391	7387	7382	7349	7366	7370	7439	7431	7433	7407

*Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.
Stan na 31.XII.2003 – 31.XII.2013 r.*

Na poniższym wykresie przedstawiono liczbę ludności w latach 2002 – 2013.

Wykres 7. Ludność gminy Lidzbark w latach 2002 – 2011.

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Stan na 31.XII.2003 – 31.XII.2013 r.

Liczba ludności gminy Lidzbark w latach 2003 – 2007 malała. W roku 2008 obserwujemy niewielki wzrost liczby ludności gminy, a rok później kolejny niewielki spadek.

W roku 2010 nastąpił wzrost liczby ludności w porównaniu z latami poprzednimi.

Zgodnie z przedstawionym w poniższej tabeli przyrostem naturalnym, wskaźnik ten ulega ciągłym zmianom. Największą wartość osiągnął w 2009 roku, kiedy wyniósł 60 osób, zaś najniższą w 2004 roku, osiągając wartość 5. Jak wynika z poniższej tabeli, średnia liczba urodzeń żywych dzieci płci męskiej wynosi 81,9. Narodziny dzieci płci żeńskiej oszacowuje się na poziomie 78,7 w skali roku.

Tabela 28. Ruch naturalny według płci w latach 2002 – 2012 w gminie Lidzbark.

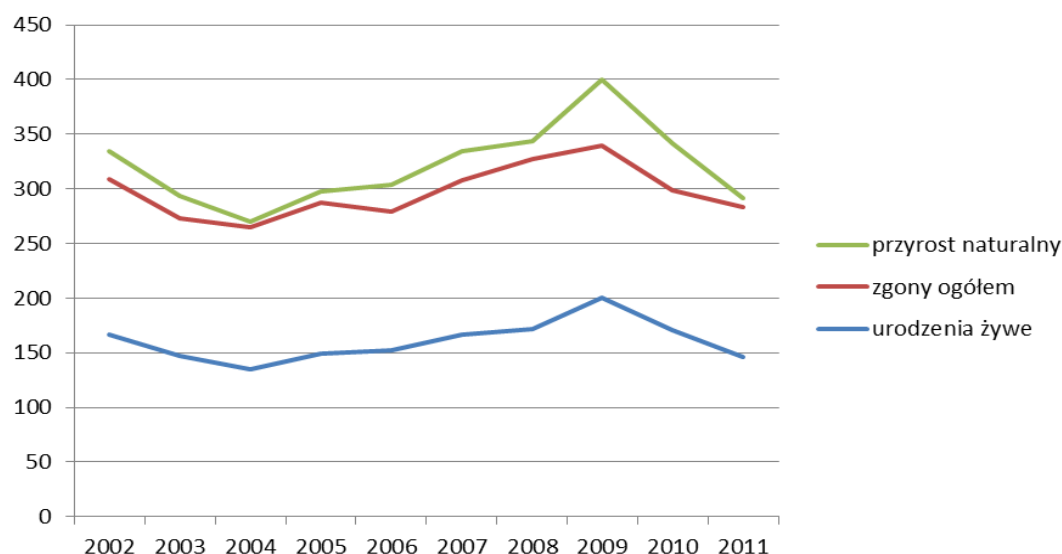
Rok		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Urodzenia żywe												
ogółem	osoba	167	147	135	149	152	167	172	200	171	146	146
mężczyźni	osoba	87	83	67	77	76	86	88	86	88	81	77
kobiety	osoba	80	64	68	72	76	81	84	114	83	65	65
Zgony ogółem												
ogółem	osoba	142	126	130	138	127	141	155	140	128	137	134
mężczyźni	osoba	66	71	69	75	75	76	81	66	54	78	75
kobiety	osoba	76	55	61	63	52	65	74	74	74	59	59
Przyrost naturalny												
ogółem	osoba	25	21	5	11	25	26	17	60	43	9	38
mężczyźni	osoba	21	12	-2	2	1	10	7	20	34	3	2
kobiety	osoba	4	9	7	9	24	16	10	40	9	6	36

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Stan na 31.XII.2002 – 31.XII.2012 r.

Najkorzystniejszym okresem pod względem wysokiego przyrostu naturalnego dla gminy Lidzbark był rok 2009. Wskaźnik przyrostu naturalnego utrzymywał się na wysokim poziomie także w 2010 roku. Niepokojącym zjawiskiem jest nagły spadek przyrostu naturalnego w 2011 roku, który zmalał z poziomu 43 do 9

Wykres 8. Ruch naturalny w gminie Lidzbark w latach 2002 – 2011.

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 31.XII.2002 – 31.XII.2011 r.

Do roku 2008 przeważająca liczba osób należała do grupy wiekowej 20 – 24 lat, a od 2009 r. do grupy wiekowej 25-29. Fakt ten może mieć duże znaczenie z punktu widzenia potencjalnych możliwości rozwoju gminy. Najmniejszą grupą ludności stanowią osoby w wieku powyżej 85 lat. W analizowanych latach 2002 – 2011, grupa ta liczyła 1014 osób. W najliczniejszej grupie było 12 259 osób.

Tabela 29. Ludność wg grup wiekowych w latach 2002 – 2012 w gminie Lidzbark.

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
0-4	850	818	773	766	732	730	757	821	849	852	865
5-9	1034	966	950	872	884	827	798	758	761	722	709
10-14	1232	1239	1144	1142	1068	1018	957	942	896	897	859
15-19	1325	1265	1230	1158	1141	1128	1139	1073	1083	1048	989
20-24	1179	1237	1280	1323	1312	1263	1222	1201	1137	1105	1132
25-29	1023	1032	1043	1058	1066	1157	1217	1252	1216	1216	1163
30-34	995	987	990	949	963	955	955	968	1058	1035	1105
35-39	1014	1032	952	972	968	961	944	940	998	1029	1028
40-44	1096	1051	1076	1043	1001	985	1002	934	994	997	1006
45-49	1097	1132	1110	1111	1095	1087	1024	1053	1061	1028	998
50-54	927	931	974	1005	1072	1066	1102	1075	1102	1077	1057
55-59	590	650	724	825	823	877	892	937	985	1043	1049
60-64	605	584	544	505	537	559	611	678	779	781	838
65-69	529	526	551	545	564	551	535	502	480	517	516
70-74	-	-	-	480	462	473	459	483	472	493	497
75-79	-	-	-	412	430	430	424	399	409	381	387
80-84	-	-	-	211	217	229	262	287	307	321	325
85 i więcej	-	-	-	131	142	146	145	137	145	168	181

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.
Stan na 31.XII.2002 – 31.XII.2012 r.

1.2. RUCH MIGRACYJNY

Z demograficznego punktu widzenia istotne są wskaźniki salda migracji ludności. Na podstawie zestawienia przedstawionego w tabeli i na wykresie w latach 2002 – 2011 trudno jest prognozować wzrost liczby ludności mieszkańców gminy. Szansą zwiększenia liczby mieszkańców może być jedynie wzrost wskaźnika przyrostu naturalnego i dodatnie saldo migracji. Saldo migracji miało wartość ujemną przez cały analizowany okres. Najmniejsze saldo migracji (-5) wystąpiło w 2007 roku, zaś największe w 2002 roku (-58).

Tabela 30. Ruchy migracyjne latach 2002 – 2011 w gminie Lidzbark.

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zameldowania	136	178	146	167	184	211	125	124	123	144	114
Wymeldowania	194	203	179	177	245	216	173	211	171	175	141
Saldo migracji	-58	-25	-33	-10	-61	-5	-48	-87	-48	-31	-27

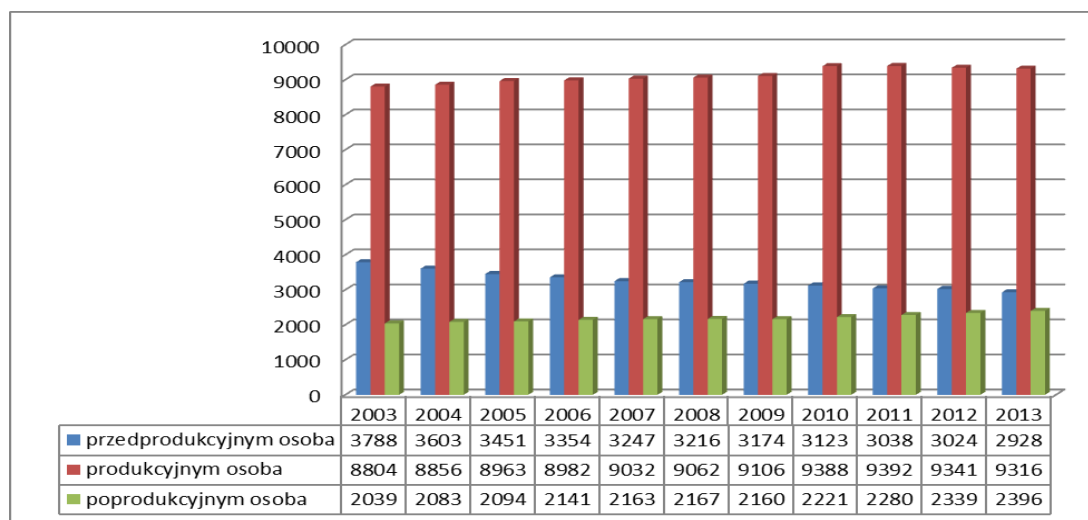
Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.
Stan na 31.XII.2002 – 31.XII.2012 r.

W okresie analizowanych 11 lat (lata 2002 – 2012), na terenie gminy dokonano 1652 zameldowań i 2084 wymeldowań. Przeciętnie w skali roku na terenie gminy osiedla się 150 osoby, a opuszcza 190 osób.

1.3. STRUKTURA WIEKU I PŁCI

Analiza struktury wiekowej ludności gminy Lidzbark w aspekcie ekonomicznych grup wieku wykazuje, że przeważająca część ludności gminy jest w wieku produkcyjnym, co należy uznać jako zjawisko korzystne z punktu widzenia możliwości rozwoju działalności gospodarczej na terenie gminy. Będzie to również powodować utrzymywanie presji na rynku pracy, objawiającą się we wzroście konkurencyjności oraz podwyższaniu kwalifikacji pracowników.

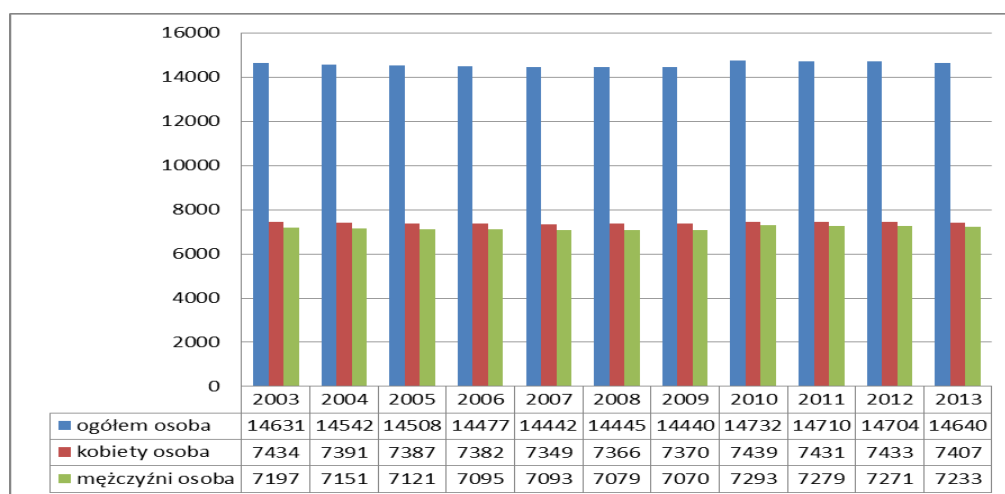
Wykres 9. Ludność gminy Lidzbark według grup ekonomicznych w latach 2003 – 2013.

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.
Stan na 31.XII.2003 – 31.XII.2013 r.

W strukturze płci obserwuje się nierówną liczbę mężczyzn i kobiet. Liczba kobiet jest wyższa. Jednakże trzeba zaznaczyć, że różnice są niewielkie.

Wykres 10. Ludność gminy Lidzbark według płci w latach 2003 – 2013.

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.
Stan na 31.XII.2003 – 31.XII.2013 r.

1.4. RYNEK PRACY

Większość wśród osób bezrobotnych stanowią kobiety. Wyjątek stanowi 2003 rok. W 2011 roku zatrudnionych było 1 978 osób. W porównaniu z początkiem analizowanego okresu nastąpił wzrost zatrudnienia, wzrosło 499 nowych miejsc pracy. Największy wzrost liczby zatrudnionych kobiet nastąpił w roku 2007 natomiast w przypadku mężczyzn w roku 2006 (o 168 osób).

Tabela 31. Zestawienie głównych wskaźników dotyczących zatrudnienia w gminie Lidzbark w latach 2003 – 2013.

		PRACUJĄCY WG PŁCI											
ROK		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba osób w wieku produkcyjnym	osoba	8740	8804	8856	8963	8982	9032	9062	9106	9388	9392	9341	9316
Zatrudnieni ogółem	osoba	1479	1662	1853	1961	2223	2220	2112	2159	1994	1940	1833	1978
Liczba zatrudnionych /Liczbę osób w wieku produkcyjnym	%	16,92	18,88	20,92	21,88	24,75	24,58	23,30	23,71	21,24	20,66	19,62	21,23
Mężczyźni	osoba	846	931	1014	1060	1228	1180	1114	1193	1050	1016	930	1035
Kobiety	osoba	633	731	839	901	995	1040	998	966	944	924	903	943

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.
Stan na 31.12.2003 – 31.12.2013 r.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, wskaźnik osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy i zamieszkujących gminę Lidzbark w latach 2003 – 2013 miał dwie tendencje. Pierwszy trend dotyczył spadku w latach 2003 – 2007. Drugi zaś objawił się wzrostem w latach 2008 – 2013. Najwyższy wzrost miał miejsce w 2009 roku (o 337 osób). Największy spadek dotyczy 2006 roku.

Tabela 32. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Lidzbark w latach 2003 – 2013.

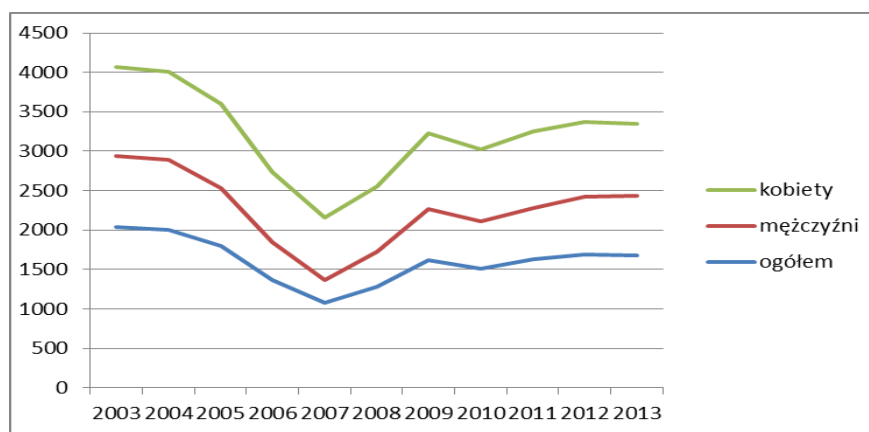
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem	2033	2004	1797	1365	1081	1276	1613	1513	1625	1688	1674
mężczyźni	904	882	735	479	283	454	650	592	650	732	756
kobiety	1129	1122	1062	886	798	822	963	921	975	956	918

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Stan na 31.XII.2003 – 31.XII.2013 r.

Biorąc pod uwagę płeć, we wszystkich latach, większość bezrobotnych stanowiły kobiety. Najwięcej bezrobotnych mężczyzn i kobiet było w 2003 roku – 904 mężczyzn oraz 1129 kobiet. Największy wzrost liczby bezrobotnych mężczyzn zanotowano w 2009 roku (o 196 osób). Największy spadek liczby bezrobotnych mężczyzn zanotowano w 2006 roku (o 256 osób). Spadek liczby bezrobotnych kobiet odnotowano w latach 2003 – 2007, zaś wzrost w okresie 2008 – 2013.

Wykres 11. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Lidzbark w latach 2003 – 2011.

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Stan na 31.XII.2003 – 31.XII.2013 r.

Liczbę bezrobotnych w gminach powiatu działdowskiego przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 33. Bezrobotni w gminach powiatu działdowskiego według płci.

GMINA	2011		
	ogółem	mężczyźni	kobiety
Powiat działdowski	5767	2313	3454
Gmina miejska Działdowo	1439	574	865
Gmina wiejska Działdowo	1002	385	617
Gmina wiejska Iłowo-Osada	495	221	274
Gmina miejsko-wiejska Lidzbark	1625	650	975
Gmina wiejska Płońnica	550	234	316
Gmina wiejska Rybno	656	249	407

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Stan na 31.12.2011 r.

W 2011 roku, najwięcej osób bezrobotnych było w gminie miejsko-wiejskiej Lidzbark, co stanowiło 28,18% osób pozostających bez pracy w powiecie działdowskim. Najmniej osób bezrobotnych zamieszkuje gminę Hłowo-Osada, co stanowi 8,58% ogółu.

1.5. GOSPODARKA MIESZKANIOWA

Zasoby mieszkaniowe, przedstawione w tabeli poniżej, w gminie Lidzbark systematycznie zwiększały się. W latach 2002 – 2010 przybywało przeciętnie 30 mieszkań w skali roku. Największy wzrost wystąpił w roku 2004, kiedy oddano do użytku 66 mieszkań. Na jedno mieszkanie w latach 2002 – 2010 przypadały średnio 3 osoby, natomiast powierzchnia użytkowa na 1 osobę wynosiła w roku 2010 – 23,9 m². W sytuacji spadku liczby ludności oraz wzrostu liczby dostępnych mieszkań, powierzchnia użytkowa przypadająca na jednego mieszkańca wzrasta.

Tabela 34. Zasoby mieszkaniowe w gminie Lidzbark w latach 2002 – 2010.

Rok	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań	Ludność ogółem	Liczba osób na 1 mieszkanie	Powierzchnia użytkowa na 1 osobę
	mieszk.	izba	m ²	osoba	osoba	m ²
2002	4356	17135	322506	14641	3,36	22,0
2003	4407	17392	327943	14631	3,32	22,4
2004	4473	17632	333253	14542	3,25	22,9
2005	4502	17776	337257	14508	3,22	23,2
2006	4522	17848	339202	14477	3,20	23,4
2007	4539	17932	341428	14442	3,18	23,6
2008	4568	18078	345328	14445	3,16	23,9
2009	4610	18248	349151	14440	3,13	24,2
2010	4624	18317	351642	14732	3,19	23,9

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 31.12.2002 – 31.12.2010 r.

Poniższa tabela przedstawia zasoby mieszkaniowe według form własności. Dane dotyczą okresu 2002 – 2007. Zdecydowana większość mieszkań jest w posiadaniu prywatnym. W 2007 roku w zasobie spółdzielni mieszkaniowych było 491 mieszkań o łącznej powierzchni 13102 m². Na kolejnej pozycji się plasują zasoby gminne z 236 mieszkaniami. Kolejne miejsce zajmują zasoby zakładów pracy – 244 mieszkania. Najmniejsze zasoby posiadają pozostałe podmioty – 76 mieszkań. Przez cały analizowany okres, spośród wymienionych kategorii jedynie ilość mieszkań należąca do osób prywatnych podlegała systematycznemu wzrostowi.

Tabela 35. Zasoby mieszkaniowe według form własności.

ZASOBY MIESZKANIOWE						
ROK	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Zasoby gminy (komunalne)						
mieszkania	178	178	178	262	262	236
izby	533	533	533	746	746	672
powierzchnia użytkowa mieszkań	8818	8818	8818	12125	12125	10832
Zasoby zakładów pracy						
mieszkania	280	280	280	248	248	244
izby	836	836	836	753	753	742
powierzchnia użytkowa mieszkań	15089	15089	15089	13503	13503	13102
Zasoby spółdzielni mieszkaniowych						
mieszkania	592	592	592	592	592	491

izby	1965	1965	1965	1965	1965	1630
powierzchnia użytkowa mieszkań	30312	30312	30312	30312	30312	24755
Zasoby osób fizycznych						
mieszkania	3292	3343	3361	3338	3358	3492
izby	13758	14015	14111	14125	14197	14661
powierzchnia użytkowa mieszkań	267487	272924	275446	277729	279674	288603
Zasoby pozostałych podmiotów						
mieszkania	14	14	62	62	62	76
izby	43	43	187	187	187	227
powierzchnia użytkowa mieszkań	800	800	3588	3588	3588	4136

*Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.
Stan na 31.12.2002 – 31.12.2007 r.*

Z roku na rok zasoby mieszkaniowe powoli powiększają się pomimo spadku liczby ludności. Najbardziej zauważalna jest tendencja zwiększania się zasobów mieszkaniowych wśród osób fizycznych.

Analizując poniższe zestawienie należy stwierdzić, iż korzystnie przedstawia się wyposażenie mieszkań w instalacje typu: wodociąg, łazienka, ustęp spłukiwany, centralne ogrzewanie. Wyposażenie w wodociąg oscyluje na poziomie 95,7%, a więc tylko nieliczne mieszkania nie mają dostępu do wodociągu.

Na podstawie przedstawionych wskaźników ukazanych w poniższej tabeli, w porównaniu z powiatem działdowskim, gmina Lidzbark prezentuje się niekorzystnie.

Tabela 36. Wyposażenie mieszkań w gminie Lidzbark w podstawowe instalacje na tle powiatu działdowskiego.

Mieszkania wyposażone w instalacje:	Powiat działdowski	Gmina Lidzbark
	(%)	(%)
wodociąg	95,99	95,70
ustęp spłukiwany	86,52	85,88
łazienka	84,14	82,72
centralne ogrzewanie	77,13	70,22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 31.12.2010 r.

1.6. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

1.6.1. OŚWIATA

Przedszkola

Na terenie miasta Lidzbark funkcjonuje przedszkole miejskie.

Szkoły podstawowe

Na terenie miasta i gminy Lidzbark funkcjonują następujące szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Lidzbarku;
- Szkoła Podstawowa w Bryńsku;
- Szkoła Podstawowa w Dłutowie;

- Szkoła Podstawowa w Kiełpinach;
- Szkoła Podstawowa w Słupie;
- Szkoła Podstawowa w Wąpiersku.

Gimnazjum

Na terenie miasta i gminy Lidzbark funkcjonują następujące gimnazja:

- Gimnazjum im. Szarych Szeregów w Lidzbarku;
- Gimnazjum Publiczne w Dłutowie.

Szkoły ponadgimnazjalne

W Lidzbarku znajduje się:

- Liceum Ogólnokształcące im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego;
- Zespół Szkół im. Króla Władysława Jagiełły, w skład którego wchodzi:
  - Liceum Ogólnokształcące o profilu ekonomiczno-administracyjnym;
  - Technikum – kształcące w zawodach: technik budownictwa, technik ochrony środowiska, technik drogownictwa, technik organizacji reklamy;
  - Zasadnicza Szkoła Zawodowa.

Na terenie gminy działają również szkoły dla dorosłych:

- Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych Zespołu Edukacji "Wiedza";
- Prywatna Zaoczna Szkoła Policealna Zespołu Edukacji "Wiedza";
- Centrum Kształcenia Ustawicznego.

Z przedstawionych danych w poniższej tabeli wynika, że:

- w latach 2008 – 2011 liczba uczniów w szkołach podstawowych miała tendencję malejącą;
- w 2011 roku w stosunku do roku poprzedniego nastąpił wzrost liczby uczniów w szkołach podstawowych – o 44 osób;
- w roku 2009 i 2011 zmniejszyła się liczba absolwentów w szkołach podstawowych;
- w szkołach gimnazjalnych w latach 2008 – 2011 liczba uczniów spadła;
- w szkołach gimnazjalnych w latach 2008 – 2009 malała liczba absolwentów, zaś w latach 2010 – 2011 utrzymała się na niezmiennym poziomie.

Tabela 37. Uczniowie i absolwenci w szkołach podstawowych i gimnazjalnych w gminie Lidzbark w latach 2008 – 2011.

ROK	jednostka	2008	2009	2010	2011
SZKOLNICTWO PODSTAWOWE					
uczniowie ogółem	osoba	1080	1068	1013	969
absolwenci ogółem	osoba	216	187	211	187
SZKOLNICTWO GIMNAZJALNE					
uczniowie ogółem	osoba	658	607	606	590
absolwenci ogółem	osoba	238	223	199	199

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Stan na 31.12.2008 – 31.12.2011 r.

Ważnymi wskaźnikami rozwoju szkolnictwa jest dostępność w placówkach szkolnych komputerów z dostępem do Internetu. Wyżej wymienione wskaźniki zostały zestawione w poniższych tabelach.

Na uwagę zasługuje fakt, że wszystkie szkoły funkcjonujące na terenie miasta i gminy Lidzbark wyposażone są w komputery z dostępem do internetu.

Tabela 38. Dostęp do Internetu w szkołach podstawowych i gimnazjalnych w latach 2008 – 2011.

Wskaźnik		2008	2009	2010	2011
udział % szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu					
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	%	100,00	100,00	100,00	100,00
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	%	100,00	100,00	100,00	100,00
uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów					
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	osoba	11,74	10,79	8,58	8,28
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	osoba	16,87	17,34	17,31	15,95

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.
Stan na 31.12.2008 – 31.12.2011 r.*

1.6.2. OCHRONA ZDROWIA

W Lidzbarku funkcjonują następujące podmioty świadczące usługi medyczne:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Dla Kobiet”;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medicus”;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie”;
- Niepubliczny Zakład Podstawowej i Specjalistycznej Opieki Zdrowotnej – Magdalena Willenberg;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Orto-dental”;
- Kontraktowy – prywatny Gabinet Stomatologiczny – Jacek Eljasik;
- Przychodnia "ESKULAP”;
- Przychodnia Rehabilitacji "Zdrowie”;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej - Poradnia Chirurgiczna, prowadząca poradnie:
  - laryngologiczną,
  - okulistyczną,
  - neurologiczną.

1.6.3. OPIEKA SPOŁECZNA

Pomoc społeczną realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Jego zadaniem jest pomoc mieszkańcom w trudnych sytuacjach życiowych, do których można zaliczyć stratę pracy, przezwycięzenie problemów rodzinnych oraz skomplikowane sytuację w rodzinach wielodzietnych.

Pomoc społeczna obejmuje następujące formy wsparcia finansowego:

- zasiłki stałe;
- zasiłki okresowe;
- zasiłki dla kobiet w ciąży i wychowujących dzieci;

- zasiłki na leki;
- bilety kredytowe;
- zasiłki celowe;
- inne.

W celu pomocy osobom niepełnosprawnymi intelektualnie oraz osobom z zaburzeniami psychicznymi, w ramach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej działa Środowiskowy Dom Pomocy, oferujący takie terapie jak:

- specjalistyczną opiekę lekarsko – pielęgniarską;
- rehabilitację ruchową;
- terapię zajęciową;
- żywienie;

Ośrodek oferuje również terapię zajęciową, w której funkcjonują następujące pracownice :

- czynności dnia codziennego;
- sala rehabilitacji ruchowej;
- techniczno – stolarska;
- plastyczno – techniczna;
- krawiecka i robót ręcznych;
- gabinet lekarski.

1.6.4. STAN BEZPIECZEŃSTWA

Teren miasta i gminy podlega zwierzchnictwu Komendy Powiatowej Policji w Działdowie. Na terenie miasta Lidzbark znajduje się posterunek policji obsługujący miasto i gminę.

Na terenie gminy Lidzbark funkcjonuje również dziewięć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Dwie z nich włączone są do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego. Do codziennych zadań OSP należy realizacja zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej, współdziałanie z innymi służbami ratowniczymi w sytuacjach kryzysowych a także pomoc przy wypadkach drogowych.

1.6.5. KULTURA

Na terenie gminy funkcjonuje Miejsko - Gminny Ośrodek Kultury realizujący zadania w zakresie rozwoju kultury. Do tych zadań należy w głównej mierze praca z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi mieszkańcami gminy. W ramach realizowanych zajęć ośrodek organizuje wiele konkursów, festiwali i przeglądów a także zajmuje się organizacją wielu wystaw i koncertów.

Celem pracy Ośrodka Kultury jest rozbudzanie zainteresowań i potrzeb kulturowych mieszkańców poprzez edukację, tworzenie i upowszechnianie różnych dziedzin kultury oraz sztuki profesjonalnej i amatorskiej. Organizacja imprez kulturalnych to także promocja miasta i gminy Lidzbark. Na terenie Miejsko - Gminnego Ośrodka Kultury działają takie sekcje jak: taneczna, wokalna, teatralna, plastyczna, fotograficzna, zespoły wokalnie – muzyczne.

Corocznie MGOK organizuje na terenie miasta imprezy dla mieszkańców gminy, należą do nich:

- Dni Lidzbarka;
- „Lidzbarski Jarmark”, w czasie trwania którego prezentowane są prace artystyczne twórców, rzemieślników zamieszkujących Lidzbark i okolice;
- imprezy z okazji rozpoczęcia i pożegnania wakacji.

W Lidzbarku znajduje się Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna stanowiąca samorządową jednostkę kultury, działającą w obrębie krajowej sieci bibliotecznej. Biblioteka obszarem swego działania obejmuje teren miasta i gminy Lidzbark.

Na terenie gminy funkcjonuje także Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji prowadzący działalność sportowo – rekreacyjną.

1.6.6. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Z zestawionych poniżej danych wynika, że:

- najczęściej podmiotów gospodarki narodowej należało do sektora prywatnego, co stanowiło 95,63% wszystkich podmiotów;
- w sektorze publicznym funkcjonuje jedynie 4,37% wszystkich podmiotów gospodarki narodowej;
- liczba podmiotów w latach 2002 – 2005 spadła, od roku 2006 do roku 2010 nastąpił wzrost – średnio o 24 podmioty rocznie, w roku 2011 ponownie nastąpił spadek;
- w sektorze prywatnym najczęściej jest podmiotów należących do osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą – 87,10% podmiotów z sektora prywatnego;
- w sektorze prywatnym najmniej jest spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego – zaledwie 0,74% podmiotów z tego sektora;
- w sektorze prywatnym, wzrost liczby nowych podmiotów nastąpił 2004 – 2010.

Tabela 39. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sektorów własnościowych.

Rok		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
podmioty gospodarki narodowej ogółem	jed. gosp.	829	808	737	775	795	820	841	864	889	874
Sektor publiczny											
sektor publiczny ogółem	jed. gosp.	30	28	29	39	39	39	39	39	39	39
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	jed. gosp.	22	20	21	20	20	20	20	20	20	20
przedsiębiorstwa państwowe	jed. gosp.	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
spółki handlowe	jed. gosp.	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Sektor prywatny											
sektor prywatny ogółem	jed. gosp.	799	780	708	736	756	781	802	825	850	835
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	jed. gosp.	720	702	629	646	662	673	694	709	724	694
spółki handlowe	jed. gosp.	17	18	20	22	22	23	24	27	27	30
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	jed. gosp.	4	5	5	6	6	6	6	6	7	7
spółdzielnie	jed. gosp.	9	9	9	9	9	9	9	9	10	15
stowarzyszenia i organizacje społeczne	jed. gosp.	20	20	20	22	24	25	26	26	27	29

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 31.12.2002 – 31.12.2011 r.

Według danych zamieszczonych w poniższej tabeli, odnoszących się do podziału podmiotów gospodarki narodowej PKD 2004 w latach 2002 – 2009, wynika że:

- najczęściej podmiotów należało do sekcji G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego, stanowiły one 35,94% ogółu;

- najmniej podmiotów należało do sekcji E - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę, stanowił zaledwie 0,15% ogółu.

Tabela 40. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD 2004 w latach 2002 – 2009.

Rok		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ogółem	jed. gosp.	829	808	737	775	795	820	841	864
Sekcja A	jed. gosp.	63	68	47	42	37	39	45	44
Sekcja D	jed. gosp.	90	87	73	77	77	82	78	83
Sekcja E	jed. gosp.	2	2	1	1	1	1	1	1
Sekcja F	jed. gosp.	107	100	96	94	110	118	140	142
Sekcja G	jed. gosp.	295	304	282	294	292	286	282	290
Sekcja H	jed. gosp.	18	17	19	18	19	22	22	23
Sekcja I	jed. gosp.	61	55	45	49	51	47	43	42
Sekcja J	jed. gosp.	14	14	14	18	18	17	19	17
Sekcja K	jed. gosp.	76	63	62	82	78	85	87	96
Sekcja L	jed. gosp.	11	11	11	11	11	11	11	11
Sekcja M	jed. gosp.	18	18	21	22	27	30	29	29
Sekcja N	jed. gosp.	32	30	27	28	28	31	31	34
Sekcja O	jed. gosp.	42	39	39	39	46	51	53	52

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.
Stan na 31.12.2002 – 31.12.2009 r.*

Oznaczenie sekcji PKD 2004:

- Sekcja A – rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo;
- Sekcja D – przetwórstwo przemysłowe;
- Sekcja E – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę;
- Sekcja F – budownictwo;
- Sekcja G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego;
- Sekcja H – hotele i restauracje;
- Sekcja I – transport, gospodarka magazynowa i łączność;
- Sekcja J – pośrednictwo finansowe;
- Sekcja K – obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej;
- Sekcja L – administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne;
- Sekcja M – edukacja;
- Sekcja N – ochrona zdrowia i pomoc społeczna;
- Sekcja O – działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała;
- Sekcja P – gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników;
- Sekcja Q – organizacje i zespoły eksterytorialne;

Według danych zamieszczonych w poniższej tabeli, odnoszących się do podziału podmiotów gospodarki narodowej PKD 2007 w latach 2009 – 2011, wynika że:

- najwięcej podmiotów należało do sekcji G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle, stanowiły one 31,86% ogółu;
- najmniej podmiotów należało do sekcji E – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, stanowiły zaledwie 0,34% ogółu.

Tabela 41. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD 2007 w latach 2009 – 2012.

Rok		2009	2010	2011	2012
ogółem	jed. gosp.	864	889	874	890
Sekcja A	jed. gosp.	41	47	52	61
Sekcja C	jed. gosp.	82	80	76	0
Sekcja E	jed. gosp.	3	3	3	78
Sekcja F	jed. gosp.	144	151	132	0
Sekcja G	jed. gosp.	283	281	273	2
Sekcja H	jed. gosp.	41	39	37	134
Sekcja I	jed. gosp.	23	24	26	251
Sekcja J	jed. gosp.	7	9	10	43
Sekcja K	jed. gosp.	17	14	13	24
Sekcja L	jed. gosp.	42	48	48	16
Sekcja M	jed. gosp.	38	41	39	15
Sekcja N	jed. gosp.	17	16	21	51
Sekcja O	jed. gosp.	11	11	11	40
Sekcja P	jed. gosp.	29	31	29	20
Sekcja Q	jed. gosp.	29	35	41	11
Sekcja R	jed. gosp.	13	14	15	34
Sekcja S i T	jed. gosp.	44	45	48	43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Oznaczenie sekcji PKD 2007:

Sekcja

- A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo;
- Sekcja C – przetwórstwo przemysłowe;
- Sekcja E – dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją;
- Sekcja F – budownictwo;
- Sekcja G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle;
- Sekcja H – transport i gospodarka magazynowa;
- Sekcja I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznym;
- Sekcja J – informacja i komunikacja;
- Sekcja K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa;
- Sekcja L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości;
- Sekcja M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna;
- Sekcja N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca;
- Sekcja O – administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne;
- Sekcja P – edukacja;
- Sekcja Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna;
- Sekcja R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją;
- Sekcja S i T – działalność organizacji członkowskich, naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego;

Do największych przedsiębiorstw działających na terenie gminy Lidzbark zaliczono:

- SE - DA Sp. z o. o. – sprzedaż hurtowa i detaliczna materiałów firanowych i zasłonowych;
- H+H CELCON Polska – producent betonu komórkowego;
- "Dąb Wel" s.j. – tartak, hurtownia materiałów budowlanych i płytek ceramicznych;
- ECO CAR Sp. z o.o. – handel paliwami ciekłymi, transport paliw, diagnostyka i serwis samochodowy, myjnia samochodowa, transport międzynarodowy, wynajem mieszkań i powierzchni magazynowych, przesyłanie paczek do Anglii i Irlandii, sklep motoryzacyjny, sklep Alkohole Świata;
- Relax s.j. – producent wyrobów ogrodowych z drewna;
- Meblarska Spółdzielnia Inwalidów "Wolność" – produkcja mebli tapicerowanych;
- Spółdzielnia Mleczarska.

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Zadaniem Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie jest podawanie takich informacji; jak najnowsza prognoza pogody, aktualna sytuacja hydrologiczna na terenie województwa oraz bieżące komunikaty ostrzegawcze w przypadku wystąpienia nadzwyczajnych zjawisk, mogących stanowić zagrożenie dla ludności lub prawidłowego funkcjonowania transportu, łączności oraz innych dziedzin życia społecznego.

Według danych Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Olsztynie na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego mogą potencjalnie wystąpić zagrożenia:

- powodzie i osuwiska;
- klęski żywiołowe – w tym huraganowe wiatry „biały szkwał” oraz gwałtowne spadki temperatury;
- zagrożenie skażeniami promieniotwórczymi;
- zdarzenia z udziałem substancji niebezpiecznych;
- choroby zakaźne ludzi;
- choroby zakaźne zwierząt;
- zakłócenia funkcjonowania systemów, poważne awarie – dotyczące funkcjonowania systemu energetycznego, gazowniczego oraz teleinformatycznego;
- pożary – w tym pożary w obiektach użyteczności publicznej oraz pożary leśne;
- katastrofy – obejmujące katastrofy w ruchu drogowym, kolejowym oraz katastrofy obiektów hydrotechnicznych;
- zagrożenia terrorystyczne – ataki terrorystyczne, przestępstwa o charakterze terrorystycznym;
- zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego – obejmujące:
  - masowe protesty i niepokoje społeczne;
  - okupacja obiektów użyteczności publicznej;
  - blokady dróg;
  - organizowanie imprez masowych.

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

Klasycznym narzędziem, stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej, jest zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu (w tym przypadku gminy) oraz określenie jego szans i zagrożeń utrudniających rozwój. Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza: S – Strengths (silne strony), W – Weaknesses (słabości), O – Opportunities (możliwości), T – Threats (zagrożenia).

Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie informacji o potencjale rozwojowym gminy oraz o dostrzeganych barierach. Zwraca jednocześnie uwagę na pojawiające się zewnętrzne szanse i zagrożenia.

W ramach analizy SWOT skoncentrowano się na ocenie wewnętrznych zasobów gminy, jej atutów i problemów wynikających z przedstawionych uwarunkowań społecznych, gospodarczych, przyrodniczych, infrastrukturalnych.

1.1. MOCNE STRONY

Do mocnych stron gminy Lidzbark zakwalifikowano:

- miasto Lidzbark jako element aktywizujący przyległe tereny wiejskie;
- wartościowy potencjał ludzki, uczciwi i rzetelni mieszkańcy, zaangażowani w sprawy gminy i jej rozwoju,
- znaczny udział osób w wieku produkcyjnym,
- wysokie walory przyrodnicze, w tym:
  - wysoka lesistość terenu gminy,
  - wysoka jakość środowiska naturalnego,
- głębokie tradycje historyczno - kulturowe,
- tereny predysponowane do rozwoju nowej zabudowy,
- sprzyjające uwarunkowania do rozwoju funkcji turystycznych gminy:
  - walory krajobrazowe,
  - wysoko rozwinięta obsługa ruchu turystycznego.
- dobry stan sieci energetycznej,
- sieć gazowa.

1.2. SŁABE STRONY

Do słabych stron gminy Lidzbark zaliczono:

- wysoki poziom bezrobocia,
- niskie dochody mieszkańców,
- niski poziom wykształcenia ludności,
- niska działalność zawodowa mieszkańców gminy,
- migracja osób z wysokim wykształceniem,
- słaby stan techniczny dróg gminnych i powiatowych,
- niekorzystne położenie gminy,
- niekorzystne warunki dla rozwoju rolnictwa z uwagi na niską jakość gleb.

1.3. SZANSE

Do szans gminy Lidzbark zaliczono:

- możliwość pozyskania zewnętrznych środków unijnych na finansowanie inwestycji związanych z ochroną środowiska, wynikającą z konieczności wypełnienia zobowiązań akcesyjnych oraz polityki ekologicznej państwa,
- dalszą promocję gminy na zewnątrz,
- ożywienie gospodarcze w regionie,
- wykorzystanie walorów turystycznych i przyrodniczych.

1.4. ZAGROŻENIA

Do zagrożeń mogących mieć negatywny wpływ na gminę Lidzbark zaliczono:

- brak zainteresowania ze strony inwestorów zewnętrznych,
- niewystarczającą ilość instytucji szczebla ponadlokalnego,
- niedobór środków własnych gminy,

- pogarszającą się sytuację w służbie zdrowia,
- wzrost natężenia ruchu pojazdów przy braku wydajnego systemu komunikacji międzyregionalnej,
- emigrację wykształconych i przedsiębiorczych młodych ludzi za granicę i do większych miast;
- wysoki poziom fiskalizmu i skomplikowane procedury prowadzenia działalności gospodarczej,
- zagrożenia bezpieczeństwa oraz patologie.

UWARUNKOWANIA WYNIKĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW

W poniższej tabeli i na wykresie zestawiono grunty według stanu prawnego. Dane pochodzą ze Starostwa Powiatowego w Działdowie.

Tabela 42. Stan prawny gruntów w gminie Lidzbark.

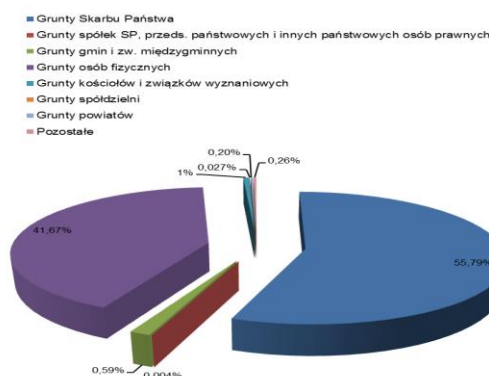
Wyszczególnienie gruntów	Powierzchnia ewidencyjna gruntów w ha	
	Obszar wiejski	Obszar miejski
Grunty Skarbu Państwa	13979	231
Grunty spółek SP, przeds. państwowych i innych państwowych osób prawnych	-	1
Grunty gmin i zw. międzygminnych	262	108
Grunty osób fizycznych	10425	188
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	124	25
Grunty spółdzielni	1	6
Grunty powiatów	47	5
Pozostałe	63	4
RAZEM	24901	568

Źródło: Starostwo Powiatowe w Działdowie. Stan na 2012 r.

Według danych ze Starostwa Powiatowego w Działdowie, w gminie Lidzbark na obszarze wiejskim najliczniejszą grupę stanowią grunty Skarbu Państwa – 56,14%. Najmniejszy odsetek dotyczy gruntów spółdzielni – po 0,004%. Na terenie gminy nie występują grunty spółek SP, przeds. państwowych i innych państwowych osób prawnych.

Na obszarze miasta najliczniejszą grupę stanowią grunty Skarbu Państwa – 40,67%. Najmniejszy odsetek odnosi się do gruntów będących w posiadaniu spółek SP, przeds. państwowych i innych państwowych osób prawnych – 0,18%.

Wykres 12. Stan prawny gruntów gminy Lidzbark.

Źródło: Opracowano na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Działdowie. Stan na 2012 r.

1.1. OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE PRAWEM.

W granicach gminy miejsko-wiejskiej Lidzbark znajdują się następujące tereny (lub ich fragmenty) objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity z 2015 r. poz. 1651, z późniejszymi zmianami):

- Welski Park Krajobrazowy,
- Górznieńsko - Lidzbarski Park Krajobrazowy,
- Rezerwat przyrody Jar Brynicy,
- Rezerwat przyrody Bagno Koziana,
- Rezerwat przyrody Klonowo,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Otuliny Welskiego Parku Krajobrazowego – Słup,
- Obszar Chronionego krajobrazu Dolina Górnej Wkry,
- Obszar Natura 2000 Doliny Wkry i Mławki,
- Obszar Natura 2000 Ostoja Lidzbarska,
- Obszar Natura 2000 Ostoja Welska,
- Obszar Natura 2000 Przełomowa Dolina Rzeki Wel,
- pomniki przyrody,
- użytki ekologiczne,
- chronione gatunki roślin, zwierząt i grzybów.

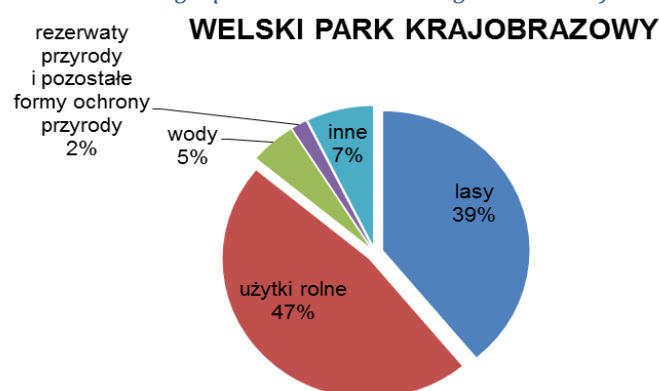
A także projektowane rezerваты:

- Rezerwat Przyrody Bagna Jeleńskie,
- Rezerwat Przyrody Torfowisko Kurojady,
- Rezerwat Przyrody Źródlika Kiełpińskie,
- Rezerwat Przyrody rzeka Wel,
- Rezerwat Przyrody Łąki Bryńskie.

1.2. WELSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Welski Park Krajobrazowy utworzony został 15 grudnia 1995 roku na terenie o powierzchni 20 444 ha, posiada otulinę o powierzchni 3 895,1 ha w postaci Obszaru Chronionego Krajobrazu. Park wraz z otuliną zajmuje łącznie 24339,1 ha. Pod względem powierzchni na terenie Parku przeważają użytki rolne (47%). Osią hydrograficzną Parku jest rzeka Wel stanowiąca główny dopływ Drwęcy.

Wykres 13. Struktura zagospodarowania Welskiego Parku Krajobrazowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

Wel przepływa przez szereg jezior i w wielu miejscach posiada charakter rzeki górskiej, stanowiąc atrakcyjny szlak kajakowy. Teren Parku odznacza się urozmaiconą rzeźbą, co związane jest z położeniem w strefie moreny czołowej. Cennym walorem przyrodniczym Parku są liczne powierzchnie torfowiskowo-bagienne. Na terenie Parku znajduje się 10 istniejących i projektowanych rezerwatów przyrody oraz szereg pomników przyrody.

Aktualne zakazy, nakazy na terenie Parku zawarte są w Rozporządzeniu Nr 34 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 września 2005 r. w sprawie Welskiego Parku Krajobrazowego, opublikowanego w Dzienniku Urzędowym Województwa Warmińsko-Mazurskiego Nr 140.

Szczególnymi celami ochrony Parku dotyczącymi ochrony wartości przyrodniczych według tego dokumentu są:

- zachowanie swobodnie meandrującej rzeki Wel i jej doliny oraz licznych starorzeczy i odnóg, torfowisk i obszarów wodno-błotnych;
- zachowanie pozostałości naturalnych kompleksów leśnych, bogactwa szaty roślinnej, obejmującej liczną grupę chronionych i rzadkich gatunków roślin i zbiorowisk roślinnych;

Ochrona wartości historycznych i kulturowych Parku polega na:

- zachowaniu swoistego charakteru zabudowy wiejskiej;
- zachowaniu i popularyzacji miejscowej gwary;
- zachowaniu tradycyjnej funkcji wsi poprzez popularyzację dziedzictwa materialnego i gromadzenie zbiorów muzealnych.

Ochrona walorów krajobrazowych polega na:

- zachowaniu w niewielkim stopniu przekształconego krajobrazu rolniczego;
- zachowaniu wysokich skarp polodowcowych rynien jeziornych i odcinków przełomowych rzeki Wel ze szczególnym uwzględnieniem jej odcinków o charakterze potoku górskiego.

W Parku wprowadza się następujące zakazy:

- ✚ realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. 2013, poz. 1232, ze zmianami);
- ✚ umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych miejsc schronienia i rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb i innych czynności podyktowanych racjonalną gospodarką leśną, rybacką i łowiecką;
- ✚ likwidacji i niszczenia zakrzewień i zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- ✚ pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości i minerałów;
- ✚ wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, za wyjątkiem rozpoczętej już eksploatacji złóż kruszywa, oraz udokumentowanych złóż kredy jeziornej - zależnie od wyników ekspertyz w przedmiocie wpływu takiej eksploatacji na środowisko przyrodnicze;
- ✚ dokonywania zmian stosunków wodnych, regulacji i zabudowy hydrotechnicznej rzek, cieków i zbiorników wodnych oraz innych prac mogących mieć niekorzystny wpływ na ekosystemy objęte ochroną i pogarszających stan zasobów wodnych, z wyłączeniem z zakazu budowy ujęć wody pitnej;
- ✚ lokalizacji nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegowej rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących gospodarce wodnej lub rybackiej;
- ✚ lokalizacji obiektów budowlanych w pasie szerokości 200 m od krawędzi brzegów klifowych, skarp nadbrzeżnych rzek i jezior;
- ✚ likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych i innych powierzchni biologicznie aktywnych;
- ✚ wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- ✚ prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- ✚ utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- ✚ używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

1.3. GÓRZNIĘSKO-LIDZBARSKI PARK KRAJOBRAZOWY⁶

Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy utworzony został w 1990 roku. Na terenie trzech województw, w województwie warmińsko-mazurskim zajmuje powierzchnie 8632,7 ha. Park powstał na mocy Uchwały Nr 58/X/90 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Ciechanowie z dnia 23 kwietnia 1990 r. w sprawie utworzenia Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego (Dziennik Urzędowy Województwa Ciechanowskiego nr 8, poz. 67) i Rozporządzenia Nr 1/90 Wojewody Toruńskiego z dnia 11 września 1990 r. w sprawie utworzenia Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego (Dziennik Urzędowy Województwa Toruńskiego nr 18, poz. 205).

Park wraz z otuliną zajmuje 24229,1 ha. Pod względem powierzchni na terenie Parku przeważają użytki rolne (47%). Administracyjny podział terenów Parku jest w dużej mierze odzwierciedleniem przebiegających granic makro i mikroregionów: morfologicznych, hydrograficznych, przyrodniczych, geobotanicznych i florystycznych. Park posiada znaczą

---

⁶ Plan Ochrony Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego do roku 2030 (Toruń – Górzno – Czarny Bryńsk, listopad 2008 r.).

bioróżnorodność, znajduje się tu ponad 950 gatunków roślin naczyniowych, wśród nich wiele objętych ochroną gatunkową, zagrożonych wyginięciem jak np. rosiczka okrągłolistna, pluskwica europejska, wawrzynek wilczczyko, lilia złotogłów, podejrzon rutolistny, widłaki, storczyki, konietlica syberyjska i wiele innych. Dużą różnorodnością wyróżniają się także mchy oraz porosty, wśród których stwierdzono rzadko występującą – będącą „certyfikatem czystości powietrza” – brodaczkę pospolitą. Równie bogata jest fauna Parku. Licznie występują tu łosie, jelenie, sarny, dziki, bobry, wydry, a spośród ptaków: bielik, orlik krzykliwy, bocian czarny, bąk, derkacz, kania czarna i ruda, żuraw, błotniak stawowy, łąkowy i zbożowy i wiele innych. Przez teren Parku przebiega zachodnia granica obszaru występowania orzechówki i jarząbka. W sumie w Parku stwierdzono występowanie ponad 250 gatunków kręgowców.

Zgodnie z Rozporządzeniem Nr 38 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 września 2005 r. w sprawie Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego w części dotyczącej województwa warmińsko-mazurskiego (Dz. U. Woj. Warmińsko-Mazurskiego Nr 140 poz. 1650) celami Parku jest:

- ochrona krajobrazu młodoglacjalnego;
- ochrona siedlisk ze szczególnym uwzględnieniem naturalnych i półnaturalnych łąk, torfowisk i terenów podmokłych,
- ochrona naturalnego krajobrazu wiejskiego, mozaiki łąk i pól,
- ochrona ładu przestrzennego w enklawach i półenklawach leśnych.

W Parku wprowadzono następujące zakazy:

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku- Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2013 poz. 1232 z późn. zm.);
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronie i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeśli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalnej gospodarki wodnej lub rybackiej;
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obiektów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściełową;
- utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych;

- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Dla terenu Parku sporządzono projekt dokumentu „Plan Ochrony Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego do roku 2030” (Toruń – Górzno-Czarny Bryńsk, listopad 2008 r.). Jak podaje projekt Planu najwrażliwszym elementem przyrodniczym Parku są wody powierzchniowe w postaci rzek i jezior, a także bardzo liczne i cenne przyrodniczo „oczka wodne”, mokradła i bagna, które mają największy wpływ na bioróżnorodność Parku. Ich ochrona jest priorytetem. Ciągi wodne w powiązaniu z atrakcyjnymi formami rzeźby terenu (doliny, rynny, pagórki morenowe, sandry, kemy i drumliny) otoczone wielkimi kompleksami leśnymi tworzą unikalną kompozycję przyrodniczo-przestrzenną, która jednocześnie tworzy ważny w skali kraju węzeł korytarzy ekologicznych w jego skład na terenie gminy wchodzi m.in. Brynica i Wel, a także rynny jezior, które są łącznikiem ciągów ekologicznych. W celu uporządkowania gospodarki ściekowej miejscowości, położonych w zlewni bezpośredniego przyrzecza Brynicy i jej dopływów, należy zastosować rozwiązania eliminujące możliwość przedostawania się do rzeki nieoczyszczonych ścieków pochodzących z tych miejscowości, w tym z ośrodków wczasowych i domów letniskowych. Ponadto przewiduje się kontynuację rozbudowy kanalizacji sanitarnej w miejscowościach położonych w Parku oraz dążenie do włączenia wszystkich nieruchomości na obszarze zwartej zabudowy do zbiorczego systemu oczyszczania ścieków działającego w oparciu o istniejące mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków. Plan Ochrony wskazuje na zachowanie naturalnego charakteru meandrującej rzeki Brynicy i obszarów zalewanych wodami powodziowymi. W dokumencie wskazano również na zasady inwestowania i gospodarowania przestrzenią.

Projekt „Planu...” ustala następujące zasady gospodarki przestrzenią na obszarze Parku:

- nowe budynki i budowle mogą być lokalizowane:
  - na terenach zwartej zabudowy miejscowości,
  - na gruntach nie będących gruntami leśnymi, w odległości nie mniejszej niż 30 m od granicy lasu, chyba, że ustalenia dla poszczególnych jednostek mówią inaczej,
  - na terenach odległych co najmniej 50 m od granic torfowisk,
  - na terenach nie będących stokami dolin rzecznych i jezior o nachyleniu przekraczającym 10%,
- obiekty niezbędne dla gospodarki leśnej mogą być lokalizowane również na gruntach leśnych oraz w odległości mniejszej niż 30 m od granicy lasu,
- niżej wymienione obiekty, w odniesieniu do których zaleca się uzyskanie opinii Dyrektora Parku, mogą być lokalizowane również w odległości mniejszej niż 100 m od linii brzegowej jezior i cieków podstawowych:
  - ogólnodostępne mosty i pomosty,
  - przepusty,
  - obiekty, stanowiące niezbędne zaplecze gospodarstw rybackich,
  - ogólnodostępne obiekty turystyki wodnej - bez bazy noclegowej,
  - obiekty małej architektury bezpośrednio związane z zagospodarowaniem turystycznym jezior i cieków,
  - obiekty niezbędne dla ochrony wód, zabezpieczenia przeciwpowodziowego i przeciwpożarowego oraz bezpieczeństwa użytkowników wód,
- należy unikać lokalizowania nowych budynków w oderwaniu od zwartej zabudowy miejscowości, z wyjątkiem budowy siedlisk dla gospodarstw rolnych lub agroturystycznych o powierzchni co najmniej 5 ha, po uzyskaniu opinii Dyrektora Parku, itd.
Należy zaznaczyć iż ww. ustalenia nie są obowiązującymi i należy je traktować jako wskazówki przy realizacji nowej zabudowy. Do czasu uzyskania stosownych uzgodnień dokument - „Plan Ochrony Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego do roku 2030” nie jest obowiązujący.

1.4. REZERWAT PRZYRODY JAR BRYNICY⁷

Leśny rezerwat przyrody jar Branicy powstał w 1955 roku na mocy MP z 1955 r. Nr 40, poz. 396. Rezerwat posiada powierzchnię 26,07 ha. Rezerwat ochrania las mieszany o cechach zespołu naturalnego z bogatą roślinnością zieloną o nieprzeciętnych walorach krajobrazowych. Rezerwat położony jest w miejscu wcięcia Brynicy w morenę czołową, która żłobi głęboki na ok. 50 m jar. W kompleksie grądów zboczowych, rosną rzadkie gatunki ceniolubne tj. dzwonek szerokolistny *Campanula Latifolia*, kopytnik pospolity *Asarum Europaeum*, przylaszczka pospolita *Hepatica Nobilis*, przytulia wonna *Galium Odratum* i wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum*, wiechlina odległokłosa *Poa remota* wroniec widlasty *Huperzia Selago*, lilia złotogłów *Lilium Martagon*, miodownik melisowaty *Melittis Melissophyllum*, naparstnica zwyczajna *Digitalis grandiflora*, orlik pospolity *Aquilegia Vulgaris*, pluskwica europejska *Cimicifuga Europaea*, poziomka wysoka *Fragaria Moschata*, turówka leśna *Hierochloë Australis* paprotka zwyczajna *Polypodium Vulgare*. Zagrożeniem dla rezerwatu jest m.in. zacienienie runa oraz progresywne tendencje buka. Rezerwat nie posiada ważnego planu ochrony, zaleca się sporządzenie planu ochrony.

1.5. REZERWAT PRZYRODY BAGNO KOZIANA⁸

Faunistyczny Rezerwat przyrody Bagno Koziana powstał w 1991 r na mocy MP z 1991 r. Nr 38, poz. 273. Rezerwat posiada powierzchnię 54,85 ha. Jest on ostoją ptactwa wodno-błotnego. Rezerwat obejmuje kompleks bagien i torfowisk zarastających zachodni kraniec jeziora Jeleń. Nazwa rezerwatu pochodzi od nazwy bagna, nazywanego również „Kozunki”. We wschodniej i środkowej części rezerwatu teren ma charakter torfowiska wysokiego, w innych miejscach torfowiska przejściowego i niskiego. Szata roślinna na „Bagno Koziana” ma zarówno charakter naturalny, jak i zmieniony przez człowieka, głównie na skutek eksploatacji torfu i wytworzeniu mozaiki dołów potorfowych. W wielu miejscach następuje naturalna sukcesja zarośli i lasu – torfowisko zarasta krzewami i drzewami. (Główczyński i inni, 1999).

1.6. REZERWAT PRZYRODY KLONOWO⁹

Leśny rezerwat przyrody Klonowo powstał w 1958 na mocy MP z 1958 r. Nr 62, poz. 350. Rezerwat posiada powierzchnię 31,92 ha. Tworzy go las mieszany ze stanowiskami roślin chronionych typowych dla Pojezierza Golubsko- Dobrzyńskiego. Szatę roślinną rezerwatu tworzą przede wszystkim dwa zespoły: dominujący przestrzennie bór mieszany i grąd typowy. Wiek drzewostanów szacuje się na 190 lat. W rezerwacie „Klonowo” spotyka się cenne gatunki leśne, m.in. takie jak kokoryczka okółkowa *Polygonatum verticillatum*, przylaszczka pospolita *Hepatica Nobilis* i wawrzynek wilczełyko *Daphne Mezereum*. W rejonie rezerwatu wykształciło się cenne mechowisko, gdzie rośnie m.in. mech haczykowiec błyszczący *Hamatocaulis vernicosus* oraz bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, kruszczyk błotny *Epipactis palustris* i lipiennik Loesela *Liparisloeselii*. Haczykowiec błyszczący *Hamatocaulis vernicosus* i lipiennik Loesela *Liparisloeselii* występują też na mechowisku po wschodniej stronie jeziora Zwórzno. Celem zachowania cennej flory nie należy w tych obiektach przeprowadzać odwodnień. Na terenie rezerwatu m.in. wzbronione jest m.in. przeznaczanie torfowisk pod stawy rybne, zabronione jest również kopanie torfu.

⁷ Plan Ochrony Górznieńsko - Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego do roku 2030 (Toruń- Górzno-Czarny Bryńsk, listopad 2008 r.).

⁸ Wstępna inwentaryzacja fauny bezkręgowej (ze szczególnym uwzględnieniem *Lepidoptera*, *Trichoptera*, *Coleptera* i *Odonata*) Welskiego Parku Krajobrazowego, Brulińska E., Kalinowska Pa., Krejckant M., Olszyn-Jeleń, 2005).

⁹ Plan Ochrony Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego do roku 2030 (Toruń-Górzno-Czarny Bryńsk, listopad 2008 r.)

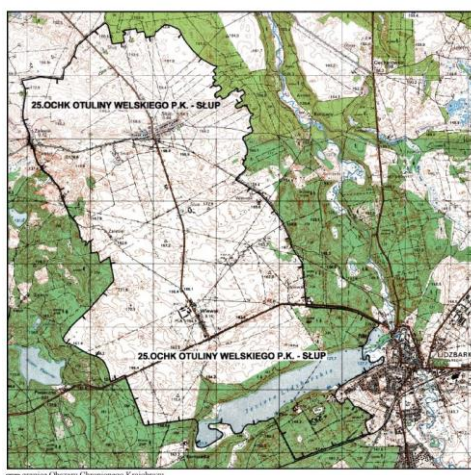
1.7. OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU.

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniające się krajobrazy o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb człowieka związanych z turystyką i wypoczynkiem. Umiarkowane zagospodarowanie tych terenów powinno zapewniać stan względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych. Obszary chronionego krajobrazu pełnią często rolę korytarzy ekologicznych np. doliny rzek, ciągi jezior, umożliwiając migrację roślinom, zwierzętom lub grzybom, służą wymianie i zachowaniu puli genowej poszczególnych gatunków. Obszary chronionego krajobrazu są przeznaczone głównie na rekreację, a działalność gospodarcza podlega tylko niewielkim ograniczeniom (zakaz budowania zakładów przemysłowych i obiektów uciążliwych dla środowiska, niszczenia środowiska naturalnego).

1.7.1. OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU OTULINY WELSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO-SŁUP¹⁰

Obszar Chronionego Krajobrazu Otuliny Welskiego Parku Krajobrazowego-Słup posiada powierzchnię – 2.137,8 ha położony jest pomiędzy Welskim, a Górznieńsko-Lidzbarskim Parkiem Krajobrazowym i obejmuje obszar od miejscowości Lidzbark Welski do Słup, w granicach tego obszaru znajdują się malownicze tereny łąk i pól na łagodnych stokach wyniesień polodowcowych. Na terenie Obszaru obowiązuje rozporządzenie Nr 29 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Parku Krajobrazowego – Słup (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 70, poz. 1345). Rozporządzenie określa granice Obszaru, ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów leśnych, nieleśnych ekosystemów lądowych, ekosystemów wodnych oraz szereg zakazów obowiązujących na terenie OCHK,

Rysunek 4. Położenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Otuliny Welskiego Parku Krajobrazowego – Słup.

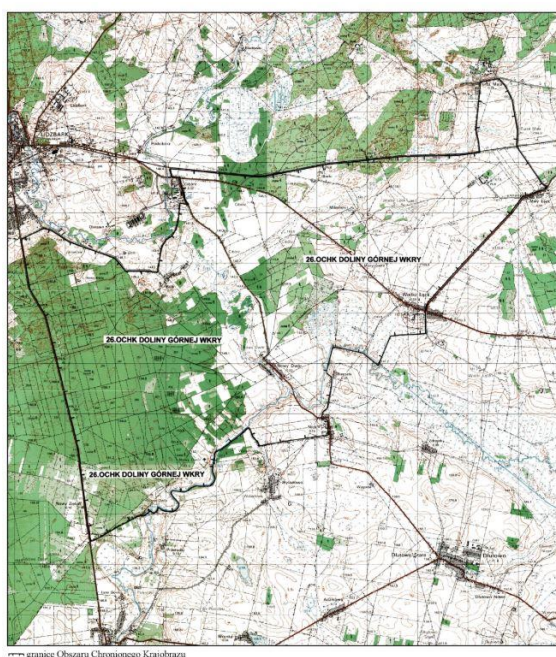
Źródło: Rozporządzenie Nr 29 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Parku Krajobrazowego – Słup (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 70, poz. 1345).

¹⁰Rozporządzenie Nr 29 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Parku Krajobrazowego – Słup (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 70, poz. 1345).

1.7.2. OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU DOLINA GÓRNEJ WKRY¹¹

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Górnej Wkry stanowi powierzchnia 4.097,5 ha na terenie dwóch gmin: Lidzbark i Płońska. Obszar utworzony został Rozporządzeniem Nr 21 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 14 kwietnia 2003 r. w sprawie wprowadzenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 52. 725). Na terenie gminy Obszar obejmuje środkowy odcinek rzeki Wkra (Działdówka).

Rysunek 5. Położenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Górnej Wkry.

Źródło: Rozporządzenie Nr 109 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Górnej Wkry (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 176, poz. 2577).

Na terenie Obszaru obowiązuje Rozporządzenie Nr 109 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Górnej Wkry (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 176, poz. 2577). Rozporządzenie określa granice Obszaru, ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów leśnych, nieleśnych ekosystemów lądowych, ekosystemów wodnych oraz szereg zakazów obowiązujących na terenie OCHK.

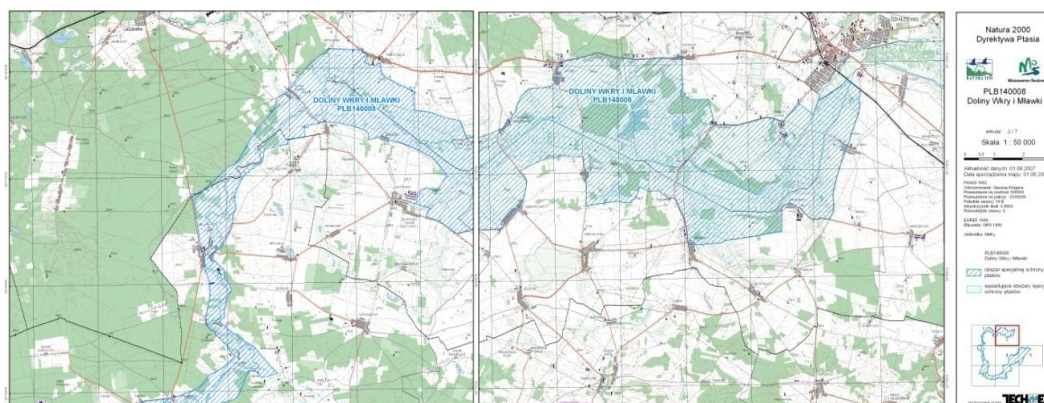
¹¹Rozporządzenie Nr 109 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Górnej Wkry (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 176, poz. 2577).

1.8. OBSZAR NATURA 2000 DOLINY WKRY I MŁAWKI¹²

Obszar Natura 2000 PLB140008 Doliny Wkry i Mławki posiada obszar 28 751.5 ha. Obszar w 89% stanowią siedliska łąkowe i zaroślowe oraz rolnicze zaledwie 10% obszaru stanowią lasy. Obszar obejmuje pradolinę Wkry wraz z przyległymi łęgami oraz z wysoczyzną i jej stromym stokiem z grądami zboczowymi. Na terenie obszaru pokrywą glebową tworzą gleby typu mad i torfów niskich, miejscami czarnych ziem. Odcinek rzeki Wkry jest porośnięty szuwarami, wysepki i częściowo plaże - zbiorowiskami wiklinowymi.

W ostoi stwierdzono występowanie co najmniej 24 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Liczebności 2 gatunków (błotniaka łąkowego i derkacza) spełniają kryteria wyznaczania ostoi ptaków wprowadzone przez BirdLife International. Ponadto 10 gatunków zostało zamieszczonych na liście zagrożonych ptaków w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Ostoja jest jednym z 10 najważniejszych w Polsce łęgowisk błotniaka łąkowego, jak również ważnym łęgowiskiem derkacza. Zagrożeniem dla tego obszaru jest zamiana łąk na grunty orne, zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk, nadmierne pogłębianie rowów melioracyjnych. Zagrożenie dla wartości przyrodniczych obszaru stanowi również zaśmiecanie oraz niszczenie runa leśnego (dane na 09.2011).

Rysunek 6. Obszar Natura 2000 PLB140008 Doliny Wkry i Mławki.

Źródło: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie.

1.9. OBSZAR NATURA 2000 OSTOJA LIDZBARSKA¹³

Obszar Natura 2000 PLH280012 Ostoja Lidzbarska posiada powierzchnię 8866,9 ha. Prawie 80% terenu Obszaru pokrywają lasy, głównie lasy iglaste, siedliska rolnicze 11% pozostałą część zajmują siedliska łąkowe i zaroślowe oraz wody śródlądowe. W kompleksie leśnym w północnej części ostoi duże powierzchnie zajmują grądy (Tilio-Carpinetum), w tym naturalne lasy klonowo-lipowe (Acerplatanoides-Tiliacordata) i bogate gatunkowo, cieplolubne grądy miodownikowe (Tilio-Carpinetummelittetosum). W żyznych obniżeniach terenu spotyka się łągi olszowo-jesionowe (Fraxino-Alnetum) i olsy (Ribesonigri-Alnetum), częste są olsy źródliskowe (Cardamino-Alnetum), występują zubożale postaci podgórskiego łągu jesionowego (Cariciremotae-Fraxinetum). Oligotroficzne i mezotroficzne obniżenia zajmują różnego typu torfowiska mszarne, stosunkowo często obserwuje się mechowiska. Na uwagę zasługuje obecność licznych fitocenoz brzeziny

¹²NATURA 2000 Standardowy Formularz Danych, Obszar Natura 2000 PLH140008 Doliny Wkry i Mławki, RDOŚ Olsztyn.

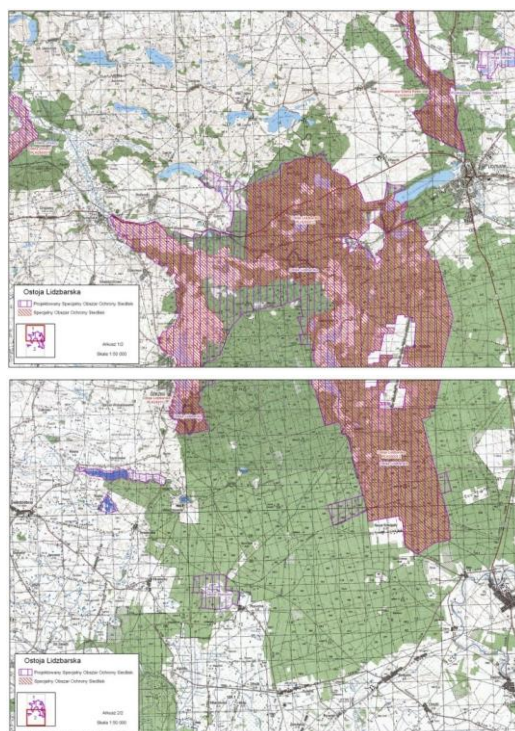
¹³NATURA 2000 Standardowy Formularz Danych, Ostoja Lidzbarska, RDOŚ Olsztyn.

bagiennej (*Vaccinio-Betuletumpubescentis*). Licznie występują kompleksy ekstensywnie użytkowanych łąk, a także psammofilne murawy.

W środkowej i południowej części ostoi dominuje płaski lub pofalowany sandr, zajęty głównie przez bory mieszane (*Quercoroboris-Pinetum*, *Serratulo-Pinetum*), rzadziej bory sosnowe świeże (*Peucedano-Pinetum*). Spotyka się też bardzo bogate florystycznie świetliste dąbrowy (*Potentilloalbae-Quercetum*).

Potencjalnym zagrożeniem dla obszaru może być niekontrolowany rozwój turystyki i rekreacji oraz intensyfikacja pozyskania drewna w starodrzewiach oraz wprowadzanie gatunków obcych geograficznie (dąb czerwony, czeremcha amerykańska) i ekologicznie (sosna i świerk na siedliskach lasów liściastych). Zagrożeniem może być również zanieczyszczenie wód i powietrza oraz zaprzestanie użytkowania łąk, melioracje wodne, eutrofizacja wód. Główne zagrożenia dla populacji leńca bezpodkwiatkowego to zacienianie siedliska przez drzewa i krzewy liściaste, zarastanie i zadarnianie muraw (głównie przez *Agrostiscapillaris*), składowanie drewna oraz renowacja dróg, na poboczach których gatunek występuje.

Rysunek 7. Obszar Natura 2000 PLH280014 Ostoja Lidzbarska.

Źródło: RDOŚ Olsztyn.

1.10. OBSZAR NATURA 2000 PLH280014 OSTOJA WELSKA¹⁴

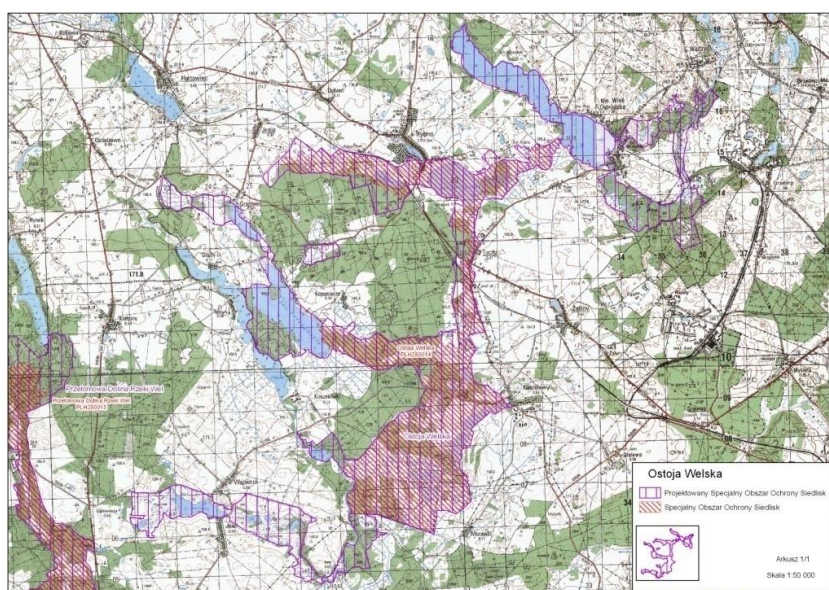
Obszar Natura 2000 Ostoja Welska posiada powierzchnię 3 384,4 ha. Obszar w 40 % stanowią lasy, 20% siedliska rolnicze, 20% wody śródlądowe, 13% siedliska łąkowe i zaroślowe, 7% torfowiska, bagna, roślinność na brzegiem wód, młaki. Ostoja obejmuje odcinek rzeki Wel i jej doliny (włącznie z Torfowiskiem Kopaniarze), wraz z przyległymi do niej obszarami bagiennymi tzw. Ostoje Koszelewskie, ZompyJeglijskie i jezioro Neliwa wraz z otoczeniem. W znacznej części są to tereny,

¹⁴NATURA 2000 Standardowy Formularz Danych, Ostoja Welska, RDOŚ Olsztyn.

na których zarzucono użytkowanie. Rzeka meandrując, płynie przez częściowo przesuszone torfowiska, w dużej części porośnięte lasem i zaroślami. Pośród lasów występują większe płaty podmokłych łąk (Cirsio-Polygonetum) oraz alkalicznych torfowisk niskich (Caricion Lasiocarpae, m.in. Menyantho Sphagnetum Teretis), mechowisk i szuwarów wielkoturzycowych. Ostoje Koszelewskie to kompleks przyrodniczy suchych i podmokłych lasów, łąk, częściowo osuszonych mokradeł i nieużytków oraz stawów rybnych i torfowisk z zespołem kilkudziesięciu różnej wielkości zbiorników pozostałych po eksploatacji torfu. Zompy Jeglijskie to obszar mokradeł obejmujący torfowiska niskie i przejściowe (Rhynchosporion Albae) z licznymi zarastającymi potorfowymi zbiornikami wodnymi, wilgotne łąki oraz zespoły zarośli łożowych i młodego olsu (Alnetae Glutinosae) oraz lasów brzoźowych. Jezioro Neliwa jest płytkim (maksymalna głębokość 1,5 m) naturalnym jeziorem eutroficznym z podwodnymi łąkami ramienic, otoczonym szerokim pasem szuwarów i zarośli. Od południa jezioro graniczy z lasem, zaś na zachód od niego ciągną się podmokłe łąki. Łącznie stwierdzono 14 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 14 gatunków z Załącznika II. Unikatowo wykształcone torfowisko alkaliczne (siedlisko 7230) w dolinie rzeki Wel k. Kopaniarzy stanowi ewenement na skalę krajową. Liczne populacje rzadkich, typowych dla mechowisk gatunków roślin, m.in. Saxifraga Hirculus, jedyna tak liczna w regionie oraz Liparis Loeselii. Znajdują się tu stanowiska reliktywne polodowcowe: Betula Humilis, Polemonium Coeruleum i Viola epipsila. Oczka wodne Ostoi Koszelewskiej i stawy rybne przy rzece Wel są istotnym miejscem rozrodu kumaka nizinnego Bombina Bombina. Sama rzeka Wel łącząca poszczególne fragmenty obszaru jest ważnym biotopem ichtiofauny oraz ssaków: wydry i bobra.

Zagrożeniem dla Ostoi jest zaprzestanie rolniczego użytkowania gruntów, procesy urbanizacyjne polegające na stopniowym zabudowywaniu łąk i innych obszarów rolniczych i leśnych.

Rysunek 8. Obszar Natura 2000 PLH280014 Ostoja Welska.

Źródło: RDOŚ Olsztyn.

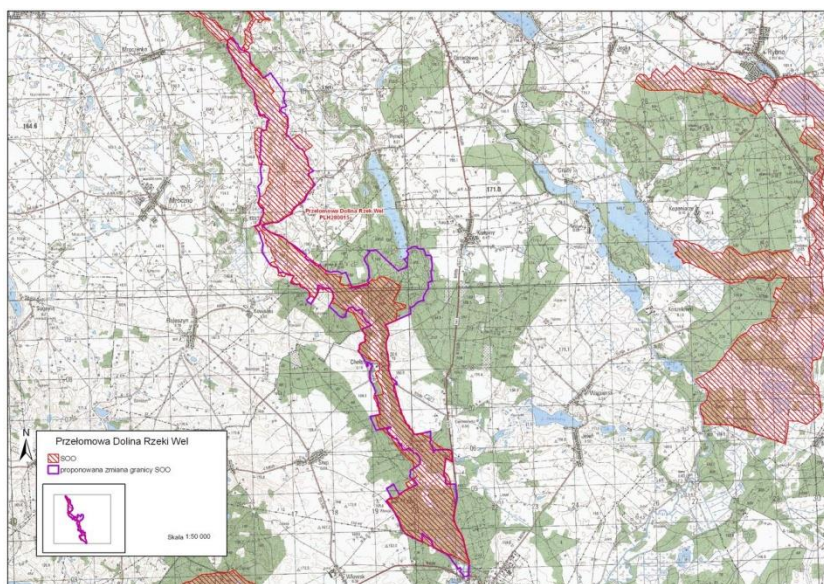
1.11. OBSZAR NATURA 2000 PRZEŁOMOWA DOLINA RZEKI WEL¹⁵

Obszar Natura 2000 PLH280015 Przełomowa Dolina Rzeki Wel posiada powierzchnię 1259,7 ha. Obszar położony jest wzdłuż górnej części rzeki Wel na północ od Lidzbarka do mostu na rzece pomiędzy Grodzicznem, a Mroczenkiem. Tworzą go głównie lasy 69%, oraz siedliska łąkowe i zaroślowe 10% oraz rolnicze 21%. Dno jest piaszczysto-kamieniste, a koryto bardzo kręte i towarzyszą mu starorzecza. Rzeka charakteryzuje się bystrym prądem oraz dużym spadkiem, sięgającym na niektórych odcinkach 4‰. Wody rzeki zakwalifikowano do III klasy czystości. Między Lidzbarkiem, a miejscowością Chelsty rzeka przepływa przez tzw. Las Nadwelski. W pobliżu doliny rozproszone są bagienka śródleśne, z mszarem wysoko- i przejściowotorfowiskowy. Rzeka Wel na terenie Obszaru jest bardzo istotną ostoją ichtiofauny typowej dla średniej rzeki krajobrazu młodoglacjalnego.

Szczególne znaczenie ma populacja głowacza białopłetwego, drapieżnej ryby zagrożonej w skali europejskiej (kat. LR/lc), ujęty w dyrektywie habitatowej UE. W Polsce objęty ścisłą ochroną. Unikatowy charakter ma występowanie zboczowej postaci grądu (zboczowy las klonowo-lipowy - forma siedliska 9170-3). Łącznie w obszarze występuje 14 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, zajmujących ponad 14% powierzchni oraz 10 gatunków z Załącznika II Dyrektywy.

Zagrożeniem dla obszaru jest piętrzenie wody na rzece bezpośrednio związane z funkcjonowaniem młynów wodnych i małych elektrowni wodnych oraz często brak sprawnych przepławek. Zanieczyszczenia wód rzeki wywołane nieefektywnie funkcjonującym systemem oczyszczania ścieków, a na niektórych odcinkach rzeki jego brakiem. W okolicach osiedli ludzkich zagrożeniem dla Przełomowej Doliny Rzeki Wel mogą się okazać procesy urbanizacyjne, a zwłaszcza związane z nimi stopniowe zabudowywanie obecnych łąk i innych obszarów rolniczych i leśnych głównie obiektami o charakterze letniskowym. Budowa nowych stawów rybnych oraz rozwój istniejących obiektów stanowi poważne źródło biogenów w ekosystemie rzecznym.

Rysunek 9. Obszar Natura 2000 Przełomowa Dolina Rzeki Wel.

Źródło: RDOŚ Olsztyn.

¹⁵NATURA 2000 Standardowy Formularz Danych, Przełomowa Dolina Rzeki Wel, RDOŚ Olsztyn.

1.12. POMNIKI PRZYRODY

Pomnikami przyrody¹⁶ są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyiska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenie gminy znajdują się 42 pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej. Do pomników przyrody ożywionej zaliczyć można pojedyncze gatunki drzew, jak i aleje położone wzdłuż dróg i ciągów spacerowych, występują tu również pomniki przyrody nieożywionej – głazy narzutowe. Dla pomników przyrody obowiązują ustalenia zawarte w aktach je ustanawiających.

Tabela 43. Pomniki przyrody na terenie gminy Lidzbark.

Lp.	Nr ew.	Obiekt	Obwód (cm)	Wysokość (m)	Lokalizacja	Rok uznania
1.	59/52	dąb sp. <i>Quercus sp.</i>	375	32	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Sarnia Góra oddz. 229, przy drodze publicznej Górzno-Klonowo	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 8/53 z 1953 r.
2.	60/52	dąb sp. <i>Quercus sp.</i>	315	32	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Sarnia Góra oddz. 236c, przy drodze oddziałowej	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 8/53 z 1953 r.
3.	61/52	dąb sp. <i>Quercus sp.</i>	340	22	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Sarnia Góra oddz. 200, na skarpie nad jez. Lidzbarskim	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 8/53 z 1953 r.
4.	52/113 /78	jałowiec pospolity <i>Juniperus communis</i> -3 szt. (2 szt. w formie krzewów o zwartej koronie)	1250- obwód korony; 507- obwód korony 47	7	w. Nowy Zieluń, w odległości ok. 200 m od szosy Lubowidz-Lidzbark, w administracji Nadleśnictwa	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 57 poz. 43 z 23.10.1978 r. Kom. Woj. Ciech. z dn. 17.08.1978 r.
5.	87/148 /79	jesion wyniosły <i>Fraxinusexcelsior</i>	343	21	w. Dłutowo, teren parku podworskiego	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 5 poz. 39 z 29.12.1979 r. Kom. Woj. Ciech. 23.11.1979r.
6.	99/160 /80	lipa drobnolistna <i>Tiliacordata</i> - 2 szt.	320, 287	19	m. Lidzbark, przy kościele	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 7 poz. 53 z 06.12.1980 r. Kom. Woj. Ciech. z 4.08.1980 r.
7.	100/16 1/80	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	274	20	m. Lidzbark, teren skweru przed stacją PKP w Lidzbarku	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 7 poz. 53 z 06.12.1980 r. Kom. Woj. Ciech. z 4.08.1980 r.
8.	111/17 2/80	jałowiec pospolity <i>Juniperus communis</i>	76	7	w. Tarczyny, grunt między własnością b. PGR-u i p. K. Kowalskiego, po prawej stronie drogi Kiełpiny- Tarczyny w odległości 50m.	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 8 poz. 63 z 31.12.1980 r. Kom. Woj. Ciech. z 15.12.1980r.

¹⁶Art. 40 ustawy o ochronie przyrody.

Lp.	Nr ew.	Obiekt	Obwód (cm)	Wysokość (m)	Lokalizacja	Rok uznania
9.	254/31 5/86	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	234	19	m. Lidzbark przy Kościele Ewangelickim	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 14 poz. 371 z 31.12.1986 r. Zarz. Nr 29/86 Woj. Ciech. z 1.12.1986 r.
10.	262/32 3/86	jesion wyniosły <i>Fraxinusexcelsior</i>	433	20	m. Lidzbark, rosnący przy budynku Nadleśnictwa Lidzbark	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 14 poz. 371 z 31.12.1986 r. Zarz. Nr 29/86 Woj. Ciech. z 1.12.1986 r.
11.	263/32 4/86	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> - 5 szt.	203-410	22-30	w. Klonowo, Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Sarnia Góra, w sąsiedztwie składnicy drewna	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 14 poz. 371 z 31.12.1986 r. Zarz. Nr 29/86 Woj. Ciech. z 1.12.1986 r.
12.	264/32 5/86	dąb szypułkowy <i>Quercusroburaleja</i> 54 szt.	9-351	18	Wzdłuż drogi biegnącej od Nadleśnictwa Lidzbark w kierunku Piaseczna	Dz.Urz. Woj. Warm- Maz Nr 161poz.2463 z 22.09.2011 r. Dz.Urz. WRN Ciechanowie Nr 14 poz. 371 z 31.12.1986 r. Zarz. Nr 29/86 Woj. Ciech. z 1.12.1986 r.
13.	319/38 0/89	klon pospolity <i>Acerplatanoides</i> - 8 szt., lipa drobnolistna <i>Tiliacordata</i> - 8 szt., brzoza brodawkowata <i>Betulapendula</i> - 1 szt., dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	167-275 186-305 247, 172 192	20-24	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Sarnia Góra oddz. 187- Wzdłuż drogi dojazdowej do osady leśniczego, od szosy Lidzbark-Brodnica	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 12 poz. 345 z 20.12.1989 r. Zarz. Nr 35/89 Woj. Ciech. z 30.11.1989 r.
14.	325/38 6/89	lipa drobnolistna <i>Tiliacordata</i>	336	20	m. Lidzbark Welski, ul. Garbuzy	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 12 poz. 345 z 20.12.1989r. Zarz. Nr 35/89 Woj. Ciech. z 30.11.1989 r.
15.	330/39 1/89	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	330	20	w. Klonowo- przy stacji PKP, przy budynku administrowanym przez Nadleśnictwo Lidzbark	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 12 poz. 345 z 20.12.1989 r. Zarz. Nr 35/89 Woj. Ciech. z 30.11.1989 r.
16.	331/39 2/89	klon pospolity <i>Acerplatanoides</i>	340	21	m. Lidzbark Welski, ul. Garbuzy	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 12 poz. 345 z 20.12.1989r. Zarz. Nr 35/89 Woj. Ciech. z 30.11.1989 r.
17.	333/39 4/89	grusza pospolita <i>Pyruscommunia</i>	410	16	w. Wąpiersk, dz. Nr 120 własność p. A. Sandwickiego	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 12 poz. 345 z 20.12.1989 r. Zarz. Nr 35/89 Woj. Ciech. z 30.11.1989 r.
18.	361/42 2/93	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	352	21	m. Kurojady, teren ośrodka wypoczynkowego	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 4 poz. 21 z 12.03.1993 r. Rozp. Nr 4/93 Woj. Ciech. z 03.03.1993 r.

Lp.	Nr ew.	Obiekt	Obwód (cm)	Wysokość (m)	Lokalizacja	Rok uznania
19.	363/42 4/93	lipa drobnolistna <i>Tiliacordata</i> - 232 szt., klon pospolity <i>Acerplatanoides</i> - 37 szt., klon jawor <i>Acer pseudoplatanus</i> - 13 szt., kasztanowiec biały <i>Aesculus hippocastanum</i> , brzoza brodawkowata <i>Betulapendula</i> - 9 szt., sosna pospolita <i>Pinussilvestris</i> - 2 szt., świerk pospolity <i>Piceaabies</i> - 4 szt., olsza- 2 szt., dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	80-345	19-25	m. Lidzbark Welski, ciąg spacerowy nad jez. Lidzbarskim	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 11 poz. 76 z 30.07.1993 r. Rozp. Nr 22/93 Woj. Ciech. z 20.07.1993 r.
20.	366/42 7/93	lipa drobnolistna <i>Tiliacordata</i>	445	17	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Borówno oddz. 120i	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 11 poz. 76 z 30.07.1993 r. Rozp. Nr 22/93 Woj. Ciech. z 20.07.1993 r.
21.	368/42 9/94	jałowiec pospolity <i>Juniperus communis</i> - trzy pniowy	50,60,27	8,5	w. Koty, na gruntach stanowiących własność p. Adama Ługowskiego	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 28.02.1994 r. Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.
22.	369/43 0/94	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	320	22	Nadleśnictwo Lidzbark Welski, Leśnictwo Sarnia Góra oddz. 245b, nad jez. Wlecz	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 28.02.1994 r. Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.
23.	371/43 2/94	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	390	28	Nadleśnictwo Lidzbark, oddz. 238g, ok. 5 m na N od brzegu jez. Zwórzno	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 28.02.1994 r. Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.
24.	372/43 3/94	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	385	24	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Bryńsk Szlachecki oddz. 118j	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 28.02.1994 r. Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.
25.	373/43 4/94	Żywotnik zachodni <i>Thujaoccidentalis</i>	190	18	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Bryńsk Szlachecki oddz. 119R, przy leśniczówce w Bryńsku Szlacheckim	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 28.02.1994 r. Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.
26.	376/43 7/94	żywotnik olbrzymi <i>Thujagigantea</i>	160 i 173	19	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Nowy Dwór, oddz. 6b	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 28.02.1994 r. Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.
27.	378/43 9/94	głaz narzutowy	735	1,1	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Klonowo, przy drodze obok szkółki w oddz. 230a	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 28.02.1994 r. Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.

Lp.	Nr ew.	Obiekt	Obwód (cm)	Wysokość (m)	Lokalizacja	Rok uznania
28.	379/44 0/94	lipa drobnolistna <i>Tiliacordata</i>	320	20	w. Bryńsk, przy skrzyżowaniu drogi wiejskiej w Bryńsku i drogi do Ostrowa Bryńskiego	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 29 poz. 203 z 30.12.1994 r. Rozp. Nr 26/94 Woj. Ciech. z 20.12.1994 r.
29.	380/44 1/94	lipa drobnolistna <i>Tiliacordata</i>	415	18	w. Bryńsk, na dz. Nr 199/2, własność p. Henryka Szuleckiego	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 29 poz. 203 z 30.12.1994r. Rozp. Nr 26/94 Woj. Ciech. z 20.12.1994 r.
30.	385/44 6/94	głaz narzutowy	594	0,9	w. Jamielnik, dz. Nr 129/11, własność p. Sławomira Mroza	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 29 poz. 203 z 30.12.1994 r. Rozp. Nr 26/94 Woj. Ciech. z 20.12.1994 r.
31.	389/45 0/95	żywotnik wschodni <i>Thuja Occidentalis</i>	141	9	w. Piaseczno, na terenie posesji będącej własnością Nadleśnictwa Lidzbark, oddz. 211h	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 15 poz. 51 z 10.08.1995 r. Rozp. Nr 17/95 Woj. Ciech. z 04.08.1995 r.
32.	390/45 1/95	świerk pospolity <i>Picea Abies</i>	270	32	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Sarnia Góra, oddz. 224h	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 15 poz. 51 z 10.08.1995 r. Rozp. Nr 17/95 Woj. Ciech. z 04.08.1995 r.
33.	391/45 2/95	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	325	25	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Sarnia Góra, oddz. 224H, skraj łąki nad jez. Wlecz	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 15 poz. 51 z 10.08.1995 r. Rozp. Nr 17/95 Woj. Ciech. z 04.08.1995 r.
34.	395/45 6/95	klon pospolity <i>Acer Platanooides</i>	350	17,5	m. Lidzbark Welski, dz. 139/1, własność p. Andrzeja Rózyckiego zam. Żukowo	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 24 poz. 116 z 18.12.1995 r. Rozp. Nr 25/95 Woj. Ciech. z 18.12.1995 r.
35.	399/46 0/95	dąb szypułkowy <i>Quercus Robur</i> aleja 49 szt.	125-350	20-24	w. Klonowo, przy drodze gruntowej Klonowo-Wlewska	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 24 poz. 116 z 18.12.1995 r. Rozp. Nr 25/95 Woj. Ciech. z 18.12.1995 r.
36.	410/47 1/96	lipa drobnolistna <i>Tilia Cordata</i>	307	20	w. Mikołajki, dz. Nr 2, własność p. Sławomira Wojenkowskiego	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 30 poz. 110 z 12.11.1996 r. Rozp. Nr 16/96 Woj. Ciech. z 30.10.1996 r.
37.	415/47 6/96	grab pospolity <i>Carpinus Betulus</i>	214	15	w. Kiełpiny, dz. 149 wchodzącej w skład drogi gminnej Kiełpiny-Rynek	w. Kiełpiny, dz. 149 wchodzącej w skład drogi gminnej Kiełpiny-Rynek
38.	416/47 7/96	lipa drobnolistna <i>Tilia Cordata</i>	353	20	w. Kiełpiny, przy drodze krajowej Lubawa-Lidzbark (przy wejściu do S.P. w Kiełpinach)	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 30 poz. 110 z 12.11.1996 r. Rozp. Nr 16/96 Woj. Ciech. z 30.10.1996 r.
39.	417/47 8/96	lipa szerokolistna <i>Tilia Platyphylos</i>	364	20	w. Kiełpiny, przy drodze krajowej Lubawa-Lidzbark, przy Ośrodku Zdrowia	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 30 poz. 110 z 12.11.1996 r. Rozp. Nr 16/96 Woj. Ciech. z 30.10.1996 r.
40.	443/50 4/97	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	395	20	w. Klonowo, przy siedzibie Nadleśnictwa Lidzbark	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 28/97 poz. 110 z 10.12.1997 r. Rozp. Nr 40/97 Woj. Ciech. z 08.12.1997 r.
41.	445/50 6/98	buk pospolity <i>Fagus silvatica</i>	293	20	w. Klonowo, na skarpie lasu nad jez. Lidzbarskim w sąsiedztwie siedziby Nadleśnictwa Lidzbark	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 16 poz. 110 z 01.06.1998 r. Rozp. Nr 11/98 Woj. Ciech. z 28.05.1998 r.

Lp.	Nr ew.	Obiekt	Obwód (cm)	Wysokość (m)	Lokalizacja	Rok uznania
42.	938	lipa drobnolistna <i>Tilia Cordata</i> o trzech pniach	210, 310, 370	20	Nadleśnictwo Lidzbark Welski, m. Nowy Dwór 65 dz. nr 7, wł. p. A. Mejki, na prawym brzegu rz. Wkry	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 71 poz. 1204, 1999 r.

Źródło: RDOŚ Olsztyn.

W stosunku do wyżej wymienionych drzew na terenie Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego wprowadzono ochronę polegającą na stosowaniu zakazów:

- a) wycinania, niszczenia lub uszkodzenia drzew,
- b) zrywania pączków, kwiatów, owoców i liści,
- c) zanieczyszczania terenu i wzniesienia ognia w pobliżu drzew,
- d) umieszczania tablic, napisów i innych znaków,
- e) wchodzenia na drzewa,
- f) wznoszenia budowli w pobliżu drzew.

W stosunku do głazu narzutowego zabrania się m.in. uszkodzenia głazu, wznoszenia budowli i prowadzenia instalacji w jego sąsiedztwie. Zaleca się utworzenie 5-20 metrowej strefy ochronnej wokół pomników przyrody, w której nie można zmieniać warunków siedliskowych, lokalizować nowej zabudowy i zanieczyszczać teren. Wielkość strefy ochronnej uzależniona jest od wielkości korony drzew oraz zasięgu systemu korzeniowego. Zabiegi sanitarne i cięcia lecznicze oraz zabiegi związane z bezpieczeństwem ludzi mogą być wykonywane po uzyskaniu zgody właściwych Regionalnych Dyrektorów Ochrony Środowiska. Projekty przebiegu instalacji podziemnych i naziemnych oraz lokalizacja zabudowy w sąsiedztwie pomników przyrody wymagają uzgodnienia z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska¹⁷.

1.13. UŻYTKI EKOLOGICZNE

Użytkami ekologicznymi¹⁸ są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

¹⁷ Plan Ochrony Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego do roku 2030 (Toruń – Górzno – Czarny Bryńsk, listopad 2008 r.).

¹⁸Art. 42 i 44 ustawy o ochronie przyrody.

Tabela 44. Wykaz użytków ekologicznych na terenie gminy.

Nazwa	Pow. (ha)	Przedmiot ochrony	Akt powołania	Dziennik Urzędowy	Cel ochrony
Bladowo	139,04	zmeliorowane torfowisko niskie	Rozporządzenie Nr 82 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Bladowo"	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1715	zachowanie cennego pod względem przyrodniczym obszaru stanowiącego ostoję ptaków wodno-błotnych oraz stworzenie naturalnej
Chelsty	14,22	fragment doliny rzeki Wel położony na północ od wsi Chelsty z wilgotnymi lasami	Rozporządzenie Nr 81 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Chelsty"	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1714	zachowanie cennego pod względem przyrodniczym obszaru stanowiącego ostoję ptaków wodno-błotnych oraz stworzenie naturalnej otuliny dla silnie meandrującej rzeki Wel
Kurojady	2,90	zakrzaczone i zadrzewione zakole rzeki Wel	Rozporządzenie Nr 89 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Kurojady"	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1722	jest zachowanie okresowo zalewanych łąk, z naturalną sukcesją drzew i krzewów. Obszar ten stanowi ważne siedlisko gatunków flory i fauny chronionej prawem krajowym i unijnym
Studnia Nietoperzowa Zalesie	0,01	studnia będąca miejscem zimowania nietoperzy	Rozporządzenie Nr 47 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 10 października 2002 roku w sprawie uznania za użytek ekologiczny	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2002 r. Nr 130, poz. 1831	Zachowanie zimowiska nietoperzy
Torfowisko Wąpierskie	6,50	torfowisko przejściowe	Rozporządzenie Nr 90 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Torfowisko Wąpierskie"	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1723	zachowanie torfowiska przejściowego będącego miejscem występowania gatunków chronionych roślin
Klonowo	5,71		Zarządzenie 13/96	Dz. Urz. Woj. z 1996 r. Nr 305, poz. 107	273t,w,274m, 283b, Śródełne, zarastające jeziorko Moczydło oraz bagna na jego obrzeżu

Źródło: RDOŚ Olsztyn, Nadleśnictwo Lidzbark.

W stosunku do obszarów uznanych za użytki ekologiczne obowiązują następujące zakazy:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu,
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem obiektów związanych z bezpieczeństwem przeciwpowodziowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 3) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby,
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeśli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- 7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- 8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 10) umieszczania tablic reklamowych.

W Planie Ochrony Górznieńsko – Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego do roku 2030 (Toruń – Górzno-Czarny Bryńsk, listopad 2008 r.) wskazano Potrzebę uzupełnienia form ochrony przyrody m.in. poprzez objęcie ochroną rezerwatową obszaru „Łąki Bryńskie”. Jak podaje dokument obszar ten powinien objąć teren podmokłych łąk w dolinie Brynicy – na południe od jeziora Bryńskiego Południowego. Należy zweryfikować pierwotną powierzchnię planowanego rezerwatu przyrody (11,56 ha) i objąć ochroną najcenniejsze zbiorowiska łąk i pastwisk ze storczykami. W celu uniknięcia konfliktów społecznych ochroną objąć tereny własności Skarbu Państwa.

W Projekcie Planu Ochrony Welskiego Parku Krajobrazowego w celu ochrony przyrody i kształtowania krajobrazu zaleca się wprowadzenie następujących form ochrony przyrody:

Rezerwat przyrody „Rzeka Wel” obejmujący Rzekę Wel w granicach działek ewidencyjnych wraz z pasem o szerokości 10 m po obu stronach, na odcinku od Lidzbarka do północnej granicy Parku, z wyłączeniem odcinka rzeki w granicach rezerwatu Piekiełko (73,21 ha). Rzeka „włosienicznikowa” jest miejscem występowania cennych gatunków: koza *Cobitis taenia*, różanka *Rodeus sericeus amarus*, piskorz *Misgurnus fossilis*, głowacz białopłetwy *Cottus gobio*, minóg strumieniowy *Lampetra planeri*, piekielnica *Alburnoides bipunctatus* i ryb łososiowatych.

Rezerwat przyrody „Torfowisko Kurojady” jest to śródleśne mszarne torfowisko wysokie z torfowcami *Sphagnum sp.*, turzycą bagienną *Carex limosa*, bagnicą torfową *Scheuchzeria palustris*, zlokalizowane na północ od Lidzbarka (2,63 ha).

Rezerwat przyrody „Źródlika Kiełpińskie”. Rezerwat obejmować ma śródleśne źródlika i łąg na południowy wschód od Jeziora Kiełpińskiego (5,94 ha). Śródleśny kompleks źródlisk z łągami porasta stanowisko gwiazdnicy grubolistnej *Stellariacras sifolia*, błotniszka wełnistego *Helodium blandowii*. Miejsce występowania rzadkich bezkręgowców związanych ze źródłiskami oraz ostoja dużych ssaków.

Rezerwat przyrody „Bagna Jeleńskie”. Rezerwat położony na wschód od miejscowości Jeleń, tworzony przez kompleks torfowisk i jezior o powierzchni 121,42 ha. Jest to obszar największych z kompleksów torfowisk wysokich na terenie Parku z trzema jeziorami dystroficznymi. Duże populacje przygiełki białej *Rhynchospora alba*, bagnicy torfowej *Scheuchzeria palustris*, turzycy bagienną *Carex limosa*, rosiczki okrągłolistnej *Drosera rotundifolia*. Stanowisko haczykowca błyszczącego *Hamatocaulis vernicosus*. Miejsce łągowe kilku par żurawia *Grus grus*.

1.14. EKOLOGICZNY SYSTEM OBSZARÓW CHRONIONYCH

Zasady gospodarowania w ESOCH powinny być podporządkowane funkcjom, dla których system został stworzony, a więc funkcjom ekologicznym i ochrony środowiska. Na terenie gminy obszary te wyznaczone są wzdłuż większych cieków wodnych, płątów zieleni oraz lasów.

Realizacja wyżej przytoczonych funkcji wymaga wyłączenia z systemu:

- lokalizacji wszelkich inwestycji mogących naruszyć równowagę ekologiczną systemu, a w szczególności lokalizację przemysłu, ferm przemysłowego tuczu trzody chlewnej, magazynów, składów i baz oraz arterii komunikacyjnych i linii wysokiego napięcia (z wyjątkiem niezbędnych przejść przez system po jak najtańszej trasie);
- składowania odpadów komunalnych, przemysłowych i energetycznych oraz lokalizacji wylewisk gnojowicy i nieczystości;
- tworzenia nasypów ziemnych sytuowanych poprzecznie do przebiegu dolin rzecznych;
- lokalizowanie agresywnych i monolitycznych form zabudowy kubaturowej.

Ponieważ ESOCH powinien stanowić obszary zasilania ekologicznego dla pozostałych terenów, znajdujących się poza systemem, więc plan ochrony parku krajobrazowego i studium gminy przywiązuje szczególnie istotną wagę do gospodarowania zasobami przyrody w systemie.

Dotyczy to głównie:

- dostosowania zakresu zagospodarowania rekreacyjnego do chłonności rekreacyjnej środowiska;
- ograniczenia eksploatacji zasobów wód podziemnych;
- ekologizowanie produkcji rolnej;
- przekwalifikowania większej części lasów produkcyjnych na lasy ochronne oraz właściwego gospodarowania zasobami dla potrzeb nowej funkcji.

Kształtowanie struktury ekologicznej w ESOCH powinno zmierzać w kierunku wzmocnienia i wzbogacenia systemu o nowe walory ekologiczne. Do preferowanych działań w tym kierunku plan ochrony parku zalicza:

- dolesienie i przebudowę drzewostanów na bardziej odporne;
- zadrzewiania (śródpolne, śródłąkowe i odbudowę biologiczną cieków);
- tworzenie nowych powiązań ekologicznych i ekologiczno-funkcjonalnych w ramach systemu oraz między nim a sąsiednimi, aktywnymi ekologicznie terenami;
- udrażnianie systemu poprzez likwidację i neutralizację barier ekologicznych;
- rewaloryzację terenów zdegradowanych.

Według systemu ECONET (Liro,1998) przez teren gminy przebiega obszar węzłowy o znaczeniu krajowym 8K- obszar Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego. Ponadto przebiegają również korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym Górnej Wkry oraz Wkry¹⁹.

1.15. GLEBY POCHODZENIA ORGANICZNEGO

W obniżeniach terenowych, w dolinach rzek i rynnach glacialnych występują gleby mułowo – torfowe, na obrzeżach gleb torfowych i mułowo – torfowych, a także w płytko zatorfionych dolinach wytworzyły się gleby murszowo – mineralne. Powstały one z płytkich lub średnio głębokich torfowisk na podłożu mineralnym (przeważnie piasek luźny). W wyniku osuszenia terenu i nasilania się procesów tlenowych – masa torfowa uległa zmineralizowaniu. Gleby tego typu spotykamy jedynie pod użytkami zielonymi. Inne typy gleb występują tutaj w znikomym procencie. Gleby klas I – III podlegają ochronie jako gleby o najwyższej przydatności rolniczej.

1.16. STREFY OCHRONNE UJĘĆ WODY

Wokół ujęć wody służących do zbiorowego zaopatrywania ludności w wodę pitną i na potrzeby gospodarstw domowych oraz do produkcji artykułów żywnościowych i farmaceutycznych mogą być ustanawiane strefy ochronne: ochrony pośredniej lub bezpośredniej. W strefach ochrony pośredniej lub bezpośredniej obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów i korzystania z wody wynikające z przepisów odrębnych.

---

¹⁹ Objasnienia do mapy geologiczno-gospodarczej Polski, Frankiewicz A., Warszawa 2004.

1.17. STEFA OCHRONNA WÓD POWIERZCHNIOWYCH

W pasie 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych zabronione jest lokalizowanie obiektów budowlanych (z wyjątkami dla urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki leśnej, rolnej lub rybackiej) – zgodnie z przepisami odrębnymi. Szerokość pasa może ulec korekcie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub w wyniku kontynuacji i uzupełnień zabudowy zgodnie z przepisami odrębnymi.

1.18. STREFA OCHRONY SANITARNEJ CMENTARZY CZYNNYCH

Przy lokalizowaniu wszelkiej nowej zabudowy mieszkalnej, zakładów żywienia zbiorowego, bądź zakładów przechowujących żywność oraz studni służących do czerpania wody do celów konsumpcyjnych i potrzeb gospodarczych zachować odległości wokół cmentarzy wynikające z norm prawa powszechnie obowiązującego.

1.19. PASY TECHNOLOGICZNE LINII ELEKTROENERGETYCZNYCH

Dla napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia oraz dla projektowanych linii elektroenergetycznych należy wyznaczyć pasy techniczne zgodnie z Polską Normą PN-E-05100-1:1998. W obszarze pasów technicznych należy uwzględnić następujące wymagania:

- nie należy lokalizować budynków mieszkalnych lub innych przeznaczonych na stały pobyt ludzi, w indywidualnych przypadkach odstępstwa od tej zasady może udzielić właściciel linii na określonych przez siebie warunkach;
- pod linią nie należy sadzić roślinności wysokiej, zalesienia terenów rolnych w pasie technicznym linii mogą być przeprowadzane w uzgodnieniu z właścicielem linii, który określi maksymalną wysokość sadzonych drzew i krzewów;
- teren w pasie technicznym linii nie może być kwalifikowany jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową ani jako teren związany z działalnością gospodarczą (przesyłową) właściciela linii.

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROZEŃ GEOLOGICZNYCH

Na terenie miasta i gminy Lidzbark brak jest osuwisk. Występują jednak obszary predysponowane do występowania ruchów masowych. Tereny te znajdują się wzdłuż rynien subglacialnych Jeziora Lidzbarskiego (zachodnia część), Jeziora Kiełpińskiego (wschodnia część) oraz Doliny Welu powstałej w wyniku przekształcenia rynny subglacialnej - rynna wykorzystana przez rzekę i częściowo przez nią zmieniona.

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH

1.1. ZŁOŻA KOPALIN

Na terenie gminy Lidzbark zlokalizowano dwa złoża „Lidzbark Welski” PC 3851 i „Lidzbark Welski” PB 4594 (PIG, stan na 2012). Pokłady kruszyw zalegają w osadach czwartorzędowych, które ze względu na płytkość zalegania są łatwe do eksploatacji na skalę przemysłową. Ze złoża kopaliny pospolitej „Lidzbark Welski” PC 3851 wydobywane były piaski kwarcowe d/p cegły wapienno-piaskowej. Złoże posiada powierzchnię 3,45 ha. Eksploatacja złoża została zaniechana ze względu na postawienie użytkownika w stan likwidacji. Teren złoża w znacznej części przekształcony jest w wyniku prowadzonej od lat eksploatacji.

Złoże kopaliny „Lidzbark Welski” PB 4594 pospolite piaski kwarcowe d/p betonów komórkowych. Złoże posiada powierzchnię 42,60 ha, średnią grubość nakładu 0,60 m, średnia miąższość złoża wynosi 10,00 m. Złoże to posiada koncesję na wydobywanie kruszyw wydaną decyzją OSL.IV.7512/32/98.

Dla obu złóż przewidziana jest leśna rekultywacja terenu. Ze względu na bliskość złóż względem zabudowy miejskiej oraz lokalizacji w granicach Welskiego Parku Krajobrazowego złoża uznano za konfliktowe.

W obrębie w/w złóż zlokalizowany jest teren górniczy LIDZBARK WELSKI IA, wskazany na załączniku graficznym.

1.2. ZASOBY WÓD PODZIEMNYCH

Gmina Lidzbark położona jest według podziału hydrologicznego Polski w strefie przejściowej pomiędzy regionem mazowieckim i mazurskim. Na terenie gminy ujmowane są i rozpoznawane wody w utworach czwartorzędowych. Wody tego piętra występują w trzech poziomach wodonośnych. Wiodącym źródłem zaopatrzenia w wodę jest poziom międzyglinowy górny – międzymorenowy (główny poziom użytkowy) tworzą osady piaszczyste interglacjału lubelskiego i piaszczysto-żwirowe osady wodnolodowcowe pochodzące z okresu transgresji zlodowacenia Warty. Strop ten znajduje się generalnie na głębokości 20 – 40 m, jedynie w dolinie Welu i Brynicy płycej na głębokości 5 – 15 m. Miąższość tej warstwy wodonośnej w przeważającej części obszaru waha się od 20 – 40 m, jedynie na południe od Lidzbarka wynosi 10 – 20 m jednakże wydajności potencjalne studni w tym terenie sięgają 30-50 m³/h podobnie jak w dolinie Welu. Na pozostałych terenach wydajności sięgają 70-120 m³/h i > 120 m³/h. Poziom wód naporowych zasilany poprzez infiltracje z poziomu wód gruntowych lub przesączenie opadów atmosferycznych.

Wody na terenie gminy ujmowane są z ujęć komunalnych oraz produkcyjnych.

Na terenie miasta i gminy znajdują się trzy komunalne ujęcia wód:

- Lidzbark (399/2),
- Dłutowo (120/1),
- Jeleń (69/1).

Ponadto na terenie miasta i gminy znajdują się ujęcia prywatne, przykładowe m.in. wodociąg przykładowy przedsiębiorstwa przemysłu betonów H+H Polska Sp. z o.o. w Lidzbarku, Spółdzielni Mleczarskiej w Lidzbarku, Zakładu produkcyjnego „ARTRYB” Sp. z o.o. w Nicku, ujęcia wód po dawnych PGR w Ciborzu, Chełstach oraz inne ujęcia prywatne.

Tabela 45 Obszarowa ocena jakości wody w wodociągach na terenie gminy Lidzbark w 2012 r.

Właściciel ujęcia głębinowego	Lokalizacja UJG	Liczba studni	Wydajność UJG [m ³ /dobę]	Produkcja wody w m ³ /d	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę (stałych mieszkańców)
Urząd Miasta, ul. Sądowa 21, 13-230 Lidzbark	Lidzbark (działka 399/2)	3	3300,00	1261,1	10644
H+H Polska Sp. z o.o. ul. Przemysłowa	Lidzbark (działka 31/5)	2	513,00	210,4	240
Urząd Miasta, ul. Sądowa 21, 13-230 Lidzbark	Nowe Dłutowo 3 (działka 120/1),	3	228,00	274,5	1874
Urząd Miasta, ul. Sądowa 21, 13-230 Lidzbark	Jeleń (działka 69/1)	2	201,00	186,9	1753

Źródło: Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Działdowie

Ocena obszarowa jakości wody²⁰ w 2012r. wykazała, iż we wszystkich wodociągach nie zostały przekroczone wartości dopuszczalnych parametrów jakości wody. Przydatność wody do spożycia według § 14.1rozp. (stan na koniec roku sprawozdawczego) wskazano jako przydatna do spożycia. Ocena ryzyka zdrowotnego związanego z nieodpowiednią jakością wody (ocena dokonana przez odpowiedniego PIS) zostało ocenione jako bardzo małe.

Teren gminy położony jest w zasięgu głównych zbiorników wód podziemnych. Przeważająca część gminy położona jest w granicach zbiornika 214- Zbiornik międzymorenowy i dolin kopalnych Działdowa (czwartorzędowy), zaś południowo-wschodnia w obszarze zbiornika 215- Subniecka Warszawska (trzeciorzędowy). Obszar GZWP nr 215 posiada powierzchnię 51 000,0 km², jego zasoby szacuje się na wysokość 250 tys.m³/d i średniej głębokości ujęcia 160 m. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne GZWP nr 214 wynoszą 300 tys.m³/d, a średnia głębokość ujęć 100 m, obszar posiada powierzchnię 1 790,0 km² i ma porowy charakter ośrodka. Obszar tego zbiornika podlega najwyższej ochronie (ONO) na powierzchni 1 650 km² oraz posiada obszar wysokiej ochrony (OWO) obejmujący powierzchnię 140 km². Zbiornik posiada zróżnicowaną miąższość warstwy wodonośnej i przedstawia się ona następująco:

- na poziomie przypowierzchniowym wynosi: 10 – 20 m;
- na poziomie międzymorenowym wynosi: 20 – 40 m;
- na poziomie spągowym wynosi: 20 – 60 m.

Ponadto wzdłuż rzeki Wel oraz jeziora Lidzbarskiego wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią Zgodnie z art. 88l ust. 1. ustawy prawo wodne na tym terenie zabrania się m.in.: wykonywania urządzeń wodnych oraz budowy innych obiektów budowlanych; sadzenia drzew lub krzewów, z wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służącej do wzmacniania brzegów, obwałowań lub odsypisk, zmiany ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania innych robót, z wyjątkiem robót związanych z regulacją lub utrzymywaniem wód oraz brzegu morskiego, a także utrzymywaniem, odbudową, rozbudową lub przebudową wałów przeciwpowodziowych wraz z obiektami związanymi z nimi funkcjonalnie. Z zakazów obowiązujących na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, jeśli nie utrudni to zarządzania ryzykiem powodziowym, w drodze decyzji może zwolnić dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej.

²⁰ Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Działdowie

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Na terenie gminy Lidzbark występuje obszar górniczy i teren górniczy Lidzbark Welski o powierzchni 249828 m². Jak podaje Ustawa prawo geologiczne i górnicze²¹ terenem górniczym jest przestrzeń objęta przewidywanymi szkodliwymi wpływami robót górniczych zakładu górniczego zaś obszarem górniczym przestrzeń, w granicach której przedsiębiorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny, podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji, podziemnego składowania odpadów oraz prowadzenia robót górniczych niezbędnych do wykonywania koncesji.

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO- ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

1.1. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

1.1.1. DROGI

Przez teren miasta i gminy Lidzbark przebiegają drogi kołowe zaliczone do następujących kategorii dróg publicznych:

DROGI WOJEWÓDZKIE:

- droga wojewódzka nr 541 relacji Lubawa – Dobrzyń nad Wisłą (województwo kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie, mazowieckie);
- droga wojewódzka nr 544 relacji Brodnica – Ostrołęka (województwo kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie, mazowieckie).

Łączna długość dróg wojewódzkich przebiegających przez teren gminy Lidzbark wynosi 35,678 km.

DROGI POWIATOWE:

- droga powiatowa nr 1278N,
- droga powiatowa nr 1280N,
- droga powiatowa nr 1286N,
- droga powiatowa nr 1292N,
- droga powiatowa nr 1294N,
- droga powiatowa nr 1296N,
- droga powiatowa nr 1298N,
- droga powiatowa nr 1335N,
- droga powiatowa nr 1351N,
- droga powiatowa nr 1359N.

Łączna długość dróg powiatowych przebiegających przez teren gminy Lidzbark wynosi 5840 m.

²¹Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze, art. 6.

DROGI GMINNE NA TERENIE MIASTA:

- droga gminna nr 184501 – ul. Akacjowa,
- droga gminna nr 184502 – ul. Broniewskiego,
- droga gminna nr 184503 – ul. Brzozowa,
- droga gminna nr 184504 – ul. Bukowa,
- droga gminna nr 184505 – ul. Chmielna,
- droga gminna nr 184506 – ul. Cicha,
- droga gminna nr 184507 – ul. Dąbrowskiej,
- droga gminna nr 184508 – ul. Dębowa,
- droga gminna nr 184509 – ul. Dworcowa,
- droga gminna nr 184510 – ul. Garbarska,
- droga gminna nr 184511 – ul. Garbuzy,
- droga gminna nr 184512 – ul. Górka,
- droga gminna nr 184513 – ul. Grabowa,
- droga gminna nr 184514 – ul. Graniczna,
- droga gminna nr 184515 – ul. Jarzębinowa,
- droga gminna nr 184516 – ul. Jaworowa,
- droga gminna nr 184517 – ul. Jesionowa,
- droga gminna nr 184518 – ul. Klonowa,
- droga gminna nr 184519 – ul. Kołtąta,
- droga gminna nr 184520 – ul. Kopernika,
- droga gminna nr 184521 – ul. Kraziewiczza,
- droga gminna nr 184522 – ul. Kwiatowa,
- droga gminna nr 184523 – ul. Konarskiego,
- droga gminna nr 184524 – ul. Leśna,
- droga gminna nr 184525 – ul. Leśniczówka,
- droga gminna nr 184526 – ul. Mickiewiczza,
- droga gminna nr 184527 – ul. Młyńska,
- droga gminna nr 184528 – ul. Myśliwska,
- droga gminna nr 184529 – ul. Ogrodowa,
- droga gminna nr 184530 – ul. Okopowa,
- droga gminna nr 184531 – ul. Orzeszkowej,
- droga gminna nr 184532 – ul. Podgórna,
- droga gminna nr 184533 – ul. Podleśna,
- droga gminna nr 184534 – ul. Podzamcze,
- droga gminna nr 184535 – ul. Polna,
- droga gminna nr 184536 – ul. Południowa,
- droga gminna nr 184537 – ul. Poprzeczna,
- droga gminna nr 184538 – ul. Rejtana,
- droga gminna nr 184539 – ul. Reymonta,
- droga gminna nr 184540 – ul. Sądowa,
- droga gminna nr 184541 – ul. Słomiany Rynek,
- droga gminna nr 184542 – ul. Słoneczna,
- droga gminna nr 184543 – ul. Sosnowa,
- droga gminna nr 184544 – ul. Strażacka,
- droga gminna nr 184545 – ul. Świerkowa,
- droga gminna nr 184546 – ul. Topolowa,
- droga gminna nr 184547 – ul. Tuwima,
- droga gminna nr 184548 – ul. Wiejska,
- droga gminna nr 184549 – ul. Wierzbowa,
- droga gminna nr 184550 – ul. Wiśniowa,
- droga gminna nr 184551 – ul. Wodna,
- droga gminna nr 184552 – ul. Zamkowa,
- droga gminna nr 184553 – ul. Potockiego,
- droga gminna nr 184554 – ul. Wybickiego,
- droga gminna nr 184555 – ul. Kościuszki,
- droga gminna nr 184556 – ul. Staszica

DROGI GMINNE NA TERENIE GMINY:

- droga gminna nr 184001 N – granica gminy (Rynek) - Kiełpiny,
- droga gminna nr 184002 N – granica gminy – Kiełpiny,
- droga gminna nr 184003 N – Kiełpiny – Tarczyny,
- droga gminna nr 184005 N – Tarczyny – Tarczyny kol.,
- droga gminna nr 184006 N – droga gminna nr 184004 N – Tarczyny (ośrodek wypoczynkowy),
- droga gminna nr 184007 N – Kiełpiny – Wąpiersk,
- droga gminna nr 184008 N – droga gminna nr 184007 N – Wąpiersk – granica gminy,
- droga gminna nr 184009 N – Wąpiersk – Koty,
- droga gminna nr 184011 N – Jeleń – Bładowo,
- droga gminna nr 184012 N – Jeleń – Podcibórz,
- droga gminna nr 184013 N – Ciechanówko – Wąpiersk,
- droga gminna nr 184014 N – droga gminna nr 184015 N – Jeleń,
- droga gminna nr 184015 N – Ciechanówko – Lidzbark,
- droga gminna nr 184019 N – granica gminy (Kowaliki) – droga gminna nr 184020 N,
- droga gminna nr 184020 N – Słup – Ciechanówko,
- droga gminna nr 184022 N – Słup – Lidzbark,

- droga gminna nr 184023 N – granica gminy (Boleszyn) – Zalesie,
- droga gminna nr 184026 N – droga gminna nr 184025 N (Klonowo) – Lidzbark,
- droga gminna nr 184027 N – Klonowo – Ostrowy – Bryńsk,
- droga gminna nr 184028 N – dr gminna nr 184027 N – Jamielnik,
- droga gminna nr 184030 N – Bryńsk – Bryńsk Szlachecki,
- droga gminna nr 184031 N – Jamielnik – Lidzbark,
- droga gminna nr 184032 N – Jamielnik – Lidzbark,
- droga gminna nr 184033 N – Jamielnik – Lidzbark,
- droga gminna nr 184035 N – granica województwa (Nowe Konopaty – Bryńsk – Nowy Zieluń,
- droga gminna nr 184036 N – droga gminna nr 184035 N – Glinki – Nowy Zieluń,
- droga gminna nr 184038 N – Lidzbark – Olszewo – Cibórz,
- droga gminna nr 184039 N – Cibórz – Bełk,
- droga gminna nr 184040 N – Bełk – Nowy Dwór,
- droga gminna nr 184043 N – Miłostajki – Nowy Dwór,
- droga gminna nr 184044 N – Nowy Dwór – granica gminy (Wielki Łęck),
- droga gminna nr 184045 N – Biernaty – Nick,
- droga gminna nr 184046 N – granica województwa (Wylazłowo) – Nick,
- droga gminna nr 184048 N – Nick, Zdrojek – Dłutowo,
- droga gminna nr 184049 N – Dłutowo – granica województwa (Straszewy),
- droga gminna nr 184050 N – granica gminy (Wielki Łęck) – Dłutowo,
- droga gminna nr 184051 N – Dłutowo – Marszewnica – Wawrowo,
- droga gminna nr 184052 N – Wawrowo – granica gminy (Zalesie),
- droga gminna nr 184053 N – Wawrowo – granica gminy (Jabłonowo),
- droga gminna nr 184054 N – Marszewnica – granica województwa (Bagienice),
- droga gminna nr 184055 N – Stare Dłutowo ul. Długa,
- droga gminna nr 184056 N – Stare Dłutowo ul. Krótka,
- droga gminna nr 184057 N – Stare Dłutowo ul. Polna,
- droga gminna nr 184058 N – Stare Dłutowo ul. Tysiąclecia,
- droga gminna nr 184059 N – Stare Dłutowo ul. Wiatraczna.

Łączna długość dróg gminnych przebiegających przez teren gminy Lidzbark wynosi 5840 m.

1.1.2. KOMUNIKACJA KOLEJOWA

Przez teren gminy Lidzbark przebiega pierwszorzędna, jednotorowa, niezelektryfikowana linia kolejowa nr 208 o znaczeniu państwowym, relacji Chojnice – Działdowo, przechodząca przez obszar trzech województw: pomorskiego, kujawsko-pomorskiego oraz warmińsko-mazurskiego. Linia obsługuje transport pasażerski oraz towarowy. Na terenie gminy usytuowane są trzy stacje kolejowe.

1.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

1.2.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Zaopatrzenie w wodę na terenie gminy Lidzbark realizowane jest za pomocą wodociągu miejskiego (Lidzbark) oraz dwóch wodociągów wiejskich (Dłutowo, Jeleń). Długość sieci wodociągowej wynosi obecnie 129,6 km, a korzysta z niej blisko 80 % mieszkańców gminy.

1.2.2. ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW

Miasto i część gminy Lidzbark (miejscowości: Wlewsz, Cibórz, Jamielnik) znajdują się w obszarze aglomeracji Lidzbark (Rozporządzenie Nr 48 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 listopada 2006 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Lidzbark (Dz. Urz. Woj. Warm. - Maz. Z 2006 r. Nr 191 poz. 2676).

Aglomeracja Lidzbark o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 7 096, wyposażona jest w oczyszczalnię ścieków komunalnych zlokalizowaną w miejscowości Ciechanówko.

Obszar gminy Lidzbark wyposażony jest w sieć kanalizacyjną. Całkowita długość czynnej sieci kanalizacyjnej dla obszaru gminy wynosi 35,6 km. Ścieki z terenu Lidzbarka odprowadzane są do miejskiej oczyszczalni ścieków. Na terenie gminy funkcjonują również dwie oczyszczalnie zakładowe wykorzystywane na potrzeby przedsiębiorstw, które obsługują.

1.3. ELEKTROENERGETYKA

Na terenie gminy Lidzbark dostawę energii elektrycznej zapewnia Zakład Energetyczny Płock Dystrybucja Wschód Sp. z o.o. Zgodnie z wymogami ustawy Prawo energetyczne, firma posiada obowiązujące do dnia 31 grudnia 2020 roku koncesje na przesył i dystrybucję energii.

W granicach administracyjnych gminy Lidzbark znajduje się linia wysokiego napięcia LWN - 110 kV. Napięcie przetwarzane jest w Głównym Punkcie Zasilania w Lidzbarku. W GPZ zainstalowane są dwa transformatory 110/15 kV o mocy 10 MVA każdy. Rozdzielnia 110 kV wykonana jest w układzie H4. Stacja 110/15 kV wyposażona jest w jednosystemową dwusekcyjną rozdzielnię 110/15 kV. Długość linii energetycznych na terenie gminy wynosi 581,439 km w tym:

- linia napowietrzna LWN - 110 kV o długości 15,274 km w tym na terenie miejskim 0,844 km,
- linia napowietrzna LSN - 15 kV o długości 155,125 km w tym na terenie miejskim 17,005 km,
- linia kablowa LSN - 15 kV o długości 11,34 km w tym na terenie miejskim 7,6 km,
- linia napowietrzna LNN - 0,4 kV o długości 355,3 km w tym na terenie miejskim 24,4 km,
- linia kablowa LNN - 0,4 kV o długości 44,4 km w tym na terenie miejskim 16,3 km.

Na terenie gminy znajdują się 134 stacje transformatorowe, 44 z nich zlokalizowane są na terenie miasta.

1.4. GAZOWNICTWO

Miasto Lidzbark zaopatrywane jest w gaz przewodowy z gazociągu wysokiego ciśnienia z kierunku węzła Rembelszczyzna – Działdowo – Lidzbark. Dostawcą gazu dla gminy Lidzbark jest Mazowiecka Spółka Gazownictwa Sp. z o. o. w Warszawie. Na terenie miasta i gminy działa Rozdzielnia Gazu. Całkowita długość rurociągu na terenie gminy wynosi 34 416 km, obejmuje:

- rurociąg wysokiego ciśnienia o długości 5 600 km,
- rurociąg średniego ciśnienia o długości 20 460 km,
- rurociąg niskiego ciśnienia o długości 8 401 km,
- stacje redukcyjne I i II stopnia.

W roku 2011, 44% ludności korzysta z gazu. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z 2011 roku dane dotyczące sieci gazowniczej przedstawiały się następująco:

- długość czynnej sieci ogółem – 38,064 km;
- długość czynnej sieci przesyłowej – 5,6 km;
- długość czynnej sieci rozdzielczej – 32,464 km;
- czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieskalnych – 1077 sztuk;
- odbiorcy gazu – 2164 gospodarstwa domowych;
- odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem – 205 gospodarstw domowych;
- odbiorcy gazu w miastach – 2143 gospodarstwa domowe;
- zużycie gazu tys. m³ – 1567,50;
- zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m³ – 729,5;
- ludność korzystająca z sieci gazowej 6477 osób.

1.5. CIEPŁOWNICTWO

Podstawowym sposobem pokrywania potrzeb cieplnych gminy Lidzbark są indywidualne źródła ciepła. Z uwagi na rozproszoną zabudowę na terenie gminy nieliczna jest grupa odbiorców ciepła zbiorowego. Na terenie miasta Lidzbarka dominuje ogrzewanie indywidualne, ale wykorzystywane są instalacje zbiorowe. Źródłem energii cieplnej w instalacjach ogrzewania zbiorowego są zakłady produkcyjne. Najmniejsze znaczenie w dostarczaniu energii cieplnej mają inne sposoby dostarczania ciepła, do których zaliczono energooszczędne metody ogrzewania mieszkań.

1.6. TELEKOMUNIKACJA

Głównym operatorem telefonii w gminie jest Telekomunikacja Polska S.A. Stan sieci napowietrznych i ziemnych określono jako dobry. Na terenie gminy Lidzbark dostępne są wszystkie sieci telefonii komórkowej.

Jak wynika z badań naukowych i analiz dokumentacji sporządzanych na etapie lokalizacji i budowy stacje bazowe telefonii komórkowej, przy prawidłowym zainstalowaniu i wprowadzeniu zabezpieczeń związanych z dostępem do anten, charakteryzują się bardzo małymi natężeniami pól elektromagnetycznych. Anteny stacji bazowych instalowane są na wysokich wspornikach, tworząc w ten sposób strefy ochronne.

Lokalizacje masztów radiotelekomunikacyjnych powinny być uwzględniane w planach miejscowych w miarę potrzeb, na podstawie zgłaszanych wniosków w toku sporządzania planu.

1.7. GOSPODARKA ODPADAMI

Dnia 1 stycznia 2012 roku weszła w życie zmiana ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw. W wyniku tych zmian powstały nowe Wojewódzkie Plany Gospodarki Odpadami sporządzane na okres 6 lat z perspektywą do 12 lat. Niniejszy plan zakłada utworzenie systemu rozwiązań regionalnych tzw. Regionów Gospodarki Odpadami Komunalnymi, w ramach których funkcjonować winny wszelkie niezbędne urządzenia i instalacje, w tym istniejące na terenie województwa składowiska odpadów, spełniające w zakresie technicznym kryteria najlepszej dostępnej techniki i posiadające przepustowość wystarczającą do przyjmowania i przetwarzania odpadów.

Zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla województwa Warmińsko-Mazurskiego 2011 – 2016 (podjętym uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego Nr XVIII/333/12 z dnia 19 czerwca 2012 r.), gminę Lidzbark zakwalifikowano do Regionu Zachodniego.

Na terenie Regionu Zachodniego funkcjonują dwie instalacje regionalne – RIPOK, do których należą: Związek Gmin Regionu Ostródzko-Iławskiego „Czyste Środowisko” zarządzający Zakładem Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych RUDNO Sp. z o.o. w Rudnie k/Ostródy, a także Ekologiczny Związek Gmin „Działdowszczyzna” w Działdowie.

Związek Gmin Regionu Ostródzko-Iławskiego „Czyste Środowisko” posiada nowoczesny Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Rudnie. ZUOK RUDNO Sp. z o.o. w Rudnie realizuje projekt pn. Budowa systemu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie związku gmin Regionu Ostródzko-Iławskiego „Czyste Środowisko” – etap II, który polegać będzie m.in. na rozbudowie procesu biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w funkcjonującym zakładzie. Natomiast Ekologiczny Związek Gmin „Działdowszczyzna” dysponuje zakładem zagospodarowania odpadów, złożonym z nowo wybudowanej (oddana do użytku w sierpniu 2011

roku) sortowni odpadów zmieszanych i selektywnie zebranych, zakładem demontażu odpadów wielkogabarytowych i zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, kompostownią osadów ściekowych i odpadów organicznych w Zakrzewie oraz czterema składowiskami zmieszanych odpadów komunalnych w miejscowościach – Zakrzewo, Ciechanówko, Kanigowo i Janowo.

Zgodnie z ustawowymi wymogami od dnia 1 lipca 2013 r. obowiązuje nowy system odbioru odpadów, w związku z czym Rada Miejska w Lidzbarku podjęła uchwałę Nr XXVII/243/13 z dnia 25 kwietnia 2013 r. w sprawie regulaminu utrzymania porządku i czystości w gminie Lidzbark.

Stawka opłaty za gospodarowanie odpadami z terenu gminy Lidzbark będzie naliczana od osoby z możliwością deklaracji o segregacji odpadów lub nie.

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

W niniejszym rozdziale przedstawiono i odniesiono się do licznych dokumentów strategicznych. Dokumenty te dotyczą zarówno szczebla krajowego, wojewódzkiego jak i powiatowego.

W rozważaniach wykorzystano takie dokumenty jak:

- ✚ Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju;
- ✚ Krajowy Program Zwiększania Lesistości;
- ✚ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko – Mazurskiego;
- ✚ Strategię Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego;
- ✚ Plan Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011 – 2016;
- ✚ Strategię Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Działdowskiego.

KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU

Dnia 13 stycznia 2011 r. Rada Ministrów przyjęła Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku. Jest to najważniejszy dokument dotyczący ładu przestrzennego Polski. Jego nadrzędnym celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych w dążeniu do konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie czasu.

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju do 2030 roku kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymanie ładu przestrzennego, ponieważ decyduje on o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki i pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Formułuje także zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym powodziowego. Poniżej przedstawiono aspekty zawarte i odnoszące się w sposób pośredni lub bezpośredni do gminy Lidzbark:

- ✚ wewnętrzne powiązania funkcjonalne:
  - siła i kierunki ciążenia społeczno – gospodarczych według modelu grawitacyjnego na poziomie 0,5 – 1,0 promili,
  - powiatowe saldo migracji na poziomie (-2) – (-1);
- ✚ struktura demograficzna:
  - wyższy od przeciętnego udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym,

- przewidywane zmiany zaludnienia – słaby spadek,
- od 60 do 80 podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców;
- ✚ sieć transportowa:
  - wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej na poziomie 0,30 – 0,35 według metodyki Instytutu Gospodarki i Przestrzennego Zagospodarowania PAN (T. Konarski z zespołem 2010),
- ✚ gospodarka ropą naftową i gazem ziemnym:
  - gęstość sieci gazowej około 30 - 50 km/100 km;
- ✚ gospodarka wodna:
  - gęstość sieci wodociągowej 50 – 100 km/100 km²,
  - pobór wody w przemyśle z wód podziemnych;
- ✚ elektroenergetyka:
  - zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca 600 – 700 kWh;
- ✚ obszarowa ochrona przyrody:
  - udział obszarów chronionych w powierzchni gminy na poziomie 75 – 90%;
- ✚ krajobraz kulturowy:
  - nasycenie zabytkami nieruchomymi (według danych Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków z 2010 r.) na poziomie 15 – 20 na 1 000 ha;
- ✚ występowanie złóż kopalin i zasoby bilansowe w złożach:
  - nie występują (według P. Poprawy, 2010);
- ✚ zasoby energii odnawialnej:
  - energia wodna:
    - średni rzeczny odpływ jednostkowy na poziomie 4 – 5 l/s/km² (według J. Stachy’ego i B. Biernata),
  - energia wiatrowa:
    - gmina Lidzbark położona jest w III korzystnej strefie energetycznej wiatru oraz minimalnie w strefie II – bardzo korzystnej,
  - energia słoneczna:
    - średnie całkowite promieniowanie słoneczne w roku na poziomie 9,75 – 10,00 MJ/m² x doba (według J. Paszyńskiego i K. Miary, 1994);
- ✚ zagrożenia utrudnienia naturalne:
  - zagrożenia i utrudnienia klimatyczne:
    - bonitacja klimatyczna dla rolnictwa (najlepsze warunki w Polsce – 100) na poziomie 85 – 90 (według Górskiego, 1994),
    - obszary, na których prawdopodobieństwo utrzymywania się pokrywy śnieżnej 80 dni i więcej wynosi 50% (według T. Niedźwiedzia, D. Czekierdy i D. Limanówki, 1994);
  - zagrożenia i utrudnienia hydrologiczne:
    - przeważające rodzaje wezbrań określono jako roztopowe (według Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie),
  - zagrożenia glebowe i geomorfologiczne:
    - gmina Lidzbark położona jest w obszarach o średnim i silnym nasileniu spłukiwania potencjalnego gleby;
    - obszary zagrożone potencjalną erozją wietrzną (według różnych źródeł);
- ✚ zagrożenia i ochrona przeciwpowodziowa:
  - udział powierzchni gminy zagrożonych powodzią lub podtopieniami na poziomie 0 – 10% (szacunek na podstawie mapy roślinności potencjalnej J.M. Matuszkiewicza – Instytut Gospodarki i Przestrzennego Zagospodarowania PAN oraz bazy mokradeł Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych).

KRAJOWY PROGRAM ZWIĘKSZANIA LESISTOŚCI

Realizacja zwiększania lesistości jest jednym z ważniejszych elementów polityki leśnej państwa. Konsekwentna realizacja celów tej polityki powinna zapewnić zwiększenie lesistości kraju do poziomu 30% w roku 2020 i 33% po roku 2050. Szczególną funkcją zalesień powinno być zatem odpowiednie kształtowanie struktur przestrzennych zasobów przyrody, zwiększanie ich biologicznej aktywności i różnorodności, a także estetycznych walorów krajobrazu. Ważnym zadaniem programu zalesień jest ochrona i wzmocnienie oraz łączenie we wspólny system najcenniejszych obszarów przyrodniczych. Bardzo istotnym problemem jest też racjonalne przestrzenne rozmieszczenie przyszłych zalesień. Rozmiar zadań, potrzeba systemowych rozwiązań w skali kraju i regionu, a przede wszystkim znaczenie zalesień dla ochrony środowiska, racjonalizacji struktury użytkowania ziemi i tworzenia ładu w gospodarce przestrzennej, nadają temu problemowi wysoką rangę.

Celem rządowego programu zwiększania lesistości do roku 2020 jest zatem zapewnienie warunków do zwiększenia lesistości do 30%, ustalenie priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz wykorzystanie ich do optymalnego rozmieszczenia zalesień, a także opracowanie odpowiednich instrumentów realizacyjnych. Integralną częścią programu jest:

- przestrzenny model zwiększania lesistości (obejmujący ustalenie preferencji zalesieniowych gmin) oraz rozmiar zalesień w układzie kraju, województw i powiatów;
- założenia programów regionalnych i lokalnych;
- zadania dla administracji rządowej, władz samorządowych na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym oraz dla gospodarki leśnej;
- harmonogram realizacji i aspekty ekonomiczne.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego został przyjęty Uchwałą Nr VII/164/15 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 maja 2015 r. Dokument ten porusza najważniejsze aspekty polityki przestrzennej w wymiarze wojewódzkim.

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego obszar gminy Lidzbark położony jest w obszarze południowym – tj. w południowej części województwa Warmińsko-Mazurskiego. Obszar ten cechuje wysoka lesistość, niska jeziorność oraz wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe. Jako główną funkcję gospodarczą tego obszaru wskazano rolnictwo. Obszar ten z uwagi na korzystne uwarunkowania predysponowany jest do rozwoju gospodarczego wielofunkcyjnego z preferencjami dla leśnictwa.

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego wyznaczono inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym. Do zadań tych, odnoszących się bezpośrednio lub pośrednio do gminy Lidzbark, zaliczono:

- ✚ zadania o znaczeniu wojewódzkim:
  - Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 541 na odcinku Lubawa – Lidzbark ze zmianą przebiegu w miejscowości Lubawa.
  - Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 544 na odcinku Lidzbark – Działdowo z obejściem na terenie Lidzbarka.
  - Prace na wybranych liniach kolejowych w perspektywie UE 2014-2020 – prace przygotowawcze.

- Przebudowa infrastruktury obsługi podróżnych na stacjach i przystankach w celu dostosowania do obsługi osób o ograniczonej mobilności.
  - Przebudowa linii 110kV Lidzbark – Brodnica Podgórz,
  - Modernizacja linii 110kV Tuczniki – Lidzbark,
  - Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej – województwo warmińsko-mazurskie (zapewnienie dostępu do usług szerokopasmowych dla mieszkańców, instytucji publicznych oraz przedsiębiorców w województwie warmińsko-mazurskim).
- ✚ zadania z zakresu: *gospodarki wodnej, ochrony środowiska i krajobrazu:*
- Ochrona cennych zasobów przyrodniczych na terenie parków krajobrazowych Pomorza, Kujaw, Warmii i Mazur przed nadmierną i niekontrolowaną presją turystów. Powstanie małej infrastruktury turystycznej w celu skanalizowania ruchu turystycznego i stworzenie warunków do uprawiania turystyki nieinwazyjnej na obszarach chronionych (Welski Park Krajobrazowy).
  - Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi. Poprawa jakości gleb poprzez regulację stosunków wodnych oraz ochrony użytków rolnych przed powodzią, zwiększenie retencji wodnej.
  - Działania/inwestycje mające wpływ na stan zasobów wodnych oraz cele ochrony wód wynikające z ramowej Dyrektywy Wodnej.
- ✚ zadania z zakresu: *infrastruktury społecznej i gospodarczej:*
- Modernizacja i rozbudowa regionalnego systemu informacji turystycznej.
  - Modernizacja i rozbudowa punktów informacji turystycznej.
  - Warmia i Mazury Pro – invest 2015.

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO DO ROKU 2025

Strategia rozwoju województwa jest drugim w hierarchii, po planie zagospodarowania przestrzennego województwa, dokumentem z zakresu polityki rozwoju regionu. Obecnie obowiązującym dokumentem jest „Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025”. Dokument ten został przyjęty Uchwałą Nr XXVIII/553/13 Sejmiku Województwa Warmińsko - Mazurskiego z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025. Główną przyczyną sporządzenia Strategii były przemiany, związane z wejściem Polski w struktury Unii Europejskiej.

Strategia Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025 zakłada się w hasło

„Warmia i Mazury regionem, w którym warto żyć...”

W niniejszej strategii, wśród czterech priorytetowych działań strategicznych wskazano cele strategiczne i cele operacyjne. Do powyższych zadań można zaliczyć:

CEL STRATEGICZNY 1. WZROST KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARKI

Cele operacyjne :

- ✚ wzrostu konkurencyjności regionu poprzez rozwój inteligentnych specjalizacji;
- ✚ wzrostu innowacyjności firm;
- ✚ wzrostu liczby miejsc pracy.

CEL STRATEGICZNY 2. WZROST AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ

Cele operacyjne:

- rozwój kapitału społecznego;

- wzrost dostępności i jakości usług publicznych.

CEL STRATEGICZNY 3. WZROST LICZBY I JAKOŚCI POWIĄZAŃ SIECIOWYCH

- doskonalenie administracji;
- intensyfikacja współpracy międzyregionalnej.

CEL STRATEGICZNY 4. NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA ROZWOJU

Cele operacyjne:

- zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności;
- dostosowanie do potrzeb sieci nośników energii;
- poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego.

Strategia wyznacza Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), które odzwierciedlają potencjały i problemy rozwojowe w układzie terytorialnym, które są przedmiotem zainteresowania Strategii. Teren gminy Lidzbark ujęto w **OSI - OBSZARY WYMAGAJĄCE RESTRUKTURYZACJI I REWITALIZACJI** Są to obszary w których nastąpiła utrata konkurencyjności małych i średnich miast w wyniku silnej konkurencji zewnętrznej oraz pogarszającej się sytuacji w gminach otaczających te miasta. Realizacja strategii ma na celu wzrost kapitału społecznego, podniesienie jakości edukacji, wzrost Przedsiębiorczości, rewitalizację miast; wzrost jakości życia, wzrost współpracy międzygminnej; poprawa połączeń komunikacyjnych z otoczeniem (ryunki pracy), specjalizacja miast i miasteczek i podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej terenu.

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU DZIAŁDOWSKIEGO Z 2000 R.

Celem nadrzędnym wskazanym w Strategii jest zrównoważony rozwój gmin powiatu Działdowskiego, który winien zostać spełniony poprzez realizację celów głównych, do których należą:

- polepszenie warunków życia mieszkańców oraz funkcjonowania podmiotów gospodarczych, cel ten należy realizować poprzez:
  - aktywizację społeczną w zakresie rozwoju przedsiębiorczości w gminach,
  - rozwój infrastruktury technicznej i społecznej;
- zrównoważony rozwój gospodarki, cel ten należy realizować poprzez:
  - poprawę jakości zasobów ludzkich w powiecie,
  - skoordynowanie działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego,
  - działania na rzecz rozwoju sektora agrobiznesu,
  - dostosowanie rolnictwa do gospodarki rynkowej;
- integracja i aktywizacja mieszkańców powiatu, cel ten należy realizować poprzez:
  - integrację mieszkańców gmin poprzez wspieranie wspólnych działań,
  - ustawiczny system kształcenia,
  - aktywizację grup społecznych i środowisk lokalnych na rzecz rozwoju,
  - stworzenie zintegrowanego systemu promocji powiatu i gmin w powiecie,
  - dostosowanie rolnictwa do gospodarki rynkowej.

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Zgodnie z Ustawą Prawo Wodne obszary zagrożenia powodzią obejmują:

- 1) obszary, na których prawdopodobieństwo powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat,
- 2) obszary szczególnego zagrożenia powodzią:
  - obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat,
  - obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat,
  - obszary, między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, a także wyspy i przymuliska, stanowiące działki ewidencyjne,
  - pas techniczny w rozumieniu art. 36 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej.

Zgodnie z dostępnymi danymi opracowanymi poprzez RZGW w Gdańsku wyznaczono obszary zagrożenia powodzią dla gminy Lidzbark, na których prawdopodobieństwo wystąpienia jest średnie i wynosi raz na 100 lat oraz obszary, na których prawdopodobieństwo powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat.

Na terenie gminy Lidzbark wyznaczone są obszary szczególnego zagrożenia powodzią zarówno na Mapach Zagrożenia Powodziowego (MZP) jak i w studium ochrony przeciwpowodziowej dyrektora RZGW.

CZEŚĆ II
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO

KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

Ważnym czynnikiem decydującym o kierunkach zmian w strukturze przestrzennej gminy jest środowisko przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe oraz komunikacja i infrastruktura techniczna. Są to elementy warunkujące dalszy rozwój przestrzenny gminy, który w znacznej mierze opiera się także na uwarunkowaniach społecznych i ekonomicznych przedmiotowego obszaru.

Głównym celem określenia kierunków zmian w strukturze przestrzennej miasta i gminy oraz w przeznaczeniu terenu jest zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców, poprzez rozwój społeczny (np. zapewnienie prawidłowego funkcjonowania usług publicznych), gospodarczy (np. wprowadzanie nowych funkcji, rozwój przedsiębiorczości i wzrost efektywności rolnictwa), rozwój turystyki na terenach o wysokich walorach przyrodniczych, rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, studium wyznacza kierunki zagospodarowania przestrzennego uwzględniając przy tym uwarunkowania przedmiotowego obszaru. Dokument określa lokalne zasady zagospodarowania przestrzeni gminy, jednak granice obszarów funkcjonalnych ściśle nie przesądzają o zmianie przeznaczenia tych terenów i o ich zainwestowaniu. Dokładne określenie granic oraz funkcji zagospodarowania poszczególnych terenów powinny być określone na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium zawiera ogólne zasady zagospodarowania przestrzennego gminy oraz wytyczne, którymi należy kierować się w kreowaniu właściwej polityki przestrzennej. Ponadto zawiera nieobowiązkowe postulaty i sugestie, które warto wziąć pod uwagę w kształtowaniu ładu przestrzennego.

Z przeprowadzonej oceny istniejących uwarunkowań przyrodniczych wynikają następujące podstawowe kierunki polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego:

- zachowanie, ochrona i kształtowanie gminnego systemu obszarów chronionych, właściwe respektowanie zasad ochrony środowiska;
- ekologizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- ekologizacja przestrzeni osadniczej;
- rozwój turystyki uwzględniający chłonność lasów i jezior.

OGÓLNE ZASADY POLITYKI I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

Rozwój przestrzenny gminy musi być podporządkowany nadrzędnemu celowi wszelkiej działalności człowieka, jakim jest poprawa warunków życia mieszkańców. W odniesieniu do zakresu działalności władz samorządowych gminy będzie to dotyczyło głównie poprawy dostępności

do urządzeń publicznych, m.in.: administracja, oświata, zdrowie, kultura, sport, wypoczynek, opieka społeczna, komunikacja, gospodarka komunalna itp.. Waloryzacja istniejących i potencjalnych uwarunkowań przestrzennych, ekologicznych, gospodarczych, społecznych, demograficznych i technicznych daje podstawę do sformułowania ogólnych zasad polityki i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy:

- przyjęcie w rozwoju gminy kryterium ekologicznego ze względu na ochronę środowiska przyrodniczego;
- wzmocnienie i rozwój Miasta Lidzbark jako ośrodka skupiającego większość podstawowych funkcji;
- rozwój turystyki poprzez regulację terenów zabudowy rekreacji indywidualnej i zbiorowej oraz wzmocnienie funkcji turystycznej miasta i gminy;
- rozwój zabudowy w obrębie wskazanych stref zgodnie z wyznaczonymi funkcjami;
- wyłączenie terenów rolnych z możliwości zabudowy celem ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej i zapobieganiu przekształceń krajobrazu;
- preferowanie rozwoju osadnictwa na zasadzie uzupełniania i wzbogacania istniejącej zabudowy poprzez kontynuację istniejącej zabudowy - wykorzystanie wolnych niezabudowanych terenów położonych przy istniejących drogach;
- koncentracja terenów przemysłowych, magazynowych i składowych wokół terenów już istniejących głównie w sąsiedztwie obwodnicy miasta.

KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY

W celu określenia kierunków rozwoju miasta i gminy Lidzbark wyodrębniono i wskazano granice stref rozwoju, stref funkcjonalnych oraz terenów funkcjonalnych.

Schemat podziału gminy na poszczególne strefy:

<u>Obszar administracyjny miasta</u>	<u>Obszar administracyjny gminy</u>
<p style="text-align: center;"><u>STREFA ROZWOJU „A”</u></p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p style="text-align: center;"><u>STREFY FUNKCJONALNE:</u></p> <p style="text-align: center;">✚ <u>CENTRALNA</u></p> <p>✚ <u>ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ I USŁUGOWEJ</u></p> <p>✚ <u>PRODUKCJI, SKŁADÓW I MAGAZYNÓW</u></p> <p>✚ <u>PRZYRODNICZA, REKREACJI, TURYSTYKI I SPORTU</u></p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p style="text-align: center;"><u>TERENY FUNKCJONALNE:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Zabudowa mieszkaniowa i usługowa intensywna</u> • <u>Zabudowa mieszkaniowa i usługowa</u> • <u>Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna z usługami</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Zabudowa usługowa</u> • <u>Zabudowa użyteczności publicznej</u> • <u>Zabudowa rekreacji indywidualnej i zbiorowej</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Tereny usług sportu i rekreacji</u> • <u>Tereny ogrodów działkowych</u> • <u>Tereny zieleni naturalnej otwartej</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Tereny zieleni urządzonej</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Tereny lasów i dolesień</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Tereny cmentarzy</u> • <u>Zabudowa produkcyjna, składów i magazynów</u> • <u>Tereny infrastruktury technicznej</u> • <u>Tereny wód powierzchniowych</u> 	<p style="text-align: center;"><u>STREFA ROZWOJU „B”, „C”, „D”, „E”</u></p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p style="text-align: center;"><u>TERENY FUNKCJONALNE:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Tereny rozwoju mieszkalnictwa i usług</u> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Tereny rozwoju turystyki</u> • <u>Tereny rozwoju aktywizacji gospodarczej</u>

Z uwagi na zróżnicowaną strukturę przestrzenną dopuszczane są zmiany, korekty granic oraz funkcji terenu wyznaczonych w studium w oparciu o przeprowadzone analizy, stanu faktycznego i prawnego na etapie opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

STREFA ROZWOJU - MIEJSKA – OZNACZONA NA RYSUNKU STUDIUM SYMBOLEM „A”

Strefa obejmuje miasto Lidzbark – główny ośrodek gminny. Jednocześnie strefę rozwoju miejską podzielono na strefy funkcjonalne w oparciu o przeważającą funkcje w terenie.

Wyróżniono strefy:

Centralną.

Strefa ta obejmuje centralną część miasta, w której dominuje zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna i jednorodzinna z usługami centrotwórczymi oraz usługami publicznymi.

Zabudowy mieszkaniowej i usługowej.

Strefa ta obejmuje północno-wschodnią, południową oraz niewielki fragment północno-zachodniej części miasta. Przeważającą funkcją strefy jest zabudowa mieszkaniowa uzupełniona zabudową usług publicznych, zabudową usługową, usług sportu i rekreacji oraz tereny zieleni urządzonej.

Produkcji, składów i magazynów.

Strefa ta obejmuje wschodnią część miasta, linie kolejową oraz niewielki fragment centralnej części miasta. W strefie zlokalizowane są istniejące zakłady produkcyjne, składy i magazyny. Rozwój funkcji produkcyjnej, składów i magazynów w strefie jest zdeterminowany lokalizacją obejścia drogowego miasta Lidzbark w ciągu drogi wojewódzkiej 544, jak i istniejącymi zakładami.

Przyrodnicza, rekreacji turystyki i sportu.

Strefa ta obejmuje zachodnią część miasta, pas zieleni wzdłuż rzeki Wel wraz z terenami cmentarza oraz ogrodami działkowymi oraz ogrody działkowe w północnej części miasta. W strefie zlokalizowane są tereny lasów, zieleni naturalnej otwartej, zieleni urządzonej, cmentarzy oraz tereny rekreacji indywidualnej i zbiorowej oraz usługi sportu i rekreacji.

We wszystkich strefach zlokalizowane są tereny zieleni urządzonej. Zakłada się realizację zieleni parkowej, skwerów i zieleńców we wskazanych obszarach oraz połączenie ich w miejski system zieleni ciągami pieszymi i rowerowymi. Ponadto w mieście wyodrębniono tereny infrastruktury technicznej, elektroenergetycznej, wodociągowej, komunikacyjnej, itd...

Dla stref funkcjonalnych określono następujące zasady zagospodarowania i wskaźniki:

<u>TEREN FUNKCJONALNY</u>	<u>ZASADY ZAGOSPODAROWANIA I WSKAŹNIKI</u>
<p><i>Zabudowa mieszkaniowa i usługowa - intensywna</i></p>	<p>Ustala się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przeznaczenie gruntów pod: zabudowę mieszkaniową jednorodziną i wielorodzinną oraz usługową przy czym funkcje mogą występować łącznie i rozdzielnie. <p>Dopuszcza się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ inwestycje w zakresie zarówno budownictwa jednorodzinnego jak i wielorodzinnego, ➤ usługi publiczne i komercyjne oraz nieuciążliwe rzemiosło usługowe, ➤ obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży do 2000 m², ➤ zieleń urządzoną oraz urządzenia sportu i rekreacji o charakterze publicznym, ➤ urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, ➤ łączenie funkcji mieszkaniowych i usługowych, ➤ zakaz lokalizacji obiektów usługowych mogących powodować stałe bądź okresowe uciążliwości dla podstawowych funkcji terenu, ➤ realizację działalności usługowej nie powodującej pogorszenia warunków zamieszkania i użytkowania sąsiednich budynków lub lokali przeznaczonych na pobyt ludzi. <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia zabudowy od 50 do 80 % powierzchni działki budowlanej, ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych od 10 do 20 % powierzchni działki budowlanej.
<p><i>Zabudowa mieszkaniowa i usługowa</i></p>	<p>Ustala się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przeznaczenie gruntów pod: zabudowę mieszkaniową jednorodziną i usługową przy czym funkcje mogą występować łącznie i rozdzielnie. <p>Dopuszcza się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ inwestycje w zakresie budownictwa jednorodzinnego, ➤ usługi komercyjne oraz nieuciążliwe rzemiosło usługowe, ➤ zieleń urządzoną oraz urządzenia sportu i rekreacji, ➤ urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, ➤ łączenie funkcji mieszkaniowych i usługowych, ➤ zakaz lokalizacji obiektów produkcyjnych oraz usługowych, mogących powodować stałe bądź okresowe uciążliwości dla podstawowych funkcji terenu, ➤ w niezbędnym stopniu należy wprowadzić zieleń izolacyjną wzdłuż wskazanych w studium ważniejszych ciągów komunikacyjnych, ➤ realizację działalności usługowej nie powodującej pogorszenia warunków zamieszkania i użytkowania sąsiednich budynków lub lokali przeznaczonych na pobyt ludzi. <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia zabudowy od 10 do 50 % powierzchni działki budowlanej, ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych od 20 do 30 % powierzchni działki budowlanej.
<p><i>Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinną z usługami</i></p>	<p>Ustala się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przeznaczenie gruntów pod: zabudowę mieszkaniową wielorodzinną i usługową przy czym funkcje mogą występować łącznie i rozdzielnie. <p>Dopuszcza się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ inwestycje w zakresie budownictwa wielorodzinnego, ➤ usługi komercyjne oraz nieuciążliwe rzemiosło usługowe, ➤ obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży do 2000 m², ➤ zieleń urządzoną oraz urządzenia sportu i rekreacji, ➤ urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, ➤ łączenie funkcji mieszkaniowych i usługowych przy czym funkcja usługowa znajdować się może wyłącznie w parterach obiektów budowlanych, ➤ zakaz lokalizacji obiektów produkcyjnych oraz usługowych, mogących powodować stałe bądź okresowe uciążliwości dla podstawowych funkcji terenu, ➤ realizację działalności usługowej nie powodującej pogorszenia warunków zamieszkania i użytkowania sąsiednich budynków lub lokali przeznaczonych na pobyt ludzi. <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia zabudowy od 30 do 60 % powierzchni działki budowlanej, ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych od 20 do 40 % powierzchni działki budowlanej.

<u>TEREN FUNKCJONALNY</u>	<u>ZASADY ZAGOSPODAROWANIA I WSKAŹNIKI</u>
<i>Zabudowa usługowa</i>	<p>Ustala się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przeznaczenie gruntów pod: usługi komercyjne, handlu, gastronomii itp. <p>Dopuszcza się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej oraz urządzeń komunikacji, w tym parkingów; ➤ lokalizację obiektów handlowych, w tym o powierzchni sprzedaży do 2000 m²; ➤ lokalizację mieszkań na wyższych kondygnacjach oraz obiektów mieszkalnych związanych z podstawowym przeznaczeniem gruntów pod warunkiem, że stanowią uzupełnienie lub wzbogacenie wiodącej funkcji terenu, ➤ łączenie lokali mieszkalnych z działalnością usługową nie powodującą pogorszenia warunków zamieszkania i użytkowania sąsiednich budynków lub lokali przeznaczonych na pobyt ludzi. <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia zabudowy od 10 do 70 % powierzchni działki budowlanej, ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych od 10 do 20 % powierzchni działki budowlanej.
<i>Zabudowa użyteczności publicznej</i>	<p>Ustala się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przeznaczenie gruntów pod: usługi oświaty, kultury, zdrowia i opieki społecznej, obiekty administracji publicznej, obiekty sakralne i inne usługi publiczne. <p>Dopuszcza się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej oraz urządzeń komunikacji, w tym parkingów; <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia zabudowy od 10 do 60 % powierzchni działki budowlanej, ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych od 10 do 40 % powierzchni działki budowlanej.
<i>Zabudowa rekreacji indywidualnej i zbiorowej</i>	<p>Ustala się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przeznaczenie gruntów pod: usługi rekreacji indywidualnej i zbiorowej. <p>Dopuszcza się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej oraz urządzeń komunikacji, w tym parkingów, ➤ obiekty sportu i rekreacji, ➤ tereny przestrzeni publicznej, ➤ lokalizację usług zdrowia, usług publicznych; ➤ dla terenów graniczących z terenami wód lokalizację pomostów i innych urządzeń wodnych związanych z podstawowym przeznaczeniem terenu. <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia zabudowy od 5 do 40 % powierzchni działki budowlanej, ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych od 60 do 80 % powierzchni działki budowlanej.
<i>Tereny usług sportu i rekreacji</i>	<p>Ustala się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przeznaczenie gruntów pod: usługi sportu i rekreacji. <p>Dopuszcza się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ lokalizację usług zdrowia, usług publicznych; ➤ lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej oraz urządzeń komunikacji, w tym parkingów. <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia zabudowy od 5 do 20 % powierzchni działki budowlanej, ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych od 60 do 80 % powierzchni działki budowlanej.
<i>Tereny ogródków działkowych</i>	<p>Ustala się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przeznaczenie gruntów pod: ogródki działkowe. <p>Dopuszcza się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zmianę przeznaczenia ogrodów działkowych na ogrody rekreacyjne, z dopuszczeniem domków rekreacyjnych, ➤ lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej oraz urządzeń komunikacji, w tym parkingów, ➤ urządzenie ciągów spacerowych, ➤ nasadzenia zieleni typu parkowego. <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia zabudowy od 10 do 30 % powierzchni działki budowlanej, ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych od 60 do 80 % powierzchni działki budowlanej.

<u>TEREN FUNKcjONALNY</u>	<u>ZASADY ZAGOSPODAROWANIA I WSKAŹNIKI</u>
<i>Tereny zieleni naturalnej otwartej</i>	<p>Ustala się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przeznaczenie gruntów pod: tereny zieleni naturalnej otwartej. <p><i>Obowiązuje utrzymanie terenów zieleni naturalnej jako otwartych przestrzeni przyrodniczych celem ochrony obszarów przyległych do rzeki Wel, jeziora Lidzbarskiego oraz terenów podmokłych. Tereny pokrywają się z terenami narażonymi na niebezpieczeństwo powodzi.</i></p>
<i>Tereny zieleni urządzonej</i>	<p>Ustala się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przeznaczenie gruntów pod: zieleni urządzonej, parki, skwery, zieleńce, parki leśne; ➤ urządzenie ciągów spacerowych; ➤ lokalizacje placów zabaw, terenów sportowo-rekreacyjnych; ➤ lokalizacje obiektów małej architektury; ➤ połączenie terenów zieleni urządzonej w system zieleni miejskiej; ➤ lokalizacje obiektów budowlanych służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej. <p>Dopuszcza się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej oraz urządzeń komunikacji, w tym parkingów, ➤ lokalizacje obiektów kubaturowych związanych z podstawowym przeznaczeniem terenów. <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia zabudowy od 5 do 10 % powierzchni działki budowlanej, ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych od 60 do 80 % powierzchni działki budowlanej.
<i>Tereny lasów i dolesień</i>	<p>Tereny leśne w granicach podlegają ochronie na podstawie obowiązujących przepisów odrębnych, w tym zawartych w planach urządzenia lasów. Tereny proponowane do zalesienia stanowią uzupełnienie istniejących terenów leśnych oraz tereny, na których sukcesja lasu już występuje.</p>
<i>Tereny cmentarzy</i>	<p>Ustala się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przeznaczenie gruntów pod: tereny cmentarzy, ➤ iż rozbudowa istniejących i ewentualna budowa nowych cmentarzy może nastąpić wyłącznie po przeprowadzeniu badań geologicznych oraz analizie zagospodarowania terenu potwierdzającej spełnienie wszystkich warunków lokalizacyjnych, o których mowa w przepisach odrębnych (w szczególności określających, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze) <p>Dopuszcza się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej oraz urządzeń komunikacji, w tym parkingów, ➤ lokalizacje obiektów kubaturowych związanych z podstawowym przeznaczeniem terenów. <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia zabudowy od 5 do 10 % powierzchni działki budowlanej, ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych od 60 do 80 % powierzchni działki budowlanej.
<i>Zabudowa produkcyjna, składów i magazynów</i>	<p>Ustala się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przeznaczenie gruntów pod: zakłady produkcyjne, rzemieślnicze, bazy, składy i magazyny, usługi uciążliwe; ➤ wprowadzenie zieleni izolacyjnej i krajobrazowej wysokiej i niskiej na granicach z terenami zabudowy mieszkaniowej i usługowej, ➤ wprowadzenie rozwiązań ograniczających, technicznych lub technologicznych, ograniczających negatywne oddziaływania tych obiektów na otoczenie, a w szczególności na tereny zabudowy mieszkaniowej. <p>Dopuszcza się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej oraz urządzeń komunikacji, w tym parkingów; ➤ lokalizacje ciągów komunikacyjnych i związanych z nimi urządzeń; ➤ remonty, przebudowę, adaptację istniejących obiektów zgodnie z przeznaczeniem terenów; ➤ obiekty handlowe, w tym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia zabudowy od 1 do 60 % powierzchni działki budowlanej, ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych od 20 do 40 % powierzchni działki budowlanej.

<u>TEREN FUNKCJONALNY</u>	<u>ZASADY ZAGOSPODAROWANIA I WSKAŹNIKI</u>
<i>Tereny infrastruktury technicznej</i>	<p>Ustala się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przeznaczenie gruntów pod: tereny infrastruktury technicznej, wodociągowej, kanalizacyjnej, elektroenergetycznej, gazowej i komunikacyjnej. <p>Dopuszcza się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ lokalizacje zieleni izolacyjnej, ➤ lokalizacje obiektów kubaturowych związanych z podstawowym przeznaczeniem terenu. <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia zabudowy od 0 do 40 % powierzchni działki budowlanej, ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych od 40 do 70 % powierzchni działki budowlanej.
<i>Tereny wód powierzchniowych</i>	<i>Tereny wód powierzchniowych obejmują rzekę Wel, jezioro Lidzbarskie, jezioro Markowe oraz zbiorniki wodne wskazane na rysunku studium. Zagospodarowanie terenów zgodnie z przepisami odrębnymi.</i>

STREFA B - PODMIEJSKA, C – SUBLOKALNYCH OŚRODKÓW GMINNYCH, D – OŚRODKÓW INTEGRALNYCH, E – ROLNICZO-PRZYRODNICZA

Położone poza granicami administracyjnymi miasta Lidzbark. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej stref wyznaczone zostały w oparciu o aktualne zagospodarowanie terenów.

Przeznaczenie terenów wynika z ich dotychczasowego sposobu zagospodarowania. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej wyznaczono w oparciu o trzy podstawowe funkcje:

- ✓ tereny rozwoju mieszkalnictwa i usług,
- ✓ tereny rozwoju turystyki,
- ✓ tereny aktywizacji gospodarczej.

<u>TEREN FUNKCJONALNY</u>	<u>ZASADY ZAGOSPODAROWANIA I WSKAŹNIKI</u>
<i>Tereny rozwoju mieszkalnictwa i usług</i>	<p>Ustala się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przeznaczenie gruntów pod: zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i usługową przy czym funkcje mogą występować łącznie i rozdzielnie. <p>Dopuszcza się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ inwestycje w zakresie budownictwa jednorodzinnego, ➤ usługi komercyjne oraz nieuciążliwe rzemiosło usługowe, ➤ zieleni urządzonej oraz urządzenia sportu i rekreacji, ➤ urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, ➤ łączenie funkcji mieszkaniowych i usługowych, ➤ zakaz lokalizacji usługowych, mogących powodować stałe bądź okresowe uciążliwości dla podstawowych funkcji terenu, ➤ łączenie lokali mieszkalnych z działalnością usługową nie powodującą pogorszenia warunków zamieszkania i użytkowania sąsiednich budynków lub lokali przeznaczonych na pobyt ludzi. <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia zabudowy od 10 do 50 % powierzchni działki budowlanej, ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych od 20 do 30 % powierzchni działki budowlanej.

<u>TEREN FUNKCJONALNY</u>	<u>ZASADY ZAGOSPODAROWANIA I WSKAŹNIKI</u>
<i>Tereny rozwoju turystyki</i>	<p>Ustala się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przeznaczenie gruntów pod: usługi rekreacji indywidualnej i zbiorowej. <p>Dopuszcza się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej oraz urządzeń komunikacji, w tym parkingów, ➤ obiekty sportu i rekreacji, ➤ tereny przestrzeni publicznej, ➤ dla terenów graniczących z terenami wód lokalizację pomostów i innych urządzeń wodnych związanych z podstawowym przeznaczeniem terenu. <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia zabudowy od 10 do 40 % powierzchni działki budowlanej, ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych od 60 do 80 % powierzchni działki budowlanej.
<i>Tereny rozwoju aktywizacji gospodarczej</i>	<p>Ustala się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przeznaczenie gruntów pod: zakłady produkcyjne, rzemieślnicze, bazy, składy i magazyny, usługi; ➤ wprowadzenie zieleni izolacyjnej i krajobrazowej wysokiej i niskiej na granicach z terenami zabudowy mieszkaniowej i usługowej, ➤ wprowadzenie rozwiązań ograniczających, technicznych lub technologicznych, ograniczających negatywne oddziaływania tych obiektów na otoczenie, a w szczególności na tereny zabudowy mieszkaniowej. <p>Dopuszcza się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej oraz urządzeń komunikacji, w tym parkingów, ➤ lokalizację ciągów komunikacyjnych i związanych z nimi urządzeń, ➤ remonty, przebudowę, adaptację istniejących obiektów zgodnie z przeznaczeniem terenów; ➤ obiekty handlowe, w tym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², <p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia zabudowy od 1 do 60 % powierzchni działki budowlanej, ➤ minimalna/maksymalna powierzchnia terenów biologicznie czynnych od 20 do 40 % powierzchni działki budowlanej.

STREFA ROZWOJU PODMIEJSKA – OZNACZONA NA RYSUNKU STUDIUM SYMBOLEM „B”

Strefa obejmuje swym zasięgiem tereny położone po północno-wschodniej oraz południowej stronie miasta Lidzbark. Po północno-wschodniej części miasta w strefie „B” wyznaczono tereny aktywizacji gospodarczej obejmującej funkcje przemysłowe, składów, magazynów i usług oraz wyznaczono tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej. Po południowej stronie miasta wyznaczono tereny do rozwoju zabudowy mieszkaniowej z usługami oraz tereny rozwoju turystyki. Ponadto w strefie dopuszcza się lokalizację wszelkich obiektów infrastruktury niezbędnych do prawidłowego zagospodarowania terenów, jak również wyodrębnienia na etapach projektowych terenów zieleni. Dopuszcza się utrzymanie istniejącego zagospodarowania terenów.

STREFA SUBLOKALNYCH OŚRODKÓW GMINNYCH – OZNACZONA NA RYSUNKU STUDIUM SYMBOLEM „C”

Strefa obejmuje miejscowości Kiełpiny, Wąpiersk, Słup, Jeleń, Klonowo, Dłutowo. W miejscowościach wyznaczono tereny uzupełnienia i rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej. Miejscowości charakteryzują się wysokim potencjałem rozwoju determinowanym przez czynniki lokalizacyjne, środowiskowe oraz komunikacyjne. Ponadto w strefie dopuszcza się lokalizacje wszelkich obiektów infrastruktury niezbędnych do prawidłowego zagospodarowania terenów, jak również wyodrębnienia na etapach projektowych terenów zieleni. Dopuszcza się utrzymanie istniejącego zagospodarowania terenów.

STREFA OŚRODKÓW INTEGRALNYCH – OZNACZONA NA RYSUNKU STUDIUM SYMBOLEM „D”

Strefa obejmuje pozostałe miejscowości gminne, które wyznaczono w oparciu o istniejącą zwartą zabudowę. Zagospodarowanie strefy polegać powinno na uzupełnieniu istniejącej zabudowy. Ponadto w strefie dopuszcza się lokalizacje wszelkich obiektów infrastruktury niezbędnych do prawidłowego zagospodarowania terenów. Dopuszcza się utrzymanie istniejącego zagospodarowania terenów.

STREFA ROLNICZO – PRZYRODNICZA – OZNACZONA NA RYSUNKU STUDIUM SYMBOLEM „E”

Strefa obejmuje pozostałą część gminy, głównie tereny rolnicze, lasy oraz wody powierzchniowe. W strefie znajduje się zabudowa zagrodowa w znacznej mierze rozproszona. Należy dążyć do minimalizacji przekształceń terenów rolniczych oraz dalszego rozproszenia zabudowy poprzez jej koncentrację w ramach strefy, wskazanych do zabudowy.

OBSZARY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY

Na terenie gminy Lidzbark wskazano obszary wyłączone z zabudowy. Są to:

- tereny lasów oraz tych wskazanych do zalesienia, z wyłączeniem terenów zabudowanych Lasów Państwowych i pasów infrastruktury technicznej oraz budowy obiektów i urządzeń służących gospodarce leśnej oraz realizacji inwestycji celu publicznego;
- użytki ekologiczne;
- tereny wód powierzchniowych za wyjątkiem budowy obiektów i urządzeń służących gospodarce wodnej;
- tereny rezerwatów przyrody Jar Brynicy, Bagno Koziana, Rezerwat przyrody Klonowo;
- tereny cmentarzy, obejmujące cmentarze czynne i nieczynne za wyjątkiem budowy obiektów małej architektury i kultu religijnego;

- pasy technologiczne linii elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia;
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią zgonie z przepisami odrębnymi;
- strefy kontrolowane gazociągów wysokiego ciśnienia wynikające z przepisów odrębnych;
- obszar udokumentowanych złóż kopalin i terenów górniczych za wyjątkiem obiektów służących do obsługi tych terenów;
- tereny zieleni naturalnej za wyjątkiem szlaków rowerowych, szlaków pieszych oraz obiektów małej architektury;
- strefa ochronna zbiorników wodnych zgodnie z przepisami odrębnymi.
- stanowisko archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w Nowym Dworze (I/ 11 data wpisu do rejestru zabytków 29.12.1969r.).

TURYSTYKA

Gmina Lidzbark charakteryzuje się dużym potencjałem turystycznym, który zdeterminowany jest w głównej mierze licznymi formami ochrony przyrody, dużą lesistością, wieloma zbiornikami wodnymi otwartymi, ciekami wodnymi, a także licznymi obiektami o dużej wartości kulturowej. W studium wyznaczono miejscowości o największym potencjale rozwoju turystyki, należą do nich: Lidzbark, Cibórz, Klonowo, Kurojady, Jeleń, Wąpiersk, Chełsty oraz Kiełpiny.

Rozwój turystyki opierać się będzie na wykorzystaniu walorów i zasobów przyrodniczych gminy, dużych kompleksów leśnych, licznych jezior, rzeki Wel, urozmaiconej rzeźby ukształtowania terenu oraz licznych form ochrony przyrody.

Rozwój założenia winien być realizowany poprzez takie działania jak:

- Uporządkowanie i zagospodarowanie turystyczne istniejących terenów rekreacyjnych przy j. Kiełpińskim oraz ośrodków wypoczynkowych przy jeziorze Lidzbarskim;
- Utworzenie miejskiego systemu zieleni w strefach zurbanizowanych celem urozmaicenia i uatrakcyjnienia przestrzeni miasta;
- Zachowanie i utrzymanie zieleni naturalnej otwartej wzdłuż rzeki Wel celem utrzymania wodnych tras turystycznych z możliwością realizacji przystani;
- Utrzymanie i uatrakcyjnianie istniejącej bazy sportowo-rekreacyjnej wraz z jej rozbudową;
- Utrzymanie istniejących oraz wytyczenie nowych tras turystycznych, pieszych i rowerowych łączących miejscowości o największym potencjale turystycznym w jednolity system;
- Rewitalizacje ważnych dla miasta terenów zwłaszcza obszarów starego miasta;

- Zagospodarowanie turystyczne jeziora Kiełpińskiego, Lidzbarskiego oraz Grądy poprzez budowę przystani wodnych, terenów wypoczynkowych i rekreacyjnych wraz z usługami towarzyszącymi celem rozwoju turystyki wodnej;
- Rewitalizacja i zagospodarowanie terenów wokół umocnień polowych z 1939 r., celem wykorzystania ich jako atrakcji turystycznych;
- Realizacja przystani na rzece Wel w miejscowościach Chełsty (planowana MEW), Kurojady (istniejąca MEW), Lidzbark (na wysokości jeziora Markowego), Cibórz (planowana MEW).

OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK

GŁÓWNE KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA

Głównym kierunkiem działań planistycznych odnoszących się do środowiska przyrodniczego i kulturowego jest ich ochrona i zachowanie w jak najlepszym stanie. Ogół tych działań będzie korzystnie wpływać na poprawę jakości życia mieszkańców. Do celów i priorytetowych działań ekologicznych zaliczono:

- 1) zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska naturalnego:
  - ochrona powietrza:
    - termomodernizacja obiektów w celu oszczędności energii cieplnej;
    - modernizacja lub wymiana istniejących źródeł ciepła opalanych paliwem stałym na nowoczesne kotły opalane paliwem gazowym, płynnym lub biomasą;
  - ochrona przed hałasem:
    - budowa obwodnicy miasta Lidzbark;
    - remonty dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich;
    - budowa ciągów pieszo – rowerowych;
  - ochrona powierzchni ziemi:
    - prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi;
    - likwidacja „dzikich” wyrobisk pisku;
    - sukcesywna rekultywacja terenów poeksploatacyjnych;
    - monitorowanie stanu środowiska;
- 2) właściwa gospodarka wodno – ściekowa w celu ochrony wód:
  - właściwa gospodarka ściekowa:
    - modernizacja, budowa i rozbudowa oraz usprawnienie funkcjonowania oczyszczalni ścieków;
    - rozbudowa sieci kanalizacyjnej w pierwszej kolejności w granicach aglomeracji Lidzbark oraz wyznaczonych na rysunku studium, w dalszej kolejności na pozostałych terenach gminy;

- budowa urządzeń oczyszczających wody deszczowe wprowadzane siecią kanalizacyjną do odbiorników;
  - budowa przydomowych i przyzagrodowych oczyszczalni ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie;
  - zaopatrzenie w wodę:
    - rozbudowa istniejącej sieci wodociągowej zgodnie z rysunkiem studium;
    - sukcesywna wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej;
    - modernizacja i renowacja ujęć i stacji uzdatniania wody zgodnie z przepisami odrębnymi;
  - właściwa gospodarka wodna:
    - inwentaryzacja, odbudowa oraz prawidłowa eksploatacja systemów melioracji;
    - wdrażanie programu redukcji zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rolniczych;
- 3) rozwój obszarów zalesionych:
- nadzór nad gospodarką leśną;
  - zalesianie gruntów rolnych najniższych klas po sporządzeniu dokumentacji przyrodniczej oraz analiz krajobrazowych z uwzględnieniem zakazu zalesienia na nieużytkach oraz polanach śródleśnych;
  - prowadzenie zalesienia równoległe z działaniami prowadzącymi do zróżnicowania struktury gatunkowej lasów;
  - bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych;
  - wdrożenie programu ochrony Europejskiej Sieci Obszarów Chronionych – Natura 2000;
  - dążenie do opracowania planu ochrony Welskiego Parku Krajobrazowego;
  - ujednoczenie zasad ochrony i zagospodarowania obszarów chronionego krajobrazu;
  - objęcie ochroną enklaw leśnych, terenów bagiennych i podmokłych oraz mokradeł (użytki ekologiczne);
- 4) gospodarka odpadami i zmniejszenie zagrożenia ekologicznego:
- gospodarka odpadami:
    - rekultywacja zamkniętych składowisk odpadów;
    - likwidacja dzikich wysypisk;
    - prowadzenie działalności edukacyjnej;
    - pomoc w uzyskaniu dofinansowania usuwania azbestu;
  - zmniejszenie zagrożenia ekologicznego:
    - zwiększenie bezpieczeństwa przewozów substancji niebezpiecznych przez kontrole przewozów i stanu technicznego;
    - realizacja programu bezpieczeństwa powodziowego;
    - preferowanie niekonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych;
- 5) edukacja ekologiczna:

- propagowanie modelu trwałego i zrównoważonego rozwoju;
  - promocja własnych działań i inicjatyw proekologicznych o charakterze cyklicznym: organizowanie konkursów ekologicznych dla szkół, sołectw i mieszkańców gminy;
  - rozwój zagospodarowania edukacyjnego i turystycznego obszarów leśnych (ścieżki edukacyjne, szlaki, tablice informacyjne itp.);
  - wspomaganie prowadzenia edukacji ekologicznej przez samorządy i lokalne organizacje pozarządowe, wspieranie szkolnych kół zainteresowań, konkursów ekologicznych;
  - wspieranie działań stowarzyszeń w zakresie edukacji ekologicznej;
- 6) gospodarczy i rolniczy rozwój regionu z zachowaniem zasad trwałego rozwoju:
- rozwój rolnictwa ekologicznego – promowanie rolnictwa ekologicznego;
  - wdrażanie programów rolno – środowiskowych;
  - rozwój bazy agroturystycznej;
  - monitoring ruchu turystycznego;
  - bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych poprzez właściwą politykę gospodarki przestrzennej.

Ponadto do działań minimalizujących zagrożenia środowiska zaliczono:

- dostosowanie struktur obszarów wiejskich i rolnictwa w związku z naszą obecnością w unii europejskiej z zachowaniem regionalnego charakteru produkcji rolniczej;
- racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych;
- zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody do picia;
- poprawa dostępności komunikacyjnej oraz tworzenie warunków dla sprawnego i bezpiecznego przemieszczania się ludzi oraz towarów przy jednoczesnym minimalizowaniu wpływu na środowisko naturalne;
- poprawa stanu zdrowotnego lasów prywatnych.

ELEMENTY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO OBJĘTE OCHRONĄ NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE PRZYRODY

W granicach gminy Lidzbark znajdują się następujące tereny (lub ich fragmenty) objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity z Dz. U. 2015 poz. 1651 z późn. zm.).

REZERWATY PRZYRODY

Nazwa rezerwatu	Pow. (ha)	Przedmiot ochrony	Akt prawny powołujący rezerwat
Bagno Koziana	54,85	ostoja ptactwa wodno-błotnego	MP z 1991 r. Nr 38, poz. 273
Jar Branicy	26,07	las mieszany o cechach zespołu naturalnego z bogatą roślinnością zielną o nieprzeciętnych walorach krajobrazowych	MP z 1955 r. Nr 40, poz. 396
Klonowo	31,92	las mieszany ze stanowiskami roślin chronionych typowy dla Pojezierza Golubsko-Dobrzyńskiego	MP z 1958 r. Nr 62, poz. 350

UŻYTKI EKOLOGICZNE

Nazwa	Pow. (ha)	Przedmiot ochrony	Akt powołania	Dziennik Urzędowy
Bładowo	139,04	zmeliorowane torfowisk o niskie	Rozporządzenie Nr 82 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Bładowo"	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1715
Chełsty	14,22	fragment doliny rzeki Wel położony na północ od wsi Chełsty z wilgotnymi lasami	Rozporządzenie Nr 81 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Chełsty"	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1714
Kurojady	2,90	zakrzaczone i zadrzewione zakole rzeki Wel	Rozporządzenie Nr 89 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Kurojady"	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1722
Studnia Nietoperzowa Zalesie	0,01	studnia będąca miejscem zimowania nietoperzy	Rozporządzenie Nr 47 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 10 października 2002 roku w sprawie uznania za użytek ekologiczny	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2002 r. Nr 130, poz. 1831
Torfowisko Wąpierskie	6,50	torfowisko przejściowe	Rozporządzenie Nr 90 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Torfowisko Wąpierskie"	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1723
Klonowo	5,71		Zarządzenie 13/96	Dz. Urz. Woj. z 1996 r. Nr 305, poz. 107

POMNIKI PRZYRODY

Lp.	Nr ew.	Obiekt	Obwód (cm)	Wys. (m)	Lokalizacja	Rok uznania
1.	59/52	dąb sp. Quercus sp.	375	32	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Sarnia Góra oddz. 229, przy drodze publicznej Górzno- Klonowo	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 8/53 z 1953 r.
2.	60/52	dąb sp. Quercus sp.	315	32	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Sarnia Góra oddz. 236c, przy drodze oddziałowej	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 8/53 z 1953 r.
3.	61/52	dąb sp. Quercus sp.	340	22	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Sarnia Góra oddz. 200, na skarpie nad jez. Lidzbarskim	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 8/53 z 1953 r.
4.	52/113 /78	jałowiec pospolity Juniperus communis-3 szt. (2 szt. w formie krzewów o zwartej koronie)	1250- obwód korony; 507-obwód korony 47	7	w. Nowy Zieluń, w odległości ok. 200 m od szosy Lubowidz-Lidzbark, w administracji Nadleśnictwa	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 57 poz. 43 z 23.10.1978 r. Kom. Woj. Ciech. z dn. 17.08.1978 r.
5.	87/148 /79	jesion wyniosły Fraxinusexcelsior	343	21	w. Dłutowo, teren parku podworskiego	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 5 poz. 39 z 29.12.1979 r. Kom. Woj. Ciech. z 23.11.1979r.
6.	99/160 /80	lipa drobnolistna Tiliacordata- 2 szt.	320, 287	19	m. Lidzbark, przy kościele	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 7 poz. 53 z 06.12.1980 r. Kom. Woj. Ciech. z 4.08.1980 r.
7.	100/16 1/80	dąb szypułkowy Quercus robur	274	20	m. Lidzbark, teren skweru przed stacją PKP w Lidzbarku	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 7 poz. 53 z 06.12.1980 r. Kom. Woj. Ciech. z 4.08.1980 r.
8.	111/17 2/80	jałowiec pospolity Juniperus communis	76	7	w. Tarczyny, grunt między własnością b. PGR-u i p. K. Kowalskiego, po prawej stronie drogi Kietpiny-Tarczyny w odległości 50 m.	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 8 poz. 63 z 31.12.1980 r. Kom. Woj. Ciech. z 15.12.1980 r.
9.	254/31 5/86	dąb szypułkowy Quercus robur	234	19	m. Lidzbark przy Kościele Ewangelickim	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 14 poz. 371 z 31.12.1986 r. Zarz. Nr 29/86 Woj. Ciech. z 1.12.1986 r.
10.	262/32 3/86	jesion wyniosły Fraxinusexcelsior	433	20	m. Lidzbark, rosnący przy budynku Nadleśnictwa Lidzbark	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 14 poz. 371 z 31.12.1986 r. Zarz. Nr 29/86 Woj. Ciech. z 1.12.1986 r.
11.	263/32 4/86	dąb szypułkowy Quercus robur- 5 szt.	203-410	22- 30	w. Klonowo, Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Sarnia Góra, w sąsiedztwie składnicy drewna	Dz. Urz. WRN w Ciechanowie Nr 14 poz. 371 z 31.12.1986 r. Zarz. Nr 29/86 Woj. Ciech. z 1.12.1986 r.

Lp.	Nr ew.	Obiekt	Obwód (cm)	Wys. (m)	Lokalizacja	Rok uznania
12.	264/32 5/86	dąb szypułkowy Quercus robur 54 szt.	9-351	18	Wzdłuż drogi biegnącej od Nadleśnictwa Lidzbark w kierunku Piaseczna	Dz.Urz. Woj. Warm- Maz Nr 161 poz.2463 z 22.09.2011 r. Dz.Urz. WRN w Ciechanowie Nr 14 poz. 371 z 31.12.1986 r. Zarz. Nr 29/86 Woj. Ciech. z 1.12.1986 r.
13.	319/38 0/89	klon pospolity Acer platanoides- 8szt., lipa drobnolistna Tilia cordata- 8szt., brzoza brodawkowata Betula pendula- 1szt., dąb szypułkowy Quercus robur	167-275 186-305 247, 172 192	20- 24	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Sarnia Góra oddz. 187- Wzdłuż drogi dojazdowej do osady leśniczego, od szosy Lidzbark-Brodnica	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 12 poz. 345 z 20.12.1989 r. Zarz. Nr 35/89 Woj. Ciech. z 30.11.1989 r.
14.	325/38 6/89	lipa drobnolistna Tilia cordata	336	20	m. Lidzbark Welski, ul. Garbuzy	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 12 poz. 345 z 20.12.1989 r. Zarz. Nr 35/89 Woj. Ciech. z 30.11.1989 r.
15.	330/39 1/89	dąb szypułkowy Quercus robur	330	20	w. Klonowo- przy stacji PKP, przy budynku administrowanym przez Nadleśnictwo Lidzbark	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 12 poz. 345 z 20.12.1989 r. Zarz. Nr 35/89 Woj. Ciech. z 30.11.1989 r.
16.	331/39 2/89	klon pospolity Acer platanoides	340	21	m. Lidzbark Welski, ul. Garbuzy	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 12 poz. 345 z 20.12.1989 r. Zarz. Nr 35/89 Woj. Ciech. z 30.11.1989 r.
17.	333/39 4/89	grusza pospolita Pyrus communis	410	16	w. Wąpiersk, dz. Nr 120 własność p. A. Sandwickiego	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 12 poz. 345 z 20.12.1989 r. Zarz. Nr 35/89 Woj. Ciech. z 30.11.1989 r.
18.	361/42 2/93	dąb szypułkowy Quercus robur	352	21	m. Kurojady, teren ośrodka wypoczynkowego	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 4 poz. 21 z 12.03.1993 r. Rozp. Nr 4/93 Woj. Ciech. z 03.03.1993 r.

Lp.	Nr ew.	Obiekt	Obwód (cm)	Wys. (m)	Lokalizacja	Rok uznania
19.	363/42 4/93	lipa drobnolistna Tiliacordata- 232 szt., klon pospolity Acerplatanoides- 37 szt., klon jawor Acer pseudoplatanus- 13 szt., kasztanowiec biały Aesculus hippocastanum, brzoza brodawkowata Betulapendula- 9 szt., sosna pospolita Pinussilvestris- 2 szt., świerk pospolity Piceaabies- 4 szt., olsza- 2 szt., dąb szypułkowy Quercus robur	80-345	19-25	m. Lidzbark Welski, ciąg spacerowy nad jez. Lidzbarskim	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 11 poz. 76 z 30.07.1993 r. Rozp. Nr 22/93 Woj. Ciech. z 20.07.1993 r.
20.	366/42 7/93	lipa drobnolistna Tiliacordata	445	17	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Borówno oddz. 120i	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 11 poz. 76 z 30.07.1993 r. Rozp. Nr 22/93 Woj. Ciech. z 20.07.1993 r.
21.	368/42 9/94	jałowiec pospolity Juniperus communis- trzy pniowy	50,60,27	8,5	w. Koty, na gruntach stanowiących własność p. Adama Ługowskiego	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 28.02.1994 r. Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.
22.	369/43 0/94	dąb szypułkowy Quercus robur	320	22	Nadleśnictwo Lidzbark Welski, Leśnictwo Sarnia Góra oddz. 245b, nad jez. Wlecz	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 28.02.1994 r. Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.
23.	371/43 2/94	dąb szypułkowy Quercus robur	390	28	Nadleśnictwo Lidzbark, oddz. 238g, ok. 5 m na N od brzegu jez. Zwórzno	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 28.02.1994 r. Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.
24.	372/43 3/94	dąb szypułkowy Quercus robur	385	24	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Bryńsk Szlachecki oddz. 118j	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 28.02.1994 r. Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.
25.	373/43 4/94	Żywotnik zachodni Thujaoccidentalis	190	18	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Bryńsk Szlachecki oddz. 119R, przy leśniczówce w Bryńsku Szlacheckim	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 28.02.1994 r. Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.

Lp.	Nr ew.	Obiekt	Obwód (cm)	Wys. (m)	Lokalizacja	Rok uznania
26.	376/43 7/94	żywotnik olbrzymi Thuja gigantea	160 i 173	19	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Nowy Dwór, oddz. 6b	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 28.02.1994 r. Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.
27.	378/43 9/94	głaz narzutowy	735	1,1	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Klonowo, przy drodze obok szkółki w oddz. 230a	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 28.02.1994 r. Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.
28.	379/44 0/94	lipa drobnolistna Tiliacordata	320	20	w. Bryńsk, przy skrzyżowaniu drogi wiejskiej w Bryńsku i drogi do Ostrowa Bryńskiego	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 29 poz. 203 z 30.12.1994 r. Rozp. Nr 26/94 Woj. Ciech. z 20.12.1994 r.
29.	380/44 1/94	lipa drobnolistna Tiliacordata	415	18	w. Bryńsk, na dz. Nr 199/2, własność p. Henryka Szuleckiego	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 29 poz. 203 z 30.12.1994 r. Rozp. Nr 26/94 Woj. Ciech. z 20.12.1994 r.
30.	385/44 6/94	głaz narzutowy	594	0,9	w. Jamielnik, dz. Nr 129/11, własność p. Sławomira Mroza	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 29 poz. 203 z 30.12.1994 r. Rozp. Nr 26/94 Woj. Ciech. z 20.12.1994 r.
31.	389/45 0/95	żywotnik wschodni Thuja occidentalis	141	9	w. Piaseczno, na terenie posesji będącej własnością Nadleśnictwa Lidzbark, oddz. 211h	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 15 poz. 51 z 10.08.1995 r. Rozp. Nr 17/95 Woj. Ciech. z 04.08.1995 r.
32.	390/45 1/95	świerk pospolity Picea abies	270	32	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Sarnia Góra, oddz. 224h	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 15 poz. 51 z 10.08.1995 r. Rozp. Nr 17/95 Woj. Ciech. z 04.08.1995 r.
33.	391/45 2/95	dąb szypułkowy Quercus robur	325	25	Nadleśnictwo Lidzbark, Leśnictwo Sarnia Góra, oddz. 224H, skraj łąki nad jez. Wlecz	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 15 poz. 51 z 10.08.1995 r. Rozp. Nr 17/95 Woj. Ciech. z 04.08.1995 r.
34.	395/45 6/95	klon pospolity Acer platanoides	350	17,5	m. Lidzbark Welski, dz. 139/1, własność p. Andrzeja Różyckiego zam. Żukowo	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 24 poz. 116 z 18.12.1995 r. Rozp. Nr 25/95 Woj. Ciech. z 18.12.1995 r.

Lp.	Nr ew.	Obiekt	Obwód (cm)	Wys. (m)	Lokalizacja	Rok uznania
35.	399/46 0/95	dąb szypułkowy Quercusroburaleja 49 szt.	125-350	20- 24	w. Klonowo, przy drodze gruntowej Klonowo-Wlewsk	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 24 poz. 116 z 18.12.1995 r. Rozp. Nr 25/95 Woj. Ciech. z 18.12.1995 r.
36.	410/47 1/96	lipa drobnolistna Tiliacordata	307	20	w. Mikołajki, dz. Nr 2, własność p. Sławomira Wojenkowskiego	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 30 poz. 110 z 12.11.1996 r. Rozp. Nr 16/96 Woj. Ciech. z 30.10.1996 r.
37.	415/47 6/96	grab pospolity Carpinusbetulus	214	15	w. Kiełpiny, dz. 149 wchodzącej w skład drogi gminnej Kiełpiny-Rynek	w. Kiełpiny, dz. 149 wchodzącej w skład drogi gminnej Kiełpiny-Rynek
38.	416/47 7/96	lipa drobnolistna Tiliacordata	353	20	w. Kiełpiny, przy drodze krajowej Lubawa-Lidzbark (przy wejściu do S.P. w Kiełpinach)	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 30 poz. 110 z 12.11.1996 r. Rozp. Nr 16/96 Woj. Ciech. z 30.10.1996 r.
39.	417/47 8/96	lipa szerokolistna Tiliaplathyphylus	364	20	w. Kiełpiny, przy drodze krajowej Lubawa-Lidzbark, przy Ośrodku Zdrowia	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 30 poz. 110 z 12.11.1996 r. Rozp. Nr 16/96 Woj. Ciech. z 30.10.1996 r.
40.	443/50 4/97	dąb szypułkowy Quercus robur	395	20	w. Klonowo, przy siedzibie Nadleśnictwa Lidzbark	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 28/97 poz. 110 z 10.12.1997 r. Rozp. Nr 40/97 Woj. Ciech. z 08.12.1997 r.
41.	445/50 6/98	buk pospolity Fagussilvatica	293	20	w. Klonowo, na skarpie lasu nad jez. Lidzbarskim w sąsiedztwie siedziby Nadleśnictwa Lidzbark	Dz. Urz. Woj. Ciech. Nr 16 poz. 110 z 01.06.1998 r. Rozp. Nr 11/98 Woj. Ciech. z 28.05.1998 r.
42.	938	lipa drobnolistna Tiliacordata o trzech pniach	210, 310, 370	20	Nadleśnictwo Lidzbark Welski, m. Nowy Dwór 65 dz. nr 7, wł. p. A. Mejki, na prawym brzegu rz. Wkry	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 71 poz. 1204, 1999 r.

WELSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Welski Park Krajobrazowy utworzony został 18 grudnia 1995 roku na terenie o powierzchni 20 444 ha. Posiada on otulinę o powierzchni 3 895,1 ha w postaci Obszaru Chronionego Krajobrazu. Park wraz z otuliną zajmuje łącznie 24339,1 ha. Pod względem powierzchni na terenie Parku przeważają użytki rolne (47 %). Osią hydrograficzną Parku jest rzeka Wel stanowiąca główny dopływ Drwęcy. W granicach Parku znajduje się centralna i północna część gminy (bez niewielkiego fragmentu terenu na północ od miejscowości Kiełpiny). Obejmuje on dolinę rzeki Wel, miasto

Lidzbark. Otulina Parku obejmuje miejscowości Wlewsk, Zalesie oraz Słup położone w Obszarze Chronionego Krajobrazu Otuliny Welskiego Parku Krajobrazowego -Słup.

Zgodnie z postanowieniami Rozporządzenia w sprawie Welskiego Parku Krajobrazowego, na jego obszarze ustala się następujące szczególne cele ochrony:

1) Wartości przyrodniczych:

- a) zachowanie swobodnie meandrującej rzeki Wel i jej doliny oraz licznych starorzeczy i odnóg, torfowisk i obszarów wodno-błotnych;
- b) zachowanie pozostałości naturalnych kompleksów leśnych, bogactwa szaty roślinnej, obejmującej liczną grupę chronionych i rzadkich gatunków roślin i zbiorowisk roślinnych;

2) Wartości historycznych i kulturowych:

- a) zachowanie swoistego charakteru zabudowy wiejskiej;
- b) zachowanie i popularyzacja miejscowej gwary;
- c) zachowanie tradycyjnej funkcji wsi poprzez popularyzację dziedzictwa materialnego i gromadzenie zbiorów muzealnych;

3) Walorów krajobrazowych:

- a) zachowanie w niewielkim stopniu przekształconego krajobrazu rolniczego;
- b) zachowanie wysokich skarp polodowcowych rynien jeziornych i odcinków przełomowych rzeki Wel ze szczególnym uwzględnieniem jej odcinków o charakterze potoku górskiego.

Rozporządzenie wprowadza na terenie Parku i otuliny następujące zakazy:

- 1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska;
- 2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych miejsc schronienia i rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb i innych czynności podyktowanych racjonalną gospodarką leśną, rybacką i łowiecką;
- 3) likwidacji i niszczenia zakrzewień i zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt a także minerałów i bursztynu;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, za wyjątkiem rozpoczętej już eksploatacji złóż kruszywa, oraz udokumentowanych złóż kredy jeziornej - zależnie od wyników ekspertyz w przedmiocie wpływu takiej eksploatacji na środowisko przyrodnicze;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, regulacji i zabudowy hydrotechnicznej rzek, cieków i zbiorników wodnych oraz innych prac mogących mieć niekorzystny wpływ na ekosystemy objęte ochroną i pogarszających stan zasobów wodnych, z wyłączeniem z zakazu budowy ujęć wody pitnej;

- 7) lokalizacji nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegowej rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących gospodarce wodnej lub rybackiej;
- 8) lokalizacji obiektów budowlanych w pasie szerokości 200 m od krawędzi brzegów klifowych, skarp nadbrzeżnych rzek i jezior;
- 9) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych i innych powierzchni biologicznie aktywnych;
- 10) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- 11) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- 12) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- 13) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

GÓRZNIĘNSKO-LIDZBARSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy utworzony został w 1990 roku. Na terenie trzech województw, gdzie w województwie warmińsko-mazurskim zajmuje on powierzchnie 8632,7 ha. Park powstał na mocy Uchwały Nr 58/X/90 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Ciechanowie z dnia 23 kwietnia 1990 r. w sprawie utworzenia Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego (Dziennik Urzędowy Województwa Ciechanowskiego nr 8, poz. 67) i Rozporządzenia Nr 1/90 Wojewody Toruńskiego z dnia 11 września 1990 r. w sprawie utworzenia Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego (Dziennik Urzędowy Województwa Toruńskiego nr 18, poz. 205). Pod względem powierzchni na terenie Parku przeważają użytki rolne (47 %).

Zgodnie z Rozporządzeniem Nr 38 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 września 2005 r. w sprawie Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego w części dotyczącej województwa warmińsko-mazurskiego (Dz. U. Woj. Warmińsko-Mazurskiego Nr 140 poz. 1650), celami ochrony Parku są:

- ochrona krajobrazu młodoglacjalnego;
- ochrona siedlisk ze szczególnym uwzględnieniem naturalnych i półnaturalnych łąk, torfowisk i terenów podmokłych;
- ochrona naturalnego krajobrazu wiejskiego, mozaiki łąk i pól;
- ochrona ładu przestrzennego w enklawach i półenklawach leśnych.

W Parku wprowadzono następujące zakazy:

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku- Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2013 poz. 1232z późn. zm.);

- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronie i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeśli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwoświsowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalnej gospodarcie wodnej lub rybackiej;
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obiektów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściełową;
- utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych;
- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Dla Parku sporządzono projekt Planu Ochrony Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego do roku 2030 (Toruń – Górzno-Czarny Bryńsk, listopad 2008 r.).

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniające się krajobrazy o zróżnicowanych ekosystemach oraz tereny wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb człowieka związanych z turystyką i wypoczynkiem. Umiarkowane zagospodarowanie tych terenów powinno zapewniać stan względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych. Obszary chronionego krajobrazu pełnią często rolę korytarzy ekologicznych, np. doliny rzek i ciągi jezior, umożliwiające migrację zwierzętom, roślinom oraz grzybom, służąc wymianie i zachowaniu puli genowej poszczególnych gatunków. Obszary chronionego krajobrazu są przeznaczone głównie na rekreację, a działalność gospodarcza podlega tylko niewielkim ograniczeniom (zakaz budowania zakładów przemysłowych i obiektów uciążliwych dla środowiska, zakaz niszczenia środowiska naturalnego).

Na terenie gminy znajduje się Obszar Chronionego Krajobrazu Otuliny Welskiego Parku Krajobrazowego-Słup (Rozporządzenie Nr 29 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Parku Krajobrazowego – Słup (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 70, poz. 1345) oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Górnej Wkry (Rozporządzenie Nr 109 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Górnej Wkry (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 176, poz. 2577).

Wprowadzają one m.in. następujące zakazy:

- 1)** zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2)** realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska;
- 3)** likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4)** lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

OBSZARY NATURA 2000

Na terenie gminy znajdują się Obszar specjalnej ochrony ptaków PLB140008 Doliny Wkry i Mławki. Posiada on obszar 28 751,5 ha, a na terenie gminy obejmuje tereny położone w dolinie i sąsiedztwie rzeki Wkry. Przedmiotem ochrony na obszarze są następujące gatunki ptaków: błotniak łąkowy (*Circus pygargus*), derkacz (*Crex crex*), podróżniczek (*Luscinia svecica*), kszysk (*Gallinago gallinago*), kulik wielki (*Numenius arquata*).

Ponadto na południe od jeziora Lidzbarskiego w granicach Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego znajduje się Obszar Natura 2000 PLH280012 Ostoja Lidzbarska posiadająca powierzchnię 8866,9 ha. Jezioro Jeleńskie obejmuje część Obszaru Natura 2000 Ostoja Weksła posiadająca powierzchnię 3 384,4 ha, zaś dolina rzeki Wel od miejscowości Lidzbark wchodzi w granice Obszaru Natura 2000 PLH280015 Przełomowa Dolina Rzeki Wel posiadając powierzchnię 1259,7 ha.

LASY OCHRONNE

Lasy o szczególnych walorach przyrodniczych – zidentyfikowanych według kryteriów HCVF (High Conservation Value Forests) adaptowanych do warunków Polski przez Związek Stowarzyszeń „Grupa Robocza FSC – Polska”. Dominujące funkcje lasów ochronnych: lasy ochronne ogólnego przeznaczenia: glebochronne, ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, wodochronne; lasy ochronne specjalnego przeznaczenia: na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych, wodochronne; lasy gospodarcze: pozyskiwanie drewna, lasy nasienne. Kategorie HCVF wraz ze sposobem gospodarowania na terenie gminy Lidzbark zostały scharakteryzowane w części Uwarunkowań.

PROPONOWANE FORMY OCHRONY PRZYRODY

W Planie Ochrony Górznieńsko – Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego do roku 2030 (Toruń – Górzno-Czarny Bryńsk, listopad 2008 r.) wskazano potrzebę uzupełnienia form ochrony przyrody, m.in. poprzez objęcie ochroną rezerwatową obszaru „Łąki Bryńskie”. Jak podaje dokument obszar ten powinien objąć teren podmokłych łąk w dolinie Brynicy – na południe od jeziora Bryńskiego Południowego. Należy zweryfikować pierwotną powierzchnię planowanego rezerwatu przyrody (11,56 ha) i objąć ochroną najcenniejsze zbiorowiska łąk i pastwisk ze storczykami. W celu uniknięcia konfliktów społecznych ochroną objąć należy tereny własności Skarbu Państwa.

W Projekcie Planu Ochrony Welskiego Parku Krajobrazowego w celu ochrony przyrody i kształtowaniem krajobrazu zaleca się wprowadzenie następujących form ochrony przyrody:

Rezerwat przyrody „Rzeka Wel” obejmujący Rzekę Wel w granicach działek ewidencyjnych wraz z pasem o szerokości 10 m po obu stronach, na odcinku od Lidzbarka do północnej granicy Parku, z wyłączeniem odcinka rzeki w granicach rezerwatu Piekiełko (73,21 ha). Rzeka „włosienicznikowa” jest miejscem występowania cennych gatunków: koza *Cobitis taenia*, różanka *Rodeus sericeus*, piskorz *Misgurnus fossilis*, głowacz białopłetwy *Cottus gobio*, minóg strumieniowy *Lampetra planeri*, piekielnica *Alburnoides bipunctatus* ryb łososiowatych.

Rezerwat przyrody „Torfowisko Kurojady” jest to śródleśne mszarne torfowisko wysokie z torfowcami *Sphagnum sp.*, turzycą bagienną *Carex limosa*, bagnicą torfową *Scheuchzeria palustris*, zlokalizowane na północ od Lidzbarka (2,63 ha).

Rezerwat przyrody „Źródlika Kiełpińskie”. Rezerwat obejmować ma śródleśne źródlika i łąg na południowy wschód od Jeziora Kiełpińskiego (5,94 ha). Śródleśny kompleks źródlisk z łągami porasta stanowisko gwiazdnicy grubolistnej *Stellaria crassifolia* i błotniszka wełnistego *Helodium blandowii*. Miejsce występowania rzadkich bezkręgowców związanych ze źródłiskami oraz ostoja dużych ssaków.

Rezerwat przyrody „Bagna Jeleńskie”. Rezerwat położony na wschód od miejscowości Jeleń, tworzony przez kompleks torfowisk i jezior o powierzchni 121,42 ha. Jest to obszar największych z kompleksów torfowisk wysokich na terenie Parku z trzema jeziorami dystroficznymi. Duże populacje przygielki białej *Rhynchospora alba*, bagnicy torfowej *Scheuchzeria palustris*, turzycy bagiennnej *Carex limosa*, rosziczki okrągłolistnej *Drosera rotundifolia*. Stanowisko haczykowca błyszczącego *Hamatocaulis vernicosus*. Miejsce łągowe kilku par żurawia *Grus grus*.

Strategia rozwoju dla Miasta i Gminy Lidzbark wskazuje, iż planuje się na terenie gminy rezerwaty:

- Kopaniarze o powierzchni 156,58 ha (leśny, który ma chronić kilka oddziałów leśnych z grądem, borem mieszanym, borem sosnowym świeżym i brzezina bagienną);
- Torfowisko Piaseczeńskie o powierzchni 16,7 ha (w celu ochrony zbiorowisk wodno - torfowiskowych).

W przypadku braku celowości lokalizacji ww. planowanych form ochrony przyrody teren pod nieprzeznaczony należy pozostawić w dotychczasowym użytkowaniu.

OCHRONA WARTOŚCI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

W celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego należy dążyć do:

- zachowania wartości oraz ciągłości powiązań przyrodniczych i ich różnorodności w procesie planistycznym poprzez:
  - ograniczenie lokalizacji wszelkiego rodzaju obiektów kubaturowych na terenach o trudnych warunkach geotechnicznych (tereny podmokłe, skarpy, doliny);
  - unikanie przerywania podczas inwestycji naturalnych ciągów wodnych;
  - nawiązanie do struktur terenowych podczas projektowania terenów komunikacyjnych;
- podporządkowanie zagospodarowania terenów pod potrzeby prawidłowego funkcjonowania środowiska:
  - proces budowlany, prace ziemne przeprowadzać w sposób skoordynowany w celu uniknięcia przesuszania terenu i zmniejszenia erozji;
  - przestrzeganie przepisów dotyczących ochrony gruntów najwyższych klas i gruntów organicznych;

- ograniczenia takich uciążliwości jak emisja hałasu, zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, nadmiernego poboru wody, niezgodnego z przepisami sposobu gromadzenia ścieków:
  - ograniczenie poboru z indywidualnych ujęć wody;
  - ochrona i wykorzystanie naturalnych zagłębień terenu, zwłaszcza podmokłych, istniejących stawów, starorzeczy oraz budowa sztucznych zbiorników wodnych do retencjonowania wód w tym podczyszczonych ścieków deszczowych i roztopowych;
  - zachowanie jak największego udziału powierzchni biologicznie czynnej na terenach przewidzianych do urbanizacji;
  - nakłady inwestycyjne na infrastrukturę techniczną: likwidacja bezodpływowych zbiorników do gromadzenia ścieków, rozbudowa systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej; w miejscach, w których budowa systemów kanalizacji zbiorczej nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty stosować należy systemy indywidualne;
  - lokalizacja zieleni izolacyjnej celem ochrony przed hałasem w obrębie źródła hałasu lub przy jego granicach;
  - ograniczenie działań związanych z wytwarzaniem pól elektromagnetycznych;
  - ochrona czystości rzek oraz jezior;
  - ograniczać lokalizację (przede wszystkim na terenach zabudowy mieszkaniowej oraz o znacznym udziale tej zabudowy) obiektów wymagających pozwolenia na wprowadzenie gazów i pyłów do powietrza – głównego źródła emisji ze źródeł technologicznych (zanieczyszczenia powodowane głównie przez zły stan techniczny zabezpieczeń);
  - stopniową eliminację nieekologicznych źródeł ciepła (głównie z sektora komunalno – bytowego) powodujących tzw. rozproszoną emisję niską na rzecz uciepłowienia obszarów zwartej zabudowy w oparciu o sieć lokalnych systemów centralnego zaopatrzenia w ciepło, ogrzewania gazowego oraz systemów wykorzystujących: energię elektryczną, olej niskosiarkowy lub odnawialne źródła energii czy spalanie biomasy;
  - na etapie sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wykluczenie lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, łącznie z obiektami przeznaczonymi na stały pobyt ludzi, dopuszczając jednocześnie takie rozwiązanie w drodze wyjątku (zabudowa mieszkaniowa dla inwestora, pracowników itp.);
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody:
  - ochrona terenów wodno – błotnych;
  - poprawa stanu czystości wód powierzchniowych poprzez stosowanie dobrych praktyk rolniczych;
  - ochrona i renaturalizacja ciągów i połączeń ekologicznych;

- określenie w planach zagospodarowania przestrzennego obszarów wrażliwych na antropopresję;
- rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i szlaków spacerowych pieszych w celu uniknięcia samowolnych wędrówek turystów, które prowadzą najczęściej do dewastacji terenów cennych pod względem przyrodniczym i kulturowym;
- traktowanie lasów jako najważniejszego składnika równowagi ekologicznej i krajobrazu gminy;
- zachowanie bogactwa i różnorodności krajobrazowej poprzez pozostawienie śródłądowych łąk, bagien, nieużytków i innych otwartych powierzchni;
- ochrona powierzchni ziemi:
  - rekultywacja obszarów zdegradowanych i zdewastowanych (zgodnie z Ustawą Prawo Ochrony Środowiska);
  - likwidacja i rekultywacja nielegalnych wyrobisk;
  - racjonalne gospodarowanie gruntami (poprzez ustalenia opisane przy kierunkach zmian w przeznaczaniu terenów);
  - zachowanie wartości przyrodniczych (poprzez ustalenia opisane w punktach powyżej);
  - utrzymanie jakości gleby i ziemi na istniejącym poziomie, a w przypadku przekroczenia wymaganych standardów doprowadzenie ich jakości (poprzez działania rekultywacyjne) co najmniej do wymaganej;
  - zachowanie wartości kulturowych, z uwzględnieniem archeologicznych dóbr kultury, poprzez ustalenia opisane w rozdziale ochrony wartości kulturowych;
  - wzdłuż ciągów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu lokalizacja pasa zieleni izolacyjnej, celem eliminacji zwiększonej erozji gleb oraz rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń;
  - bieżąca kontrola realizacji przez mieszkańców obowiązków w zakresie utrzymania czystości i porządku;
- dla charakterystycznych form ukształtowania terenu – eksponowanych i identyfikowalnych w krajobrazie gminy obowiązują następujące zasady ochrony:
  - zakaz wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających naturalne formy rzeźby terenu i obniżających walory krajobrazowe, za wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwośuwiskowym, z utrzymaniem, budową, odbudową urządzeń wodnych oraz przedsięwzięć infrastrukturalnych (w tym drogowych) służących obsłudze mieszkańców;
  - zachowanie skarp poprzez zakaz wprowadzania nowej zabudowy oraz wytyczania nowych dróg prostopadłych do skarp;
  - celu zabezpieczenia terenów predysponowanych do osuwania się mas ziemnych wskazane jest wykonanie odpowiednich odprowadzeń wody z pól powyżej oraz obsadzenie roślinnością (krzewy) odsłoniętych gruntów;

- zachowanie i ochrona roślinności utrwalającej zbocza skarp oraz kształtowanie powiązań przyrodniczych w oparciu o formy rzeźby terenu;
- realizacja zagospodarowania z priorytetem zachowania i wyeksponowania naturalnych elementów krajobrazu w kompozycjach urbanistycznych i przestrzennych;
- ochrona zasobów wód podziemnych:
  - budowa i rozbudowa systematyczna sieci kanalizacyjnej;
  - w obszarze Głównego Zbiornika Wód Poziemnych, w miejscach gdzie kanalizacja jest zbyt kosztowna, ścieki sanitarne należy odprowadzać do przydomowych oczyszczalni ścieków lub innych indywidualnych systemów zapewniających ochronę wód podziemnych;
  - wspieranie i egzekwowanie programów racjonalnej gospodarki ściekowej;
  - odprowadzanie ścieków sanitarnych do istniejących i projektowanych kanalizacji, a stamtąd do oczyszczalni ścieków;
  - odprowadzanie wód deszczowych do gruntu w granicach poszczególnych działek, na terenach zabudowy mieszkaniowej o niskim i średnim wskaźniku intensywności w zależności od warunków gruntowo-wodnych w obszarze gminy;
  - określenie w planach miejscowych zasad zagospodarowania – między innymi znacznego udziału powierzchni biologicznie czynnej - zapewniających gromadzenie, przechowywanie i powolny odpływ wód opadowych i roztopowych, określenie sposobu odprowadzania wód, m.in. opadowych z placów, parkingów, po odpowiednim oczyszczeniu do gruntu;
  - zagospodarowanie terenu objętego planem powinno być podporządkowane wymogom ochrony ilościowej i jakościowej wód podziemnych głównego zbiornika wód podziemnych w celu utrzymania dobrego stanu chemicznego tych wód;
- ochrona przed polami elektroenergetycznymi:
  - zachowanie norm i odległości zabudowy od linii elektroenergetycznych oraz stacji bazowych telefonii komórkowej;
- ochrona przed hałasem:
  - należy dążyć do poprawy istniejącego stanu zgodnie z obowiązującymi standardami, na etapie planowania, projektowania i eksploatacji systemu transportowego;
  - należy zmodernizować ulice i stosować takie rozwiązania techniczne jak np. nawierzchnie o niskich emisjach hałasu od kół pojazdu lub ekrany akustyczne;
  - zwiększanie konkurencyjności transportu publicznego w stosunku do samochodu osobowego;
  - przy sporządzaniu planów zagospodarowania przestrzennego planując tereny o różnych funkcjach należy zakwalifikować je do rodzajów terenów zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w

środowisku. Jeśli przewiduje się kilka rodzajów terenów należy ustalić poziom hałasu jak dla przeważającego rodzaju terenu;

- zaleca się stosowanie strefowości zagospodarowania, m.in. poprzez nie lokalizowanie terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej bezpośrednio w sąsiedztwie zabudowy przemysłowej, produkcyjnej.

OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

OBIEKTY I TERENY ZABYTEKOWE, OBJĘTE OCHRONĄ PRAWNĄ

Spośród obiektów, terenów i obszarów o wartościach zabytkowych i kulturowych, znajdujących się na terenie miasta i gminy Lidzbark część została objęta ochroną prawną, poprzez wpis do rejestru zabytków, a część ujęta w ewidencji konserwatorskiej i wskazana do objęcia ochroną ustaleniami w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. 2014 poz. 1446, z późn. zm.). Na prace prowadzone w zabytkach wpisanych do rejestru zabytków i w ich otoczeniu oraz obszarach wpisanych do rejestru zabytków zgodnie z art. 36 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami istnieje konieczność uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (WKZ). Wobec inwestycji budowlanych w odniesieniu do obiektów i obszarów w ewidencji zabytków, ale nie objętych wpisem do rejestru zabytków, zgodnie z art. 30 ust 2 i 39 ust. 3 ustawy Prawo budowlane istnieje konieczność uzgodnienia lub uzyskania pozytywnej opinii WKZ. Zagospodarowanie na cele użytkowe zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru wymaga przez jego właściciela lub posiadacza:

- dokumentacji konserwatorskiej określającej stan zachowania zabytku nieruchomego i możliwości jego adaptacji, z uwzględnieniem historycznej funkcji i wartości zabytków;
- uzgodnionego z wojewódzkim konserwatorem zabytków programu prac konserwatorskich przy zabytku nieruchomym;
- uzgodnionego z wojewódzkim konserwatorem zabytków programu zagospodarowania zabytku nieruchomego wraz z otoczeniem oraz dalszego korzystania z tego zabytku, z uwzględnieniem wyeksponowania jego wartości.

OCHRONA OBIEKTÓW I TERENÓW WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTEKÓW

Na terenie miasta i gminy Lidzbark zlokalizowane są obiekty objęte ochroną konserwatorską na mocy wpisu do rejestru zabytków. Obowiązuje uzyskanie pozwolenia Wojewódzkiego

Konserwatora Zabytków wyprzedzające wszelkie działania inwestycyjne przy tychże obiektach i na terenach zabytkowych.

Obiekty objęte ochroną konserwatorską wyszczególniono w części tekstowej dotyczącej uwarunkowań niniejszego studium.

OCHRONA OBIEKTÓW UJĘTYCH W EWIDENCJI ZABYTKÓW

Obiekty objęte ochroną w ramach wpisu do gminnej ewidencji zabytków należy objąć ochroną na etapie opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Obowiązuje ochrona historycznego krajobrazu kulturowego z widokami na historyczne ośrodki miejskie i wiejskie, z dominantami w postaci kościołów oraz historyczną zielenią zagospodarowaną w postaci parków, cmentarzy i alei przydrożnych. Obowiązuje ochrona zachowanej zabytkowej struktury architektoniczno –przestrzennej w postaci układu ruralistycznego, zabytków architektury, zabytkowych parków i cmentarzy, zabytkowej zieleni zorganizowanej np. aleje przydrożne. Obowiązuje ochrona dróg i placów, sposobu zabudowy wsi i zależności przestrzennych, występujących poszczególnymi częściami składowymi wsi. Obowiązuje pełna ochrona obiektów historycznych. Ochronie podlega kształt i rodzaj pokrycia dachów, artykulacja i sposób opracowania elewacji (w tym rodzaj i forma stolarki otworowej jako jednego z elementów wystroju elewacji). Istnieje zakaz dokonywania zmian w budynkach historycznych, mogących poprowadzić do utraty wartości zabytkowej. Remonty budynków historycznych należy prowadzić na zasadach pozwalających zachować jako eksponowane walory zabytkowe elewacji tj. kompozycję elewacji, detal architektoniczny, rodzaj wykończenia elewacji, historyczny rodzaj materiałów budowlanych.

NIERUCHOME ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Obejmuje tereny o rozpoznanej, na podstawie badań, zawartości ważnych reliktyw archeologicznych. Na obszarze stanowiska archeologicznego wszelka działalność inwestycyjna musi być poprzedzona badaniami archeologicznymi ich wyniki pozwolą na zajęcie stanowiska konserwatorskiego do zagospodarowania terenu. Na stanowiskach archeologicznych o własnej formie terenowej i wpisanych do rejestru zabytków zakazuje się inwestycji budowlanych i działalności rolniczej, winny one pozostać nieużytkami. Planowanie inwestycji budowlanych w obrębie nawarstwień kulturowych starego miasta winno być poprzedzone stosownymi badaniami archeologicznymi, których wyniki pozwolą organowi konserwatorskiemu na podjęcie decyzji co do jej realizacji. Inwestycje „liniowe” (np. gaz, prąd, kanalizacja, telekomunikacja) winny być prowadzone pod stałym nadzorem archeologicznym. W przypadku braku ewidencji AZP należy wykonać rozpoznanie powierzchniowe przez realizacją inwestycji. Zakres prac archeologicznych określony zostaje na etapie projektu budowlanego. Wszelkie prace ziemne wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Szczegółowy zakres i rodzaj niezbędnych badań

archeologicznych określony zostanie w drodze decyzji wydanej przez WKZ na wniosek zamierzającego prowadzić roboty budowlane bądź ziemne. Egzemplarz dokumentacji z badań archeologicznych podlega po ich zakończeniu nieodpłatnemu przekazaniu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.

ALEJE TYPOWANE DO OCHRONY JAKO ELEMENT KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

W poniższej tabeli przedstawiono aleje typowane do ochrony jako element krajobrazu kulturowego znajdujące się na terenie gminy Lidzbark.

Lp.	Numer drogi	Przebieg drogi	Droga/odcinek typowany do ochrony
1.	1278N	Granica województwa (Leżno Wielkie) – Zalesie – Słup	Odcinek Zalesie – Słup o wybitnych walorach
2.	1298N	Granica województwa (Zieluń) – Dłutowo	Aleja o wybitnych walorach na całej długości
3.	541N	Lubawa – Lidzbark – Żuromin - Dobrzyń	Odcinek skrzyżowanie z drogą nr 538 – Kiełpiny

OCHRONA OBIEKTÓW SAKRALNYCH ORAZ PARKÓW

Kościóły i kaplice oraz cmentarze wszystkich wyznań, czynne i zamknięte – jako obiekty o szczególnej wartości zabytkowej i walorach krajobrazowych, a ponadto kościoły – jako dominanty architektoniczne, cmentarze jako miejsca pamięci, podlegają bezwzględnej ochronie.

Ponadto w stosunku do cmentarzy (obejmują zarówno te czynne jak i nieczynne) obowiązują następujące ustalenia:

- zabronione jest sytuowanie wszelkich obiektów budowlanych i urządzeń tymczasowych, które nie są ściśle związane lub kolidują z planowaną podstawową funkcją terenu;
- ustala się obowiązek dostosowania realizowanych elementów zagospodarowania skalą, jakością i charakterem do pełnionych funkcji, krajobrazu, architektury istniejącego i planowanego otoczenia;
- dopuszcza się zabudowę o charakterze architektury ogrodowej, związanej z podstawową funkcją terenu (kaplice) oraz związanych z funkcją komunikacyjną (schody, ścieżki), a także ogrodzenia;
- dla obiektów zabytkowych lub o wartościach kulturowych wyznacza się obowiązek rewaloryzacji według wymogów wynikających z ochrony wartości zabytkowych i kulturowych przede wszystkim utrzymanie lub uczytelnienie kompozycji, w tym poprzez ochronę i pielęgnację drzewostanu oraz zachowanie lub renowację obiektów architektury cmentarnej;
- dla cmentarzy czynnych obowiązek utrzymania stref sanitarnych i obowiązujących w niej zakazów zgodnie z przepisami odrębnymi.

W obrębie historycznych cmentarzy obowiązuje ochrona układu przestrzennego (alei, układu kwater), ochrona zabytkowego drzewostanu, ochrona historycznych nagrobków i innych elementów małej architektury tj. ogrodzenia, pompy wody, kaplice. Wszystkie prace należy poprzedzać właściwą

dokumentacją konserwatorską, prowadzącą do określenia uwarunkowań historycznych i możliwości dalszego użytkowania. Prace należy uzgodnić z WKZ, a w przypadku obiektów wpisanych do rejestru zabytków – uzyskać pozwolenia WKZ na prowadzenie prac.

Ochronie podlegają także kapliczki i figurki, w sensie ich lokalizacji i formy przestrzennej, będące przejawem kultu religijnego i tradycji.

OCHRONA OBIEKTÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

Obiekty architektury i budownictwa winny być utrzymywane w dobrym stanie, a wszelkie zmiany użytkowania powodujące konieczność przystosowania do nowej funkcji, modernizacje i remonty wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Powyższe dotyczy również budynków gospodarczych towarzyszących szkołom, plebaniom, w obrębie zagród itp.. Ochronie podlega również starodrzew rosnący w sąsiedztwie obiektów o wartości kulturowej oraz założenia ogrodowe i zieleni komponowanej towarzyszącej zabudowie (m.in. przy plebaniach, szkołach, itd.), wobec założeń zieleni komponowanej – stosowanie zasad ochrony. Zabudowa mieszkalna, drewniana i murowana o cechach tradycyjnych charakterystycznych dla miejsca i regionu winna być zachowana i stanowić inspirację do kształtowania nowej zabudowy.

Przy odtwarzaniu zabudowy należy kierować się zasadą, że nowy budynek powinien usytuowaniem, gabarytem, kształtem i pokryciem dachu nawiązywać do poprzedniego. W lokalizacji nowej zabudowy należy uwzględniać sąsiedztwo obiektów o wartości kulturowej - nowe budynki nie mogą być sytuowane w sposób degradujący istniejącą, tradycyjną zabudowę, a ich forma architektoniczna winna być dostosowana do otaczającej zabudowy i krajobrazu.

OCHRONA WSI I OSAD O ZACHOWANYM UKŁADZIE I WARTOŚCIACH KULTUROWYCH

Ochronie podlegają elementy historycznej struktury przestrzennej: układ przestrzenny, zabudowa o cechach tradycyjnych, budowle sakralne, tereny cmentarzy oraz charakterystyczne elementy naturalnego krajobrazu, tworzące z w/w kompozycję architektoniczno-krajobrazową.

Parametry i wskaźniki kształtowania nowej zabudowy oraz zagospodarowania terenu dla zapewnienia ciągłości w kształtowaniu architektury lokalnej, charakterystycznej dla danego regionu, powinny uwzględniać historyczne elementy podlegające ochronie, takie jak: linia zabudowy, skala zabudowy, sposób lokalizacji i przeznaczenia budynków, forma i gabaryty budynków architektury tradycyjnej i miejscowej, geometria oraz pokrycie dachu, kolorystyka dachów, nachylenie połączy dachowych z wyjątkiem budynków usługowych, produkcyjnych i składowych, rodzaj stosowanych materiałów budowlanych, stolarki okiennej oraz tradycyjnego dla regionu detalu budowlanego, zdobnictwa ciesielskiego, stolarskiego, kowalskiego.

Na system komunikacyjny miasta i gminy Lidzbark składają się drogi kołowe (wojewódzkie, powiatowe i gminne) oraz linia kolejowa.

KOMUNIKACJA DROGOWA

Układ drogowy w mieście i gminie Lidzbark stanowią:

- ❖ drogi wojewódzkie nr 541 oraz nr 544 i powiatowe – stanowią podstawowy układ drogowy w gminie (wykaz dróg powiatowych przedstawiono w części dotyczącej uwarunkowań niniejszego studium);
- ❖ drogi gminne – stanowią uzupełniający układ drogowy w gminie (wykaz dróg gminnych przedstawiono w części dotyczącej uwarunkowań niniejszego studium);
- ❖ drogi wewnętrzne – drogi niebędące drogami publicznymi.

Ustala się następujące wytyczne do planów miejscowych:

- dopuszcza się lokalizację obiektów budowlanych i urządzeń technicznych związanych z prowadzeniem, zabezpieczeniem i obsługą ruchu, a także urządzeń związanych z potrzebami zarządzania ruchem;
- dopuszcza się lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej;
- obowiązuje zakaz lokalizacji budynków, budowli i urządzeń z wyłączeniem urządzeń infrastruktury technicznej, niezwiązanych z podstawowym przeznaczeniem terenu;
- dopuszcza się realizację sieci i urządzeń infrastruktury technicznej związanych z obsługą techniczną drogi – odwodnienia, oświetlenia itp., na warunkach zarządcy drogi w porozumieniu z gestorami sieci;
- parametry techniczne dróg wyznacza się na podstawie przepisów odrębnych;
- dopuszcza się realizację ciągów pieszo – rowerowych.

Ponadto do zadań wpływających na poprawę komunikacji drogowej w gminie Lidzbark zaliczono:

- modernizację drogi wojewódzkiej nr 541 Lubawa – Żuromin do parametrów technicznych klasy G;
- modernizację drogi wojewódzkiej nr 544 Brodnica – Działdowo – Mława do parametrów technicznych klasy G – budowa obejść miejscowości Lidzbark Welski w ciągu drogi 544;
- budowę obejścia miasta Lidzbark po południowej stronie łączącego drogę wojewódzką 544 i drogę powiatową 1359 N. Wskazano dwa warianty południowego obejścia miasta.
  - ✚ Wariant 1 – zlokalizowany bliżej miasta, zakłada wykorzystanie drogi gminnej za przejazdem kolejowym, biegnie skrajem lasu przy terenach górniczych i dalej w kierunku rzeki Wel, przecina drogę powiatową i dalej do drogi wojewódzkiej nr 541. Wariant zakłada budowę nowego przejścia mostowego na rzece.
  - ✚ Wariant 2 – zlokalizowany dalej od miasta, zakłada wykorzystanie drogi gminnej na wysokości miejscowości Cibórz, dalej skręca na południe w kierunku rzeki Wel

biegnie skrajem lasu i prostopadle w kierunku drogi powiatowej i drogi wojewódzkiej.

- remonty dróg powiatowych wymagających modernizacji;
- remonty dróg gminnych wymagających modernizacji

Realizacja wyżej wymienionych zadań będzie obciążać budżet województwa, powiatu i gminy z możliwym udziałem środków z Unii Europejskiej.

KOMUNIKACJA KOLEJOWA

Przez teren gminy Lidzbark przebiega pierwszorzędna, jednotorowa, niezelektryfikowana linia kolejowa nr 208 o znaczeniu krajowym, relacji Chojnice – Działdowo, przechodząca przez obszar trzech województw: pomorskiego, kujawsko-pomorskiego oraz warmińsko-mazurskiego. Linia obsługuje transport pasażerski oraz towarowy. Na terenie gminy usytuowane są trzy stacje kolejowe.

Według ustaleń Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego przewidziana jest modernizacja linii kolejowych Działdowo – Chojnice i Działdowo – Nidzica – Wielbark – Ostrołęka.

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

ZAOPATRZENIE W WODĘ

Zaopatrzenie w wodę pitną dla mieszkańców miasta gminy Lidzbark będzie realizowane z istniejących ujęć wody w Lidzbarku, Dłutowie oraz Jeleniu. Zachowuje się istniejące ujęcia wody. Dopuszcza się ich modernizację, automatyzację dla dostosowania ich do zmieniających się przepisów i standardów. Nie wykorzystywane i nieudokumentowane zasoby wód podziemnych czwartorzędowych i kredowych powinny zostać udokumentowane i zbilansowane, a także stanowić rezerwę zasobów czystych wód podziemnych na okres kierunkowy. W zależności od tempa rozwoju przestrzennego gminy, dla zachowania odpowiednich ciśnień w sieci przewiduje się realizację kolejnych odcinków sieci wodociągowej (stan obecny 129,6 km). Budowa sieci wodociągowej winna być realizowana w pierwszej kolejności w obszarach wskazanych do zabudowy w strefach rozwoju A i B.

Dla terenów rozwojowych przewiduje się lokalizację sieci wodociągowych o średnicach wynikających z odpowiednich norm, przepisów i standardów.

Ponadto do zadań służących poprawie jakości zaopatrzenia gminy w wodę należy:

- zapewnienie wszystkim mieszkańcom wody na cele bytowo-socjalne, o jakości spełniającej wymagane przepisami normy i standardy;
- utrzymanie wysokiego stopnia pewności dostawy wody w warunkach normalnych i w sytuacjach awaryjnych i zagrożenia kryzysowego;
- poprawa stanu technicznego sieci dla zminimalizowania jej awaryjności, zapobiegania stratom wody i uniknięcia wtórnego zanieczyszczenia;

- racjonalizacja gospodarki wodnej;
- kontynuacja budowy sieci wodociągowej na terenach nieuzbrojonych, a przeznaczonych w niniejszym studium pod zainwestowanie;
- kontynuacja budowy przyłączy do budynków.

ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW

Odrowadzanie i oczyszczanie ścieków komunalnych będzie realizowane w oparciu o zbiorczy system kanalizacji sanitarnej ze zlokalizowaną oczyszczalnią ścieków miejscowości Ciechanówko.

Miasto i część gminy Lidzbark (miejscowości: Wlewsk, Cibórz, Jamielnik) znajdują się w obszarze aglomeracji Lidzbark (Rozporządzenie Nr 48 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 listopada 2006 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Lidzbark (Dz. Urz. Woj. Warm. - Maz. z 2006 r. Nr 191 poz. 2676) o liczbie RLM równiej 7 096 z oczyszczalnią zlokalizowaną w Ciechanówku. *W przypadku zmiany granic aglomeracji lub uchylecia rozporządzenia powyższe zapisy studium nie są wiążące przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.*

W stosunku do rozproszonej zabudowy zagrodowej gospodarka ściekowa będzie realizowana w oparciu o przydomowe oczyszczalnie ścieków i zbiorniki bezodpływowe.

Wskazana jest rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na potencjalnych obszarach rozwoju zabudowy wskazanych na rysunku studium. Obszary te położone są bezpośrednio w sąsiedztwie terenów wyposażonych w system kanalizacji sanitarnej.

ELEKTROENERGETYKA

Nadrzędny element systemu elektroenergetycznego w gminie stanowią napowietrzne linie elektroenergetyczne 110 kV, szczegółowo opisane w części dotyczącej uwarunkowań niniejszego studium.

Zakłada się, że wraz z rozwojem nowoprojektowanych terenów zabudowy mieszkaniowej i terenów aktywności gospodarczej, dla pokrycia zapotrzebowania na energię elektryczną niezbędna będzie modernizacja i rozbudowa istniejącej sieci elektroenergetycznej. Ponadto w omawianym zakresie należy podjąć następujące działania:

- budowa nowych linii średniego i niskiego napięcia;
- budowa nowych odcinków sieci rozdzielczej średniego i niskiego napięcia oraz stacji transformatorowych dla zasilania nowych inwestycji na terenie miasta i gminy;
- realizacja stacji transformatorowych na terenach zainwestowanych, wynikająca ze zwiększonego obciążenia;
- poprawa stanu technicznego.

Sieć rozdzielcza średniego napięcia, mieszcząca się na terenie miasta i gminy wykonana jest za pomocą elektroenergetycznych linii napowietrznych, charakteryzujących się strefami oddziaływania pola elektromagnetycznego mającymi znaczny wpływ na sposób zainwestowania terenów, na których jest wybudowana. Na terenach planowanego zainwestowania oraz na terenach

intensywnej zabudowy istniejącej, celowe jest rozważenie możliwości przebudowy linii napowietrznych na linie elektroenergetyczne kablowe – podziemne.

Linie i stacje elektroenergetyczne wysokich i najwyższych napięć emitują pole elektromagnetyczne niejonizujące o częstotliwości 50 Hz. Lokalizowanie tych obiektów oraz dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku muszą być zgodne z obowiązującymi normami.

Dla linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia należy zachować strefy ograniczonego użytkowania, wynikające z odpowiednich norm i przepisów – należy zachować minimalne odległości zabudowy od skrajnego przewodu linii.

Ponadto dla linii elektroenergetycznych wyznaczono pasy technologiczne, które wpływają na ograniczenia w zabudowie i zagospodarowaniu terenu.

WYTWARZANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH

Do odnawialnych źródeł energii, które potencjalnie można wykorzystywać w gminie, zalicza się energię słoneczną, MEW (Mała Elektrownia Wodna – MEW) oraz energię powstałą z przetwarzania biomasy. Na rysunku studium wskazano istniejące oraz projektowane MEW. Aktualnie na rzece Wel istnieje mała elektrownia wodna w miejscowości Kurojady. Planuje się realizację MEW w miejscowości Chełsty i Cibórz.

Na podstawie mapy wiatrów w Polsce zaktualizowanej na podstawie okresu obserwacyjnego 1971-2000 opracowanej przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej można stwierdzić, że teren gminy posiada korzystne warunki do rozwoju elektrowni wiatrowych. Jednakże z racji na położenie gminy na terenie licznych form ochrony przyrody oraz w zasięgu korytarzy ekologicznych o randze krajowej i regionalnej, odstąpiono od wyznaczenia tego kierunku w studium. Postuluje się, w celu zwiększenia bilansu wykorzystania odnawialnych źródeł energii w gminie, wykorzystanie energii słońca m.in. poprzez odchodzenie od tradycyjnego ogrzewania budynków i zastąpienie ich np. kolektorami słonecznymi.

GAZOWNICTWO I CIEPŁOWNICTWO

Przez teren miasta i gminy Lidzbark przechodzą sieci gazowe wysokiego ciśnienia opisane w części dotyczącej uwarunkowań niniejszego studium. Przewiduje się dalszą rozbudowę gazociągów średniego i niskiego ciśnienia w celu zwiększenie odbiorców gazu. Dla gazociągów obowiązują strefy kontrolowane zgodnie z przepisami odrębnymi.

Jednym z kierunków polityki energetycznej i ekologicznej państwa jest ciągłe zmniejszanie zużycia energii pierwotnej dla celów komunalnych i mieszkaniowych oraz zastępowanie jej energią odpadową i odnawialną. Takimi działaniami mogą być:

- wykorzystanie biogazu i ciepła ze ścieków oczyszczalni;
- wykorzystanie odpadów komunalnych do celów energii cieplnej;
- wykorzystanie biomasy do ogrzewania budynków;

- wykorzystanie ciepła niskopotencjalnego odpadowego i ze środowiska za pomocą pomp ciepła, kolektorów słonecznych dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody;
- stosowanie niskoemisyjnych paliw grzewczych.

Rozwój ciepłownictwa powinien uwzględniać rozwój urbanistyczny miasta i gminy Lidzbark, jak i również wiele innych czynników, takich jak polityka ekologiczna państwa, ceny nośników energii, ochrona środowiska (w tym likwidacja kotłowni węglowych).

TELEKOMUNIKACJA

W zakresie telekomunikacji przewiduje się dalszą rozbudowę sieci telekomunikacyjnych zarówno w formie tradycyjnej, jak i wykorzystując nowe technologie. Postuluje się rozbudowę i modernizację infrastruktury światłowodowej i objęcie całej gminy zintegrowanym systemem połączonym z systemami sieci wojewódzkiej oraz krajowej z zachowaniem w lokalizacji wymogów ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych.

Ustala się rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych przewodowych i bezprzewodowych stosownie do zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i regionie.

W zakresie telekomunikacji zakłada się pełną dostępność do łączy telekomunikacyjnych, rozwój sieci teleinformatycznych. Dla zwiększenia dostępności sieci internetowej i rozwoju społeczeństwa informacyjnego, wskazuje się rozwój szerokopasmowego dostępu do Internetu, rozwój sieci bezprzewodowych – budowę systemu nieodpłatnego dostępu do Internetu, np. za pomocą sieci Hotspotów.

Szczegółowe zasady lokalizacji obiektów infrastruktury sieciowej na terenach planowanej zabudowy zostanie określona w ramach opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Linie telekomunikacyjne w granicach miejscowych planów należy projektować jako podziemne z rozprowadzeniem w terenach przeznaczonych pod ciągi komunikacyjne. Dopuszcza się lokalizację sieci i urządzeń infrastruktury telekomunikacyjnej na terenach przeznaczonych pod zabudowę.

Rozwój obszarów zabudowy mieszkaniowej i terenów aktywności gospodarczej oraz przewidywany wzrost poziomu życia mieszkańców tworzą także dynamiczny rynek konsumentów usług dla systemów telefonii cyfrowej komórkowej. Lokalizacja, wiążących się z systemami telefonii komórkowej, systemów typowych bazowych stacji przekaźnikowych (BTS) będzie określona w ramach opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na wniosek zainteresowanych operatorów.

W zakresie gospodarki odpadami istnieje pilna potrzeba podjęcia działań, które umożliwiłyby sukcesywny rozwój systemu selektywnej zbiórki, recyklingu i utylizacji odpadów komunalnych. Bardzo istotne i niezbędne będzie wdrożenie nowych technologii, dzięki którym nastąpi zmniejszenie szkodliwości i redukcja ilości odpadów przemysłowych.

Dnia 1 stycznia 2012 roku weszła w życie zmiana ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2011 nr 152 poz. 897). W wyniku tych zmian powstają nowe Wojewódzkie Plany Gospodarki Odpadami sporządzane na okres 6 lat z perspektywą do 12 lat. Niniejszy Plan zakłada utworzenie systemu rozwiązań regionalnych, tzw. Regionów Gospodarki Odpadami Komunalnymi, w ramach których funkcjonować winny wszelkie niezbędne urządzenia

i instalacje, w tym istniejące na terenie województwa składowiska odpadów, spełniające w zakresie technicznym kryteria najlepszej dostępnej techniki i posiadające przepustowość wystarczającą do przyjmowania i przetwarzania odpadów. Zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla województwa Warmińsko-Mazurskiego 2011 – 2016 (podjętym uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego Nr XVIII/333/12 z dnia 19 czerwca 2012 r.), gminę Lidzbark zakwalifikowano do Regionu Zachodniego. Na terenie Regionu Zachodniego funkcjonują dwie instalacje regionalne – RIPOK, do których należą: Związek Gmin Regionu Ostródzko-Iławskiego „Czyste Środowisko” zarządzający Zakładem Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych RUDNO Sp. z o.o. w Rudnie k/Ostródy, a także Ekologiczny Związek Gmin „Działdowszczyzna” w Działdowie.

Zgodnie z ustawowymi wymogami od dnia 1 lipca 2013 r. obowiązuje nowy system odbioru odpadów, w związku z czym Rada Miejska w Lidzbarku podjęła uchwałę Nr XXVII/243/13 z dnia 25 kwietnia 2013 r. w sprawie regulaminu utrzymania porządku i czystości w gminie Lidzbark. Właściciele nieruchomości zbierają powstałe na terenie nieruchomości odpady w sposób selektywny oraz nieselektywny. Właściciel nieruchomości zobowiązany jest do uprzątnięcia błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z części nieruchomości służącej do użytku publicznego w tym z chodników położonych wzdłuż należącej do niego nieruchomości w sposób mechaniczny lub ręczny. Regulamin określa wymagania w zakresie mycia i naprawy pojazdów samochodowych poza myjniemi i warsztatami naprawczymi. Określa sposób gromadzenia odpadów komunalnych na terenie nieruchomości i ich odbiór. Odpady odbywa się w odpowiednio oznakowanych pojemnikach lub workach z podziałem na rodzaje odpadów. Regulamin określa częstotliwość i sposoby pozbywania się odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz terenów przeznaczonych do użytku publicznego. Określa również obowiązki osób utrzymujących zwierzęta domowe oraz gospodarskie, mających na celu ochronę przed zagrożeniem lub uciążliwością dla ludzi oraz przed zanieczyszczeniem terenów przeznaczonych do wspólnego użytku.

Odpady z terenu miasta i gminy odprowadzane są do regionalnego składowiska odpadów w Ciechanówku (gmina Lidzbark). Składowisko posiada pozwolenie zintegrowane ważne do 13 grudnia 2017 r.

OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Miasta i Gminy Lidzbark do inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym na terenie gminy zaliczono:

- Rozbudowę sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na terenie Gminy Lidzbark;
- Budowę wodociągów;
- Budowę dróg gminnych;
- Budowę ulic na terenie miasta;
- Modernizację kotłowni – inwestycje w odnawialne źródła energii;
- Budowę łącznika ul. Jeleńskiej z Myśliwską wraz z modernizacją ul. Myśliwskiej;
- Budowę szkoły podstawowej w Lidzbarku;
- Budowę ośrodka sportowo-rekreacyjnego na terenach powojсковych;
- Renowację Biblioteki Miejskiej, ul. Zamkowej i Mickiewicza;
- Remont, modernizację i nadanie nowych funkcji społecznych budynkowi Domu Kultury;
- Renowację, konserwację i remont zabytkowego budynku Szkoły Podstawowej w Lidzbarku;
- Szlaki rowerowe, ich modernizację, wytyczenie nowych i oznaczenie – publikacja informatorów z przebiegiem tras rowerowych i szlaków pieszych;
- Stworzenie strefy bezpieczeństwa i zapobieganie przestępczości poprzez stworzenie systemu monitoring miasta;
- Remont, modernizację i wyposażenie świetlic wiejskich w: Klonowie, Nicku, Wąpiersku, Jamielniku, Adamowie, Słupie, Ciborzu;
- Budowę krytej pływalni w Lidzbarku;
- Budowę kompleksu boisk sportowych i kortów tenisowych;
- Budowę boisk sportowych i świetlic w miejscowościach gminnych
- Budowę podjazdów dla niepełnosprawnych w obiektach użyteczności publicznej;
- Budowę Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego;
- Budowę gminnych lokali socjalnych;
- Modernizację przychodni zdrowia w Lidzbarku

OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

Dokumentami, w których zawarte są ustalenia dotyczące inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym są:

- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju,
- Krajowy Program Zwiększania Lesistości,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko – Mazurskiego,
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Plan Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011 – 2016,
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Działdowskiego.

Do inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym na terenie miasta i gminy Lidzbark zaliczono:

- modernizację drogi wojewódzkiej nr 541 Lubawa – Żuromin do parametrów technicznych klasy G;
- modernizację drogi wojewódzkiej nr 544 Brodnica – Działdowo – Mława do parametrów technicznych klasy G – budowa obejść miejscowości Lidzbark Welski;
- modernizację dróg układu uzupełniającego do wymaganych klas technicznych;
- modernizację linii kolejowych Działdowo – Chojnice i Działdowo – Nidzica – Wielbark – Ostrołęka.

OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁÓW NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M² ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNYCH

OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. ustalają obowiązek określenia w studium obszarów wymagających sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Dla wyznaczonych obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² istnieje obowiązek opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁÓW NIERUCHOMOŚCI

W mieście i gminie Lidzbark nie określono obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości. Uzależnione to jest od szczegółowego określenia przeznaczenia terenu oraz powierzchni i kształtu działki inwestycyjnej. Propozycje scaleń i podziałów poprzez wyznaczenie granic działek, odbywać się będzie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i odpowiednich decyzjach administracyjnych.

OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2 000 M²

W granicach gminy wyznaczono obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNYCH

Warto zadbać o stworzenie ciekawych przestrzeni publicznych, które sprawiłyby lepszy odbiór gminy przez mieszkańców, użytkowników, jak również mogłyby stanowić wizytówkę gminy. Przestrzenie te należy wyeksponować i sprawić by stały się miejscami o ciekawych walorach architektonicznych. Dotyczy to realizacji placów wypoczynkowych i widokowych wraz z urządzeniami rekreacyjnymi oraz realizacji nowych obiektów o charakterze architektury parkowej.

Rozwój gospodarczy gminy wymusza wyznaczenie nowych terenów aktywizacji, zarówno w dziedzinie gospodarczej, usługowej, produkcyjnej, jak i mieszkaniowej. Obszary o szczególnym przeznaczeniu wymagają sporządzenia miejscowych planów, które umożliwią ich prawidłowe zagospodarowanie i funkcjonowanie oraz niezbędną ochronę środowiska.

OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Obszary wyznaczone do rozwoju zabudowy powinny być w pierwszej kolejności przeznaczone do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z rysunkiem studium, do obszarów dla których gmina zamierza sporządzić mpzp są:

- tereny aktywizacji gospodarczej (zabudowa produkcyjna, magazynowa, składowa, usługowa) w północno wschodniej części miasta w sąsiedztwie obwodnicy;
- tereny rozwoju zabudowy letniskowej oraz zabudowy mieszkaniowej w sąsiedztwie jeziora Kiełpińskiego;
- tereny rozwoju zabudowy rekreacji indywidualnej nad jeziorem Lidzbarskim.

Ścisłe określenie granic w/w obszarów nastąpi w drodze odpowiednich uchwał intencyjnych o przystąpieniu do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ze szczególnym uwzględnieniem podziału geodezyjnego nieruchomości objętych planem.

Należy dążyć do objęcia planami miejscowymi wyżej wymienionych obszarów. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzane będą wedle rozwoju i potrzeb społeczności lokalnej.

Na aktualnym etapie prac planistycznych nie określa się ściśle obszarów, które przesądzałyby o zamiarze sporządzenia stosownych planów miejscowych.

OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Zgodnie z Ustawą Prawo Wodne obszary zagrożenia powodzią obejmują:

- 3) obszary, na których prawdopodobieństwo powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat,
- 4) obszary szczególnego zagrożenia powodzią:
  - obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat,
  - obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat,
  - obszary, między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, a także wyspy i przymuliska, stanowiące działki ewidencyjne,
  - pas techniczny w rozumieniu art. 36 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią podlegają przepisom ustawy Prawo wodne zawierającym zakazy wykonywania robót i czynności, które mogą utrudnić ochronę przed powodzią, zwiększyć zagrożenie powodziowe, lub spowodować zagrożenie dla jakości wód w przypadku wystąpienia powodzi, a także dopuszczającym możliwości uzyskania zwolnienia z tych zakazów zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy Prawo wodne.

Zgodnie z Systemem Osłony Przeciwsuwiskowej w granicach terenu opracowania występują tereny predysponowane do występowania ruchów masowych. Znajdują się one wzdłuż rynien subglacjalnych Jeziora Lidzbarskiego (zachodnia część), Jeziora Kiełpińskiego (wschodnia część) oraz w dolinie Welu, powstałej w wyniku przekształcenia rynny subglacjalnej – rynna została wykorzystana przez rzekę i częściowo przez nią zmieniona. Obszary predysponowane do występowania ruchów masowych winno się zachować wolne od zabudowy lub też przed przystąpieniem do lokalizacji budynków należy przeprowadzić badania geotechniczne wskazujące na możliwość lokalizacji obiektów.

KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

W zakresie rolniczej przestrzeni produkcyjnej ustala się następujące kierunki i zasady:

- *Wprowadzanie nowej zabudowy według zasady koncentracji wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych;*
- *Wspieranie prawidłowego użytkowania gleb i ich ochrona przed wprowadzaniem niewłaściwych zabiegów agrotechnicznych;*
- *Rozwój agroturystyki;*
- *Ograniczanie lokalizacji obiektów inwentarskich w systemie bezściółkowym ze względu na ryzyko zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych;*
- *Objęcie ochroną przed zmianą na cele nierolnicze terenów szczególnie cennych dla rozwoju rolnictwa;*
- poprawa jakości życia ludności rolniczej oraz warunków funkcjonowania gospodarstw, poprzez przeciwdziałanie bezrobociu i wspieranie restrukturyzacji rynku pracy w celu przechodzenia do działalności pozarolniczych, poprawę jakości wykształcenia, rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem przetwórstwa lokalnych płodów rolnych, poprawę wyposażenia w zakresie infrastruktury technicznej, wsparcie dla modernizacji budynków i urządzeń służących produkcji rolnej, wprowadzanie do gospodarstw technologii proekologicznych, wspieranie działań producentów rolnych;
- Ochroną należy objąć zadrzewienia śródpolne, przygodne, tereny łąk i pastwisk.

W stosunku do obszarów leśnych ustala się następujące kierunki i zasady:

- *zalesianie terenów nieprzydatnych dla rolnictwa - uwzględniając siedliska i gatunki będące pod ochroną;*
- *zachowanie i wzbogacanie funkcji lasów, zwłaszcza funkcji ekologicznych;*
- *poprawa stanu sanitarnego lasów;*
- *zapobieganie degradacji i zanieczyszczenia lasów;*
- *zalesianie terenów po wyeksploatowanym piasku, żwirze, torfie i glinie;*
- *prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z organizacją zrębów i nasadzeń.*

OBIEKTY I OBSZARY, DLA KTÓRYCH W ZŁOŻU KOPALINY WYZNACZA SIĘ FILAR OCHRONNY

Zgodnie z opracowanymi projektami zagospodarowania złoża, na obszarach górniczych wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny. Filary ochronne wyznacza się w przypadku wystąpienia na terenach górniczych obiektów budowlanych, dróg, elementów linii elektroenergetycznych (np. słupy elektroenergetyczne). Zadaniem filara jest zabezpieczenie tychże

elementów przed negatywnym skutkiem eksploatacji górniczej. W projektach zagospodarowania złoża w odniesieniu do filarów ochronnych określa się takie elementy jak:

- zachowanie bezpieczeństwa powszechnego,
- wymogi dotyczące ochrony środowiska,
- ochrona złoża i obiektów budowlanych przed zagrożeniem wodnym, pożarami i wybuchami.

W gminie zlokalizowany jest teren górniczy LIDZBARK WELSKI IA, wskazany na załączniku graficznym symbolem PG.

OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA

Na terenie miasta i gminy Lidzbark nie występują obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych zgodnie z ustawą z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 1999 r. Nr 41 poz. 412).

OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI

OBSZARY ZABUDOWANE WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ I REHABILITACJI

Charakterystyka przestrzeni zabudowanej upoważnia do stwierdzenia, że krajobraz terenów zurbanizowanych jest w znacznej mierze zdegradowany. Wobec oczekiwań poprawy warunków życia mieszkańców gminy, przekształceń wymaga znaczna ilość obiektów i założeń przestrzennych. Podstawowym zadaniem jest sanacja techniczna obiektów istniejących, głównie mieszkalnych. Wraz z poprawą warunków techniczno – użytkowych winna następować poprawa warunków estetycznych przez powrót do tradycyjnej zabudowy wiejskiej. Obszary zwartej zabudowy wiejskiej wymagają przekształceń i rehabilitacji (rozumianej ogólnie jako działania mające na celu przywrócenie pierwotnych lub nadanie nowych cech zdegradowanej przestrzeni i zabudowie, zarówno historycznej jak i współczesnej). Zamiast poszukiwań nowych terenów osiedleńczych należy wykorzystać istniejące przestrzenie niezabudowane, co pozwoli na prawidłową kontynuację i zachowanie historycznych układów przestrzennych wsi. W ramach zachodzących przemian strukturalnych w rolnictwie należy przekształcać i rewaloryzować istniejące założenia folwarczne z dopuszczeniem do lokalizacji na ich terenie przetwórci produktów rolnych. Największe potrzeby w zakresie przekształceń i rehabilitacji zabudowy wymagają miejscowości nie posiadające wykształconego centrum wsi, a nowa zabudowa powstaje w wielu przypadkach w znacznym rozproszeniu i chaosie.

Zgodnie z rysunkiem studium obszary wymagające przekształceń rehabilitacji to tereny kontynuacji i uzupełnień istniejącej zabudowy wsi.

OBSZARY NIEZABUDOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI

W gminie terenami niezabudowanymi wskazanymi do rekultywacji są:

- ❖ obszar górniczy w sąsiedztwie miasta Lidzbark,

- ❖ tereny składowiska odpadów w miejscowości Ciechanówko.

Działalność eksploatacyjna złóż kopalin przeobraża trwale tereny produkcyjnych gruntów rolnych i leśnych, w często trudne do rekultywacji nieużytki. Mając na względzie przywrócenie terenom przekształconym dawnym funkcji produkcyjnych i rekreacyjno-krajobrazowych należy dążyć do likwidacji na obszarach przeobrażonych powstałych deformacji powierzchni. Rekultywacja terenów górniczych winna być wykonana zgodnie z przepisami odrębnymi.

Tereny składowiska odpadów powinny podlegać rekultywacji w chwili wypełnienia składowiska i jego zamknięciu, zgodnie z przepisami odrębnymi.

GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

Na terenie gminy znajdują się tereny linii kolejowej nr 208 o znaczeniu państwowym, relacji Chojnice – Działdowo, stanowiącej teren zamknięty *zgodnie z decyzją Nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów przez, które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych.*

INNE OBSZARY PROBLEMOWE

Brak na terenie gminy większych zakładów przemysłowych, eliminuje zagrożenia środowiska i ludności, związane z procesami przemysłowymi. Źródłem zagrożenia (w przypadku awarii autocystern) jest transport drogowy materiałów niebezpiecznych, w tym głównie przewóz paliw płynnych autocysternami. W przypadkach awaryjnych, punktowymi źródłami skażenia środowiska przyrodniczego substancjami ropopochodnymi i zagrożeniem pożarem, są również stacje paliw. Lokalne zagrożenia mogą stwarzać niewłaściwie składowane i stosowane środki ochrony roślin.

Na terenie miasta i gminy Lidzbark występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią i prawdopodobieństwie wystąpienia 1 %. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią opiera się na rzece Wel i Wkra. Na terenie miasta i gminy znajdują się również obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, wskazane we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego (WORP). Towarzyszą one rzece Wel i Wkra.

CZEŚĆ III
UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE
OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH
ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA
USTALEŃ STUDIUM

PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE SPORZĄDZENIA STUDIUM

Niniejsze Studium zostało opracowane zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a prace nad nim zostały rozpoczęte na podstawie uchwały Nr XVII/144/12 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 26 kwietnia 2012 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lidzbark.

ROLA STUDIUM

Studium nie jest aktem prawa miejscowego i nie stanowi podstawy prawnej do wydawania decyzji administracyjnych. Jest natomiast wykładnią gminnej polityki przestrzennej i jedynym dokumentem, w którym gmina określa zasady rozwoju przestrzennego, a ustalenia w nim zawarte są wiążące przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium ma również za zadanie uporządkowanie zasobu informacji przestrzennych w gminie o uwarunkowaniach rozwoju i przyszłych planach inwestycyjnych. Studium określa optymalne kierunki rozwoju całej gminy mając na uwadze min. dotychczasowe zagospodarowanie, możliwości inwestycyjne oraz oczekiwania społeczne w związku ze złożonymi wnioskami.

GŁÓWNE ELEMENTY NINIEJSZEGO STUDIUM

Zasadniczymi powodami zmiany studium jest, zarówno znaczne już zdezaktualizowanie treści w nim zawartych jak również aktualizacja pod względem funkcji wynikających ze złożonych licznie wniosków, analizy obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydanych decyzji o warunkach zabudowy.

Zasadniczo uległy zmianie kierunki polityki przestrzennej gminy. Zasięg terenów przeznaczonych na poszczególne funkcje, został w miarę możliwości dostosowany do złożonych wniosków przez mieszkańców i właścicieli nieruchomości. Wnioski te składane były nie tylko w trakcie procedury planistycznej, ale także w latach ją poprzedzających. Dotyczyły one przede wszystkim przeznaczenia działek pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną lub wielorodzinną, realizacji funkcji przemysłowej.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w części studium „Uwarunkowania”, przeprowadzono analizę dotychczasowego zagospodarowania, stanu ładu przestrzennego, środowiska przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, systemów komunikacji i infrastruktury technicznej oraz uwarunkowań społeczno-gospodarczych.

Informacje i dane przedstawione w studium pozyskano z urzędu gminy, oficjalnej strony internetowej gminy, z internetowego serwisu Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), z licznych opracowań branżowych niezbędnych do sporządzenia niniejszego dokumentu.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w części studium Kierunki, określono najkorzystniejsze kierunki przekształceń przestrzennych obszaru gminy, preferowane z uwagi na ich walory ekonomiczne – społeczne, poprawę warunków życia mieszkańców, ochronę środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz wymogów ładu

przestrzennego, z uwzględnieniem polityki przestrzennej zawartej w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju oraz Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa.

STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA GMINY

Strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy tworzą obszary o różnorodnych, dominujących uwarunkowaniach, funkcjach i formach zagospodarowania, które w niniejszym studium nazwano strefami funkcjonalnymi.

Wyróżniono strefy:

- ✚ Centralna.
Strefa ta obejmuje centralną część miasta, w której dominuje zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna i jednorodzinna z usługami centrotwórczymi oraz usługami publicznymi.
- ✚ Zabudowy mieszkaniowej i usługowej.
Strefa ta obejmuje północno-wschodnią, południową oraz niewielki fragment północno-zachodniej części miasta. Przeważającą funkcją strefy jest zabudowa mieszkaniowa uzupełniona zabudową usług publicznych, zabudową usługową, usług sportu i rekreacji oraz tereny zieleni urządzonej.
- ✚ Produkcji, składów i magazynów.
Strefa ta obejmuje wschodnią część miasta, linie kolejową oraz niewielki fragment centralnej części miasta. W strefie zlokalizowane są istniejące zakłady produkcyjne, składy i magazyny. Rozwój funkcji produkcyjnej, składów i magazynów w strefie jest zdeterminowany lokalizacją obejścia drogowego miasta Lidzbark w ciągu drogi wojewódzkiej 544, jak i istniejącymi zakładami.
- ✚ Przyrodnicza, rekreacji turystyki i sportu.
Strefa ta obejmuje zachodnią część miasta, pas zieleni wzdłuż rzeki Wel wraz z terenami cmentarza oraz ogrodami działkowymi oraz ogrody działkowe w północnej części miasta. W strefie zlokalizowane są tereny lasów, zieleni naturalnej otwartej, zieleni urządzonej, cmentarzy oraz tereny rekreacji indywidualnej i zbiorowej oraz usługi sportu i rekreacji.

W granicach gminy wydzielono 4 strefy funkcjonalne, które różnią się od siebie wieloma cechami przestrzennymi, prawnymi, demograficznymi, środowiskowymi. Przy wyznaczaniu stref przyjęto zasadę wewnętrznej spójności cech społecznych, gospodarczych i środowiskowych. Cechy poszczególnych stref wpłynęły na przyjęte obecne i planowane zagospodarowanie terenu. Granice stref zostały określone na załącznikach, a każda ze stref oznaczona odpowiednim symbolem. W poszczególnych strefach ponadto wskazano tereny funkcjonalne. Tereny funkcjonalne wyznaczono w oparciu o obecne zagospodarowanie terenu oraz wskazano tereny do rozwoju nowej zabudowy w sąsiedztwie.

Przy określaniu funkcji wydzielonych terenów kierowano się przede wszystkim wielkością miejscowości, uwarunkowaniami demograficznymi, strukturą użytkowania gruntów, wyposażeniem w infrastrukturę techniczną, dostępem do sieci komunikacyjnych, dotychczasowym sposobem użytkowania, walorami przyrodniczymi oraz potencjałem turystycznym.